

Opoademia

GUIA D'ESTUDI COMPLETA

Mosso/a d'Esquadra

Departament d'Interior i Seguretat Pública

Grup C1 · 21 temes amb apunts explicats

1542 preguntes d'examen disponibles

Material original, redactat per Opoademia

opoademia.com

Acadèmia d'oposicions en català · Tests, simulacres i tutor IA

AVÍS LEGAL

Drets d'autor i condicions d'ús

© 2026 Opoademia. Tots els drets reservats.

Aquest document i tot el seu contingut (textos, estructura, esquemes, exemples i disseny) són propietat exclusiva d'Opoademia (opoademia.com) i estan protegits per la legislació espanyola i internacional sobre propietat intel·lectual, en particular pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de propietat intel·lectual.

Queda **rigorosament prohibida**, sense l'autorització escrita i expressa d'Opoademia, qualsevol forma de **reproducció, còpia, distribució, comunicació pública, transformació, lloguer, préstec, posada a disposició, revenda o explotació comercial**, total o parcial, d'aquest document, per qualsevol mitjà o procediment, electrònic o mecànic, inclosos la fotocòpia, l'escaneig i la publicació a internet.

Aquest material es lliura per a l'**ús personal, privat i intransferible** de la persona usuària que l'ha obtingut legítimament a través d'Opoademia. La seva cessió, difusió, compartició o venda a tercers en vulnera els drets d'autor.

L'incompliment d'aquestes condicions podrà donar lloc a les **responsabilitats civils i penals** corresponents, entre d'altres les previstes als articles 270 i següents del Codi penal.

Aquest material té finalitat exclusivament formativa i de suport a l'estudi. No és un document oficial i no substitueix les fonts oficials de cada convocatòria (DOGC, BOE i bases de la convocatòria), que sempre prevalen. Opoademia procura mantenir el contingut actualitzat, però no garanteix que estigui lliure d'errors ni que reflecteixi els darrers canvis normatius.

Per a autoritzacions, llicències o consultes: opoademia.com

CONTINGUTS

Índex

PÀG.

Àmbit A. Coneixements de l'entorn

1.	Història de Catalunya (I): de la formació nacional a la Guerra de Successió	3
2.	Història de Catalunya (II): de la Renaixença a l'actualitat	14
3.	Història de la policia a Catalunya	27
4.	L'àmbit sociolingüístic: la llengua catalana i la realitat lingüística	38
5.	El marc geogràfic de Catalunya	52
6.	L'entorn social a Catalunya	63
7.	Les tecnologies de la informació i la comunicació al segle XXI	76

Àmbit B. Institucional

8.	L'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC)	88
9.	Les institucions polítiques de Catalunya	100
10.	L'ordenament jurídic de l'Estat	114
11.	Els drets humans i els drets constitucionals	126
12.	Les institucions polítiques de l'Estat	142
13.	Els òrgans jurisdiccionals: el poder judicial i el Tribunal Constitucional	153
14.	L'organització territorial de l'Estat	164
15.	La Unió Europea	176

Àmbit C. De seguretat i policia

16.	Les competències de la Generalitat en matèria de seguretat	189
17.	El Departament d'Interior i Seguretat Pública	198
18.	La coordinació policial	215
19.	El marc legal de la seguretat	231
20.	El Codi deontològic policial	246

El procés selectiu: les proves físiques

21.	Les proves físiques (circuit d'agilitat, press de banca i course navette)	254
-----	---	-----

1**TEMA**

Història de Catalunya (I): de la formació nacional a la Guerra de Successió

Introducció: per què la història de Catalunya al temari de Mossos

Si et demanen per quins motius estudies els comtats carolingis o la pesta negra per accedir a Mossos d'Esquadra, la resposta és directa: els Mossos no són un cos policial qualsevol. Depenen de la Generalitat de Catalunya, la institució que neix precisament d'aquella llarga trajectòria que estudiaràs. Entendre d'on ve Catalunya no és un exercici acadèmic; és la base del context institucional en el qual treballaràs cada dia.

El Tema A.1 (part I) és un dels de més pes de tot el bloc de coneixements de l'entorn. Cobreix gairebé dos mil anys de vida humana al territori: des dels grups paleolítics fins a les transformacions econòmiques del segle XVIII que preparen la Catalunya contemporània. No es pot aprendre tot d'una tirada, però sí que pots dominar les dates clau, els personatges fonamentals, les institucions que persisteixen fins avui i els moments de ruptura que l'examen selecciona any rere any.

Aquesta guia segueix exactament els nou apartats de la font oficial i acaba amb glossari, punts d'examen, resum exprés i autoavaluació.

1. L'antiguitat a Catalunya

El primer que cal tenir clar és que la història de Catalunya com a entitat política no comença fins a l'edat mitjana. Tot el que ve abans és el substrat humà i cultural sobre el qual es formarà el país. L'historiador Jaume Vicens Vives va descriure Catalunya amb dues metàfores que val la pena recordar: "redós" i "passadís". "Redós" perquè en els seus plecs geogràfics es van forjar cultures pròpies i autòctones; "passadís" perquè per allí van circular pobles i cultures de tota mena que van anar sedimentant capes.

La presència humana al territori és molt antiga. Sabem d'activitat humana del paleolític inferior gràcies a la indústria lítica -els estris de pedra tallada-. La resta humana més antiga és la trobada a **Talteüll, al Rosselló, de fa uns 450.000 anys**. La **mandíbula de Banyoles** és una altra peça fonamental: té uns **70.000 anys** i s'adscriu al Neandertal. Aquests dos jaciments els sol preguntar l'examen.

A partir d'aquí, el territori va viure les etapes comunes a tota la prehistòria europea: el **neolític** (sedentarització i agricultura), l'**edat dels metalls** (bronze i ferro) i, ja en l'edat antiga, dos processos externs decisius: la **colonització grega** (amb nuclis com Empúries) i la **cultura ibèrica**, que va donar personalitat pròpia als pobles que habitaven el territori abans que hi arribessin els romans.

Truc per recordar-ho. Dues xifres per a l'examen: **450.000 anys** (Talteüll, Rosselló) i **70.000 anys** (mandíbula de Banyoles). La resta humana més antiga és Talteüll.

2. La Catalunya romana

L'entrada de Roma al territori va ser conseqüència de les **guerres púniques** entre Roma i Cartago. L'any **218 a. de C.**, el general **Gneu Corneli Escipió** va desembarcar a **Empúries**, al nord-est del territori, i va iniciar les operacions militars. Des d'aquell moment va arrencar el llarg procés de **romanització** de la Península Ibèrica.

El territori català, per la seva posició mediterrània, va ser objecte d'una romanització intensa. La romanització no era simplement una conquesta militar: significava adoptar totes les formes econòmiques, socials, polítiques i culturals de la civilització llatina. L'economia es basava en tres productes mediterranis: **blat, vinya i olivera**, i comptava amb un comerç actiu orientat en bona part cap a Roma. La base social del sistema era l'**esclau**, que feia la feina agrícola i artesanal.

La **ciutat** era la peça clau d'aquella organització. La més important de la Catalunya romana va ser **Tarraco** (Tarragona), que reproduïa l'esquema urbanístic clàssic: fòrum, termes, amfiteatre, circ, aqüeductes i muralles. A més de Tarraco, tota una xarxa urbana cobria el territori, ben comunicada per les **vies romanes**, entre les quals la **Via Augusta** era l'eix que connectava amb Roma. La llatinització va anar acompanyant la romanització: el llatí es va anar imposant sobre les llengües anteriors i, amb el temps, del contacte del llatí amb les parles locals van néixer les **llengües romàniques**, entre elles el **català**.

La crisi del sistema romà va arribar al **segle III d. de C.** La paràlisi de l'expansió militar feia que no entressin nous esclaus, el preu d'aquests pujava i tot el sistema productiu s'esquerdava. A la crisi econòmica se li va afegir la debilitat política: les fronteres es van tornar permeables als pobles germànics i la cohesió de l'imperi es va trencar. La conseqüència va ser una **ruralització** de la societat, la transformació dels esclaus en **colons** (pagesos lligats a la terra) i l'emergència d'estructures polítiques mixtes romano-germàniques.

Entre els segles **V i VIII**, els **visigots** van construir una entitat política peninsular amb capital a **Toledo**. Eren molt romanitzats, de base agrícola i rural, i van convertir-se al catolicisme al **segle VI**. Però la seva cohesió era fràgil, i el **711** van ser desbordats per les tropes musulmanes del nord d'Àfrica, que en poc temps van ocupar tota la Península. Cap al **720**, els territoris catalans ja eren sota domini sarraí.

Compte amb el parany. L'any clau del desembarcament romà és el **218 a. de C.**, no el 218 d. de C. Són onze segles de diferència.

3. El naixement de Catalunya

Catalunya neix com a entitat política **entre els segles IX i X**. L'antecedent directe és la **Marca Hispànica**, el dispositiu de frontera que va impulsar **Carlemany** al sud dels Pirineus per tal de crear una barrera entre el seu regne i les terres sarraïnes. Uns anys abans, el cabdill franc **Carles Martell** havia aturat l'expansió musulmana cap al nord a la **batalla de Poitiers (732)**. A partir d'aquí, els francs van anar estenent la seva influència a l'altra banda dels Pirineus.

El fracàs de la conquesta de Saragossa el **778** va impedir a Carlemany arribar fins a l'Ebre. Tot i això, va aconseguir importants conquestes: la **cessió de Girona el 785** i la **conquesta de Barcelona el 801**. Aquests territoris, que corresponen aproximadament al que anomenaríem **Catalunya Vella**, van quedar organitzats en comtats governats per comtes nomenats pel rei franc. Eren funcionaris, no senyors hereditaris: depenien del rei, exercien la sobirania (administrativa, econòmica i judicial) en nom seu, i podien ser substituïts.

Amb el pas del temps, un dels comtes va destacar per sobre dels altres: **Guifré el Pilós**. Va reunir diversos comtats i va repoblar les planes de la Catalunya central. El canvi decisiu que va provocar va ser la **transmissió hereditària** del poder comtal: quan va morir, els seus fills van heretar els comtats. Això va separar estructuralment els comtes catalans dels reis francs, perquè el principi de nomenament reial quedava buidat de contingut.

El procés de **desvinculació definitiva** de la monarquia franca es va consumir cap al **988** amb el **comte Borrell II**, que va deixar de demanar ajut al rei franc i va deixar d'acceptar la seva autoritat. No va ser un acte formal de separació: va ser la consolidació d'un procés llarg de fet consumat. Tres factors ho van fer possible: la **feblesa d'una monarquia franca** que havia canviat de dinastia; l'**enfortiment dels comtes catalans**, que ja heretaven els seus títols; i la **gradual primacia del casal de Barcelona** sobre els demés comtats catalans.

Truc per recordar-ho. 988 + Borrell II = desvinculació dels francs. Catalunya no va néixer d'una declaració: va néixer d'un procés gradual entre els segles IX i X.

4. La Catalunya feudal (s. XI-XII)

Durant els segles XI i XII, Catalunya es consolida com a entitat política plenament feudal, independent i agrupada al voltant del **casal de Barcelona**. L'expansió del territori es va produir cap al sud: la **Catalunya Nova** (en contraposició a la Catalunya Vella ja consolidada) es va conquerir durant el segle XII, amb fites concretes com **Tortosa (1148)** i **Lleida i Fraga (1149)**.

El moment polític més important d'aquest període és el **1137**, quan **Ramon Berenguer IV** es va casar amb **Peronella d'Aragó**, filla del rei **Ramir el Monjo**. D'aquest matrimoni va néixer la **Confederació Catalanoaragonesa**: una unió dinàstica, no una fusió. Cada territori -Aragó i Catalunya- conservava les seves institucions, lleis i tradicions i només compartien el monarca, que des d'aleshores va rebre el títol de "**comte rei**".

Fora de la Península, la Confederació tenia interessos a **Occitània** (el sud de França actual). Però l'extensió de l'heretgia dels **càtars o albigesos** en aquella zona va desencadenar una crisi bèl·lica: el **papa Innocenci III** i el **rei de França** van actuar militarment contra els territoris occitans. La **batalla de Muret**, on va morir el propi **rei Pere el Catòlic**, va significar la fi del domini catalanoaragonès sobre Occitània.

La societat d'aquest període és plenament feudal: dos estaments privilegiats (noblesa i clergat) i una massa de pagesos lligats a la terra sota la jurisdicció dels senyors. Les relacions feudovassallàtiques entre senyors estaven regulades pels **usatges**. Paral·lelament, l'economia creixia: augmentava la població, la producció agrícola, el comerç i els primers mètodes comercials.

Compte amb el parany. La confederació del **1137** no fusiona Catalunya i Aragó: **cadascú manté les seves lleis i institucions**. El "**comte rei**" és la mateixa persona però amb dos títols separats.

5. L'expansió catalanoaragonesa (s. XIII-XIV)

El gran protagonista de l'expansió medieval és **Jaume I el Conqueridor (1208-1276)**, que va impulsar la

corona en dues direccions: el **Mediterrani** i el **sud peninsular**.

La conquesta de les **Illes Balears** (Mallorca, Menorca i Eivissa) es va dur a terme entre **1229 i 1235**: les terres conquerides van ser repartides entre la noblesa catalana i el rei. La conquesta del **Regne de València** va durar del **1232 al 1244**, quan les tropes catalanes van trobar per la zona d'Alacant-Múrcia l'avanç del **Regne de Castella**, i es va arribar a un acord de fronteres.

Els descendents de Jaume I van continuar l'expansió mediterrània: **Sardenya, Sicília, Nàpols, els ducats grecs d'Atenes i Neopàtria** i diverses instal·lacions comercials al nord d'Àfrica. Tot plegat era el resultat i, alhora, la causa d'un sistema comercial i marítim extraordinari: els comerciants catalans dominaven bona part del comerç mediterrani, i amb ell van créixer les companyies comercials, les tècniques comercials i la **banca** (canviadors, lletres de canvi).

Paral·lelament a aquesta expansió econòmica i territorial, entre els segles XIII i XV es van consolidar les grans institucions polítiques catalanes:

- **Les Corts Catalanes**: assemblea dels tres braços o estaments (**braç nobiliari, braç eclesiàstic i braç reial** -representants de les ciutats-). Tenien funcions legislatives, aprovaven nous impostos, assessoraven el monarca i negociaven privilegis a canvi de subsidis.
- **La Diputació del General o Generalitat**: va néixer al **segle XIV** com a representació permanent de les Corts, formada per **tres diputats** (un per braç) i **tres oïdors de comptes**. La seva tasca era executar les decisions de les Corts, defensar les constitucions i lleis i recaptar subsidis.
- **El Consell de Cent**: institució de govern municipal de Barcelona, formada per **cent prohoms** que representaven els estaments de la ciutat -burguesia comercial, mercaders i menestrals-. Tenien funcions consultives i de control sobre els **cinc consellers** que governaven la ciutat.

Truc per recordar-ho. Recorda la tríada institucional medieval: **Corts** (legisla i aprova tributs) + **Generalitat** (executa i recapta, nascuda al s. XIV) + **Consell de Cent** (govern de Barcelona). Són el germen de les institucions d'avui.

6. La crisi de la baixa edat mitjana (s. XIV i XV)

Els segles XIV i XV van portar una triple crisi que va transformar profundament Catalunya. Les tres crisis es van alimentar mútuament: **crisi econòmica i demogràfica, crisi social i crisi política**.

Crisi econòmica i demogràfica. El creixement dels segles anteriors havia portat la població a un sostre que la producció agrícola no podia alimentar: qualsevol mala collita desencadenava una crisi de subsistència. En aquest context vulnerable, l'extensió de la **pesta negra a partir de 1348** va fer estralls. La mortalitat mitjana va ser d'un **terç de la població**, i en alguns llocs va arribar a la meitat. La despoblació del camp va arrossegar una caiguda de la producció agrícola i, amb ella, una recessió manufacturera i artesanal a les ciutats. El comerç mediterrani va perdre centralitat per la irrupció dels turcs i la competència de Gènova i Venècia. Aquesta pèrdua d'iniciativa comercial catalana va fer que fossin **Portugal i Castella** els que busquessin noves rutes cap a les Índies, cosa que comportà el descobriment d'Amèrica.

Crisi social. Les dificultats econòmiques van generar conflictes tant a la ciutat com al camp. A **Barcelona**, l'enfrontament entre la **Busca** i la **Biga** (dos grups urbans amb interessos econòmics contraposats que volien controlar la política de la ciutat) era un símptoma de la tensió. Durant el mateix període, els **assalts als calls jueus** van ser una altra manifestació del malestar, en la qual s'instrumentalitzava la discriminació

d'una minoria com a vàlvula d'escapament de la crisi.

Al camp, la tensió va desembocar en la **Guerra dels Remences**: una guerra social entre pagesos i senyors. Els pagesos, aprofitant el buit demogràfic, volien alliberar-se de les càrregues feudals; els senyors volien lligar-los més estretament a la terra. El conflicte es va tancar amb la **Sentència Arbitral de Guadalupe (1486)**, impulsada pel rei **Ferran II**, que va regular les relacions al camp català i va donar una certa estabilitat als pagesos.

Crisi política. La mort del rei **Martí l'Humà** sense descendència directa va forçar el **Compromís de Casp (1412)**: nou compromissaris -tres per cada territori de la corona- van elegir el nou rei. El guanyador va ser **Ferran d'Antequera**, de família castellana. El nét d'aquest, **Ferran II**, es va casar amb la reina **Isabel de Castella**, iniciant la unió dinàstica que desplaçaria el centre de gravetat polític cap a Castella.

Compte amb el parany. La **Sentència de Guadalupe** és del **1486** (Ferran II), no del 1412. El Compromís de Casp és del **1412**. Dates pròximes però fets molt diferents.

7. Catalunya en la monarquia hispànica i la Guerra dels Segadors (s. XVI-XVII)

Un cop consolidada la unió dinàstica, el centre polític de la monarquia hispànica va quedar fixat a **Castella**, on residia el rei i la cort. Catalunya mantenia les seves institucions i era governada per un **virrei**, representant del rei. Però la posició de Catalunya era clarament secundària en un imperi que mirava l'Atlàntic i els territoris americans.

Un dels fenòmens que caracteritzen l'anomenada "decadència" catalana d'aquest període és el **bandolerisme**: grups armats que controlaven les zones boscoses i de mitja muntanya. L'origen era en bona part la **petita noblesa arruïnada per la crisi**, tot i que hi havia bandolers de tot origen. Alguns van fer-se famosos, com **Joan Serrallonga** o **Perot Rocaguinarda**. Funcionaven sovint com a braç armat d'algun senyor poderós. La recuperació econòmica del final del segle XVII va anar fent desaparèixer el fenomen.

El **7 de juny de 1640** va esclatar la **Guerra dels Segadors**, un dels fets més transcendents del segle XVII. Les causes s'acumulaven feia temps:

1. La **Guerra dels Trenta Anys** a Europa obligava la monarquia a despeses immenses i a estar en guerra permanent.
2. El **comte duc d'Olivares**, validat pel rei **Felip IV**, va escriure el **1625** que calia uniformitzar l'imperi i imposar les lleis castellanes per evitar que les institucions catalanes obstruïssin les contribucions al rei.
3. La **Unió d'Armes** que Olivares volia imposar exigia que Catalunya aportés homes i diners a l'exèrcit. A finals dels anys trenta, un exèrcit nombrós va instal·lar-se a Catalunya per fer front a la guerra contra França. Les tropes requisaven aliments i cometien abusos. Per si fos poc, males collites van arruïnar el camp.

La revolta que va esclatar era inicialment de **caràcter social**, no patriòtic: el malestar popular desbordava. Però les autoritats catalanes, amb **Pau Claris** al capdavant de la Generalitat, van donar-li un tomb polític i van convertir-la en una confrontació oberta contra la política del comte duc. La revolta es va transformar en **guerra de separació**: les institucions catalanes van buscar l'ajut de França, i el rei **Lluís XIII** va ser reconegut com a **comte de Barcelona**.

L'experiència francesa tampoc va ser fàcil: els soldats francesos causaven els mateixos problemes que els

castellans, i les mercaderies franceses entraven a preus ruïnosos. La guerra es va cloure amb la **Pau dels Pirineus (1659)**: Catalunya va tornar a la monarquia hispànica, però **França es va quedar els comtats del Rosselló, la Cerdanya, el Vallespir i el Conflent**.

Truc per recordar-ho. La Guerra dels Segadors: **7 de juny de 1640** (data de la revolta) -> **Pau dels Pirineus 1659** (pèrdua del Rosselló i el Vallespir). Pau Claris dirigia la Generalitat; Olivares era el valido de Felip IV.

8. La Guerra de Successió i l'Onze de Setembre

Carles II va morir sense descendència el **1700**, i el **1701** el seu successor designat en testament, **Felip V** de Borbó, va entrar a Madrid. Però Anglaterra, Holanda, l'Imperi Austríac i, posteriorment, Portugal no acceptaven que un Borbó -parent directe del rei de França- es fes amb la monarquia hispànica: el desequilibri de poder seria insuportable. Aquests països van formar la **Gran Aliança de la Haia** contrària a Felip V. El **1702** va esclatar formalment la **Guerra de Successió**, i el **1703**, a Viena, l'**arxiduc Carles** es va proclamar rei de la monarquia hispànica.

Mentrestant, Felip V va venir a Catalunya, va reunir les Corts i va jurar les constitucions. Però el **20 de juny de 1705**, Catalunya va signar amb Anglaterra el **Pacte de Gènova**: a canvi d'ajut militar i del compromís de defensar les llibertats i constitucions catalanes, Catalunya donava suport a l'arxiduc Carles. Les raons d'aquesta decisió eren quatre:

1. La **desconfiança** envers un rei de tradició centralista i unitària com la monarquia francesa.
2. El **sentiment antifrancès** arrelat des de la Guerra dels Segadors.
3. L'actitud **repressiva i desafortunada del virrei de Felip V**, Velasco.
4. L'**admiració per el model holandès i anglès**: països que s'havien alliberat del domini hispànic i s'havien convertit en potències comercials i bancàries.

Amb el suport català a l'arxiduc -al qual es va anomenar **Carles III**-, una guerra que havia començat com a conflicte internacional es va convertir en **guerra civil** dins la Península.

La situació va girar quan va morir l'emperador del Sacre Imperi i la corona imperial va recaure en el propi arxiduc Carles. Als aliats ja no els interessava que un sol monarca controlés alhora l'Imperi Austríac i la monarquia hispànica. Van iniciar-se negociacions que van desembocar en el **Tractat d'Utrecht (1713)**. Catalunya va quedar sola i va decidir **resistir**.

L'**Onze de Setembre de 1714**, les tropes felipistes van prendre **Barcelona**. El **conseller en cap** de la ciutat, **Rafael Casanova**, va ser ferit en la defensa. Felip V va exercir una repressió contundent: va abolir les institucions catalanes i, amb el **Decret de Nova Planta de 1716**, va implantar la **centralització, la castellanització i l'absolutisme monàrquic**. La repressió va comportar la imposició del **cadastre**, la construcció de la **Ciudadella** (per controlar la ciutat) i l'empresonament i la mort de molts austriacistes.

Compte amb el parany. L'**11 de setembre de 1714** és la caiguda de Barcelona, no la firma del Decret de Nova Planta. El Decret de Nova Planta és del **1716**. Rafael Casanova era el **conseller en cap** (no el president de la Generalitat ni el president del Consell de Cent).

9. Les transformacions del segle XVIII

Després de la pèrdua de les institucions d'autogovern i en ple procés d'assimilació per part de la monarquia absolutista, Catalunya va viure al **segle XVIII** una sèrie de transformacions que mostren la capacitat de recuperació d'una economia en expansió.

Creixement demogràfic espectacular. En setanta anys -de **1712 a 1787**- la població catalana va **doblar**: va passar d'uns **470.000 habitants a uns 900.000**. La reducció de les mortalitats catastròfiques (epidèmies, guerres) i el creixement vegetatiu (diferència entre natalitat alta i mortalitat ordinària) expliquen el fenomen. La distribució va seguir un patró que anticipava la Catalunya contemporània: creixement més fort al litoral, creixement a l'interior i alentiment a la muntanya. Barcelona va assolir al final del segle prop dels **100.000 habitants**.

Prosperitat agrícola. L'agricultura va tenir una millora notable basada en tres eixos: l'**extensió dels conreus** (explotació de noves terres), la **intensificació** (nous utilatges, millors tècniques, regadiu, adobs) i l'**especialització** (sobretot la vinya, que generava productes exportables com vi i aiguardent). Tot plegat va estimular la demanda de productes i els preus agrícoles, generant un cercle de reactivació econòmica.

Reactivació comercial. L'activitat comercial es va enfortir en tres fronts: el mercat regional intern, el comerç amb la resta de la Península i, sobretot, el **comerç colonial americà**. Quan es va **liberalitzar el comerç amb Amèrica** des de qualsevol port peninsular (en l'últim terç del segle), Catalunya va poder exportar directament vi, aiguardent i teixits estampats, i importar productes colonials. El comerç colonial va estimular l'economia, va generar acumulació de capital i va transformar l'estructura productiva.

Inicis de la manufactura preindustrial. L'augment de la població i de la capacitat adquisitiva va generar una demanda de productes manufacturats que els gremis urbans no podien satisfer. Això va impulsar el **treball a domicili** al camp: moltes cases de pagès es van dedicar a treballar la llana, combinant ingressos agrícoles i tèxtils. Al final del segle va aparèixer el treball del **cotó**, i amb ell la primera **fàbrica d'indianes** (teixits de cotó estampats), que va introduir la renovació tecnològica en la filatura i va ser el preludi de la industrialització del segle XIX.

Truc per recordar-ho. Números clau del s. XVIII: **1712-1787 = dobla la població** (470.000 -> 900.000); **100.000 habitants a Barcelona** al final del segle. I recorda la seqüència: primer l'agricultura prospera -> activa el comerç -> genera demanda manufacturera -> apareix la indústria tèxtil.

Glossari

- **Amfiteatre:** edifici romà de planta el·líptica destinat a espectacles (lluïtes de gladiadors, caceres d'animals). Tarraco en tenia un.
- **Creixement vegetatiu:** diferència entre la taxa de natalitat i la de mortalitat ordinàries. Si la natalitat supera la mortalitat, la població creix.
- **Estat feudal:** organització política i social basada en la jerarquia de senyors i vassalls, on la terra és la font principal de poder i riquesa.
- **Fòrum:** centre de la vida pública i administrativa d'una ciutat romana: mercat, tribunals, temples.
- **Heretgia dels càtars:** moviment religiós del sud de França (Occitània) que el papa va considerar heretge i va combatre amb una croada al segle XIII.
- **Indústria lítica:** conjunt d'eines i utensilis fabricats en pedra, propis del paleolític. Evidència de presència humana molt antiga.
- **Inflació:** pujada sostinguda del nivell general de preus que redueix el poder adquisitiu de la moneda.

- **Menestrals:** artesans i treballadors manuals de les ciutats medievals catalans. Un dels estaments representats al Consell de Cent.
- **Ocupació sarraïna:** domini musulmà sobre el territori català entre el 720 i els segles IX-X, quan els comtats carolingis van anar recuperant el territori.
- **Prohoms:** homes de prestigi i reconeixement social a les ciutats medievals catalanes. Als prohoms de Barcelona els corresponia participar al Consell de Cent.
- **Termes:** establiments de banys públics romans, que funcionaven alhora com a centres socials.
- **Usatges:** primer codi jurídic del comtat de Barcelona, recopilat al segle XI per Ramon Berenguer I. Regulava les relacions feudovassallàtiques.
- **Vassallatge:** relació de dependència personal entre un vassall i un senyor. El vassall presta homenatge, lleialtat i serveis militars; el senyor li ofereix protecció i (habitualment) una terra en feu.
- **Indianes:** teixits de cotó estampats. La primera fàbrica d'indianes a Catalunya va ser un punt d'inflexió cap a la industrialització.
- **Marca Hispànica:** franja militar creada per Carlemany al sud dels Pirineus, dividida en comtats, per contenir l'expansió sarraïna.
- **Pesta negra:** epidèmia de pesta bubònica que va assolir Catalunya a partir de **1348** i va matar al voltant d'un terç de la població.
- **Sentència de Guadalupe (1486):** resolució del rei Ferran II que va posar fi a la Guerra dels Remences i va regular les relacions entre senyors i pagesos al camp català.
- **Decret de Nova Planta (1716):** decret de Felip V que va abolir les institucions catalanes i va imposar la centralització i el castellà com a llengua de l'Administració.

Punts que cauen a l'examen

- **Talteüll (Rosselló):** resta humana més antiga al territori, de fa **450.000 anys**.
- **Mandíbula de Banyoles:** **70.000 anys**, adscrita al Neandertal.
- **218 a. de C.:** desembarcament de **Gneu Corneli Escipió a Empúries** (guerres púniques).
- **Tarraco:** la ciutat romana més important de la Catalunya romana (fòrum, amfiteatre, circ, via Augusta...).
- La **crisi del sistema romà** arrenca al **segle III d. de C.** (paralització de l'expansió, esclaus cars, inflació).
- Els **visigots:** capital a Toledo, es converteixen al catolicisme al **segle VI**. Cauen el **711**.
- **~720:** ocupació sarraïna dels territoris catalans.
- **Carles Martell a Poitiers (732):** atura l'expansió sarraïna cap al nord.
- **Conquesta de Girona (785)** i de **Barcelona (801)** pels francs; organitzen la Marca Hispànica en comtats.
- **988:** desvinculació dels comtes catalans de la monarquia franca, amb el comte **Borrell II**.
- **1137:** Ramon Berenguer IV es casa amb Peronella d'Aragó -> **Confederació Catalanoaragonesa** (unió dinàstica, NO fusió). Títol de "comte rei".
- **Batalla de Muret:** mort del rei **Pere el Catòlic**; fi dels drets sobre Occitània.
- **Expansió de Jaume I "el Conqueridor" (1208-1276):** Balears (1229-1235), València (1232-1244).
- Territoris mediterranis: Sardenya, Sicília, Nàpols, **ducats grecs d'Atenes i Neopàtria**.
- **Institucions medievals:** Corts Catalanes (braç nobiliari, eclesiàstic, reial), Generalitat o Diputació del General (s. XIV, 3 diputats + 3 oïdors), Consell de Cent (100 prohoms + 5 consellers).

- **Pesta negra des de 1348**: mor aprox. **1/3** de la població.
- **Busca vs. Biga**: conflicte urbà a Barcelona durant la crisi del s. XV.
- **Guerra dels Remences -> Sentència de Guadalupe (1486)**, impulsada per **Ferran II**.
- **Compromís de Casp (1412)**: mort de **Martí l'Humà** sense fills -> **Ferran d'Antequera** (Trastàmara castellà) és elegit nou rei.
- **Bandolerisme s. XVI-XVII**: Joan Serrallonga, Perot Rocaguinarda. Petita noblesa arruïnada.
- **Olivares (1625)**: escrit a Felip IV on demana uniformitzar l'imperi i imposar lleis castellanescs.
- **7 de juny de 1640**: inici de la Guerra dels Segadors. **Pau Claris** presidia la Generalitat.
- **Pau dels Pirineus (1659)**: Catalunya torna a la monarquia hispànica però perd **Rosselló, Cerdanya, Vallespir i Conflent** (que passen a França).
- **Carles II mor el 1700** sense fills -> testament a favor de **Felip V** (Borbó).
- **1702**: esclata la Guerra de Successió. **1703**: Carles d'Àustria es proclama rei a Viena.
- **Pacte de Gènova (20 de juny de 1705)**: Catalunya es posiciona amb l'arxiduc Carles.
- **Tractat d'Utrecht (1713)**: aliats abandonen Catalunya; Catalunya resisteix sola.
- **11 de setembre de 1714**: Barcelona cau. **Rafael Casanova**, conseller en cap, resulta ferit.
- **Decret de Nova Planta (1716)**: centralització, castellanització, absolutisme. Cadastre i construcció de la Ciutadella.
- **Creixement demogràfic s. XVIII**: de **470.000** habitants (1712) a **900.000** (1787). Barcelona: ~**100.000** habitants al final del segle.
- **Primera fàbrica d'indianes**: preludi de la industrialització. Comerç colonial liberalitzat al darrer terç del s. XVIII.

Resum exprés

- **Paleolític**: Talteüll (450.000 anys), mandíbula de Banyoles (70.000 anys). Neolític, metalls, grecs, ibers.
- **Romanització**: romans desembarquen a Empúries el **218 a. de C.** (Escipió). Tarraco = capital. Llatí -> català. Crisi al s. III; visigots (s. V-VIII, Toledo, catolicisme al s. VI); sarraïns el **711**, a Catalunya cap al **720**.
- **Marca Hispànica**: creada per Carlemany. Poitiers (732), Girona (785), Barcelona (801). Comtats com a zones militars.
- **Guifré el Pilós -> successió hereditària. 988, Borrell II: desvinculació dels francs**. Neix Catalunya.
- **S. XI-XII**: expansió cap al sud (Tortosa 1148, Lleida 1149). **1137**: Ramon Berenguer IV + Peronella -> Corona d'Aragó (unió dinàstica). Batalla de Muret -> pèrdua d'Occitània.
- **S. XIII-XIV**: Jaume I conquereix Balears (1229-1235) i València (1232-1244). Expansió mediterrània (Sardenya, Sicília, Atenes...). Institucions: Corts, Generalitat (s. XIV), Consell de Cent.
- **S. XIV-XV**: pesta negra (1348, 1/3 morts). Crisi social (Busca/Biga, remences). Compromís de Casp (1412, Ferran d'Antequera). Sentència de Guadalupe (1486).
- **S. XVI-XVII**: Catalunya sota la monarquia hispànica; bandolerisme. Guerra dels Segadors (1640, Pau Claris). Pau dels Pirineus (1659): pèrdua del Rosselló.
- **Guerra de Successió (1702-1714)**: Carles II mor (1700), testament a Felip V. Pacte de Gènova (1705). Utrecht (1713). **11-S-1714**: cau Barcelona (Rafael Casanova ferit). Decret de Nova Planta (1716).
- **S. XVIII**: dobla la població (470.000 -> 900.000). Prosperitat agrícola, comerç colonial, fàbrica d'indianes. Preludi de la industrialització.

Autoavaluació

1. Quines són les dues restes humanes més antigues trobades al territori de Catalunya i quina antiguitat tenen?

Les dues restes més antigues documentades al territori són l'**home de Talteüll**, al Rosselló, de fa aproximadament **450.000 anys**, i la **mandíbula de Banyoles**, de fa uns **70.000 anys**. La de Talteüll és la més antiga de les dues.

2. Per quin motiu els romans van desembarcar a Catalunya l'any 218 a. de C. i quin general va liderar el desembarcament?

Els romans van desembarcar per participar en la guerra contra Cartago (les guerres púniques). El general que va posar peu a **Empúries** el **218 a. de C.** va ser **Gneu Corneli Escipió**. La intenció era obrir un front al nord de la Península per atacar els cartaginesos per la reraguarda.

3. Quin va ser el paper de Borrell II en el procés de formació de Catalunya com a entitat política sobirana?

El comte **Borrell II** representa el moment de **desvinculació definitiva** dels comtats catalans de la monarquia franca, cap al **988**. Davant l'atac dels sarraïns, Borrell II va demanar ajut al rei franc però no en va rebre. Tampoc va acceptar l'autoritat del nou rei franc. Aquesta situació va consagrar de facto l'autonomia dels comtats catalans, que ja feien temps que heretaven els seus càrrecs sense intervenció franca. No va ser una declaració formal d'independència, sinó la cristal·lització d'un procés gradual.

4. Quines eren les funcions de la Generalitat o Diputació del General quan va nèixer al segle XIV?

Quan va nèixer, la Generalitat era una representació de caràcter **permanent** de les Corts, formada per **tres diputats** (un per cada braç) i **tres oïdors de comptes**. La seva funció era executar les decisions de les Corts, defensar les **constitucions i lleis** de Catalunya i recaptar els **subsidis i impostos** aprovats per les Corts. Era, en origen, un organisme d'execució i fiscalitat, no un govern en el sentit modern.

5. Quines van ser les causes principals de la Guerra dels Segadors (1640) i qui presidia la Generalitat durant la revolta?

Les causes acumulades eren: la **Guerra dels Trenta Anys** que obligava la monarquia a despeses ingents; el projecte de la **Unió d'Armes** del **comte duc d'Olivares** (que exigia contribucions en homes i diners que contradien les constitucions catalanes); i els **abusos de les tropes** allotjades a Catalunya, agreujats per males collites. La revolta va esclatar el **7 de juny de 1640**. Les autoritats catalanes, amb **Pau Claris** al capdavant de la Generalitat, van donar-li un tomb polític i la van convertir en una guerra de separació.

6. Quins territoris va perdre Catalunya amb la Pau dels Pirineus (1659) i a qui els va cedir?

Amb la **Pau dels Pirineus**, signada entre la monarquia hispànica i França, van quedar en mans franceses els comtats del **Rosselló, la Cerdanya, el Vallespir i el Conflent**. Eren territoris de parla i cultura catalanes que van quedar integrats a França de manera permanent. Avui en diem la "Catalunya Nord".

7. Per quines raons les institucions catalanes van optar per l'arxiduc Carles en la Guerra de Successió?

La font oficial en recull quatre: la **desconfiança** envers el model centralista de la monarquia borbònica francesa; el **sentiment antifrancès** arrelat des de la Guerra dels Segadors; l'actitud **repressiva del virrei de Felip V** (Velasco); i l'**admiració pel model polític i econòmic holandès i anglès**, països que s'havien

alliberat del domini hispànic i eren potències comercials i bancàries. Per als catalans, l'arxiduc Carles (que van llamar **Carles III**) representava millors garanties per als seus sistemes institucionals i les seves constitucions.

8. Quines transformacions econòmiques i demogràfiques va viure Catalunya durant el segle XVIII?

La recuperació va tenir tres eixos. **Demogràfic**: la població va doblar en setanta anys, passant d'uns **470.000 habitants el 1712 a uns 900.000 el 1787**, amb Barcelona assolint els **100.000 habitants** al final de segle. **Agrícola**: extensió de conreus, millora de tècniques i especialització (sobretot vinya). **Comercial i preindustrial**: el comerç colonial (liberalitzat al darrer terç del segle) va estimular l'economia; va créixer el treball domèstic manufacturier i va aparèixer la primera **fàbrica d'indianes** (teixits de cotó), preludi de la industrialització del segle XIX.

2**TEMA**

Història de Catalunya (II): de la Renaixença a l'actualitat

Introducció: per què aquest tema renta tan bé a l'examen

La història contemporània de Catalunya és un dels temes que els tribunals de Mossos pregunten any rere any amb dates concretes, personatges i noms de documents. No és un tema per "entendre-ho" i prou: cal tenir fixats uns quants números i noms propis. La bona notícia és que la cronologia té un fil narratiu molt clar, i si l'entens com una successió de cicles (auge-repressió-recuperació), les dates s'aguanten soles.

El tema comença al segle XIX, amb la fi de l'Antic Règim i la primera indústria, i arriba fins al S. XXI. Seguim l'estructura de la guia oficial de la convocatòria 46/26.

1. El segle XIX: la crisi de l'Antic Règim i la construcció de l'Estat liberal

La Revolució Francesa arriba a Catalunya

La Revolució Francesa de 1789 trencà les estructures de l'Antic Règim a l'Europa continental. A Catalunya, les repercussions foren immediates. D'una banda, la **Guerra Gran (1793-1795)**, quan les tropes franceses entraren al territori català en conflicte amb la monarquia espanyola. De l'altra, l'**ocupació napoleònica a partir de 1808**, que generà un aixecament popular alhora antifrancès i contrari a l'absolutisme.

La **Guerra del Francès (1808-1814)** es caracteritzà per la lluita de partides guerrilleres i per setges notables com el de la **ciutat de Girona**. En paral·lel, les **Corts de Cadis** van obrir un debat polític de fons: el país estava canviant. La **Constitució de 1812** -la primera constitució liberal espanyola pròpiament dita, si exclouem la de Baiona, feta pels francesos- va tenir en la seva redacció un paper destacat el **català Antoni de Capmany**.

Truc per recordar-ho. Constitució de 1812, Cadis, primer text liberal. Antoni de Capmany, català, hi va tenir un paper important. Evita confondre-la amb la de Baiona (napoleònica, no liberal).

El tombant entre l'absolutisme i el liberalisme

El retorn de **Ferran VII el 1814** suposà la suspensió de la Constitució i la tornada de l'absolutisme. Les dificultats econòmiques, la fallida de la hisenda i l'empobriment de la població feien inviable tornar enrere del tot. El **pronunciament del coronel Riego a principis de 1820** triomfà i restaurà la Constitució de Cadis.

El **Trienni Liberal (1820-1823)** intentà aplicar mesures econòmiques liberals: llibertat industrial, primera desamortització eclesiàstica, reordenació dels convents i ampliació de les llibertats públiques. Però l'aixecament reialista, amb el suport dels **Cent Mil Fills de Sant Lluís** (exèrcit de la Santa Aliança), va derrocar el govern i abolir la Constitució.

Seguí la **dècada ominosa (1823-1833)**, que va desfer totes les mesures del Trienni. A la mort de Ferran VII sorgí el conflicte successori entre la regent **Maria Cristina** -que regnava en nom de la seva filla Isabel,

un cop derogada la Llei sàlica que prohibia regnar a les dones- i el germà del rei, **Carles**, que reclamava el tron. D'aquí neix el **carlisme**.

Compte amb el parany. Llei sàlica: prohibia regnar a les dones. La seva derogació va permetre a Isabel II ser reina, però va desencadenar el conflicte amb els carlistes.

La Primera Guerra Carlina i la formació de l'Estat liberal

Entre **1833 i 1874**, Espanya es construí com a estat liberal enmig de tensions constants. La **Primera Guerra Carlina** durà a Catalunya fins al **1840**. Els carlins tenien suport en la pagesia, que no se sentia afavorida pel nou ordre capitalista.

La **desamortització** (venda de terres de l'Església) tenia com a objectiu eixugar el dèficit de la hisenda i finançar l'exèrcit, però no permeté que la pagesia accedís a la propietat. Les bullangues de **Barcelona el 1837** -aixecaments populars amb to anticlerical- mostraven el descontentament urbà.

La pugna política enfrontava **moderats i progressistes**. Els moderats eren més autoritaris, volien més poder per a la corona i defensaven el sufragi restringit. Els progressistes apostaven per una sobirania nacional àmplia i les llibertats. Finalment els moderats foren els que caracteritzarien l'estat liberal espanyol.

El **general Prim** encapçalà el 1868 una insurrecció de signe progressista que obrí el **Sexenni revolucionari**: Isabel II marxà, **Amadeu de Savoia** fou coronat rei amb la **Constitució de 1869** (àmplies llibertats democràtiques). L'assassinat de Prim i l'abdicació d'Amadeu precipitaren la **Primera República (1873-1874)**. El català **Francesc Pi i Margall**, republicà federal, va arribar a la presidència de la República.

2. Catalunya, la industrialització i l'obrerisme

La primera indústria catalana

Catalunya havia desenvolupat una primerenca indústria del cotó al final del segle XVIII. La conjuntura bèl·lica d'entresegles va paraitzar-la temporalment. A partir dels anys trenta del segle XIX l'activitat reprèn amb força: el **1833 es fundà a Barcelona la fàbrica Bonaplata**, la primera accionada per vapor, cremada per sectors artesanals que hi veien la seva ruïna (el **ludisme**).

El sector pioner fou el **tèxtil de cotó**, tot i la importància de la mecanització de la llana a **Sabadell i Terrassa**. Per raons energètiques, les indústries se situaren al litoral (on podia arribar el carbó) i al llarg dels rius **Ter i Llobregat**, on s'instal·laren colònies industrials. No s'assolí una gran siderúrgia per manca de carbó i ferro, tot i que empreses com **La Maquinista Terrestre i Marítima** (fundada el **1855**) destacaren en construcció mecànica.

Les comunicacions milloraren: la **línia Barcelona-Mataró de 1848** fou la primera línia ferroviària construïda a Espanya.

Truc per recordar-ho. Primera fàbrica de vapor: **Bonaplata, 1833**. Primera línia ferroviària d'Espanya: **Barcelona-Mataró, 1848**. La Maquinista Terrestre i Marítima: **1855**. Tres dates, tres fites industrials.

Creixement demogràfic i canvis urbans

La població passà de **900.000 habitants** al final del segle XVIII a **1.752.000 el 1877**. Els nuclis industrials creixeren, i Barcelona conegué l'enderroc de les muralles i el projecte de l'**Eixample, ideat per Ildefons Cerdà**.

Quant a l'agricultura, a banda dels conreus tradicionals de cereals, n'aparegué una de més orientada al mercat: avellanes i ametlles a Tarragona, arròs al Baix Ebre i Montsià, patates al Maresme i Osona, arbres fruiters a Lleida. Però el fet clau fou el **creixement espectacular de la vinya entre 1868 i 1880**, propiciat per la crisi de la fil·loxera a França. Un cop la plaga passà a Catalunya, s'estengué ràpidament i provocà una crisi al sector i conflictes socials amb els rabassaires, cosa que portà a la formació el **1922 de la Unió de Rabassaires**, el sindicat pagès més important de Catalunya.

El moviment obrer: dels teixidors a la CNT

La industrialització creà el proletariat. El **1834** ja tenim notícia d'un document de teixidors que protestaven perquè els patrons volien allargar les peces pel mateix salari. El **1840** es fundà l'**Associació de Protecció Mútua de Teixidors de Cotó**, la primera societat obrera.

Durant el Sexenni revolucionari s'implantà a Espanya la **I Internacional Obrera**. L'anarquista **Fanelli** fundà a Barcelona un nucli de la Internacional. El **1870 se celebrà a Barcelona el Primer Congrés Obrer Espanyol**, adherit a la Internacional, on s'imposaren les **tesis bakuninistes**: d'aquí la importància i la persistència del moviment anarquista a Catalunya.

El **1881** se celebrà el **Congrés de la Federació dels Treballadors de la Regió Espanyola** a Barcelona, de caire anarcosindicalista. En paral·lel, el **1879 Pablo Iglesias fundà el PSOE a Madrid** i el **1888 la UGT a Barcelona**, de caire marxista. Cal esmentar també el sindicalisme moderat de les **Tres Classes de Vapor**.

Compte amb el parany. La UGT es fundà a **Barcelona el 1888** (no a Madrid). El PSOE es fundà a Madrid el **1879**. Molts exàmens barallen aquestes dues dades.

3. La Restauració borbònica i el catalanisme polític

El sistema de la Restauració

El pronunciament del general **Martínez Campos** al final de **1874** restaurà la monarquia borbònica amb el rei **Alfons XII**. El **1876** s'aprovà una nova constitució que posà les bases del període de la **Restauració**, articulat pel conservador **Cánovas del Castillo**. El sistema es basava en l'alternança de dos partits dinàstics, el conservador de Cánovas i el liberal de **Sagasta**, mentre que republicans, socialistes i carlins quedaven als marges. La clau era el **caciquisme**: els governadors civils feien sortir els candidats pactats per coacció o irregularitats electorals.

La Renaixença i l'inici del catalanisme

Anteriorment al catalanisme polític ja s'havia produït la **Renaixença**, un moviment cultural que volia recuperar una consciència diferencial catalana i integrar corrents europeus com el Romanticisme. Hi hagué contribucions des de la història, la literatura, la poesia, la filosofia, el dret i, sobretot, la recuperació de la llengua catalana per a l'ús literari.

Al costat d'aquesta recuperació cultural, sorgiren associacions catalanistes que reclamaven un tracte diferencial per a Catalunya. Des de publicacions com el **Diari Català de Valentí Almirall** -republicà federal desencisat amb el resultat de la Primera República-, **La Veu de Montserrat** del grup catòlic de Vic, o les de la Renaixença -en posicions més radicals-, es plantejaven qüestions d'agitació catalanista.

Aquesta agitació es plasmà en accions concretes:

- **Memorial de Greuges (1885)**: reclamava la defensa del dret civil català i mesures proteccionistes.

- **Unió Catalanista**: agrupació que reunia grups i persones que volien dotar Catalunya d'una personalitat política pròpia.
- **Bases de Manresa (1892)**: document programàtic sorgit de la Unió Catalanista que proposava un autogovern per a Catalunya.

En el terreny doctrinal aparegueren obres fonamentals: Lo catalanisme (1886) de **Valentí Almirall** (òrbita progressista); La tradició catalana (1892) del **bisbe Torras i Bages** (àmbit catòlic i conservador); i el Compendi de doctrina catalanista, d'**Enric Prat de la Riba** i **Pere Muntanola**.

El 1898 i el catalanisme polític madur

La **desfeta colonial de 1898** -amb la pèrdua de Cuba, Puerto Rico i les Filipines- afectà interessos catalans i posà en evidència la poca sintonia entre el govern de l'Estat i la burgesia catalana. A partir d'aquell moment, el catalanisme polític es plantejà com un regeneracionisme de la política estatal.

4. El primer terç del segle XX (1898-1931)

Creixement demogràfic i diversificació industrial

La població passà d'**1.966.382 habitants el 1900** a **2.791.292 el 1930**. Cal remarcar la primera onada immigratòria procedent d'Aragó, el País Valencià, Múrcia i Almeria durant la Primera Guerra Mundial i al final dels anys vint, per les obres de l'**Exposició Universal de 1929**.

La indústria visqué dos processos: diversificació (química, material elèctric, ciment, automobilisme, metal·lúrgia, indústria surera) i el gran canvi energètic amb la generalització de l'electricitat, dut a terme per companyies com la **Canadencia el 1911**.

La Lliga Regionalista i el catalanisme majoritari

Al **principi de 1901** es fundà la **Lliga Regionalista**, que amb la "candidatura dels quatre presidents" triomfà a les eleccions d'aquell any a Barcelona: primer triomf del catalanisme polític en unes eleccions i primer revés als partits dinàstics i al caciquisme a la Ciutat Comtal. La Lliga tindria com a líders **Enric Prat de la Riba** i **Francesc Cambó**.

Enfront del catalanisme de la Lliga, les classes populars es polaritzaren al voltant de **Alejandro Lerroux**, que organitzà un nou republicanisme anticlerical, radical i anticatalanista, amb actes multitudinaris i xarxes de locals.

L'assalt a La Veu de Catalunya i Solidaritat Catalana

Al **final de 1905**, un grup de militars assaltà la redacció del periòdic La Veu de Catalunya i el setmanari Cu-Cut! per un acudit que ridiculitzava l'exèrcit, el "**Banquet de la Victòria**". La reacció del govern fou redactar la **Llei de jurisdiccions**, dirigida contra el catalanisme, sense condemnar els militars agressor. Això generà la formació de **Solidaritat Catalana**: una coalició de tots els partits catalanistes, des de carlins fins a republicans (exclosos dinàstics i lerrouxistes). A les **eleccions de 1907** obtingueren un resultat espectacular: de 44 diputats electes, **41 ho foren de Solidaritat**. El caciquisme tradicional havia rebut un cop dur.

La Setmana Tràgica (1909)

La **Setmana Tràgica** fou un moviment insurreccional popular a Barcelona i altres ciutats catalanes l'**última setmana de juliol de 1909**, contra la crida de reservistes per anar a lluitar al Marroc contra les cabiles rifenyes. L'embarcament al port de Barcelona precipità una **vaga general i una crema generalitzada de**

convents. El to anticlerical era heretat de la propaganda lerrouxista. El balanç fou d'un **centenar de morts** i molts ferits. La repressió posterior inclogué nombrosos detinguts i l'execució de cinc persones, entre elles el pedagog **Ferrer i Guàrdia**, fundador de l'**Escola Moderna**.

Compte amb el parany. La Setmana Tràgica: juliol de **1909**, no 1907 (any de les eleccions de Solidaritat). Ferrer i Guàrdia era pedagog, no polític.

La CNT i el sindicalisme de masses

La classe obrera s'havia organitzat al voltant de **Solidaritat Obrera**, formada el **1907**. El **1910**, en un congrés a Barcelona, Solidaritat Obrera es transformà en la **Confederació Nacional del Treball (CNT)**, sindicat estatal d'orientació anarcosindicalista, que esdevingué el sindicat més important de la Catalunya contemporània.

La Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)

El catalanisme polític, liderant per la Lliga, perseguia tenir una institució d'autogovern. L'únic que s'aconseguí fou la **Mancomunitat de Catalunya**: un ens que coordinava les quatre diputacions provincials catalanes. **Constituïda el 1914**, fou dirigida primer per **Enric Prat de la Riba** (fins a la seva mort el **1917**) i després per **Puig i Cadafalch** (del **1917 al 1923**).

La tasca de la Mancomunitat fou ingent: potenciar i normalitzar la llengua i la cultura catalanes i invertir en la modernització del país (xarxa de carreteres, impuls a la indústria i l'agricultura, formació tècnica de treballadors qualificats).

Compte amb el parany. La Mancomunitat NO era un govern autònom amb poder legislatiu: era la coordinació de les quatre diputacions provincials. Molts opositores confonen la Mancomunitat amb la Generalitat.

La vaga de la Canadenca i el pistolisme

La neutralitat espanyola durant la **Primera Guerra Mundial** generà un creixement econòmic espectacular, però els beneficis no es traduïren en augments salarials. Un cop acabada la guerra, l'atur i les dificultats econòmiques tornaren. La **vaga de la Canadenca de 1919** demostrà la força del sindicalisme. La por dels empresaris a una revolució a l'estil bolxevic generà una **violència sagnant fins a 1923**: pistolers de cada banda i la **Llei de fugues** per part de les forces d'ordre feren que l'índex d'assassinats fos molt alt.

La dictadura de Primo de Rivera

En aquest context, pel **setembre de 1923** es produí el **cop d'estat del general Primo de Rivera**, que volia posar ordre davant el moment social, el desgavell polític i la qüestió marroquina. La dictadura reprimí qualsevol signe de catalanitat -la **Mancomunitat fou dissolta el 1925**- i perseguí la CNT. **Estat Català**, el partit de **Francesc Macià**, i altres grups radicals protagonitzaren accions clandestines com el complot de **Garraf** (atemptat frustrat contra el rei Alfons XIII) i el projecte d'invasió de Catalunya des de França (**Prats de Molló, 1926**). Tots fracassaren, però donaren ressò internacional a la situació del país.

5. La República i la Guerra Civil

Les eleccions municipals del 1931 i la proclamació de la República

La **Segona República Espanyola** nasqué arran de les **eleccions municipals del 12 d'abril de 1931**. El **14 d'abril**, **Francesc Macià** proclamava la **República Catalana** que, **tres dies més tard**, es convertiria en

la **Generalitat de Catalunya** (prèvia negociació amb el govern provisional de Madrid).

A partir d'aquí es confeccionà un **Estatut d'autonomia (Núria, 1931)**, referendat pels ajuntaments catalans i plebiscitat pel poble.

L'Estatut de 1932 i el govern d'Esquerra

L'Estatut fou objecte d'una llarga discussió a les Corts Espanyoles. Només el cop d'estat frustrat del **general Sanjurjo** l'estiu de 1932 féu que els parlamentaris el votessin favorablement al **setembre**. L'Estatut definitiu del 32 era molt més limitat que el de Núria de 1931.

La força hegemònica a Catalunya era **Esquerra Republicana de Catalunya (ERC)**, el partit de **Macià, Companys i Tarradellas**, que guanyà tant les eleccions generals com les del Parlament de Catalunya. La primera llei que promulgà el Parlament català, la **Llei de contractes de conreu**, fou invalidada pel Tribunal de Garanties Constitucionals.

El viratge de 1933 i els Fets d'Octubre

Entre 1931 i 1933 el govern republicanosocialista dugué a terme una política reformista (reforma agrària, militar, autonomia catalana, relacions Església-Estat), en un context de crisi internacional derivada del **crac de la borsa de Nova York del 1929**. A les **eleccions del novembre de 1933** guanyaren els partits de centredreta; a l'**octubre de 1934** s'integraren ministres de la **CEDA** (dreta profundament anticatalanista) al govern espanyol.

El **6 d'octubre de 1934**, **Lluís Companys** -que havia substituït Francesc Macià com a president de la Generalitat- proclamà l'**Estat Català dins de la República Espanyola**. L'exèrcit intervingué i en poques hores la Generalitat es rendí. Les conseqüències foren la **suspensió de la institució de govern català** i l'empresonament dels seus membres.

Les **eleccions del febrer de 1936** donaren la victòria al **Front d'Esquerres**, cosa que significà el restabliment de la Generalitat i de l'Estatut i el retorn de Lluís Companys.

L'Aixecament militar i la Guerra Civil

Amb el triomf de les esquerres, els sectors més conservadors propiciaren un cop militar. El **17-18 de juliol de 1936** tingué lloc l'**aixecament militar** contra el govern legítim republicà. A Catalunya la sublevació fou derrotada als carrers, protagonitzada per organitzacions obreres armades, la Guàrdia d'Assalt, les **Esquadres** i la Guàrdia Civil, fidels a la legalitat. Espanya quedà dividida en dues i s'inicià la **Guerra Civil**.

El poder legal era de la Generalitat i els ajuntaments, però el poder real estava en mans dels **comitès de milícies antifeixistes**, amb l'hegemonia de la **CNT-FAI**. Aquesta dualitat no es corregí fins al nou govern de la Generalitat del **setembre de 1936**, en el qual estaven representades les forces obreres inclosa la CNT. S'havia produït de fet una revolució social: crema d'esglésies, control de fàbriques per les organitzacions obreres (que desembocà en el **Decret de col·lectivitzacions**), organització de la indústria de guerra i sortida de milícies al front.

El **1937**, les tensions entre la CNT-POUM i el PSUC-UGT -amb rerefons internacional (la URSS de Stalin no volia que anarquistes i trotskistes monopolitzessin el poder)- precipitaren **els fets del maig**, quan es produí un incident armat pel control de l'**edifici de la Telefònica** a Barcelona. La CNT i el POUM foren arraconats.

A la fi, la **batalla de l'Ebre** marcà el destí militar de Catalunya. Franco ordenà l'ofensiva final: el **26 de gener de 1939** **queia Barcelona** i el **9 de febrer** les tropes franquistes arribaven a la frontera francesa. Per a molts, l'exili.

Truc per recordar-ho. Barcelona cau el **26 de gener de 1939**. Companys és afusellat al Castell de Montjuïc el **15 d'octubre de 1940**, detingut per la **Gestapo alemanya** a França i lliurat a Franco.

6. La dictadura franquista

La repressió inicial

L'ocupació franquista de Catalunya comportà una repressió duríssima. D'una banda, contra persones d'esquerres o catalanistes -consells de guerra sense garanties, execucions i empresonaments. El propi **Lluís Companys** fou afusellat al **Castell de Montjuïc el 15 d'octubre de 1940**, detingut per la **Gestapo alemanya** a França i retornat a Espanya. D'altra banda, repressió cultural contra tot signe de catalanitat: banderes, himnes, institucions, canvis de nom de carrers, monuments; la **llengua catalana fou prohibida**; depuració de funcionaris i mestres, i castellanització de l'escola.

El règim es configurà com una **dictadura militar de caire feixista**: partit únic, sindicalisme vertical, corts i institucions nomenades des de dalt. La resistència interior era mínima: els **maquis**, grups armats antifranquistes, lluitaven a la muntanya contra l'exèrcit i la Guàrdia Civil.

L'aïllament internacional i el canvi econòmic

Favorable a les forces de l'eix durant la Segona Guerra Mundial, el règim sofrí l'aïllament internacional en acabar el conflicte. Als anys cinquanta, la nova configuració en blocs va fer que els **Estats Units reconeguessin el règim** a canvi d'instal·lar bases militars nord-americanes. El règim s'anà obrint a l'exterior i els governs tecnòcrates -amb personalitats de l'**Opus Dei**- liberalitzaren l'economia i superaren la fase autàrquica. La **vaga dels tramvies de 1951** mostrà com s'anava articulant una resistència interior.

Els anys seixanta: el desarrollismo i la immigració

Els anys seixanta signifiquen un canvi espectacular. La bona conjuntura econòmica mundial, l'emigració d'espanyols a Europa i el turisme generaren una injecció de divises. La vinguda de capitals externs -per exemple, la **SEAT**- suposà una nova onada industrialitzadora. Tot plegat comportà una gran **onada immigratòria des d'Andalusia** i altres regions d'Espanya cap a Catalunya, un desplaçament del camp a la ciutat i l'inici de l'adquisició de béns de consum (electrodomèstics, automòbils).

La resistència organitzada contra el règim

L'immobilisme del règim fou contestat per:

- El sindicat **Comissions Obreres** (fundat el **1964**), al marge del sindicalisme oficial.
- L'organització dels estudiants universitaris.
- L'activitat de partits polítics clandestins.
- El **desvetllament catalanista** -els **fets del Palau el 1960** suposaren l'empresonament de **Jordi Pujol**.
- Els canvis de l'Església arran del **Concili Vaticà II**, que propiciaven separació entre Església i Estat.
- El fenomen cultural de la **Nova Cançó** i la publicació de llibres en català.

Als anys setanta, el règim entrà en dificultats. La **crisi del petroli de 1973** agreujà l'economia. El **consell de guerra de Burgos** contra activistes d'ETA polaritzà l'atenció internacional. L'**ETA assassinà l'almirall Carrero Blanco el 1973**, l'home fort del règim. Des del **1971**, l'oposició es polaritzà entorn de l'**Assemblea de Catalunya**, plataforma unitària que reclamava "**Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia**". El **20 de novembre de 1975** moria el general Franco.

7. La Transició i la recuperació de l'autonomia

El camí cap a la democràcia

Amb **Joan Carles I** com a rei i **Adolfo Suárez** com a president de govern, i amb la pressió de les reivindicacions populars, es portà a terme la transició del franquisme a la democràcia de manera pactada entre sectors oberturistes de l'anterior règim i forces de l'oposició. Les **primeres eleccions democràtiques**, el **15 de juny de 1977**, portaren a unes corts constituents que elaboraren la **Constitució espanyola de 1978**.

El retorn de Tarradellas i la Generalitat provisional

El **23 d'octubre de 1977** el president **Tarradellas** tornà per presidir una Generalitat provisional. Durant l'estiu de 1978, una comissió elaborà un projecte d'estatut d'autonomia -l'**Estatut de Sau**- que, passat pel Parlament espanyol (on fou discutit i esmenat), entrà en vigor un cop **referendat pel poble de Catalunya el 25 d'octubre de 1979**. Catalunya tornava a tenir autogovern.

El **20 de març de 1980** s'escollia el primer president electe de Catalunya en aquesta nova etapa: **Jordi Pujol**, el **126è president** des de la fundació de la Generalitat amb **Berenguer de Cruïlles l'any 1359**, que governaria fins al 2003.

Truc per recordar-ho. Quatre dates cabdals de la Transició: **15 juny 1977** (eleccions), **23 octubre 1977** (Tarradellas torna), **6 desembre 1978** (Constitució), **25 octubre 1979** (referèndum Estatut), **20 març 1980** (primeres eleccions autonòmiques, Pujol president).

El govern de Pujol i la construcció de l'autonomia (1980-2003)

Les dues dècades de govern de Jordi Pujol es poden sintetitzar en tres eixos:

1. La formació de la nova Administració catalana i l'articulació de les noves institucions.
2. La creació de l'"**espai comunicacional**" en català (Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació) i de l'"**espai policial**" propi (desplegament dels **Mossos d'Esquadra**).
3. El possibilisme i la negociació amb l'Estat espanyol: suports parlamentaris a Madrid a canvi de transferències o recursos.

Durant aquest període cal destacar: l'intent de **cop d'Estat del 23 de febrer de 1981**, l'entrada d'Espanya a la **Unió Europea** i a l'**OTAN**, el govern del **PSOE de Felipe González** (1982-1996), el del **Partit Popular de José María Aznar** (1996-2004) i la celebració dels **Jocs Olímpics de Barcelona el 1992** sota l'alcaldia de **Pasqual Maragall**.

8. La Catalunya del segle XXI

El tripartit i el nou Estatut (2003-2010)

En el període **2003-2010** la Generalitat fou dirigida per un govern tripartit. Del **2003 al 2006**, el president **Pasqual Maragall** impulsà l'elaboració d'un nou Estatut d'autonomia, aprovat per la **Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol**. Després de les eleccions del novembre de 2006, **José Montilla** fou proclamat president de la Generalitat.

La sentència del Tribunal Constitucional (2010) i el procés sobiranista

Després de quatre anys de vigència, l'Estatut de 2006 fou modificat parcialment per la **Sentència del**

Tribunal Constitucional de 28 de juny de 2010. Paral·lelament:

- Les **eleccions al Parlament del 28 de novembre de 2010** les guanyà **Convergència i Unió** i situaren **Artur Mas** a la presidència.
- Les **eleccions del 20 de novembre de 2011** a Espanya donaren la majoria absoluta al **Partit Popular**, liderat per **Mariano Rajoy**.

La situació d'aquells anys estava marcada per una **greu crisi econòmica**: paralització de l'activitat, retallades en ensenyament, salut, obres públiques, benestar social i seguretat. L'atur, el rescat d'entitats bancàries, els conflictes bancaris per hipoteques, els desnonaments i la disminució de prestacions socials abocaren sectors de la població a la pobresa i a un increment de la desigualtat social.

El referèndum i l'article 155

L'any **2012**, el president **Artur Mas** inicià la reclamació d'un estat propi per a Catalunya, convocant eleccions al Parlament el **25 de novembre**. El resultat afavorí una estratègia cap a un referèndum.

El **12 de desembre de 2013** s'anuncià un acord de consens entre forces polítiques catalanes per portar a terme una **consulta popular el 9 de novembre de 2014** (el 9-N). La consulta, popular i no vinculant, fou **suspesa i prohibida pel Tribunal Constitucional**.

Les **eleccions del 27 de setembre de 2015** les guanyà la coalició "**Junts pel Sí**", que obtingué majoria parlamentària favorable a la independència. El **10 de gener de 2016** fou investit president de la Generalitat **Carles Puigdemont**.

El **setembre de 2017**, el Parlament aprovà el marc legal per a un referèndum d'independència, impugnat davant el Tribunal Constitucional, que el suspengué. Malgrat tot, **el referèndum se celebrà l'1 d'octubre de 2017**. Després d'un període de forta tensió política, el **27 d'octubre** el Senat espanyol aprovà l'aplicació de l'**article 155 de la Constitució espanyola**: intervenció de la Generalitat i cessament del seu president.

El govern espanyol convocà eleccions a Catalunya per al **21 de desembre de 2017**. El **14 de maig de 2018** fou investit president **Joaquim Torra**. La **presa de possessió del nou Govern el 2 de juny de 2018** deixà sense efecte l'aplicació de l'art. 155 i suposà la fi de la intervenció del Govern de la Generalitat.

Compte amb el parany. L'article 155 es va aplicar el **27 d'octubre de 2017** i va deixar de tenir efecte el **2 de juny de 2018** amb la presa de possessió del govern Torra. Molts exàmens pregunten quan es va deixar d'aplicar.

Glossari

- **Absolutisme**: sistema polític en què el monarca té el poder sense límits ni constitució.
- **Antic Règim**: sistema social i polític anterior a les revolucions liberals, basat en els privilegis estamentals (noblesa, clergat).
- **Autarquia**: política econòmica d'autosuficiència, tancament als mercats exteriors; pròpia del primer franquisme.
- **Bases de Manresa (1892)**: primer document programàtic del catalanisme polític, elaborat per la Unió Catalanista.
- **Bullangues**: aixecaments populars a Barcelona durant la primera meitat del segle XIX (el de 1837, notable).
- **Cabiles rifyenes**: grups berberophones del nord del Marroc amb qui l'exèrcit espanyol combatia el

1909.

- **Carlisme**: moviment polític dinàstic i conservador que defensava els drets successoris de Carles i els seus descendents front a la branca isabelina.
- **Desamortització**: procés de venda de terres eclesiàstiques per part de l'Estat per eixugar el dèficit públic.
- **Govern tecnòcrates**: governs del tardofranquisme formats per tècnics (molts de l'Opus Dei) que liberalitzaren l'economia.
- **Lerrouxisme**: moviment polític republicà, anticlerical i anticatalanista liderat per Alejandro Lerroux a la Barcelona de principis del S. XX.
- **Llei de fugues**: pràctica il·legal de les forces d'ordre consistia a matar presoners simulant una fugida.
- **Llei sàlica**: llei que prohibia regnar a les dones; la seva derogació per Ferran VII permeté regnar a Isabel II i desencadenà el carlisme.
- **Ludisme**: moviment que destruïa maquinària industrial per rebutjar la mecanització, que consideraven una amenaça per als artesans.
- **Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)**: coordinació de les quatre diputacions provincials catalanes; primera institució de govern conjunt.
- **Mesures liberals (liberalisme)**: polítiques que propugnen la llibertat econòmica, la constitució, els drets individuals i la limitació del poder reial.
- **Mesures proteccionistes**: aranzels i restriccions a la importació per defensar la producció nacional.
- **Partits dinàstics**: partits que donaven suport a la monarquia i s'alternaven artificialment en el poder durant la Restauració (conservadors i liberals).
- **Rabassaires**: pagesos que conreaven terres d'altri amb un contracte de rabassa morta; protagonitzaren conflictes agraris al S. XIX i XX.
- **Renaixença**: moviment cultural del S. XIX que recuperà la llengua i la identitat catalanes per a l'ús literari i cultural.
- **Sindicalisme vertical**: sindicats únics i oficials del franquisme que integraven patronal i treballadors, controlats per l'Estat.
- **Tesis bakuninistes**: idees anarquistes de Bakúnin que defensaven l'abolició de l'Estat i l'organització horitzontal dels treballadors.
- **Trotskisme**: corrent marxista d'oposició a l'estalinisme, representada a Catalunya pel POUM.
- **Tres Classes de Vapor**: sindicat obrer moderat del S. XIX que agrupava teixidors i treballadors tèxtils.
- **Trienni Liberal (1820-1823)**: període en què s'aplicà la Constitució de 1812, fins que la invasió de la Santa Aliança el posà fi.

Punts que cauen a l'examen

- **Guerra Gran**: 1793-1795 (tropes franceses al territori català).
- **Guerra del Francès**: 1808-1814; setge de Girona; Corts de Cadis; Constitució de 1812; Antoni de Capmany.
- **Pronunciament Riego**: inici del Trienni Liberal, 1820.
- **Dècada ominosa**: 1823-1833; fi de les mesures liberals del Trienni.
- **Fàbrica Bonaplata**: 1833, primera fàbrica de vapor a Barcelona (cremada per ludisme).
- **Primera línia ferroviària d'Espanya**: Barcelona-Mataró, **1848**.
- **La Maquinista Terrestre i Marítima**: fundada el **1855**.

- **Població de Catalunya:** 900.000 (finals del S. XVIII) -> 1.752.000 (1877).
- **Vinya i fil·loxera:** creixement 1868-1880 per crisi a França; Unió de Rabassaires fundada el **1922**.
- **Primer Congrés Obrer Espanyol:** **1870**, Barcelona, tesis bakuninistes.
- **Congrés de la Federació dels Treballadors:** **1881**, Barcelona, anarcosindicalista.
- **PSOE fundat:** **1879**, Madrid. **UGT fundada:** **1888**, Barcelona.
- **Restauració borbònica:** pronunciament Martínez Campos, fi de 1874; rei Alfons XII; Constitució **1876**; artífex Cánovas del Castillo.
- **Memorial de Greuges:** **1885**; Bases de Manresa: **1892**; Lo catalanisme d'Almirall: **1886**; La tradició catalana de Torras i Bages: **1892**.
- **Desfeta colonial:** **1898** (Cuba, Puerto Rico, Filipines).
- **Lliga Regionalista:** fundada **principis de 1901**; líders Prat de la Riba i Cambó.
- **Canadenca:** electricitat, **1911**; vaga de la Canadenca: **1919**.
- **"Banquet de la Victòria"** i assalt a La Veu de Catalunya: **fi de 1905** -> Llei de jurisdiccions -> Solidaritat Catalana.
- **Eleccions 1907:** 41 de 44 diputats, Solidaritat Catalana.
- **Setmana Tràgica:** **juliol de 1909**; un centenar de morts; execució de Ferrer i Guàrdia.
- **CNT fundada:** **1910**, Barcelona.
- **Mancomunitat de Catalunya:** constituïda **1914**; president Prat de la Riba (fins 1917); Puig i Cadafalch (1917-1923); dissolta **1925**.
- **Cop Primo de Rivera:** setembre **1923**; complot Garraf; Prats de Molló, **1926**.
- **Comissions Obreres:** fundades **1964**.
- **Fets del Palau 1960:** empresonament de Jordi Pujol.
- **Assassinat Carrero Blanco:** **1973**; Assemblea de Catalunya: des de **1971**.
- **Mort de Franco:** **20 de novembre de 1975**.
- **Primeres eleccions democràtiques:** **15 de juny de 1977**.
- **Tarradellas torna:** **23 d'octubre de 1977** (Generalitat provisional).
- **Constitució espanyola:** **1978**.
- **Referèndum Estatut de Sau:** **25 d'octubre de 1979**.
- **Primeres eleccions autonòmiques:** **20 de març de 1980**; Pujol 126è president des de Berenguer de Cruïlles (1359).
- **Jocs Olímpics Barcelona:** **1992** (alcalde Pasqual Maragall).
- **Estatut 2006:** Llei orgànica **6/2006, de 19 de juliol**; president Maragall (2003-2006); Montilla (2006-2010).
- **STC de 28 de juny de 2010:** modifica l'Estatut parcialment.
- **Eleccions novembre 2010:** guanya CiU, Artur Mas president.
- **Consulta 9-N:** **9 de novembre de 2014** (prohibida pel TC).
- **Eleccions 27 de setembre de 2015:** guanya "Junts pel Sí".
- **Puigdemont investit president:** **10 de gener de 2016**.
- **Referèndum 1-O:** **1 d'octubre de 2017**.
- **Aplicació art. 155 CE:** **27 d'octubre de 2017**; eleccions **21 de desembre de 2017**.
- **Joaquim Torra investit:** **14 de maig de 2018**; fi del 155: **2 de juny de 2018**.

Resum exprés

- **S. XIX (crisi Antic Règim):** Guerra del Francès (1808-14) -> Trienni Liberal (1820-23) -> dècada ominosa -> Primera Guerra Carlina -> Sexenni (1868-74) -> 1a República (1873-74).
- **Industrialització:** Bonaplata (1833) -> Barcelona-Mataró (1848) -> creixement tèxtil; primer sindicat 1840; Congrés Obrer 1870; PSOE 1879, UGT 1888 (Barcelona); CNT 1910.
- **Catalanisme:** Renaixença cultural -> Memorial de Greuges (1885) -> Bases de Manresa (1892) -> Lliga Regionalista (1901) -> Solidaritat Catalana (1907) -> Mancomunitat (1914-1925).
- **S. XX primer terç:** Setmana Tràgica (1909) -> vaga Canadenca (1919) -> Primo de Rivera (1923) -> Mancomunitat dissolta (1925).
- **República i Guerra Civil:** República 14 abril 1931 -> Generalitat -> Estatut setembre 1932 -> Fets d'Octubre 1934 -> Guerra Civil 1936-1939 -> Barcelona cau 26 gener 1939 -> Companys afusellat 15 octubre 1940.
- **Franquisme:** repressió, llengua prohibida, autarquia, vaga tramvies 1951, Comissions Obreres 1964, crisi petroli 1973, Assemblea de Catalunya 1971, mort Franco 20 novembre 1975.
- **Transició:** Eleccions 15 juny 1977 -> Tarradellas 23 octubre 1977 -> Constitució 1978 -> Estatut Sau 25 octubre 1979 -> Pujol president 20 març 1980 (governa fins 2003).
- **S. XXI:** Maragall tripartit 2003-06 -> Estatut 6/2006 -> Montilla 2006-10 -> STC 28 juny 2010 -> Mas 2010 -> crisi econòmica -> 9-N 2014 (prohibit) -> Puigdemont 10 gen 2016 -> 1-O 2017 -> art. 155 27 oct 2017 -> Torra 14 maig 2018 -> fi 155 2 juny 2018.

Autoavaluació

1. Quina fou la primera constitució liberal espanyola, quin any es va aprovar i quin paper hi tingué un català?

La Constitució de 1812, aprovada a Cadis. El català Antoni de Capmany hi tingué un paper important en la seva redacció. Cal distingir-la de la Constitució de Baiona (feta pels francesos i no considerada pròpiament liberal).

2. Per quin motiu la Setmana Tràgica de 1909 va tenir un to anticlerical, i quina persona destacada fou executada en la repressió posterior?

El to anticlerical era heretat de la propaganda lerrouxista, que havia impregnat les classes populars barcelonines. En la repressió posterior fou executat el pedagog Ferrer i Guàrdia, fundador de l'Escola Moderna, juntament amb quatre persones més.

3. Quin era el límit de la Mancomunitat de Catalunya i qui la presidí i en quins anys?

La Mancomunitat (constituïda el 1914) era la coordinació de les quatre diputacions provincials catalanes, no un govern autònom amb potestat legislativa. La presidí Enric Prat de la Riba fins a la seva mort el 1917, i després Puig i Cadafalch del 1917 al 1923. Fou dissolta el 1925 per la dictadura de Primo de Rivera.

4. Quin fet desencadenà la formació de Solidaritat Catalana i quin resultat obtingueren a les eleccions de 1907?

L'assalt de militars a la redacció del periòdic La Veu de Catalunya i el setmanari Cu-Cut! a finals de 1905, i la posterior Llei de jurisdiccions del govern -que anava contra el catalanisme sense condemnar els militars. A les eleccions de 1907, Solidaritat Catalana obtingué 41 dels 44 diputats electes per Catalunya.

5. En quina data Francesc Macià proclamà la República Catalana i com quedà resolt l'episodi?

El 14 d'abril de 1931, el mateix dia que es proclamava la Segona República espanyola. Tres dies més tard, en negociació amb el govern provisional de Madrid, la República Catalana es convertí en la Generalitat de Catalunya restablerta.

6. Qui era Lluís Companys, quan fou executat i com el capturaren?

Era president de la Generalitat de Catalunya (des de 1933). Exiliat a França arran de la caiguda de Barcelona (26 de gener de 1939), fou detingut per la Gestapo alemanya i lliurat al règim franquista. Fou afusellat al Castell de Montjuïc el 15 d'octubre de 1940.

7. Quines quatre dates de la Transició cal tenir perfectament memoritzades i per a quin fet correspon cadascuna?

- **15 de juny de 1977**: primeres eleccions democràtiques.
- **23 d'octubre de 1977**: Tarradellas torna i es restableix la Generalitat provisionalment.
- **25 d'octubre de 1979**: referèndum de l'Estatut de Sau (aprovació definitiva de l'autonomia).
- **20 de març de 1980**: primeres eleccions autonòmiques catalanes; Jordi Pujol, 126è president des de Berenguer de Cruïlles (1359).

8. Quan s'aprovà l'Estatut de 2006, quan el Tribunal Constitucional el modificà parcialment i quines conseqüències polítiques va tenir aquesta sentència?

L'Estatut fou aprovat per la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol. El Tribunal Constitucional el modificà parcialment amb la sentència de 28 de juny de 2010. Les conseqüències foren l'inici del moviment sobiranista: grans manifestacions de la Diada (sobretot 2012), consulta del 9-N de 2014 (prohibida), referèndum de l'1 d'octubre de 2017 i aplicació de l'article 155 de la Constitució el 27 d'octubre de 2017.

3**TEMA****Història de la policia a Catalunya****Introducció: per què la història de la policia a Catalunya t'ajudarà a l'examen**

Abans d'entrar en matèria, un avís: no te'l miris com un tema de memòria. Si entens per què cada institució policial va aparèixer, per quins motius va sobreviure o va desaparèixer, i en quin context polític ho va fer, les dates i els noms es fixen sols. La policia no existeix en el buit: és, sempre, el reflex del poder polític del seu temps.

El tema A.3 de la guia oficial de la convocatòria 46/26 abasta cinc apartats: les forces de seguretat i la seva història, l'origen dels Mossos, les transformacions del segle XIX, la policia a les primeres dècades del XX, i la policia i la democràcia. Aquesta guia segueix exactament aquest ordre.

1. Les forces de seguretat i la seva història

Qualsevol sistema de seguretat pública que existeixi en un territori és inseparable de l'organització política, econòmica i social d'aquella societat. No es pot entendre la policia d'un lloc sense conèixer la manera com el poder s'hi ha exercit, qui l'ha tingut i com s'hi ha relacionat amb la gent. Dit d'una altra manera: la història de la policia és la radiografia de la pròpia societat.

La funció policial és una de les expressions de l'autoritat més antigues de la humanitat. A mesura que les societats es van fer més complexes i s'hi van estructurar formes polítiques estables, sempre hi va haver algú encarregat de protegir i preservar l'ordre establert en benefici del poder.

El feudalisme i la parcel·lació del poder

Durant el feudalisme, el poder estava repartit entre molts senyors, eclesiàstics i laics, cadascun amb la seva pròpia jurisdicció. A Catalunya, la corona catalanoaragonesa va anar configurant estructures de defensa armades per protegir els interessos de la monarquia, però la major part del territori estava sota el control de barons i d'algunes ciutats que escapaven a la vigilància reial directa. L'ordre públic, en aquell marc, era també responsabilitat d'aquests senyors.

A Catalunya no va existir mai un cos permanent de policia durant l'edat medieval. El manteniment de l'ordre es basava molt més en la repressió que en la prevenció. Dos mecanismes fonamentals vertebraven la seguretat: la **defensa de la Pau i Treva**, una institució que pretenia limitar la violència feudal i protegir determinades persones i períodes, i la mobilització de la **població**, que s'articulava a través del **sometent** i del **sagramental**.

Truc per recordar-ho. A Catalunya medieval: **Pau i Treva** (limitació de la violència feudal) + **sometent i sagramental** (mobilització ciutadana). Cap cos policial permanent.

2. L'origen dels Mossos d'Esquadra

L'origen dels Mossos d'Esquadra és avui un tema força clar des del punt de vista historiogràfic. Durant molt de temps hi havia la tradició que situava la seva creació el 1690 i donava tot el protagonisme als Veciana. Les recerques més recents han perfilat millor quan, com i per quina raó va néixer el cos.

El context: la postguerra de Successió i la frontera amb França

El **1719**, les tensions amb França van obligar a situar l'exèrcit a la frontera nord de Catalunya. Amb les forces militars concentrades als límits del territori, calia organitzar alguna cosa que controlés l'interior del país. El capità general i la Reial Audiència van prendre la iniciativa: van organitzar **esquadres de paisans** -grups de veïns armats- distribuïdes pels corregiments per cobrir aquell buit.

Quan la tensió bèl·lica fronterera va remetre, el **1721**, es va considerar que calia dissoldre aquells grups de veïns armats. I en efecte, la majoria van ser desarmats i van desaparèixer. Però n'hi va haver una que es va mantenir: la de **Valls**, amb destacaments a Riudoms i Rodonyà, sota la comandància de **Pere Anton Veciana i Rabasa**.

Compte amb el parany. L'any 1719 és quan s'organitzen les primeres esquadres per cobrir la frontera. L'any 1721 és quan es produeix la reestructuració i quasi totes desapareixen - però la de Valls es manté. El **1723** és l'any clau de la institucionalització definitiva: es remodelen i amplien les esquadres, i Pere Anton Veciana i Rabasa n'és nomenat formalment **comandant**.

La institucionalització (1719-1723) i Pere Anton Veciana

En aquest període comprès entre 1719 i 1721 és quan s'institucionalitzen els Mossos d'Esquadra. L'any **1723**, les esquadres van ser remodelades i ampliades, i **Pere Anton Veciana i Rabasa** en va ser nomenat el comandant. Aquí és on es consolida el cos com a estructura permanent.

Quin va ser el paper polític dels Mossos en els seus inicis? Van representar, en primera instància, una força policial típicament **reial i borbònica**. La seva funció era, sobretot, controlar l'ordre públic en un territori on hi havia austriacistes derrotats però encara armats que calia perseguir, i on la població havia estat desarmada i li havia estat prohibit el sometent.

El segle XVIII: la família Veciana i una policia pionera

Al llarg del segle XVIII, els Mossos sempre van ser comandats per la família Veciana, a qui es recompensava la fidelitat monàrquica filipista. A mesura que passaven les dècades, però, el cos es va anar transformant. A partir dels **anys quaranta del segle XVIII**, els Mossos ja no eren únicament un instrument de repressió política: s'estaven convertint en una **policia preparada i efectiva**, una autèntica innovació en el món policial de l'època.

No es quedaven confinats a una zona: creixien territorialment. I, el que és més destacable, es van convertir en la policia més avançada en termes policials moderns del seu temps, ben representativa d'una Catalunya que vivia moments de transformació demogràfica, agrícola i comercial. Tant és així que, a la **segona meitat del segle XVIII**, el **model va ser exportat a altres zones de la monarquia** per implantar-lo allà.

Truc per recordar-ho. Els Mossos del XVIII: comandament hereditari dels **Veciana** + cos cada vegada més professional i modern + model exportat a altres territoris de la monarquia.

3. Transformacions policials durant el segle XIX

El segle XIX va representar un canvi de paradigma. La monarquia absolutista va anar cedint terreny a l'estat liberal, i aquest nou marc polític va exigir un sistema de seguretat diferent. La nació i l'estat van passar a ser els eixos bàsics de l'ordenament polític.

La Milícia Nacional: un inici revolucionari i efímer

El segle XIX s'obre, des del punt de vista policial, amb la **Milícia Nacional**, una força profundament civil i local, sorgida de l'impuls revolucionari. Però quan els projectes liberals més progressistes van quedar aparcats, la Milícia va ser dissolta.

La Guàrdia Civil (1844): la vertebració conservadora i centralitzada

La vertebració de les estructures policials i administratives de l'Estat espanyol es va fer des del **liberalisme conservador**, que va construir el sistema de seguretat al voltant de tres conceptes: la **militarització**, la **centralització** i una concepció profundament conservadora de l'ordre social. En aquests principis rau la fundació, el **1844**, de la **Guàrdia Civil**, que va estendre's fins als últims racons de la Península i es va convertir en l'eix troncal de la seguretat pública estatal.

Compte amb el parany. La Guàrdia Civil es funda el **1844** i respon a tres principis: **militarització**, **centralització** i **conservadorisme social**. En els exàmens és freqüent que preguntin per quin paradigma va representar la seva creació.

Els Mossos al segle XIX: auxiliars de la Guàrdia Civil

Els Mossos van perviure gairebé durant tota la centúria. Però el seu paper va canviar: van passar a ser **forces auxiliars**, reconegudes pel nou ordre i integrades en el sistema policial gràcies al fet que participaven del **fur militar**. El que sí va canviar radicalment va ser el comandament: la família Veciana va deixar de controlar el cos, i a partir de **1835-1837** el comandament va passar a mans d'**oficials provinents de l'exèrcit**.

Les primeres policies municipals i la Guàrdia Urbana de Barcelona

Al llarg del segle XIX, el creixement dels nuclis urbans va generar la necessitat de policies municipals. La **Constitució de 1812** ja havia reconegut als alcaldes la funció de vetllar per la pau i la seguretat dels veïns, i diverses normes posteriors van reforçar aquesta tradició. Les primeres policies municipals coexistien amb els serenos i els alcaldes de barri com a estructures de seguretat dependents dels ajuntaments.

La **Guàrdia Municipal de Barcelona** va ser creada el **26 de novembre de 1843**, i amb el temps es va convertir en una de les més reeixides i importants de Catalunya.

Truc per recordar-ho. **1843 = creació de la Guàrdia Municipal de Barcelona** (26 de novembre). Una data concreta que pot caure a l'examen.

El Sexenni Revolucionari, la dissolució i el retorn (1868-1880)

El **Sexenni Revolucionari** va suposar la dissolució del cos dels Mossos d'Esquadra. Amb la Restauració borbònica, a partir del **1875** es va anar replantejant el restabliment del cos, i a partir de **1880** es va reorganitzar definitivament.

El context polític ajuda a entendre el retorn. Tot i que les classes populars urbanes els veien amb desconfiança, els Mossos tenien el suport de Capitania i d'una part de la burgesia catalana. I a la Restauració li convenia disposar d'un instrument que, juntament amb el caciquisme, garantís la pau

pública i l'ordre institucional un cop acabada l'última Guerra Carlina.

Va ser la **Diputació Provincial de Barcelona** qui els va restituir el **1877** i qui va aprovar-ne el **Reglament el 1880**. Els Mossos continuaven fent el paper d'auxiliar rural de la Guàrdia Civil en zones on les funcions policials no estaven ben cobertes i col·laborant en la defensa de la propietat privada al camp. La resta de diputacions provincials, menys poblades i amb menys conflictivitat, van optar per mantenir únicament la Guàrdia Civil.

4. La policia durant les primeres dècades del segle XX

La crisi del 98 i el regionalisme

La **crisi de 1898** -la pèrdua de les darreres colònies espanyoles i la derrota militar que la va comportar- va obrir una esquerda profunda entre la classe dirigent espanyola i sectors de la burgesia catalana que apostaven pel catalanisme polític. Els regionalistes de la Lliga, tal com ja havien expressat a les **Bases de Manresa de 1892**, desitjaven un sistema de seguretat basat en el sometent i amb una força policial permanent sota les ordres del poder regional.

El **fur militar** dels Mossos, reinstaurat el **1892**, els posava en una situació comprometedora davant l'actitud de l'exèrcit envers el regionalisme, que es va evidenciar clarament amb l'**assalt a la redacció del Cu-Cut! i La Veu de Catalunya el 1905**. La Lliga, que tenia preeminència política a la Diputació de Barcelona i, a partir del **1914**, a la **Mancomunitat**, va tenir una posició ambivalent respecte dels Mossos: no els van incloure en els plans de reorganització regional però els van defensar davant els atacs republicans, tot reconeixent les seves tasques en una cinquantena de poblacions de la província de Barcelona.

La reforma policial civil (1905-1908): vigilants i seguretat pública

En els primers anys del segle XX es va produir la modernització definitiva de la policia civil a l'Estat espanyol, impulsada pel creixement de la població urbana i per la necessitat de controlar moviments polítics i socials nous. Entre **1905 i 1908**, amb l'aparició de la **Llei i del Reglament de la policia governativa**, va prendre forma una reforma que organitzava i professionalitzava els cossos policials en dos grans blocs:

- El cos de **Vigilancia**: absolutament civil, dedicat a funcions d'investigació i de policia judicial.
- El cos de **Seguridad**: uniformat i amb organització militar, encarregat del servei a les vies públiques.

Altres elements clau d'aquesta reforma van ser la creació definitiva de la **Dirección General de Seguridad**, l'ingrés als cossos policials **per concurs-oposició** i la creació d'**escoles de formació**.

La Setmana Tràgica (1909) i el camí cap a l'extinció

Davant dels esdeveniments de la **Setmana Tràgica de 1909**, la repressió governamental va recaure principalment sobre la Guàrdia Civil, amb el suport del sometent i dels Mossos on eren presents. Aquells fets van deixar un malestar notable entre les classes populars i van fer créixer les veus republicanes que demanaven la dissolució del cos. Aquelles veus no triomfarien de seguida, però el **setembre de 1917** la Diputació va aprovar l'**extinció gradual del cos** amb l'amortització de les places que anessin quedant vacants.

Però la **tensió social que es va disparar a partir de 1919** -els "anys del pistolisme"- va tornar a

justificar la utilitat dels Mossos. La necessitat d'una força policial que controlés la perifèria de les ciutats davant l'actuació dels pistolers va revitalitzar les funcions del cos.

La dictadura de Primo de Rivera (1923) i la reestructuració de 1930

La **dictadura de Primo de Rivera, iniciada el 1923**, no va causar cap problema als Mossos d'Esquadra. El nou règim els va veure com un cos propi, útil per a una Catalunya nova, un cop dissolta la Mancomunitat i apartades les pretensions d'autogovern. Pagats per la Diputació de Barcelona però sota el control de Capitanía i del governador civil, els Mossos van ser encarregats, per exemple, de la **custòdia dels terrenys de l'Exposició Universal**.

Amb el comandant Oller com a cap, els Mossos van ser emprats per a tasques policials repressives de la dictadura i de **Martínez Anido**, ministre de la Governació. Per això, quan Primo de Rivera va caure, el **1930** la Diputació es va veure obligada a reestructurar el cos profundament. El **Decret del 14 d'agost de 1930** va dissoldre el cos dels Mossos d'Esquadra de Barcelona i el va reorganitzar sota nous paràmetres: es van poder eliminar els seus caps, i el cos armat va quedar vinculat exclusivament a la Diputació, amb la qual cosa la dependència militar i del govern civil va quedar molt limitada.

La Segona República (1931): lleialtat a les institucions catalanes

Tot i que la percepció popular dels Mossos era dolenta en molts cercles, el cos estava preparat per transformar-se en una força vinculada a la nova realitat que la República obria.

A partir de l'**abril de 1931**, les Esquadres no tan sols es van mantenir sinó que van agafar un tarannà completament diferent del que havien tingut fins aleshores. Van passar a identificar-se amb les institucions autonòmiques i amb el govern català, lleials als presidents de la Generalitat i vinculades al projecte republicà i catalanista d'aquells anys.

El **14 d'abril de 1931**, el capità **Frederic Escofet**, caporal del destacament de la Garriga, es va posar a les ordres del president Macià, que havia proclamat la República Catalana. Es van destituir els comandaments anteriors i **Pérez Farràs**, comandant d'artilleria, va ser nomenat comandant dels Mossos.

El **14 d'octubre de 1932**, el president **Macià** signava un decret pel qual s'estenia el cos policial dels Mossos a tot Catalunya. Al mateix temps, tots els cossos policials van passar a dependre del **Comissariat d'Ordre Públic**, una competència que va ser prioritària per als dirigents polítics catalans. Després dels **fets d'Octubre de 1934**, les Esquadres van ser inicialment desarmades per haver atacat l'exèrcit, però posteriorment van tornar a ser operatives en les seves tasques de seguretat amb un nou comandant.

El triomf del **Front d'Esquerres** a les eleccions de **febrer de 1936** va suposar l'alliberament del govern català empresonat i l'amnistia per als que havien participat en els fets d'Octubre, inclosos els comandaments dels Mossos. La tornada a Barcelona del president **Comanys**, escortat per motoristes de la Guàrdia Urbana i dels Mossos, en va ser la imatge més representativa.

La Guerra Civil i el franquisme

La **Guerra Civil** va ser un moment de tensions extremes per a les forces policials. D'entrada, els Mossos es van posar al costat del Govern de la Generalitat i en contra de les forces colpistes. En els primers mesos hi van haver tensions amb les patrulles de control dels comitès de milícies antifeixistes, i posteriorment van viure els esdeveniments de la contesa, com els **fets de maig de 1937**.

El règim **franquista** es va constituir com un veritable règim policial on es barrejaven els interessos del règim amb les tasques policials i militars, i on el propi **partit únic era considerat un braç més de la policia**. Es van fer depuracions a la Guàrdia Civil i a la policia, i el cos dels **Mossos d'Esquadra va ser**

suspès. No va ser fins al **1952** que els Mossos, integrats en l'exèrcit espanyol en fur, insígnies i dependència, van ser restituïts com una guàrdia de la Diputació de Barcelona, presidida aleshores pel **marquès de Castell-Florite**.

Compte amb el parany. El franquisme va dissoldre els Mossos, i no van ser restituïts fins al **1952** -i en un format molt diferent, integrats en l'exèrcit, sense autonomia. La policia sota el franquisme era un instrument ideològic: els seus membres sovint eren escollits per la seva simpatia cap al règim o perquè havien patit represàlies durant la República.

5. La policia i la democràcia

La transició i la Constitució de 1978

A partir de la mort de Franco el **1975**, l'Estat espanyol va caminar cap a la democràcia. La **Constitució espanyola de 1978** va establir un **model policial pluralista** organitzat en tres nivells:

1. La **policia de l'Administració central de l'Estat**.
2. Les **policies de les comunitats autònomes** l'estatut de les quals en preveïés la creació.
3. Les **policies locals** dependents del poder municipal.

Aquest canvi polític va obligar a una reflexió profunda sobre la policia existent i la que havia de ser. Aquella reflexió tenia tres dimensions: transformar els aparells policials heretats de la dictadura, garantir-ne l'eficàcia durant la transformació, i definir com el canvi democràtic i la nova estructura de l'Estat forçava una redefinició del sistema de seguretat.

Els nous ajuntaments democràtics i les policies locals (1979)

Les noves exigències democràtiques van reclamar canvis profunds en les policies locals a partir dels **primers ajuntaments democràtics de 1979**. El concepte i la funció d'aquells cossos van anar transformant-se amb una profunditat i continuïtat notables.

La recuperació i l'extensió dels Mossos d'Esquadra

La **Generalitat restaurada** i l'**Estatut d'autonomia** van propiciar l'extensió del cos dels Mossos d'Esquadra a partir del nucli de la Diputació de Barcelona. El projecte era ambiciós: aprofitar un cos amb nom i tradició -la policia més antiga d'Europa en activitat continuada- i transformar-lo en una policia nova, arrelada en l'imaginari col·lectiu català, professionalment preparada i coherent amb els valors d'una societat avançada i democràtica.

El **1983**, el **Parlament de Catalunya** aprovava una llei per la qual es creava la **Policia de la Generalitat**, el nucli inicial de la qual va ser el cos dels Mossos. Es va posar en marxa una primera promoció formada des de la Generalitat i es va donar vida a l'**Escola de Policia de Catalunya**, que va inaugurar la seva seu a **Mollet del Vallès el 1985**.

A partir de **1991**, també s'hi formarien els membres de les **policies locals**, consolidant un centre únic per a tota la formació policial a Catalunya. Avui, aquell centre és l'**Institut de Seguretat Pública de Catalunya (ISPC)**.

El desplegament territorial (1994-2008)

A partir del **novembre de 1994** es va iniciar el **desplegament dels Mossos d'Esquadra** en el territori

català, en substitució de les forces i cossos de seguretat de l'Estat. El **primer emplaçament va ser la comarca d'Osona**, seguida del Ripollès i la Selva.

Entre **1997 i 1998**, la Generalitat va assumir les competències executives en matèria de **trànsit i circulació de vehicles de motor**.

El **novembre de 2008** va marcar la culminació del procés de desplegament, amb l'arribada del cos a les **Terres de l'Ebre i el Camp de Tarragona**.

Truc per recordar-ho. Tres dates del desplegament: **1994** (inici, Osona), **1997-1998** (trànsit), **novembre 2008** (culminació, Terres de l'Ebre i Camp de Tarragona).

Glossari

- **Pau i Treva:** institució medieval catalana que limitava la violència feudal i protegia persones i períodes concrets. Una de les bases del manteniment de l'ordre públic a Catalunya medieval.
- **Sometent:** mobilització col·lectiva de la població, tradició medieval d'autodefensa comunitària. A Catalunya va quedar prohibit als territoris ocupats pels borbons.
- **Sagremental:** institució de seguretat medieval vinculada a la defensa de les comunitats rurals, similar al sometent.
- **Esquadres de Catalunya:** nom originari del cos fundat entre 1719 i 1723 sota la comandància de Pere Anton Veciana i Rabasa; l'antecedent directe dels Mossos d'Esquadra actuals.
- **Pere Anton Veciana i Rabasa:** comandant de l'esquadra de Valls que va sobreviure la dissolució de 1721 i que el 1723 va ser nomenat comandant de les esquadres remodelades.
- **Fur militar:** règim jurídic que fa dependre determinades persones de la jurisdicció militar en lloc de la civil. Els Mossos del XIX i de bona part del XX estaven sota fur militar.
- **Reial Audiència:** tribunal superior de l'Antic Règim a Catalunya; va participar en l'organització de les primeres esquadres el 1719.
- **Milícia Nacional:** força armada civil i local de caràcter revolucionari, activa en diverses etapes del segle XIX fins a la seva dissolució definitiva.
- **Guàrdia Civil:** cos de seguretat de caràcter militar creat el 1844, vertebrador de la seguretat pública estatal fins avui.
- **Guàrdia Urbana (Guàrdia Municipal de Barcelona):** creada el 26 de novembre de 1843; una de les primeres policies municipals catalanes.
- **Mancomunitat:** primera forma d'autogovern administratiu de Catalunya al segle XX (1914-1925), amb competències limitades en matèria policial.
- **Comissariat d'Ordre Públic:** organisme creat durant la Generalitat republicana (Estatut de 1932) del qual depenien tots els cossos policials a Catalunya.
- **Cossos policials:** conjunt de forces organitzades per al manteniment de l'ordre públic, amb funcions, dependència orgànica i àmbits d'actuació específics.
- **Desplegament:** procés progressiu (1994-2008) de substitució de les forces estatals per la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra a tot Catalunya.
- **Règim policial:** caracterització del règim franquista, on les forces policials i militars eren instruments directes del poder ideològic del règim i el partit únic.
- **Policia de la Generalitat:** denominació oficial del cos de Mossos d'Esquadra creat pel Parlament de Catalunya el 1983.

- **Institut de Seguretat Pública de Catalunya (ISPC):** centre únic de formació de tota la policia catalana (Mossos, policies locals, bombers); va inaugurar la seu a Mollet del Vallès el 1985.
- **Jurisdicció:** àmbit de competència d'un poder o tribunal per jutjar i aplicar la llei sobre un territori o col·lectiu determinat.
- **Ordre públic:** situació de normalitat en la convivència social i política que les forces policials han de garantir i preservar.
- **Policia democràtica:** model policial que subordina la seva actuació als drets fonamentals i als controls democràtics, en contraposició a la policia com a instrument repressiu del poder.
- **Policia integral:** model que atribueix a un cos policial totes les funcions de seguretat (ordre, investigació, trànsit, policia judicial), no sols funcions auxiliars o parcials.

Punts que cauen a l'examen

- **Les bases de l'ordre públic medieval a Catalunya:** la **Pau i Treva** i la col·laboració ciutadana (sometent i sacramental). A Catalunya no hi va haver cap cos permanent de policia fins als Mossos.
- **La data clau de l'origen dels Mossos:** el cos es va institucionalitzar entre **1719 i 1721**; el **1723** es van remodelar i ampliar les esquadres i **Pere Anton Veciana i Rabasa** en va ser nomenat comandant.
- **El paper dels Mossos al XVIII:** cos policial cada vegada més professional, convertit en **precedent de les policies modernes**, amb el model exportat a altres zones de la monarquia a la segona meitat del segle.
- **La Guàrdia Civil (1844):** fundada sobre els principis de **militarització, centralització i conservadorisme social**; va ser l'eix troncal de la seguretat pública estatal i va relegar els Mossos a un paper auxiliar.
- **El comandament dels Mossos al XIX:** la família Veciana va deixar de controlar el cos a partir de **1835-1837**, quan va passar a mans d'oficials de l'exèrcit.
- **Guàrdia Municipal de Barcelona:** creada el **26 de novembre de 1843**.
- **La Diputació de Barcelona restituí els Mossos el 1877** i n'aprovà el Reglament el **1880**, un cop acabada la dissolució del Sexenni.
- **El fur militar dels Mossos:** reinstaurat el **1892**, els posava en una situació compromesa davant l'actitud de l'exèrcit amb el catalanisme (assalt al Cu-Cut! i La Veu de Catalunya, **1905**).
- **La reforma policial civil (1905-1908):** creació del cos de Vigilancia (civil, investigació) i del cos de Seguridad (uniformat); creació definitiva de la **Dirección General de Seguridad**; ingrés per concurs-oposició.
- **L'extinció gradual dels Mossos aprovada el setembre de 1917** per la Diputació, frenada pels anys del pistolisme (a partir de 1919).
- **Primo de Rivera (1923):** la dictadura va mantenir i utilitzar els Mossos per a la repressió. El **Decret del 14 d'agost de 1930** els va reorganitzar i els va desvincular del control militar.
- **La República (1931):** les Esquadres van agafar un tarannà nou, lleials a les institucions catalanes. El **14 d'octubre de 1932**, Macià va estendre el cos a tot Catalunya; depenen del **Comissariat d'Ordre Públic**.
- **Frederic Escofet** (caporal de la Garriga): el 14 d'abril de 1931 es va posar a les ordres del president Macià.
- **Pérez Farràs:** nomenat comandant dels Mossos amb la República.
- **President Companys:** va tornar escortat per motoristes de la Guàrdia Urbana i dels Mossos el 1936.

- **El franquisme va dissoldre els Mossos**; no van ser restituïts fins al **1952**, ja integrats en l'exèrcit i com a guàrdia de la Diputació de Barcelona (presidida pel marquès de Castell-Florite).
- **La Constitució de 1978**: estableix un **model policial pluralista en tres nivells** (policia estatal, autonòmica i local).
- **Primers ajuntaments democràtics de 1979**: punt d'inici de la transformació de les policies locals.
- **1983**: Parlament de Catalunya aprova la llei que crea la **Policia de la Generalitat**; nucli inicial: els Mossos.
- **1985**: l'Escola de Policia de Catalunya inaugura la seu a **Mollet del Vallès**.
- **1991**: les policies locals també es formen al centre de Mollet (futur ISPC).
- **Novembre 1994**: inici del desplegament territorial, primera comarca: **Osona**.
- **1997-1998**: la Generalitat assumeix competències en **trànsit i circulació**.
- **Novembre 2008**: culminació del desplegament a les **Terres de l'Ebre i el Camp de Tarragona**.

Resum exprés

- **Edat medieval**: cap cos policial permanent a Catalunya. Ordre públic basat en **Pau i Treva** + sometent i sagramental.
- **1719**: el capità general i la Reial Audiència organitzen esquadres de paisans pels corregiments (amenança francesa a la frontera).
- **1721**: quasi totes les esquadres es dissolen; l'esquadra de Valls (Pere Anton Veciana) sobreviu.
- **1723**: remodelació i ampliació; Veciana nomenat formalment comandant. Institucionalització definitiva.
- **Segle XVIII**: comandament hereditari dels Veciana; els Mossos es professionalitzen i es converteixen en un **precedent de la policia moderna**; el model s'exporta a altres zones de la monarquia.
- **1835-1837**: el comandament passa a oficials de l'exèrcit; fi de l'era Veciana.
- **1844**: creació de la **Guàrdia Civil** (militaritzada, centralitzada, conservadora); els Mossos queden com a auxiliars rurals.
- **26 novembre 1843**: creació de la **Guàrdia Municipal de Barcelona**.
- **Sexenni Revolucionari**: dissolució dels Mossos. **1877**: Diputació de Barcelona els restitueix. **1880**: Reglament.
- **1892**: fur militar reinstaurat. **1905**: assalt al Cu-Cut! i La Veu de Catalunya.
- **1905-1908**: reforma de la policia civil (Vigilancia + Seguridad; Dirección General de Seguridad; oposicions).
- **1909**: Setmana Tràgica; repressió a càrrec de la Guàrdia Civil i els Mossos.
- **Setembre 1917**: la Diputació aprova l'extinció gradual dels Mossos.
- **1923**: dictadura de Primo de Rivera; Mossos com a instrument repressiu.
- **14 agost 1930**: Decret de reorganització i desvinculació del control militar.
- **Abril 1931**: República; els Mossos lleials a la Generalitat (Escofet a les ordres de Macià; Pérez Farràs, comandant).
- **14 octubre 1932**: decret de Macià per estendre els Mossos a tot Catalunya; depenen del Comissariat d'Ordre Públic.
- **Franquisme**: dissolució dels Mossos. **1952**: restitució com a guàrdia de la Diputació (marquès de Castell-Florite), integrats en l'exèrcit.
- **1975**: mort de Franco; inici de la Transició.
- **1978**: Constitució estableix el **model policial en tres nivells** (estatal, autonòmic, local).

- **1979**: primers ajuntaments democràtics; transformació de les policies locals.
- **1983**: Parlament de Catalunya crea la Policia de la Generalitat (base: Mossos).
- **1985**: Escola de Policia de Catalunya a Mollet del Vallès.
- **1991**: formació oberta a policies locals; futur ISPC.
- **Novembre 1994**: inici del desplegament (Osona, Ripollès, Selva).
- **1997-1998**: competències de trànsit a la Generalitat.
- **Novembre 2008**: culminació del desplegament (Terres de l'Ebre i Camp de Tarragona).

Autoavaluació

1. Quines dues institucions medievals eren la base del manteniment de l'ordre públic a Catalunya, i per quina raó no hi va existir mai un cos policial permanent?

La **Pau i Treva** (institució que limitava la violència feudal i protegia determinades persones i períodes) i la col·laboració de la **població** a través del **sometent i el sagramental**. No hi va existir un cos permanent perquè la major part del territori estava sota la jurisdicció de barons eclesiàstics i laics, i el manteniment de l'ordre era responsabilitat d'ells, no d'una estructura policial centralitzada. L'ordre s'exercia més per repressió que per prevenció.

2. En quin context i per quins motius es van crear les primeres esquadres de paisans el 1719, i quina diferència hi ha entre aquesta data i la de 1723?

El **1719**, les tensions amb França van obligar a concentrar l'exèrcit a la frontera nord, deixant l'interior del país sense control adequat. El capità general i la Reial Audiència van organitzar **esquadres de paisans** repartides pels corregiments per suplir el buit. Quan la pressió fronterera va acabar el 1721, quasi totes les esquadres van ser dissoltes; l'única que va sobreviure va ser la de Valls (Pere Anton Veciana). El **1723** representa la data de la **remodelació i ampliació** de les esquadres i del nomenament formal de Veciana com a comandant: és la **institucionalització definitiva** del cos.

3. Quin paper van jugar els Mossos d'Esquadra al llarg del segle XVIII, i per quin motiu el seu model va arribar a exportar-se?

Al llarg del segle XVIII, els Mossos van anar evolucionant d'una força repressiva borbònica inicial cap a un cos policial cada vegada més professional i efectiu. A partir dels **anys quaranta del XVIII** es van convertir en un **precedent de les policies modernes**, coincidint amb un moment de canvis demogràfics, agrícoles i comercials a Catalunya. La seva eficàcia va ser tan rellevant que, a la **segona meitat del segle**, el model va ser exportat a altres zones de la monarquia espanyola per implantar-lo.

4. Per quin motiu la creació de la Guàrdia Civil el 1844 va canviar radicalment la posició dels Mossos, i quins tres principis la van inspirar?

La Guàrdia Civil va néixer com a expressió del **liberalisme conservador** que va vertebrar l'Estat espanyol del XIX, basada en tres principis: **militarització, centralització i una concepció profundament conservadora de la societat**. En estendre's a tot el territori estatal, va convertir-se en l'eix troncal de la seguretat pública, relegant els Mossos a un paper d'**auxiliars rurals**, reconeguts però subordinats, útils on la Guàrdia Civil no cobria prou bé el territori.

5. Quins fets concrets de la Segona República (1931-1936) mostren que els Mossos van canviar de tarannà i van passar a ser lleials a les institucions catalanes?

Tres fets il·lustratius: primer, el **14 d'abril de 1931**, el capità **Frederic Escofet** (caporal del destacament de la Garriga) es va posar a les ordres del president **Macià** que havia proclamat la República Catalana, i **Pérez Farràs** va ser nomenat nou comandant. Segon, el **14 d'octubre de 1932**, Macià va signar un decret per estendre els Mossos a **tot Catalunya** i tots els cossos policials van passar a dependre del **Comissariat d'Ordre Públic**. Tercer, el **1936**, el president **Companys** va tornar a Barcelona escortat per motoristes de la Guàrdia Urbana i dels Mossos, imatge de la seva identificació amb les institucions catalanes.

6. Quin va ser el destí dels Mossos sota el franquisme, i quan i en quines condicions van ser restituïts?

El règim franquista va suprimir els Mossos d'Esquadra, com a part de la política de dissolució de les institucions catalanes i de conversió de la policia en un instrument directe del poder ideològic del règim. No van ser restituïts fins al **1952**, però en condicions molt diferents: integrats en l'exèrcit espanyol en fur, insígnies i dependència, i com a guàrdia de la **Diputació de Barcelona**, presidida en aquell moment pel **marquès de Castell-Florite**.

7. Quines etapes principals va tenir el desplegament dels Mossos d'Esquadra a partir de 1994, i quin marc normatiu va establir la base democràtica per a la seva creació?

La **Constitució de 1978** va establir el model policial pluralista en tres nivells (estatal, autonòmic i local) que va permetre crear policies autonòmiques. El **Parlament de Catalunya** va aprovar el **1983** la llei que creava la **Policia de la Generalitat**, amb els Mossos com a nucli. El desplegament territorial va tenir tres grans fites: l'**inici el novembre de 1994** (primera comarca: Osona, seguida del Ripollès i la Selva), l'**assumpció de les competències de trànsit entre 1997 i 1998**, i la **culminació el novembre de 2008** amb l'arribada del cos a les Terres de l'Ebre i el Camp de Tarragona.

8. Quin és l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya, quan va inaugurar la seva seu i quines funcions té?

L'**Institut de Seguretat Pública de Catalunya (ISPC)** és el centre únic de formació de tota la policia catalana. L'Escola de Policia de Catalunya va inaugurar la seva seu a **Mollet del Vallès el 1985**. A partir de **1991** també s'hi van formar els membres de les **policies locals**, consolidant així un centre comú per a tota la policia de Catalunya -Mossos d'Esquadra, policies locals i bombers.

4**TEMA**

L'àmbit sociolingüístic: la llengua catalana i la realitat lingüística

Introducció: una llengua que té molta història a l'examen

La sociolingüística estudia com la llengua i la societat s'influencien mútuament. Per entendre per què el català té l'estatus que té avui, cal saber d'on ve: quines lluites ha travessat, quines èpoques d'esplendor i quines de repressió. Però la guia oficial 2026 no s'atura aquí: també pregunta per les **varietats de la llengua** (dialectes, registres, estàndard) i pel règim especial de l'**aranès**. I acaba amb una referència a les últimes novetats normatives: la **Gramàtica i l'Ortografia de l'IEC de 2016**.

Aquest tema és, doncs, una combinació de dates, noms, obres literàries i distincions conceptuals. La bona notícia: un cop l'estructures bé, és dels temes on es pot puntuar alt sense massa esforç.

1. Història de la llengua

D'on ve el català?

El català és una **llengua romànica**, és a dir, que deriva del **llatí popular** (el llatí parlat pels soldats i mercaders de Roma), no pas del llatí culte o literari. En l'actualitat existeixen nou llengües romàniques: català, castellà, francès, galaicoportuguès, italià, occità (o provençal, del qual l'aranès és variant geogràfica), retoromànic, romanès i sard. A finals del segle XIX va desaparèixer una altra llengua romànica, el **dàlmata**, que es parlava a les costes de l'est de l'Adriàtic. Hi ha també quatre idiomes que es consideren **llengües embrionàries**: el lleonès, l'aragonès, el gascó i el francoprovençal.

Truc per recordar-ho. Les 9 romàniques actuals: **Català, Castellà** (o espanyol), **Francès, Galaicoportuguès, Italià, Occità, Retoromànic, Romanès, Sard**. Mnemotècnia: "Ca-Ca-Fr-Ga-I-Oc-Re-Ro-Sa". I el dàlmata és la nena que va morir al XIX.

La formació del català és fruit de quatre factors:

- **El substrat**: les llengües que es parlaven al territori abans de la conquesta romana. Del cèltic vénen mots com blat, maduixa o trencar, i topònims com Besalú o Cadaqués. De l'iberobasc, estalviar, esquerra o pissarra, i llocs com Cardona o Besora. Del fenici queden sobretot topònims: Eivissa, Maó, Tagomago.
- **El grau de romanització**: no tota la península es va romanitzar igual. Els Pirineus, per exemple, es van romanitzar menys que els territoris orientals.
- **El superstrat**: les aportacions posteriors als romans, especialment de les **llengües germàniques** (blau, lleig, boig, bandera, guàrdia, noms com Albert o Enric, llocs com Campdevàrol) i de l'**àrab** (setrill, rajola, aixeta, magatzem, arròs, sucre, topònims com Borja o Altafulla). I les influències de les llengües veïnes: occità (clatell, oreneta), castellà (buscar, borrarxo), francès (menú) o anglès (bar).
- **La vida política posterior a la caiguda de l'Imperi Romà d'Occident**.

1.1. Segles VII a XII: orígens i formació

Durant els segles VII i VIII, el llatí evoluciona de manera gradual i gairebé imperceptible: la gent ja no parla la llengua de Virgili.

Als segles IX, X i XI, el poble ja parla clarament català, però es viu en **situació de diglòssia**: el llatí és la llengua A (d'alt prestigi), usada a l'administració, l'ensenyament, la literatura, el comerç i els usos públics. El català és la llengua B (de baix prestigi), que només es fa servir en els àmbits privats. Tot i així, el llatí dels documents s'impregna de la llengua oral, i els textos estan plens d'interferències lèxiques i sintàctiques. Al **Concili de Tours (813)**, l'Església mana als sacerdots que prediguin en la llengua del poble -la gent és majoritàriament analfabeta i no entén el llatí culte.

Compte amb el parany. La diglòssia no vol dir que la gent parli dos idiomes de manera equilibrada. Vol dir que hi ha una jerarquia: la llengua A (el llatí, aleshores) s'usa en els contextos de poder, i la llengua B (el català) queda relegada als àmbits privats. Aquest concepte surt molt a l'examen.

Al **segle XII** comença l'expansió territorial i dinàstica: neix la Corona d'Aragó i el català comença a escriure's. Els **primers textos escrits en català** que es coneixen són de la **segona meitat del segle XII**:

- **Forum Iudiciorum**: codi de lleis visigòtic escrit en llatí, del qual en conservem la traducció d'un petit fragment al català.
- **Les Homilies d'Organyà**: el **primer text escrit en català**. Són vuit fulls d'un sermó en prosa on l'autor comenta passatges de l'Evangeli.

1.2. Segles XIII a XV: expansió i consolidació

Segle XIII. El naixement de la **prosa literària catalana** s'atribueix a la seva **segona meitat**, amb l'obra del mallorquí **Ramon Llull** (1232-1315): escriptor, filòsof, místic i missioner que va escriure en català perquè volia que el saber arribés al poble, no restés tancat entre els eclesiàstics. Va escriure unes 250 obres sobre temes filosòfics, teològics, científics i literaris: Blanquerna, Arbre de Ciència, Llibre de Contemplació de Déu, Llibre de l'Ordre de Cavalleria... Les conquestes de Mallorca, València i Sicília consoliden la Corona i fan de la llengua un factor de cohesió política i cultural.

En aquest segle, la poesia s'escriu en **occità**, però els textos jurídics i comercials ja es fan en català: els Usatges de Barcelona, els Furs de València, el Llibre de les Costums de Tortosa i les Ordenances dels corredors de la Llotja.

S'escriuen també dues de les **quatre grans cròniques** (textos historiogràfics d'enorme valor lingüístic):

- **La Crònica de Jaume I** o Llibre dels Feyts (cap al 1274): es presenta com a autobiogràfica i va ser dictada pel mateix rei. Amb una llengua viva i fluida, descriu les seves grans gestes amb fragments d'exaltació militar, didàctics i religiosos.
- **La Crònica de Bernat Desclot** (1288): narra els fets des de la formació de la Corona d'Aragó fins a la mort de Pere el Gran, amb Pere el Gran com a autèntic protagonista.

Segle XIV. Coincideix amb les conquestes de Sardenya i Grècia. **Pere el Cerimoniós** va ser el **primer rei català que va intuir l'estret lligam entre el poder i la llengua**: la interrelació entre govern i idioma s'estendria per tots els territoris de la Corona.

Un element fonamental és la **Cancelleria reial**, un organisme administratiu i burocràtic que redactava els documents oficials de la Corona i que funcionava com a model de bona escriptura. Avui en diríem estàndard. La Cancelleria és el gran centre de l'humanisme a Catalunya.

La figura més rellevant de la Cancelleria és **Bernat Metge** (1340/46-1413), secretari dels reis Joan I i Martí I. Va ser processat i acusat de traïció fins que Martí I li va donar la seva confiança. Arran del processament

escriu *Lo somni* (1399): la **primera obra humanística a Espanya**, que representa el triomf de la raó sobre l'obscurantisme. És el primer autor que tradueix clàssics grecolatins i escriu amb voluntat purament literària.

En aquest segle s'escriuen les altres dues grans cròniques:

- **La Crònica de Ramon Muntaner** (1325): la més extensa, narra cinc regnats (de Jaume I a la coronació d'Alfons III el Benigne). Muntaner, gironí, exalta amb un to col·loquial i viu la monarquia, els catalans, Catalunya i la llengua.
- **La Crònica de Pere el Cerimoniós** (1386), en set llibres: narra des del regnat d'Alfons III fins al seu propi. Justifica i defensa l'actuació del rei. La llengua és més elevada i menys espontània que en les altres cròniques.

Al llarg del XIV i inicis del XV, el català s'usa com a llengua de prestigi en les relacions formals (administració, cort pontifícia, ciència, pensament, literatura). En les relacions familiars i íntimes és l'única llengua emprada.

Segle XV. Considerat el "**segle d'or**" de la literatura catalana. El corrent que el domina és l'humanisme, que qüestiona els valors medievals i obre pas al Renaixement. La invenció de la impremta a mitjan segle permet una difusió inèdita del saber escrit. Els grans autors d'aquesta etapa:

- **Ausiàs March**: el primer poeta que trenca definitivament amb la tradició trobadoresca i escriu més de deu mil versos plenament en català.
- **Joanot Martorell**: autor del *Tirant lo Blanc*, la novel·la profana més llegida del XV, considerada l'obra mestra de la narrativa medieval catalana i universal.
- **Roís de Corella**: humanista, prosista i l'últim gran poeta de la literatura clàssica catalana.
- **Jaume Roig**: autor de l'*Espill* o *Llibre de les dones*, novel·la en vers de caràcter misogí, de més de setze mil versos, amb un llenguatge ric i popular.
- **Curial e Güelfa**: novel·la cavalleresca anònima d'estil refinat, amb influència italiana al vocabulari.

La **unió dinàstica amb els Trastàmara** (1412) no va tenir, en principi, cap repercussió immediata en la llengua. Els tres primers reis s'esforçaren a mantenir el català com a llengua cortesana. Però la llengua de la cort era el castellà, i amb el temps això acceleraria el canvi. Per al poble, el castellà era una llengua desconeguda al segle XV.

Alfons el Magnànim, el 1443, conquereix Nàpols i hi instal·la la cort: el castellà hi és la llengua de prestigi. En la primera meitat del XV el català s'usa plenament en tots els àmbits; en la **segona meitat**, comença a aparèixer el castellà en l'àmbit culte.

1.3. Segles XVI a XVIII: retrocés de la llengua

L'entrada a l'edat moderna porta una pèrdua de consciència lingüística: el català deixa de ser protagonista literari i cultural, la Corona d'Aragó queda lligada al projecte dels Reis Catòlics i el castellà guanya terreny.

Durant els **segles XVI i XVII**, però, l'ús social del català es manté ben viu fins al darrer terç del XVII: a la família, a l'església, a l'administració local, a l'escola, en els llibres tècnics, en els documents notariais i els testaments. Però el castellà avança per cinc vies:

- **La cort castellana**: l'aristocràcia catalana es castellanitza gradualment.
- **L'esplendor de la literatura castellana**: autors com Cervantes, Lope de Vega o Quevedo atrauen escriptors que canvien de llengua (com Joan Boscà).
- **La impremta**: la producció de llibres en castellà desplaça la catalana per raons de mercat.
- **Les guerres**: la **Guerra de les Germanies** (1519-1523) enfronta agermanats (camperols, artesans,

burgesos) i aristocràcia; els vencedors -l'aristocràcia- adopten el castellà per distingir-se.

- **La Inquisició**: redacta els documents en castellà, fet que l'empeny entre la gent de poder.

Truc per recordar-ho. Les cinc causes del retrocés al XVI-XVII: "**Cort-Esplendor-Impremta-Guerres-Inquisició**". O bé: **CE-IGI** (Cort, Esplendor, Impremta, Guerres, Inquisició).

A partir del darrer terç del XVII, l'administració abandona el català, pressionada pel funcionariat castellà, la inquisició i l'adhesió de les classes altes al castellà. S'instal·la una **forta diglòssia** del català (B) respecte al castellà (A). En la mateixa època, Espanya (Antonio de Nebrija), Itàlia i França regulen gramaticalment les seves llengües, però el **català no té cap regulació gramatical**: això provoca una crisi de confiança lingüística.

Cal destacar:

- **Cristòfor Despuig**: el tortosí va escriure *Los coloquios de la insigne ciutat de Tortosa* (1557) en català, on denuncia la situació de retrocés de la llengua.
- La **literatura popular** (romanços, cançons, dietaris) continua en català.
- De la producció culta del XVI: **Pere Serafí**, C. Despuig, **Joan Timoneda**; del XVII, la poesia del **rector de Valfogona** i de **Francesc Fontanella**.

El Tractat dels Pirineus (1659): Castella i França signen l'acord pel qual el **Rosselló** (el Conflent, el Capcir, el Vallespir) i la **meitat de la Cerdanya** passen a sobirania francesa. Als territoris cedits, el català és prohibit de seguida en l'ensenyament. El 1700, l'**edicte de Lluís XIV** prohibeix el català en els documents públics del Rosselló.

Compte amb el parany. El Tractat dels Pirineus és de 1659, no del XVIII. I l'edicte de Lluís XIV és de 1700, dos anys abans de la Guerra de Successió. No barregis les dates.

Segle XVIII. La **Guerra de Successió** (1702-1714) és el punt d'inflexió definitiu. Guanyada pels partidaris de Felip d'Anjou, s'imposen els **Decrets de Nova Planta**, que anul·len l'oficialitat del català:

- **1707**: a València.
- **1715**: a les Illes Balears (excepte Menorca, sota dominació anglesa).
- **1716**: al Principat de Catalunya.

A partir d'aquí, hi ha una **repressió lingüística** generalitzada: es reprimeixen les universitats, acadèmies i societats; s'aboleix el règim jurídic propi; desapareixen les institucions d'autogovern (Corts, Generalitat, Consell de Cent, autonomia monetària i fiscal). Al llarg dels segles XVIII i XIX van apareixent nous decrets i mesures per prohibir el català a l'escola, als tribunals, al teatre, als llibres de comptabilitat... Però la majoria de la població era analfabeta i no entenia cap altra llengua que no fos la catalana.

Truc per recordar-ho. Els Decrets de Nova Planta, en ordre: **1707 (València), 1715 (Balears, excepte Menorca), 1716 (Catalunya)**. Una manera de recordar l'ordre és que va de sud a nord: primers el País Valencià, després les Illes, finalment el Principat.

Durant el segle il·lustrat, els intel·lectuals catalans van tenir postures diverses: alguns (Antoni de Capmany) feien judicis despectius sobre la llengua; d'altres la defensaven en l'ensenyament (Baldiri Rexach). Aparegueren estudis gramaticals i lèxics (Carles Ros, Josep Ullastre) en forma de diccionaris i tractats d'ortografia: l'estadi precientífic de l'estudi del català.

Obres destacades del XVIII:

- **Baró de Maldà** (Rafael d'Amat i de Cortada): Calaix de sastre (1769-1816), seixanta volums que descriuen la vida quotidiana.
- **Joan Ramis i Ramis** (menorquí): dues peces teatrals, *Lucrecia* (1769) i *Rosaura* (1783).

1.4. Segle XIX: recuperació lingüística

La primera meitat del XIX manté la diglòssia, però a la **segona meitat** neix una represa de consciència nacional. La burgesia catalana, enfortida per la industrialització, vol recuperar els signes d'identitat.

El moviment és la **Renaixença**, gestat per la burgesia, que busca tornar a l'esplendor medieval. El seu **inici simbòlic** es fixa el **1833** amb la publicació del poema *La pàtria* de **Bonaventura Carles Aribau**.

El context europeu és el Romanticisme, que reivindica el retorn a l'edat mitjana com a font d'identitat. Els **objectius de la Renaixença** eren:

1. Reconstruir l'edat mitjana, l'època de màxima esplendor.
2. Divulgar els clàssics medievals.
3. Recollir la literatura popular.
4. Potenciar tots els gèneres literaris.
5. Crear noves institucions i potenciar les existents.
6. Normativitzar la llengua i normalitzar-la.

L'any **1859**, **Joaquim Rubió i Ors**, **Manuel Milà i Fontanals**, **Víctor Balaguer** i **Antoni de Bofarull** restableixen els **Jocs Florals**, peça clau en la restauració de la llengua. Als certàmens poètics queda manifest l'estat caòtic de l'ortografia i es pren consciència que cal codificar la llengua.

Al final del segle, la revista **L'Avenç** juga un paper decisiu: inicia una campanya de recomanacions lingüístiques que posa les bases de les Normes ortogràfiques que l'IEC publicarà el 1913. Les recomanacions eren: acabar amb l'anarquia ortogràfica, unificar els models culte i popular, i depurar el lèxic.

En paral·lel, s'inicia el **catalanisme polític**: **Valentí Almirall** publica el 1886 *Lo catalanisme*, i la **Unió Catalanista** presenta el 1892 les **Bases de Manresa** (un projecte d'autonomia).

Figures literàries destacades:

- **Jacint Verdaguer** (1845-1902): poeta de gran qualitat (*L'Atlàntida*, *Canigó*), assagista i creador de la llengua.
- **Àngel Guimerà** (1845-1924): dramaturg i poeta.
- **Narcís Oller** (1846-1930): primer novel·lista modern català.
- **Frederic Soler (Pitarra)**: dramaturg.

1.5. Segles XX i XXI: la normativització

Període 1900-1939. Significa la codificació de l'estàndard i l'ús social de la llengua, a partir d'una sèrie de fets decisius:

- **1906: Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana**, a iniciativa de **Mossèn Antoni M. Alcover**. Gran ressò popular, uns **4.000 congressistes** de tot el domini lingüístic i de l'àrea internacional. Tres seccions d'estudi: filologicohistòrica, literària i sociojurídica.
- **1907: Enric Prat de la Riba** és elegit president de la Diputació de Barcelona i funda l'**Institut d'Estudis Catalans (IEC)**. A la Secció Filològica és on **Pompeu Fabra** du a terme la seva obra.
- **1913**: Pompeu Fabra publica les **Normes ortogràfiques**, signades per tots els membres de la Secció Filològica.

- **1917:** Pompeu Fabra publica el **Diccionari Ortogràfic**.
- **1918:** Pompeu Fabra publica la **Gramàtica Catalana** a partir d'uns criteris molt clars: la llengua havia de ser clara i lògica, reflectir la llengua parlada, ser harmònica amb les altres romàniques, ser supradialectal (reconeguda des de cada variant geogràfica) i ser moderna i de cultura.
- **1926:** Inici de la publicació del **Diccionari Català-Valencià-Balear (DCVB)**, de **Mossèn Antoni M. Alcover** i **Francesc de Borja Moll**.
- **1931:** Instauració de la II República. Avenços en la normalització: ensenyament a les escoles, difusió en premsa i ràdio. **F. B. Moll** publica l'Ortografia mallorquina.
- **1932:** Pompeu Fabra publica el **Diccionari General de la Llengua Catalana**. Escriptors valencians accepten les normes de Fabra: **Normes de Castelló**.

Truc per recordar-ho. L'obra de Fabra en ordre cronològic: **1913 (Normes ortogràfiques) -> 1917 (Diccionari Ortogràfic) -> 1918 (Gramàtica Catalana) -> 1932 (Diccionari General)**. Mnemotècnia: "Normes, Diccionari, Gramàtica, General" = NDGG.

Període 1939-1975. El franquisme i la persecució del català. Nova repressió total: es prohibeix el català en tots els àmbits públics, s'aboleixen les institucions catalanes (Generalitat, IEC), molts intel·lectuals fugen a l'exili. Al final del règim hi ha certa tolerància: tímida publicació de textos, revistes i editorials. El **1961** es crea **Òmnium Cultural**, que comença a ensenyar el català.

De 1975 fins avui. Amb la mort de Franco comença la transició política. Les institucions retornen de l'exili. Com que la normativització ja estava feta, ara toca iniciar la **normalització** del coneixement i de l'ús a partir d'un nou marc legal.

La segona meitat del segle XX destaca pels grans estudis sobre la llengua: **Joan Coromines** (Diccionari Etimològic i Complementari de la Llengua Catalana), **Francesc de Borja Moll** (Gramàtica Catalana), **Manuel Sanchis i Guarner**, **Enric Valor**, **Antoni M. Badia i Margarit**, **Germà Colón**, **Joan Veny**, **Joan Solà**, Gabriel Ferrater, Francesc Vallverdú, Lluís V. Aracil, Josep Ruaix...

2. Varietats lingüístiques

Una llengua no és mai uniforme ni fixa. Les **varietats lingüístiques** són les diferents modalitats d'una mateixa llengua. Per damunt de totes les varietats hi ha la **varietat estàndard**. Les varietats es classifiquen en dos grans grups: **segons els parlants** i **segons l'ús**.

2.1. Segons els parlants

Varietats geogràfiques (dialectes)

Les varietats geogràfiques o **dialectes** són el conjunt de trets lingüístics associats a l'**origen geogràfic del parlant**. En català hi ha **dos grans dialectes**:

- **Català oriental:** rossellonès o septentrional, central, balear i alguerès.
- **Català occidental:** nord-occidental o lleidatà, i valencià.

Les fronteres entre dialectes no són mai línies perfectes. Algunes de les diferències entre els dos blocs:

| Aspecte | Oriental | Occidental |

|---|---|---|

| **Fonètica (vocals àtones)** | La a i e àtones es pronuncien com a neutres. La o i u àtones es pronuncien

u. | La a i e àtones es pronuncien a i e respectivament. La o i u àtones es pronuncien o i u respectivament.

| **Morfologia (1a persona indicatiu)** | Acaba en -u, -i o zero: jo cantu (escrit canto), jo canti, jo cant. | Acaba en -o o -e: jo canto, jo cante. |

| **Morfologia (numeral dos)** | Té femení: dues. | No té femení diferent. |

| **Lèxic** | Alguerès: forqueta, morro... Balear: al·lot/a, capell, granera... Central: mandra, cartró... Rossellonès: pallago, ca, oliu... | Lleidatà: bajoca, mançana, panís, padrí/ina (avi/àvia)... Valencià: prompte, xic, llevar, escurar... |

Truc per recordar-ho. L'oriental "redueix" les vocals àtones (a i e sonen igual, o i u sonen igual). L'occidental les "manté" diferenciades. Pensa que l'occidental és "conservador" amb les vocals.

Varietats històriques

Es refereixen als trets lingüístics associats a l'**origen cronològic del parlant**. Per exemple, Ramon Llull (s. XIII), Ausiàs Marc (s. XV) i Quim Monzó (s. XX) escriuen la mateixa llengua malgrat les diferències de l'evolució històrica. Aquí s'inclouen també les diferències **generacionals**: un avi i el seu net parlen la mateixa llengua amb solucions ben diverses ("no em destorbis" l'avi; "no em ratllis" el net).

Varietats socials

Es refereixen als trets lingüístics associats a l'**origen social del parlant**. Aquestes varietats es poden minimitzar a través de l'ensenyament de l'estàndard o dels mitjans de comunicació.

2.2. Segons l'ús: registres

Les **varietats funcionals o registres** són les modalitats que un parlant tria en funció de la situació comunicativa. Per definir un registre, el parlant té en compte quatre factors:

1. **El camp semàntic o tema**: la matèria de la qual es parla, que pot ser general o específica. És el factor principal dels **llenguatges d'especialitat** (jurídic, mèdic, administratiu, policial), que es caracteritzen per un lèxic precís.

2. **El canal**: oral o escrit. Cadascun suposa solucions lingüístiques diferents. De vegades hi ha textos escrits per ser dits (conferències, telenotícies) o textos escrits que imiten l'oral (teatre).

3. **El grau de formalitat**: vulgar, col·loquial/familiar, estàndard, literari/culte/tècnic o científic. Exemple: "Aquest home porta una merda!" (vulgar); "Aquest home va pet!" (vulgar); "Aquest home està borratxo" (col·loquial i estàndard); "L'individu presenta intoxicació etílica aguda" (culte).

4. **La intencionalitat del parlant**: determina el **tipus de text** (conversacional, narratiu, descriptiu, argumentatiu, expositiu, instructiu...).

2.3. La varietat estàndard

La **varietat estàndard o comuna** és la varietat que permet la intercomprensió entre les altres varietats d'una llengua, sobretot en els àmbits formals. És **supradialectal** (és a dir, no és la varietat d'un territori en concret, sinó un model compartit). S'ensenya a les escoles i l'usen els mitjans de comunicació, l'administració i la ciència.

L'estàndard **no** implica la renúncia a la riquesa de les altres varietats. I no s'ha d'equiparar llengua estàndard amb llengua correcta: una solució pot ser correcta però no estàndard, i a l'inrevés.

La varietat estàndard té **cinc funcions**:

1. **Unifica**: és el lligam entre les altres varietats.

2. **Separa:** afirma la identitat d'una comunitat lingüística respecte a d'altres.
3. **Dóna prestigi.**
4. **És participativa:** afavoreix la contribució en el món cultural i científic modern.
5. **És marc de referència** per als parlants.

Compte amb el parany. L'estàndard és institucionalitzat, legítimat, codificat i normativitzat, però és flexible. No és rígid ni excloent. No s'ha de confondre "correcte" amb "estàndard".

3. La llengua aranesa

3.1. El règim especial d'Aran

La **Llei 1/2015, del 5 de febrer, del règim especial d'Aran** estableix al seu preàmbul que Aran constitueix dins Catalunya una realitat nacional amb personalitat pròpia i diferenciada, fonamentada en la seva llengua, la seva cultura i la seva antiga tradició d'autogovern.

La vinculació política d'Aran amb Catalunya ve de lluny. Els primers acords de protecció entre Aran i els monarques de la Corona d'Aragó es remunten a la **segona meitat del segle XII**. El rei **Jaume I** va consolidar-ne els lligams, i el **1259** va renunciar a territoris occitans en favor de la corona francesa, però va mantenir Aran sota la seva sobirania (la desfeta catalanooccitana a **Muret, el 1213** n'havia condicionat el context).

L'**any 1313**, Aran va tornar al domini de la Corona catalanoaragonesa després de trenta anys d'ocupació francesa. El **23 d'agost de 1313**, el rei **Jaume II** va atorgar als aranesos el **privilegi d'Era Querimònia**, la carta magna de les llibertats araneses, que durant més de cinc-cents anys va ser la principal base de l'ordenament jurídic aranès.

L'**any 1381**, el rei **Pere III** va establir que Aran no podria ser mai més separada de la Corona ni del Principat de Catalunya. L'**any 1411**, els síndics aranesos sol·licitaren la plena incorporació a Catalunya i el Parlament i les Corts catalanes ho referendaren.

L'organització tradicional aranesa s'articulava a través de la **casa** (cèl·lula bàsica), els **cònsols o còssos** (representants locals), els **terçons** (circumscripcions administratives; des del s. XVI n'hi ha sis: Pujòl, Arties e Garòs, Castièro, Marcatosa, Lairissa i Quate Lòcs) i el **Consell General de la Vall** (la màxima institució de representació).

L'**any 1618**, les Ordenaciones, Pragmáticas y Edictos Reales del Valle de Aran (de Felip III d'Espanya) van reformar el Consell General: a partir d'aleshores el composaven **tretze membres** (sis consellers, sis prohoms i un síndic general), triats per sorteig.

El **Decret de Nova Planta de 1716** va ser devastador per a Catalunya però **no va afectar formalment Aran**, que va mantenir el seu sistema polític i administratiu, tot i amb una autonomia molt reduïda. El territori aranès no va quedar integrat en el sistema de corregiments borbònic, sinó que va constituir un districte especial.

El **1834**, Aran va quedar incorporada definitivament a la nova **província de Lleida** i s'hi implantà el sistema d'ajuntaments general a tot l'Estat.

Marc jurídic i evolució legal

La reivindicació dels drets d'Aran va ressorgir amb la democràcia. El **1978**, l'associació veïnal **Es Terçons**

en va fer la seva bandera. L'**Estatut d'autonomia de Catalunya de 1979** va recollir un primer reconeixement: l'**article 3.4** establia que "la parla aranesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció".

La **Llei 7/1983, del 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya** va declarar l'aranès, varietat de l'occità, llengua pròpia d'Aran, i va proclamar drets lingüístics als aranesos.

La **Llei 16/1990, del 13 de juliol, sobre el règim especial de la Vall d'Aran** va concretar el reconeixement del sistema institucional tradicional aranès (terçons, Consell General de la Vall) i va declarar l'oficialitat territorialitzada de la llengua pròpia de la vall.

L'**Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006** va suposar un pas decisiu. L'**article 11** reconeix Aran com una realitat nacional dotada d'identitat cultural, històrica, geogràfica i lingüística, i l'estableix com a entitat territorial singular dins de Catalunya. L'**article 6.5** declara l'oficialitat de l'occità (denominat aranès a Aran) a Catalunya. L'**article 94** explicita el marc de l'organització institucional pròpia d'Aran.

Finalment, la **Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran** va convertir l'occità en llengua oficial a tot Catalunya, no sols a la Vall d'Aran. Això fa que **Catalunya sigui l'únic territori de l'Estat que reconeix tres llengües oficials**: català, castellà i occità.

Compte amb el parany. El Decret de Nova Planta va afectar el català però NO formalment Aran. Aran mantenia el seu sistema propi, tot i que molt limitat en la pràctica. Molts examinands confonen això.

3.2. Reconèixer, protegir i promoure l'occità

La **Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran** té per objectiu general **reconèixer, protegir i promoure l'occità** d'acord amb la seva varietat aranesa en tots els àmbits i sectors.

L'oficialitat de l'occità es basa en l'**article 3.2 de la Constitució**, que estableix que "les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives comunitats autònomes". L'Estat espanyol va **ratificar la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries** l'any **2001**, i a partir de l'Estatut de 2006, el nivell de protecció de l'occità ha augmentat substancialment.

La **unió voluntària d'Aran a la corona catalanoaragonesa** es fixa en el **Tractat d'emparança del 1175**. Des d'aleshores, les institucions polítiques del Principat han reconegut i respectat la identitat cultural i lingüística aranesa.

L'**autoritat lingüística** de l'aranès a Aran la té l'**Institut d'Estudis Aranesos**, des del **29 d'abril de 2008**, per acord del Ple del **Conselh Generau d'Aran**. La llengua occitana no disposa d'una autoritat lingüística única per a tot el seu territori (repartit en tres estats).

La normativa de referència de l'aranès manté els mateixos criteris que les **Normes ortografiques der aranés** (aprovades per la Generalitat el **1983**), i és la definida per **Loís Alibèrt** a la Gramatica occitana, publicada a Catalunya el **1935** i reeditada per l'IEC l'any **2000**.

4. Noves versions de la Gramàtica de la llengua catalana i de l'Ortografia catalana

El **desembre de 2016**, l'**Institut d'Estudis Catalans (IEC)** va presentar la nova **Gramàtica oficial de la llengua catalana**. Aquesta Gramàtica és la "Gramàtica normativa de referència del segle XXI". A diferència de la de Pompeu Fabra (una gramàtica d'autor), la de l'IEC és una **obra col·lectiva**, oberta a la participació d'experts i consensuada en el si de la Comissió de Gramàtica i la Secció Filològica, i **ratificada**

pel Ple de l'IEC el 29 de setembre de 2016.

La nova Gramàtica dóna continuïtat a la normativa que Fabra va establir el 1918, però és més completa i actualitzada. **No introdueix canvis substancials, sinó matisos i més flexibilitat:** amplia i detalla la gramàtica de Fabra per donar resposta a qüestions no plantejades o apuntades molt esquemàticament. A més, incorpora solucions que tenien el prestigi de la tradició però que fins ara no tenien reconeixement normatiu. S'hi han tingut en compte les aportacions de Fabra (Converses filològiques, Gramàtica pòstuma) i les de Francesc de B. Moll, Manuel Sanchis i Guarner, Antoni M. Badia i Margarit, Albert Jané, Josep Ruaix i Joan Solà.

La Gramàtica presenta la norma partint de la **descripció gramatical**, atenent el marc geogràfic (els parlars) i social (els registres), i la dimensió oral i escrita. Presenta primer els fets generals vàlids en tots els territoris i tots els registres, i concreta en quins parlars i registres són vàlids els restants.

Pel que fa a l'**Ortografia catalana**, el **Ple de l'IEC** la va ratificar per consens en la sessió plenària del **24 d'octubre de 2016**. Les raons per fer una nova Ortografia: la dispersió dels materials normatius ortogràfics vigents i la necessitat de revisar alguns aspectes qüestionats. S'hi han aplegat en una sola obra l'ortografia fundacional, les rectificacions del mateix Fabra, les introduïdes després de la seva mort i els acords ortogràfics de la Secció Filològica des de **1984**.

Truc per recordar-ho. Les dues grans novetats normatives del 2016: **Gramàtica** (ratificada el 29 de setembre) i **Ortografia** (ratificada el 24 d'octubre). Les dues al mateix any: 2016.

Glossari

Aranès: varietat de l'occità parlada a la Vall d'Aran; llengua pròpia d'Aran i oficial a tot Catalunya.

Cancelleria reial: organisme burocràtic de la Corona que redactava els documents oficials. Funcionava com a model de llengua estàndard avant la lettre.

Codificació de l'estàndard: procés de fixació de la norma lingüística en gramàtiques, diccionaris i regles ortogràfiques.

Concili de Tours (813): concili eclesiàstic on l'Església manà als sacerdots que prediquessin en la llengua del poble.

Conselh Generau d'Aran: institució d'autogovern de la Vall d'Aran.

Decrets de Nova Planta: decrets borbònics del XVIII que suprimiren l'oficialitat del català (1707 a València, 1715 a les Illes Balears, 1716 al Principat).

Dialecte (varietat geogràfica): forma regional d'una llengua associada a l'origen geogràfic del parlant.

Diglossia: situació en la qual dues llengües coexisteixen en un territori i una (A) té més prestigi i s'usa en els àmbits públics, mentre que l'altra (B) queda relegada als àmbits privats.

Era Querimònia: privilegi atorgat per Jaume II el 23 d'agost de 1313 als habitants d'Aran; carta magna de les llibertats araneses.

Homilies d'Organyà: primer text escrit en català (s. XII), vuit fulls d'un sermó en prosa.

Institut d'Estudis Catalans (IEC): institució acadèmica fundada el 1907 per Prat de la Riba, on Pompeu Fabra dugué a terme la normativització del català.

Institut d'Estudis Aranesos: autoritat lingüística de l'aranès a Aran (des del 29 d'abril de 2008).

Jocs Florals: certàmens poètics restaurats el 1859 per Rubió i Ors, Milà i Fontanals, Balaguer i Bofarull; peça clau de la Renaixença.

Llengua romànica: llengua derivada del llatí popular. Avui n'hi ha nou: català, castellà, francès, galaicoportuguès, italià, occità, retoromànic, romanès i sard.

Llei 1/2015, del 5 de febrer, del règim especial d'Aran: norma que regula l'autogovern aranès i el reconeixement d'Aran com a realitat nacional.

Llei 7/1983, del 18 d'abril, de normalització lingüística: primera llei que declarà l'aranès llengua pròpia d'Aran.

Llei 16/1990: llei del règim especial de la Vall d'Aran que concretà el sistema institucional aranès i declarà l'oficialitat territorial de l'aranès.

Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran: llei que convertí l'occità en llengua oficial a tot Catalunya.

Normativització: fixació de la norma d'una llengua a través de gramàtiques, diccionaris i ortografies.

Normalització: procés de recuperació de l'ús social normal d'una llengua que havia estat marginada o reprimida.

Occità (o provençal): llengua romànica del sud de França, de la qual l'aranès és una variant geogràfica.

Pompeu Fabra: lingüista que codificà el català modern: Normes ortogràfiques (1913), Diccionari Ortogràfic (1917), Gramàtica Catalana (1918), Diccionari General (1932).

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906): congrés impulsat per Mossèn Antoni M. Alcover, amb uns 4.000 congressistes.

Registre (varietat funcional): varietat d'una llengua triada en funció de la situació comunicativa (canal, tema, grau de formalitat, intencionalitat).

Renaixença: moviment literari i cultural del XIX que reivindicà la recuperació del català. Inici simbòlic: 1833 (La pàtria, Aribau).

Substrat: les llengües parlades en un territori abans de la conquesta romana, que han deixat empremtes en el lèxic i la toponímia del català.

Superstrat: les aportacions lingüístiques posteriors als romans (germàniques, àrab, etc.) que han influït en el lèxic català.

Tractat dels Pirineus (1659): tractat entre Castella i França pel qual el Rosselló i la meitat de la Cerdanya passaren a sobirania francesa; s'hi prohibí el català en l'ensenyament.

Varietat estàndard: varietat supradialectal institucionalitzada, codificada i normativitzada que permet la intercomprensió entre les altres varietats; té cinc funcions: unificar, separar, donar prestigi, ser participativa i ser marc de referència.

Punts que cauen a l'examen

1. **El català és una llengua romànica** que prové del llatí popular, no del culte. Ara n'hi ha nou; el dàlmata es va extingir al XIX. Quatre llengües embrionàries: leonès, aragonès, gascó, francoprovençal.

2. **Els quatre factors** de la formació del català: substrat, romanització, superstrat, vida política posterior.
3. **El primer text en català** és les **Homilies d'Organyà** (s. XII). El **Forum Iudiciorum** és un fragment de traducció d'un codi visigòtic.
4. **Ramon Llull** (1232-1315) crea la prosa literària catalana; escriu unes 250 obres i usa el català per arribar al poble.
5. **Pere el Cerimoniós**: primer rei que va intuir el lligam entre poder i llengua. **Bernat Metge** (1340/46-1413) és el primer humanista de la Cancelleria reial; *Lo somni* (1399) és la primera obra humanística a Espanya.
6. **Les quatre grans cròniques**: Jaume I (c.1274), Bernat Desclot (1288), Ramon Muntaner (1325), Pere el Cerimoniós (1386).
7. **Segle d'or (XV)**: Ausiàs March, Joanot Martorell (*Tirant lo Blanc*), Roís de Corella, Jaume Roig (*'l'Espill*), Curial e Güelfa (anònima).
8. **Decrets de Nova Planta**: 1707 (València), 1715 (Illes, excepte Menorca), 1716 (Principat). El Tractat dels Pirineus és de **1659**; l'edict de Lluís XIV, de **1700**.
9. **La Renaixença** comença simbòlicament el **1833** (La pàtria, Aribau). Jocs Florals restaurats el **1859** per Rubió i Ors, Milà i Fontanals, Balaguer i Bofarull.
10. **Obra de Pompeu Fabra**: Normes (1913), Diccionari Ortogràfic (1917), Gramàtica (1918), Diccionari General (1932). Primer Congrés de la Llengua: **1906**, uns **4.000** congressistes, impulsat per **Mossèn Alcover**. IEC fundat el **1907** per **Prat de la Riba**.
11. **Normes de Castelló (1932)**: escriptors valencians accepten les normes de Fabra.
12. **Franquisme (1939-1975)**: prohibició total del català en els àmbits públics. **Òmnium Cultural**: creat el **1961**.
13. **Dos grans dialectes**: oriental (rossellonès, central, balear, alguerès) i occidental (nord-occidental, valencià). Diferències: vocals àtones, primera persona del present, numeral dos.
14. **Varietat estàndard**: supradialectal, cinc funcions (unificar, separar, prestigi, participativa, marc de referència). No és sinònim de "correcte".
15. **Quatre factors del registre**: camp semàntic, canal, grau de formalitat, intencionalitat.
16. **L'aranès és occità**, no català. Llengua pròpia d'Aran. **Llei 35/2010**: occità oficial a tot Catalunya -> Catalunya és l'únic territori de l'Estat amb **tres llengües oficials**.
17. **Era Querimònia**: Jaume II, **23 d'agost de 1313**. Tractat d'emparança d'Aran: **1175**. Decret de Nova Planta: **no** va afectar formalment Aran.
18. **Gramàtica IEC**: ratificada el **29 de setembre de 2016**. **Ortografia IEC**: ratificada el **24 d'octubre de 2016**. Obra col·lectiva (no d'autor com la de Fabra); matisos i flexibilitat, no canvis substancials.

Resum exprés

Formació del català: llengua romànica (9 actuals, dàlmata extingida al XIX) derivada del llatí popular. Factors: substrat (cèltic, iberobasc, fenici), romanització, superstrat (germànic, àrab) i vida política.

Orígens (s. VII-XII): evolució gradual del llatí; diglòssia (llatí A, català B); Concili de Tours (813); primers textos al s. XII: Homilies d'Organyà (primer text català), Fragment del Forum Iudiciorum.

Expansió (s. XIII-XV): Ramon Llull (prosa literària, 250 obres); quatre cròniques (Jaume I, Desclot, Muntaner, Pere el Cerimoniós); Cancelleria reial i Bernat Metge (*Lo somni*, 1399, primer humanisme a Espanya); "segle d'or" XV: Ausiàs March, Tirant lo Blanc (Martorell), *'l'Espill* (Roig), Curial e Güelfa.

Retrocés (s. XVI-XVIII): cinc causes (cort, esplendor castellana, impremta, guerres, inquisició); Tractat dels Pirineus (1659, Rosselló i meitat Cerdanya a França); edicte de Lluís XIV (1700); Guerra de Successió (1702-1714) -> Decrets de Nova Planta (1707 València, 1715 Balears, 1716 Principat).

Recuperació (s. XIX): Renaixença des de 1833 (La pàtria, Aribau); Jocs Florals (1859); revista L'Avenç; Verdaguer, Guimerà, Oller.

Normativització (s. XX-XXI): Primer Congrés (1906, ~4.000 congressistes, Alcover); IEC fundat (1907, Prat de la Riba); Fabra: Normes (1913), Dic. Ortogràfic (1917), Gramàtica (1918), Dic. General (1932); Normes de Castelló (1932); franquisme (1939-1975); Òmnium Cultural (1961); nova Gramàtica IEC (set. 2016), nova Ortografia (oct. 2016).

Varietats: geogràfiques (dialectes: oriental = rossellonès, central, balear, alguerès; occidental = nord-occidental, valencià), històriques i socials. Registres: camp, canal, formalitat, intencionalitat. Estàndard: supradialectal, cinc funcions.

Aranès: occità, no català. Aran = realitat nacional. Era Querimònia (23 ag. 1313, Jaume II). Tractat d'emparança (1175). Llei 1/2015 (règim especial); Llei 35/2010 (occità oficial a tot Catalunya -> 3 llengües oficials). Institut d'Estudis Aranèsos (autoritat lingüística des del 29 abril 2008).

Autoavaluació

Pregunta 1. Quantes llengües romàniques hi ha avui en dia? Quines son? I quina s'ha extingit i quan?

Resposta. Avui hi ha **nou** llengües romàniques: català, castellà, francès, galaicoportuguès, italià, occità (o provençal, del qual l'aranès és variant), retoromànic, romanès i sard. A **finals del segle XIX** es va extingir el **dàlmata**, que es parlava a les costes de l'est de la mar Adriàtica. A banda, el lleonès, l'aragonès, el gascó i el francoprovençal es consideren llengües embrionàries.

Pregunta 2. Explica el concepte de diglòssia amb un exemple de la història del català.

Resposta. La **diglòssia** és la coexistència de dues llengües en un territori on una (llengua A, alta, de prestigi) s'usa en tots els àmbits públics i de poder, i l'altra (llengua B, baixa) queda relegada als àmbits privats. Un exemple clàssic en la història del català és el dels **segles IX a XI**: el poble ja parlava català, però el llatí era la llengua A (de l'administració, l'ensenyament, la literatura, el comerç i les cerimònies religioses), mentre que el català era la llengua B, usada només en la vida familiar i privada.

Pregunta 3. Quins eren els grans autors del "segle d'or" de la literatura catalana (s. XV) i quina obra destacada escriví cadascun?

Resposta. El segle d'or de la literatura catalana va produir: **Ausiàs March** (primer poeta que trenca amb la tradició trobadoresca i escriu plenament en català, amb més de deu mil versos); **Joanot Martorell** (Tirant lo Blanc, la novel·la profana més llegida del XV i considerada obra mestra de la narrativa medieval); **Roís de Corella** (humanista, prosista i últim gran poeta clàssic català); **Jaume Roig** (l'Espill o Llibre de les dones, novel·la en vers de més de setze mil versos, de caràcter misogí i amb un lèxic popular molt ric); i la novel·la anònima **Curial e Güelfa** (d'estil refinat i amb influència italiana).

Pregunta 4. Quins van ser els Decrets de Nova Planta i en quin ordre es van dictar?

Resposta. Els **Decrets de Nova Planta** van ser els decrets borbònics que, després de la Guerra de Successió (1702-1714), van suprimir l'oficialitat del català i van imposar el castellà com a llengua de l'administració. Es van aplicar en tres etapes: **1707** al País Valencià, **1715** a les Illes Balears (excepte Menorca, que estava sota dominació anglesa), i **1716** al Principat de Catalunya. Cal distingir-los del Tractat dels Pirineus (1659), que és anterior, i de l'edict de Lluís XIV (1700), que afectava el Rosselló.

Pregunta 5. Quina és la diferència entre varietat geogràfica oriental i occidental del català? Posa un exemple fonètic.

Resposta. En el **català oriental** (que inclou els dialectes rossellonès, central, balear i alguerès), les vocals a i e àtones es confonen en una vocal neutra, i les o i u àtones es pronuncien u. En el **català occidental** (nord-occidental i valencià), les a i e àtones es mantenen diferenciades, i les o i u àtones també. Exemple: la paraula casa en oriental sona amb la primera síl·laba diferent de la segona (c-schwa-sa), mentre que en occidental les dues vocals s'articulen de manera diferenciada (ca-sa). A més, la primera persona del present en oriental acaba en -u, -i o zero (jo cant), mentre que en occidental acaba en -o o -e (jo canto, jo cante).

Pregunta 6. Quines són les cinc funcions de la varietat estàndard?

Resposta. La varietat estàndard té cinc funcions: (1) **unifica**, ja que serveix de lligam entre les altres varietats i fa possible la intercomprensió; (2) **separa**, perquè afirma la identitat d'una comunitat lingüística davant d'altres; (3) **dóna prestigi** als seus parlants; (4) **és participativa**, perquè afavoreix la contribució de la comunitat en el món cultural i científic modern; i (5) **és marc de referència** per als parlants, que hi recorren com a model normatiu.

Pregunta 7. Quin és el règim lingüístic de l'aranès? Quin organisme n'és l'autoritat lingüística?

Resposta. L'**aranès** és la varietat de l'**occità** (llengua romànica diferent del català) parlada a la Vall d'Aran. Té estatus de llengua pròpia d'Aran i és oficial a tot Catalunya per la **Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran**. Això fa que Catalunya sigui l'únic territori de l'Estat amb **tres llengües oficials** (català, castellà i occità). L'autoritat lingüística de l'aranès és l'**Institut d'Estudis Aranesos**, reconegut des del **29 d'abril de 2008** per acord del Ple del **Conselh Generau d'Aran**.

Pregunta 8. Quines novetats va introduir la nova Gramàtica de l'IEC (2016) respecte a la de Pompeu Fabra?

Resposta. La nova **Gramàtica de la llengua catalana de l'IEC**, ratificada el **29 de setembre de 2016**, és la "gramàtica normativa de referència del segle XXI". A diferència de la de Fabra (una gramàtica d'autor, publicada el 1918), és una **obra col·lectiva** consensuada en la Comissió de Gramàtica i la Secció Filològica. **No introdueix canvis substancials**, sinó **matisos i més flexibilitat**: amplia i detalla la gramàtica de Fabra, incorpora solucions avalades per la tradició i el prestigi social que no tenien reconeixement normatiu, i presenta la norma atenent la variació geogràfica i de registre. En la mateixa línia, el **24 d'octubre de 2016** el Ple de l'IEC va ratificar la nova **Ortografia catalana**, que aplega en una sola obra tots els materials normatius ortogràfics dispersos.

5**TEMA****El marc geogràfic de Catalunya****Introducció: per què un mossos necessita saber geografia**

Imagina que t'arriba un avís de cerca i captura d'un fugitiu vist a la zona del Montsec, o que has de coordinar un rescat en plena tramontana al cap de Creus. Si no saps on et trobes -en quin massís, a quina comarca, com drena l'aigua d'aquella vall- treballaràs a cegues. El **Tema A.5** del temari de Mossos és, en el fons, el mapa mental del país on exerciràs la teva feina.

Però a l'examen es concentra en dades concretes: superfícies, altituds, límits, vegueries, règims fluvials. Aquesta guia cobreix exactament el que marca la guia oficial 2026 (convocatòria 46/26), amb les xifres i les estructures tal com apareixen a la font de la Generalitat. Al final trobaràs el glossari, els punts que solen caure, el resum exprés i l'autoavaluació.

1. Situació i divisió administrativa

Catalunya ocupa l'extrem nord-est de la península Ibèrica, dintre de la regió mediterrània. La seva extensió és de **32.108 km²** -memòria visual: "32-108", dos blocs de xifres-. Geogràficament, queda delimitada al nord per la serralada dels Pirineus, a l'est i al sud per la mar Mediterrània, i a l'oest per la depressió de l'Ebre.

Limita políticament amb **França i Andorra** al nord; amb **Aragó** a l'oest; i amb el **País Valencià** al sud. No configura cap unitat fisiogràfica determinada, cosa que significa que no és ni tota muntanya, ni tota plana, ni tota costa: és la suma de totes aquestes realitats alhora. D'aquí la seva riquesa i diversitat paisatgística.

La divisió administrativa

El territori s'estructura en **quatre províncies** (Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona) i en **43 comarques**. Cada comarca es divideix en municipis; l'any 2019 n'hi havia **947**. El municipi és la unitat administrativa bàsica on resideix l'autoritat local.

Compte amb el parany. La font oficial 2026 parla de **43 comarques i 947 municipis** (2019). Versions anteriors del temari en deien 42 (abans de la creació del Moianès). Assegura't de posar 43, que és la dada actual.

Les vegueries

El **juliol de 2010**, el Parlament va aprovar la **Llei de vegueries**, que seguia les directrius marcades a l'**Estatut de 2006**. Les vegueries s'han de situar entre l'escala comarcal i l'autonòmica, i han de substituir les diputacions provincials. La llei, aprovada el **27 de juliol**, fixava **set vegueries**; a **principis de 2017** se n'amplià el nombre fins a **vuit**.

Truc per recordar-ho. 2010 + 7 vegueries -> 2017 + 1 = vuit. Un any clau, una suma senzilla.

Les vuit vegueries i les comarques que comprenen:

| Vegueria | Comarques principals |

|---|---|

| **Alt Pirineu** | Alta Ribagorça, Alt Urgell, Cerdanya, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Era Val d'Aran |

| **Barcelona** | Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental, Vallès Oriental |

| **Catalunya Central** | Bages, Berguedà, Moianès, Osona, Solsonès i 8 municipis de l'Anoia |

| **Girona** | Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa, Gironès, Pla de l'Estany, Ripollès, Selva |

| **Lleida** | Garrigues, Noguera, Pla d'Urgell, Segarra, Segrià, Urgell |

| **Camp de Tarragona** | Tarragonès, Alt Camp, Baix Camp, Conca de Barberà, Priorat |

| **Terres de l'Ebre** | Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta |

| **Penedès** | Alt Penedès, Baix Penedès, Garraf i bona part de l'Anoia (excepte 8 municipis, que van a la Central) |

Les capitals de vegueria encara no estan del tot concretades; únicament estan fixades les que coincideixen amb les capitals provincials: **Barcelona, Lleida, Tarragona i Girona**.

L'Aran, singularitat dins del sistema

L'Aran constitueix una **entitat territorial singular** dins de Catalunya: es relaciona de manera bilateral amb els òrgans de govern de la Generalitat i forma part de la vegueria de l'**Alt Pirineu**.

2. El relleu

Catalunya s'articula a partir de **tres grans unitats de relleu**: els Pirineus, la Depressió Central i el Sistema Mediterrani. Aquestes tres unitats conflueixen a l'extrem nord-est del país, a la zona on trobem la **Serralada Transversal**. El litoral, per la seva part, és una franja on s'alternen planes, deltes i costes abruptes.

2.1. El Pirineu

El Pirineu és una serralada de grans dimensions que s'allarga més de **400 km**, des del golf de Biscaia fins a la mar Mediterrània. La part catalana en suma uns **250 km**, des de la Vall d'Aran a l'oest fins al cap de Creus a l'est. L'estructura interna és de serres i massissos travessats per valls fluvials orientades de nord a sud, que faciliten la comunicació amb la Depressió Central.

L'excepció és la **Cerdanya**, una plana d'origen tectònic orientada d'est a oest, on circula el curs alt del Segre. La comunicació entre valls exigeix creuar ports i collades d'alta muntanya: el **port de la Bonaigua**, el **port del Cantó**, la **collada de Toses**...

El Pirineu es divideix en dues subunitats:

El Pirineu axial és el sector més elevat. Les altituds van de menys a més d'est a oest: a l'extrem oriental el **Puig Neulós** arriba als 1.256 m; a la Cerdanya i el Ripollès els cims assoleixen el **Puigmal (2.913 m)** i la **Tossa Plana de Lles (2.916 m)**; i al sector occidental (Vall d'Aran i Pallars) hi ha els cims superiors als 3.000 m, amb la **Pica d'Estats (3.143 m)** com a punt culminant de Catalunya.

Truc per recordar-ho. Pica d'Estats = 3.143 m. Grava't la xifra com si fos una matrícula: "3-1-4-3". No confonguis amb el Pedraforca (2.497 m) ni el Puigmal (2.913 m): tots tres surten a l'examen.

El Prepirineu és la subunitat de menor alçada situada al sud del Pirineu axial. Assoleix la màxima amplada entre la Noguera Ribagorçana i el Segre. En aquest sector occidental es distingeixen les serres de **Sant Gervàs (1.890 m)** i de **Boumort (2.077 m)**, la **Conca de Tremp** (drenada per la Noguera

Pallaresa) i les serres exteriors del **Montsec d'Ares (1.676 m)** i del **Montsec de Rúbies (1.677 m)**. Entre el Segre i el Llobregat el Prepirineu s'estreny, i les serres més notables són la **serra del Cadí (2.648 m)** amb el **massís del Pedraforca (2.497 m)** i la **serra del Moixeró (2.276 m)**.

2.2. La Depressió Central

La Depressió Central ocupa la major part del territori català entre el Pirineu al nord i el Sistema Mediterrani al sud-est. Queda oberta cap a ponent, on connecta amb la depressió de l'Ebre. Lleugerament inclinada cap a ponent, les seves altituds màximes -al voltant dels 1.000 m- es troben al sector nord-est, en contacte amb la Serralada Transversal.

Al centre i a l'est, la disposició de les roques i la xarxa fluvial han creat una combinació d'**altiplans** (Lluçanès, Moianès, Segarra) i **conques d'erosió**: la **plana de Vic** (excavada pels rius Ter i Congost), el **pla de Bages** (Cardener i Llobregat), la **conca d'Òdena** i la **conca de Barberà** (Anoia i Francolí). A ponent, les **planes sedimentàries d'Urgell i de Lleida** ofereixen un relleu gairebé pla amb petits turons aïllats.

2.3. El Sistema Mediterrani

El Sistema Mediterrani s'estén paral·lel a la costa, entre la Depressió Central i el mar, i es divideix en tres subunitats: la **Serralada Prelitoral**, la **Serralada Litoral** i la **Depressió Prelitoral** que les separa.

La **Serralada Prelitoral** recorre el país de nord a sud-oest, des de la vall del Ter fins a la plana de Castelló. El punt culminant del Sistema Mediterrani és el **Turó de l'Home (1.706 m)**, al **Montseny**. De nord a sud-oest, els principals relleus i altituds màximes: **Guilleries (1.204 m)**, **Montseny (Turó de l'Home, 1.706 m)**, **Sant Llorenç del Munt (1.104 m)**, **Montserrat (1.236 m)**, **muntanyes de Prades (1.203 m)**, **serra del Montsant (1.163 m)** i **ports de Besseit (1.442 m)**.

Compte amb el parany. El **Turó de l'Home** (Montseny, 1.706 m) és el punt culminant del Sistema Mediterrani, no dels Pirineus. La Pica d'Estats (3.143 m) és el punt culminant de Catalunya. Sovint l'examen barreja els dos.

La **Serralada Litoral** discorre des de l'Empordà fins al Garraf, amb altituds molt menors: **Gavarres (535 m)**, **Montnegre (773 m)**, **Corredor (657 m)**, **serra de Collserola (512 m)** i **massís del Garraf (658 m)**.

La **Depressió Prelitoral** queda situada entre les dues serralades anteriors. Resulta de l'enfonsament d'una part de l'antic massís que formava el Sistema Mediterrani. Comprèn les planes del **Penedès**, el **Vallès**, la **Selva** i el **Gironès**. A partir del massís del Garraf cap al sud la Depressió Prelitoral desapareix.

2.4. La Serralada Transversal

La Serralada Transversal és una zona on convergeixen les tres grans unitats de relleu de Catalunya i que presenta una orografia complexa i diferenciada de la resta del país. L'element que la fa única és la seva **activitat volcànica**, concentrada al **pla d'Olot** i els voltants. Destaquen els cons volcànics de **Santa Margarida** i del **Croscat**, i les corrents de lava com la **massa basàltica de Castellfollit de la Roca**. Els principals cims de la zona: **Puigsacalm (1.515 m)**, **pla d'Aiats (1.306 m)**, **el Far (1.111 m)** i **Finestres (1.027 m)**.

2.5. Les planes litorals i la costa

El litoral català s'estén durant uns **515 km**, des de **Portbou** fins al **riu de la Sénia** (límit amb el País Valencià). En general és un litoral suau i sorrenc, tret dels sectors on les serralades toquen el mar i la costa es torna alta i retallada amb badies, cales i puntes: és el cas del **cap de Creus**, la **Costa Brava** i les **costes del Garraf**.

La resta del litoral presenta planes litorals. La més destacada és la **plana de l'Empordà**, amb una costa baixa, sorrenca i amb zones d'aiguamolls. I al sud, el **delta de l'Ebre**, amb una extensió de **320 km²**, i els deltes de la **Tordera**, el **Besòs**, el **Llobregat** i el **Frankolí**.

3. Els climes a Catalunya

El clima predominant a Catalunya és el **mediterrani temperat**: una estació freda (hivern) i una de càlida (estiu) força estables, separades per dues estacions de transició (primavera i tardor), més inestables i plujoses. Tot i això, la complexitat orogràfica i la proximitat al Mediterrani fan aparèixer altres variants climàtiques.

Els dos grans factors que distribueixen els climes al territori són la **distància al mar** (continentalitat) i l'**altitud**. Com més lluny del mar i com més amunt, menys mediterraneïtat. La latitud, al contrari del que podria semblar, no hi té gaire incidència: si el nord és més fred és per les muntanyes, no per la major distància a l'equador.

Les varietats climàtiques reconegudes a Catalunya:

- **Mediterrani litoral** - a la franja costanera.
- **Mediterrani de tendència continental** - a l'interior, allunyat del mar.
- **Mediterrani de muntanya baixa i mitjana** - zones de transició.
- **Mediterrani de muntanya alta** - als relleus importants.
- **Atlàntic** - a la **Vall d'Aran**, única zona de Catalunya amb aquest clima.
- **Alpí i subalpí** - a partir dels **1.500 m** en sectors del Pirineu.

3.1. Les temperatures

La diversitat tèrmica a Catalunya és notable. Les temperatures mitjanes anuals oscil·len entre els **17,1 °C de Tortosa** (a 50 m d'altitud) i els **3 °C de l'Estany Gento** (per sobre dels 2.000 m). La temperatura es mesura amb un **termòmetre** i cal un mínim de **10 anys** de registres diaris per obtenir una mitjana anual representativa. La unitat habitual és el **grau Celsius**.

Dos fenòmens importants per entendre les temperatures a Catalunya:

La inversió tèrmica. El gradient tèrmic normal diu que la temperatura baixa 0,6 °C per cada 100 m d'ascens vertical. Però a l'hivern, en alguns dies d'alta estabilitat atmosfèrica (domini d'un anticicló), l'aire fred s'acumula al fons de les valls i les planes, formant una capa densa de boira que no deixa escalfar l'aire proper al terra. El resultat és que les parts baixes del terreny -com la **plana de Vic**- poden arribar a temperatures més baixes que els relleus del voltant. Aquest fenomen s'anomena **inversió tèrmica**.

Compte amb el parany. La inversió tèrmica NO vol dir que sempre faci més fred al fons. Passa en condicions concretes d'estabilitat atmosfèrica hivernal amb domini anticiclònic. L'examen pot presentar la descripció del fenomen i demanar el nom correcte.

L'amplitud tèrmica. Com més lluny del mar, major diferència entre la temperatura màxima i mínima (amplitud tèrmica). Els sectors litorals presenten una temperatura més estable al llarg del dia i de l'any. Els climes continentals de l'interior marquen variacions molt més acusades, tant diàriament com anualment.

3.2. Les precipitacions

S'entén per precipitació la caiguda d'aigua en forma de partícules sòlides o líquides que arriben a terra. Es

mesura amb un **pluviòmetre** i la unitat és el **mil·límetre per metre quadrat** (o litre per metre quadrat). Per tenir dades vàlides cal un mínim de **30 anys** de registres diaris -el doble que per a les temperatures.

Truc per recordar-ho. Temperatures: **10 anys**. Precipitacions: **30 anys**. El triple. Si l'examen et pregunta els anys de registre mínim per a cada variable, no els confonguis.

Les pluges a Catalunya segueixen un patró irregular: la primavera i la tardor concentren la major part de la precipitació anual, sovint en forma de tempestes molt intenses (el **fenomen de la gota freda**). A l'estiu plou abundantment al Pirineu i molt poc a les planes de ponent. Per donar-ho en xifres: el **mes d'agost a la Molina** presenta una precipitació mensual de **123 mm** (1.267 mm anuals), mentre que a **Lleida** el mes d'agost registra **24 mm** (326 mm anuals). A l'hivern les precipitacions solen ser escasses, excepte a les zones d'alta muntanya on arriben en forma de neu.

En termes generals, les zones de muntanya i els sectors més propers al mar reben més precipitació que les planes de ponent i els sectors baixos de les valls, que sovint queden a l'**ombra pluviomètrica** dels relleus que les envolten.

La irregularitat de les precipitacions -i especialment la gota freda- converteixen les inundacions i les riudes en un dels principals **riscos climàtics** a Catalunya, recurrents any rere any.

4. La xarxa hidrogràfica

Els rius de Catalunya pertanyen al **vessant mediterrani**, amb una única excepció: la **Garona**, que té la capçalera a la Vall d'Aran i pertany al **vessant atlàntic**.

Els rius mediterranis s'agrupen en tres conjunts:

1. **Afluents catalans de l'Ebre**: el **Segre** i els seus afluents (**Noguera Ribagorçana**, **Noguera Pallaresa** i **Valira**).
2. **Rius amb capçalera al Pirineu que van directament al mar**: la **Muga**, el **Fluvià**, el **Ter** (amb el **Freser** i l'**Onyar**) i el **Llobregat** (amb el **Cardener** i l'**Anoia**).
3. **Rius que neixen al Sistema Mediterrani**: la **Tordera**, el **Besòs**, el **Foix**, el **Gaià**, el **Frankolí** i la **Sénia**.

D'aquí surten **quatre xarxes hidrogràfiques** diferenciades: la **xarxa atlàntica** (Garona), la **xarxa Pirineus-Ebre** (Segre i afluents), la **xarxa Pirineus-Mediterrània** (Muga, Fluvià, Ter, Llobregat) i la **xarxa mediterrània** (rius nascuts al Sistema Mediterrani).

Truc per recordar-ho. Quatre xarxes: una atlàntica (Garona), dues pirinenques (una cap a l'Ebre, l'altra cap al Mediterrani) i una del Sistema Mediterrani. Visualitza-ho com quatre fletxes: una cap al nord (Garona), dues cap al sud/est des dels Pirineus, i una cap al mar des de les serralades litorals.

Règims fluvials: pluvionival vs. pluvial

El cabal d'un riu depèn tant de les pluges directes com de la fusió de la neu acumulada. Això dona lloc a dos règims principals:

Règim pluvionival: propi dels rius amb capçaleres al **Pirineu occidental** (Segre, Noguera Pallaresa, Noguera Ribagorçana). Les importants nevades hivernals garanteixen un cabal sostingut fins ben entrat l'estiu. Són rius amb una major regularitat de cabal i de rendiment hídric més previsible.

Règim pluvial: propi dels rius que neixen al **Pirineu oriental** i al **Sistema Mediterrani** (Ter, Fluvià, Tordera, Besòs, Francolí...). Depenen exclusivament de les pluges. Presenten cabals menors i més irregulars, i en alguns casos poden assecar-se en períodes de sequera prolongada.

5. La vegetació

La combinació de relleu variat i climes diversos fa que Catalunya sigui un dels territoris europeus amb major diversitat vegetal. Tanmateix, la vegetació actual no sempre coincideix amb la **vegetació potencial** (la que hi hauria si no hi hagués influència humana): molts espais que van ser conreus i es van abandonar ara estan coberts de matollars i pinedes, que no sempre representen la vegetació climàtica d'aquell territori.

La vegetació potencial s'enquadra en **tres regions biogeogràfiques**:

Regió mediterrània. Ocupa les zones de terres baixes i mitges. Les comunitats pròpies són els **alzinars** (amb alzina i carrasca), acompanyats d'arbustos alts; les **màquies** (vegetació arbustiva alta ben adaptada a la sequedat i la calor); i en zones més àrides, les **brulles**, amb arbustos baixos i mitjans.

Regió eurosiberiana. Pròpia d'ambients humits, ombrívols i temperats. Domina als boscos caducifolis: **rouredes i fagedes**, i boscos de **pi roig**. És el domini de les valls i les muntanyes mitjanes del Pirineu i de zones de muntanya del Sistema Mediterrani.

Regió boreoalpina. Pròpia dels climes freds d'alta muntanya. Entre els 1.600 i els 2.300 m hi ha **boscos de pi negre i avetoses**; entre els 2.500 i els 2.800 m, **prats alpins**. Per sobre d'aquesta franja la vegetació és gairebé inexistent.

Truc per recordar-ho. Tres regions = tres capes d'altitud: mediterrània (baix), eurosiberiana (mig), boreoalpina (alt). Alzinars a baix, fagedes i pi roig al mig, pi negre i prats a dalt.

6. La població

6.1. Evolució de la població

La història demogràfica de Catalunya en els darrers 170 anys pot resumir-se en tres grans onades de creixement:

Primera onada: industrialització i immigració interna. El 1857 Catalunya tenia **1.652.611 habitants**. Amb la industrialització va arribar immigració d'altres zones d'Espanya i es van accentuar els moviments interns, de les comarques de muntanya cap a la costa. Fins al 1936 el creixement natural va ser positiu; la Guerra Civil va interrompre aquesta tendència.

Segona onada: immigració de la postguerra. Durant la postguerra i el desenvolupament econòmic, va arribar una intensa immigració procedent d'altres zones de l'Estat. La població total va créixer de manera sostinguda: **3,2 milions el 1950, 3,8 milions el 1960, 5,1 milions el 1970 i 5,9 milions el 1980**. Les comarques que van absorbir el gruix d'aquesta immigració van ser el **Barcelonès, el Baix Llobregat, el Vallès Occidental i el Tarragonès**.

Tercera onada: immigració internacional. Des de finals dels anys vuitanta va arribar una nova immigració, procedent principalment del nord d'Àfrica, de Llatinoamèrica i de l'est d'Europa. Aquesta

tercera onada va provocar un creixement important de la població al final del segle XX i la primera dècada del XXI. Amb la crisi iniciada el **2007** el flux immigratori es va estancar, i amb ell la natalitat.

La **població de Catalunya l'any 2021 era de 7.763.362 habitants**. El **65% es concentrava a les comarques de l'àmbit metropolità de Barcelona**, cosa que és una il·lustració perfecta del desequilibri distributiu del país.

Alguns indicadors demogràfics clau (dades de la font oficial):

- La proporció de menors de 15 anys ha baixat del **25,6%** (finals dels setanta) al **14,7%** (2022).
- La proporció de majors de 65 anys ha pujat del **10,2%** (1975) al **19,2%** (2022).
- L'índex de fecunditat és de **1,23**, inferior a la taxa de substitució (2,1), però superior al mínim històric de 1,13 registrat el **1995**.
- L'esperança de vida en néixer és de **82,4 anys** (79,7 els homes, 85,0 les dones; dades IDESCAT, 2020).

6.2. Distribució de la població

La taula oficial (dades Idescat, padró 2021) mostra com de desequilibrat és el repartiment:

| Àmbit territorial | Població | Superfície (km²) | Densitat (hab/km²) | % del total |

|---|---|---|---|---|

| **Catalunya** | 7.763.362 | 32.108 | 241 | 100% |

| Metropolità | 4.931.245 | 2.464 | 2.001 | 64% |

| Comarques Gironines | 770.988 | 5.584 | 138,1 | 10% |

| Camp de Tarragona | 531.487 | 2.703 | 196,6 | 7% |

| Terres de l'Ebre | 180.383 | 3.308 | 54,5 | 2% |

| Ponent | 367.245 | 5.586 | 65,7 | 5% |

| Comarques Centrals | 414.149 | 4.941 | 83,8 | 5% |

| Alt Pirineu i Aran | 74.271 | 5.776 | 12,9 | 1% |

| Penedès | 493.594 | 1.746 | 282 | 6% |

Font: Idescat. Padró municipal d'habitants i Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

La densitat global és de **241 hab/km²**, però la distribució és molt desigual. L'àmbit metropolità de Barcelona concentra el **64% de la població** en menys del **8% del territori**. En canvi, l'**Alt Pirineu i Aran** té la densitat més baixa (**12,9 hab/km²**) i només el **1%** de la població total.

Aquesta distribució respon a factors físics (orografia i clima que van condicionar els assentaments) i humans (processos industrials, terciarització, turisme). La franja litoral i prelitoral concentra la majoria d'assentaments urbans, les principals àrees industrials i les activitats econòmiques. L'interior, allunyat d'aquestes dinàmiques, presenta una densitat molt més baixa, amb les capitals comarcals (Lleida, Vic, Manresa, Berga, Balaguer, Igualada, Mollerussa) com a illes de població en un entorn poc poblat.

Compte amb el parany. Sovint l'examen posa que el 65% de la població es concentra al Barcelonès. La dada correcta és que el **64-65% es concentra a les comarques de l'àmbit metropolità de Barcelona**, que inclou el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental, el Maresme i el Garraf, no només el Barcelonès.

Els fluxos de mobilitat quotidians (entrada i sortida de les grans ciutats, zones turístiques, centres d'oci i de compres) fan variar constantment la distribució real de la població en el territori, cosa que és directament rellevant per a la planificació policial.

Glossari

- **Altiplà:** superfície elevada d'extensions planeres, com el Lluçanès o la Segarra.
- **Altitud:** alçada sobre el nivell del mar; factor clau que condiciona clima, vegetació i temperatura.
- **Anticicló:** zona de pressió atmosfèrica alta que provoca temps estable; relacionat amb la inversió tèrmica.
 - **Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB):** conjunt de municipis que rodegen Barcelona i que en formen la conurbació immediata.
- **Bosc caducifolis:** boscos de fulla caduca (rouredes, fagedes); típics de la regió eurosiberiana.
- **Comarca:** unitat administrativa catalana que agrupa municipis; n'hi ha 43.
- **Conques d'erosió:** depressions excavades per rius (plana de Vic, pla de Bages, conca de Barberà...).
- **Continentalitat:** allunyament de la influència marítima; com més continentalitat, major amplitud tèrmica i menys pluges.
 - **Densitat de població:** nombre d'habitants per km² d'un territori.
 - **Esperança de vida:** nombre d'anys que, estadísticament, es preveu que visqui una persona nascuda en un any determinat.
 - **Fluxos de mobilitat:** desplaçaments habituals de la població (feina, oci, consum) que redistribueixen la gent en el territori.
 - **Índex de fecunditat:** nombre mitjà de fills per dona; la taxa de substitució és 2,1.
 - **Inversió tèrmica:** fenomen en què el fons de les valls o planes és més fred que els relleus del voltant, per acumulació d'aire fred en condicions d'estabilitat atmosfèrica.
 - **Ombra pluviomètrica:** efecte que provoca que la zona a sovent d'un relleu rebi menys precipitació (el relleu actua de barrera per als vents humits).
 - **Orografia:** forma del relleu d'un territori.
 - **Planes deltaïques:** terres planes formades per l'acumulació de sediments al voltant de la desembocadura d'un riu.
 - **Planes tectòniques:** planes originades per moviments de les plaques tectòniques; la Cerdanya n'és un exemple.
 - **Règim pluvial:** règim fluvial que depèn exclusivament de les precipitacions en forma de pluja.
 - **Règim pluvionival:** règim fluvial alimentat tant per les pluges com per la fusió nival; garanteix cabals a l'estiu.
 - **Regió Metropolitana de Barcelona (RMB):** àmbit territorial més ampli que l'AMB; conté set comarques i concentra el 64% de la població.
 - **Relleu en costa:** forma de relleu on les capes rocoses s'inclinen cap a una direcció i formen un pendent suau i un altre d'abrupte.
 - **Unitat fisiogràfica:** unitat de relleu amb característiques homogènies; Catalunya no n'és cap d'uniforme (és diversa).
 - **Valls fluvials:** depressions allargades excavades pels rius, orientades al Pirineu de nord a sud.
 - **Vegetació potencial:** vegetació que hauria d'existir en un territori donades les condicions climàtiques i geològiques, sense la influència humana.
 - **Vegueria:** unitat administrativa supracomarcal de Catalunya; des de 2017 n'hi ha vuit.
 - **Xarxa fluvial:** conjunt de rius i afluents que drenen una mateixa conca hidrogràfica.

Punts que cauen a l'examen

- La superfície de Catalunya és **32.108 km²**; no es pot arrodonir.
- Catalunya limita al **nord** amb **França i Andorra**, a l'est amb el **Mediterrani**, al sud amb el **País Valencià** i a l'oest amb **Aragó**.
- Divisió administrativa: **4 províncies**, **43 comarques** (2026), **947 municipis** (2019) i **8 vegueries** (des de 2017; inicialment eren 7 l'any 2010).
- L'Aran és una **entitat territorial singular** que forma part de la vegueria de l'Alt Pirineu i es relaciona bilateralment amb la Generalitat.
- El **Pirineu axial** és el sector més elevat; el punt culminant és la **Pica d'Estats (3.143 m)**, al sector occidental (Vall d'Aran i Pallars).
- El **Prepirineu** inclou la **serra del Cadí (2.648 m)**, el **Pedraforca (2.497 m)** i la **serra del Moixeró (2.276 m)**.
- El cim de la **Serralada Transversal** és el **Puigsacalm (1.515 m)**; la zona volcànica és al **pla d'Olot** (volcans de Santa Margarida i Croscat).
- El punt culminant del **Sistema Mediterrani** és el **Turó de l'Home (1.706 m)** al **Montseny**.
- El litoral té uns **515 km**, des de **Portbou** fins al **riu de la Sénia**.
- El **delta de l'Ebre** té **320 km²**.
- Factors climàtics principals: **continentalitat** i **altitud** (la latitud no té gaire incidència a Catalunya).
- Registre mínim de dades climàtiques: **10 anys** per a temperatures; **30 anys** per a precipitacions.
- La **Vall d'Aran** és l'única zona de Catalunya amb **clima atlàntic**; la Garona és l'únic riu del **vessant atlàntic**.
- Les quatre xarxes hidrogràfiques: **atlàntica** (Garona), **Pirineus-Ebre** (Segre i afluents), **Pirineus-Mediterrània** (Muga, Fluvià, Ter, Llobregat) i **mediterrània** (rius del Sistema Mediterrani).
- Règim **pluvionival** (Pirineu occidental, cabals regulars) vs. règim **pluvial** (Pirineu oriental i Sistema Mediterrani, cabals irregulars).
- Les tres regions biogeogràfiques: **mediterrània** (alzinars, màquies, brolles), **eurosiberiana** (rouredes, fagedes, pi roig) i **boreoalpina** (pi negre, avetoses, prats alpins).
- La **inversió tèrmica** a la **plana de Vic** és l'exemple clàssic del fenomen.
- Temperatura màxima (Tortosa, 17,1 °C) i mínima (Estany Gento, 3 °C).
- Precipitació: la Molina en agost = **123 mm** (1.267 mm/any); Lleida en agost = **24 mm** (326 mm/any).
- La **gota freda** és el principal mecanisme de pluges torrencials i riudes.
- Població de Catalunya (2021): **7.763.362 habitants**; densitat mitjana: **241 hab/km²**.
- El **64% de la població** es concentra a l'àmbit **metropolità de Barcelona**.
- Evolució: 1,65 M (1857) -> 3,2 M (1950) -> 5,9 M (1980) -> 7,76 M (2021).
- Índex de fecunditat: **1,23** (mínim històric: 1,13 el 1995).
- Esperança de vida: **82,4 anys** (79,7 homes, 85,0 dones; IDESCAT, 2020).
- L'**Alt Pirineu i Aran** és l'àmbit amb menor densitat (**12,9 hab/km²**) i menor pes poblacional (**1%**).

Resum exprés

- **Situació:** extrem nord-est de la península Ibèrica; 32.108 km²; límits: nord=França+Andorra, est=Mediterrani, sud=País Valencià, oest=Aragó.
- **Divisió:** 4 províncies, 43 comarques, 947 municipis (2019), 8 vegueries (des de 2017; 7 des del 2010).

- **Relleu** (3 unitats): Pirineus (axial: Pica d'Estats 3.143 m; Prepirineu: Cadí 2.648 m, Pedraforca 2.497 m) - Depressió Central (planes d'Urgell i Lleida) - Sistema Mediterrani (Prelitoral: Montseny/Turó de l'Home 1.706 m; Litoral: Collserola 512 m; Depressió Prelitoral: Penedès, Vallès). Serralada Transversal: volcans Olot, Puigsacalm 1.515 m. Costa: 515 km, Portbou-Sènia, delta Ebre 320 km².
- **Clima**: mediterrani temperat; variables: continentalitat + altitud. Atlàntic a la Vall d'Aran; alpí/subalpí > 1.500 m. Inversió tèrmica a la plana de Vic. Termòmetre (10 anys) vs. pluviòmetre (30 anys).
- **Rius**: 4 xarxes (atlàntica/Pirineus-Ebre/Pirineus-Mediterrània/mediterrània). Règim pluvionival (Pirineu O.) = cabal regular; règim pluvial (Pirineu E. i Sistema Mediterrani) = cabal irregular.
- **Vegetació**: 3 regions biogeogràfiques: mediterrània (alzinars/màquies/brolles), eurosiberiana (fagedes/rouredes/pi roig), boreoalpina (pi negre/avetoses/prats alpins).
- **Població** (2021): 7.763.362 habitants, 241 hab/km², 64% a l'àmbit metropolità de Barcelona. Tres onades migratòries. Fecunditat: 1,23. Esperança de vida: 82,4 anys.

Autoavaluació

1. Quina és la superfície de Catalunya, amb quins territoris limita al nord i a l'est, i amb quines unitats administratives s'organitza el país des de 2017?

Catalunya té **32.108 km²**. Limita al nord amb **França i Andorra**, i a l'est amb el **mar Mediterrani**. Administrativament, s'organitza en **4 províncies, 43 comarques i 8 vegueries** (les vegueries es van fixar en set el 2010 i es van ampliar a vuit al principi de 2017).

2. Quin és el punt culminant de Catalunya i de quin sector del Pirineu forma part? Anomena dos cims del Prepirineu.

La **Pica d'Estats (3.143 m)** és el punt culminant de Catalunya, situada al **Pirineu axial occidental** (Vall d'Aran i Pallars). Del Prepirineu destaquen la **serra del Cadí (2.648 m)** amb el **massís del Pedraforca (2.497 m)**, i la **serra del Moixeró (2.276 m)**.

3. Quina és la característica principal de la Serralada Transversal? Anomena dos elements volcànics que s'hi troben.

La Serralada Transversal és on convergeixen les tres grans unitats de relleu de Catalunya i es caracteritza per la seva **activitat volcànica** concentrada al **pla d'Olot**. Exemples: cons volcànics de **Santa Margarida** i el **Croscat**, i la massa basàltica de **Castellfolit de la Roca**.

4. Explica la diferència entre el règim pluvionival i el règim pluvial i quins rius catalans corresponen a cadascun.

El **règim pluvionival** és propi dels rius amb capçalera al **Pirineu occidental** (Segre, Noguera Pallaresa, Noguera Ribagorçana): les nevades hivernals alimenten el cabal fins a l'estiu, garantint una regularitat hidràulica. El **règim pluvial** és propi dels rius del **Pirineu oriental** i del **Sistema Mediterrani** (Ter, Fluvià, Tordera, Besòs, Francolí...): depenen exclusivament de les pluges, amb cabals menors i molt irregulars que poden arribar a assecar-se a l'estiu.

5. Quants anys de registre mínim es necessiten per obtenir una mitjana de temperatures representativa i quants per a les precipitacions? Quin instrument mesura cadascuna?

Per a les temperatures cal un mínim de **10 anys** de registres, mesurats amb un **termòmetre**. Per a les precipitacions cal un mínim de **30 anys**, mesurats amb un **pluviòmetre**.

6. Quines són les tres regions biogeogràfiques de la vegetació potencial a Catalunya? Quina comunitat vegetal és característica de cadascuna?

La **regió mediterrània** es caracteritza pels **alzinars** (i les màquies i les brolles en condicions de major sequedat). La **regió eurosiberiana** és el domini dels **bosc caducifolis** (rouredes i fagedes) i del **pi roig**. La **regió boreoalpina** presenta **bosc de pi negre i avetoses** entre els 1.600 i els 2.300 m, i **prats alpins** fins als 2.500-2.800 m.

7. Quina era la població de Catalunya el 2021, quin percentatge es concentra a l'àmbit metropolità de Barcelona, i quina comarca o àmbit té la densitat de població més baixa?

El 2021, Catalunya tenia **7.763.362 habitants**. El **64%** es concentrava a l'àmbit metropolità de **Barcelona** (2.001 hab/km²). L'àmbit amb menor densitat és l'**Alt Pirineu i Aran**, amb tan sols **12,9 hab/km²** i menys de l'**1% de la població total**.

8. Per quin motiu la Vall d'Aran té una singularitat hidrològica respecte a la resta de Catalunya? Quin clima li correspon?

La Vall d'Aran drena les seves aigües cap al nord a través del riu **Garona**, que pertany al **vessant atlàntic** i desemboca a l'Atlàntic. La resta de rius catalans pertanyen al **vessant mediterrani**. Climàticament, la Vall d'Aran és l'única zona de Catalunya amb **clima atlàntic**.

6**TEMA****L'entorn social a Catalunya****Introducció: per què aquest tema importa al mosso del carrer**

Sembla un tema teòric, però als exàmens de Mossos apareix de manera regular i, sobretot, és el que et donarà context per entendre el territori on treballaràs. Cada dia veuràs al carrer les conseqüències d'uns fluxos migratoris intensos, de desigualtats persistents i de polítiques socials que funcionen o fallen. Saber llegir aquest context és tan útil com saber aplicar el codi penal.

La guia segueix l'estructura oficial del tema: immigració i fluxos, polítiques d'immigració, models d'integració, igualtat d'oportunitats i serveis socials. Al final trobaràs el glossari, els punts calents de l'examen, el resum exprés i l'autoavaluació.

1. La migració a Catalunya i fluxos migratoris**1.1. Les migracions contemporànies**

La diversitat cultural no és cap novetat a les societats actuals, però en les últimes dècades s'ha disparat per un factor concret: el moviment de persones a escala global. Gènere, edat, religió o classe social sempre han generat diferències dins de qualsevol societat, però avui és la migració internacional la que centra el debat sobre diversitat i convivència.

Les xifres que donen la mesura del fenomen: l'any 2024, les Nacions Unides calculaven **304 milions de persones** vivint fora del seu territori d'origen. Això suposa més del **3,7 % de la població mundial**. I segons l'ACNUR, a finals de 2024 hi havia **123,2 milions de persones desplaçades forçosament** al món -persones que han perdut la llar arran de guerres i violència.

L'augment sostingut d'aquests darrers anys s'explica per la durada i la multiplicació dels conflictes armats (Síria, Ucraïna, Sudan, entre d'altres), per la persecució i la vulneració de drets humans, i cada vegada més per l'impacte de la crisi climàtica, que dificulta el retorn de les persones desplaçades.

Tot aquest moviment de persones es produeix en un context que coneixem com a **globalització**: un procés d'interdependència creixent entre societats, amb circulació de capitals, mercaderies i persones a escala planetària. En aquest marc, les migracions s'han convertit en un dels trets estructurals més definitoris de les societats contemporànies.

Durant les últimes quatre dècades, les pautes migratòries internacionals s'han consolidat i generalitzat fins al punt que avui parlem d'un fenomen de caràcter **global**. Podem identificar-ne tres dimensions clau:

- **Creixement constant del volum de migrants**: les migracions internacionals s'han convertit en un fenomen permanent, no en una anomalia puntual.
- **Ampliació de les xarxes i cadenes migratòries**: el conjunt de relacions entre individus, famílies i grups que serveixen de pont entre llocs d'origen i de destí s'ha eixamplat. Dominen les xarxes sud-nord i les transoceàniques, amb un creixement recent de la migració est-oest.
- **Diversificació dels tipus migratoris**: la motivació econòmica continua sent la principal, però han guanyat pes els refugiats i desplaçats, el personal qualificat, la reagrupació familiar, la migració femenina i

les persones que fugen del canvi climàtic.

El resultat global és la formació de minories ètniques i culturals en el si dels països receptors i un increment evident de la diversitat sociocultural. En determinats contextos, això pot generar tensions que fan necessària la intervenció preventiva des de múltiples fronts.

Truc per recordar-ho. Les tres dimensions de la migració global: volum creixent, xarxes més àmplies, tipus més diversos. Recorda'ls com "VXT": Volum, Xarxes, Tipus.

1.2. La immigració a Espanya i Catalunya

Espanya s'ha incorporat a les tendències globals de mobilitat i migració. Una característica destacada és que una gran part de la població estrangera resident porta molts anys aquí: aproximadament **vuit de cada deu estrangers** disposen de residència de llarga durada o permanent, als quals cal sumar els que ja han obtingut la nacionalitat espanyola (entre el **15 % i el 20 %** dels estrangers residents). Estem, doncs, davant d'una immigració cada vegada més estabilitzada i integrada al territori.

La via principal per obtenir la nacionalitat a Espanya és la "**naturalització per residència**": acumular anys d'estada legal al país. El termini ordinari és de **10 anys**, però hi ha excepcions: **5 anys** per als refugiats i **2 anys** per als iberoamericans, filipins, equatoguineans, portuguesos i persones d'origen sefardí. Per contextualitzar l'evolució: el 1995 van obtenir la nacionalitat 6.751 persones; el 2013 la xifra va arribar a 261.295.

Quant als fluxos recents, a les dades del 2023 consten **145.841 persones emigrades** d'Espanya (de les quals 34.679 nascudes a Espanya), mentre que l'entrada d'immigrants ha seguit creixent. Al **gener de 2025**, el nombre d'estrangers residents a Espanya en situació regularitzada era de **6.911.971 persones**, que representaven aproximadament el **14 %** de la població total (a tall de comparació, el juny de 2020 eren 5.801.946, el 12,25 %).

La immigració a Espanya s'ha consolidat a partir de dos factors que van coincidir:

- El ràpid creixement econòmic dels noranta i primers 2000, amb mercats de treball molt diferenciats que necessitaven mà d'obra.
- La realitat demogràfica: envelliment accelerat i desequilibris en l'estructura d'edats.

Alguns trets que defineixen la immigració actual a Espanya:

a) Canvi en la proporció comunitaris / extracomunitaris. Segons el padró continu de l'INE (2024), aproximadament el **35 % dels estrangers** residents a Espanya són ciutadans de la Unió Europea, mentre que prop d'un **65 %** provenen de fora de la UE. Aquesta evolució reflecteix el fort creixement de la immigració d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia.

b) Gran heterogeneïtat d'orígens. Es registren més de **180 nacionalitats** diferents. Per continents, Amèrica és el més representat, amb més de tres milions de persones; Europa, amb més de 2,5 milions; Àfrica, amb més d'1,3 milions (domini del Marroc); i Àsia, amb més de mig milió (Xina i Pakistan com a principals). Les nacionalitats més nombroses, per ordre, són Romania, el Marroc i Colòmbia.

c) Dues tipologies migratòries molt contrastades. D'un costat, una immigració econòmica i laboral procedent de països andins, d'Àfrica, d'Europa de l'Est i d'Àsia, que s'integra en xarxes familiars de suport i que ocupa majoritàriament llocs de feina poc qualificats. De l'altre, immigrants procedents de països desenvolupats, amb presència de jubilats, estudiants i professionals d'alta qualificació.

d) Tendència vers una immigració permanent o de llarga durada. Deixa de ser exclusivament laboral per convertir-se en una migració d'assentament amb implicacions sociodemogràfiques àmplies.

La distribució no és homogènia al territori: les tres comunitats amb més concentració de població estrangera són **Catalunya, la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana**, que acumulen prop del **60 %** dels estrangers residents a Espanya. Pel que fa als saldos migratoris interns (2024-2025), Catalunya presenta un saldo migratori lleugerament negatiu, d'unes 1.500 persones en el període més recent.

Compte amb el parany. Les dades canvien entre convocatòries. Per a la convocatòria 46/26, les xifres de referència són: 6.911.971 estrangers a Espanya (gener 2025, ~14 % de la població). No les confonguis amb les del 2020 (5.801.946, 12,25 %).

1.3. La dinàmica migratòria i l'evolució de la població catalana

Les migracions no són cap novetat a Catalunya. De fet, s'han convertit en l'element més determinant de l'evolució demogràfica catalana del segle XX. La Catalunya actual -la **segona comunitat autònoma més poblada de l'Estat**- s'explica, en bona mesura, per tres grans onades migratòries que han deixat un tret molt definitori: **aproximadament un terç dels catalans ha nascut fora de Catalunya**, cosa que ja va passar en les dues onades anteriors.

Les migracions internes espanyoles (procedents principalment d'Andalusia, Múrcia i Extremadura) van ser el factor decisiu fins al final dels anys setanta. Les estimacions indiquen que entre 1901 i 1980 el flux d'immigrants va poder assolir una xifra propera als **tres milions de persones**. Avui, aproximadament un **18 %** dels habitants de Catalunya han nascut en altres comunitats espanyoles.

A partir dels anys noranta, va agafar protagonisme la **immigració estrangera**. El creixement va ser espectacular entre 2000 i 2010, i en els darrers anys la tendència ha tornat a l'alça. Quan parlem de xifres concretes, cal tenir present la taula oficial:

Any	Població total	Població estrangera	% sobre total	
-----	-----	-----	-----	
2025	8.154.627	1.522.819	18,7 %	
2024	8.068.201	1.444.192	18,0 %	
2023	7.957.120	1.361.981	17,2 %	
2022	7.831.915	1.235.672	15,9 %	
2021	7.755.878	1.230.304	15,9 %	
2020	7.780.479	1.260.619	16,2 %	
2010	7.512.381	1.198.538	15,95 %	
2000	6.261.999	181.590	2,90 %	

Font: Idescat, a partir del Padró continu de l'INE.

Xifra de referència per a l'examen: el 2025, Catalunya té 8.154.627 habitants i 1.522.819 estrangers, el 18,7 % de la població.

La immigració estrangera a Catalunya prové d'un doble flux: **europaus comunitaris** (24,3 % del total d'estrangers) i **extracomunitaris** (la majoria, procedents d'Àfrica i Llatinoamèrica). La distribució per continents (dades 2025) és:

Continent	Població estrangera	% sobre total	
-----	-----	-----	
Amèrica	499.146	32,8 %	
Europa	454.624	29,9 %	
Àfrica	353.807	23,2 %	

Àsia i Oceania	215.242	14,1 %	
Apàtrides	258	0,0 %	
Total	1.522.819	100 %	

Font: Idescat, Padró continu de l'INE.

Quant als orígens concrets, el col·lectiu més nombrós és el **marroquí** (més del 19 % de tots els estrangers), seguit del romanès, l'italià i el xinès. El pakistanès, l'hondureny, el colombià i el francès completen el rànquing de col·lectius principals.

Des del punt de vista del **mercat de treball**, la gran majoria dels immigrants es troben en edat laboral (25-49 anys). Una part important ha accedit a llocs de feina poc qualificats, vulnerables en temps de crisi. La taxa d'atur de la població estrangera se situa al voltant del **14,1 %**, enfront del **6,5 %** de la població espanyola i una taxa global a Catalunya del **8,2 %**. Cal destacar especialment la situació del col·lectiu d'origen africà, que presenta els nivells d'atur més elevats.

Compte amb el parany. L'atur de la població estrangera a Catalunya és aproximadament el doble que el de la població espanyola (14,1 % vs 6,5 %). L'examen pot preguntar aquesta relació.

Quant a la **distribució territorial**, la immigració segueix les pautes del conjunt de la població: dominant l'eix litoral i sobretot l'àmbit metropolità de Barcelona. La **ciutat de Barcelona** concentra uns **430.000 residents estrangers**, prop del 25 % de la seva població total (2024), i representa al voltant del 30 % de tot el col·lectiu estranger de Catalunya. L'àmbit metropolità acull aproximadament el **65 % del total de la població estrangera** (2024-2025).

Alguns municipis petits destaquen per una proporció molt elevada de persones nascudes a l'estranger: **Guissona** és un dels casos més citats, amb percentatges que superen el 50 %, i **Castelló d'Empúries** s'acosta al 45 %.

La distribució per àmbits territorials (primer semestre de 2025) mostra que les **Comarques Gironines** (21,53 %), **Ponent** (22,32 %) i les **Terres de l'Ebre** (20,87 %) presenten percentatges d'estrangers superiors a la mitjana catalana, mentre que les **Comarques Centrals** (15,71 %) i el **Penedès** (15,15 %) se situen per sota.

2. Les polítiques públiques en matèria d'immigració

2.1. Política migratòria comunitària

El fet que Espanya formi part de la Unió Europea condiciona profundament com es gestiona la immigració. L'estrangeria a la UE es divideix en dues categories ben diferenciades:

Ciudadans comunitaris: des de l'entrada en vigor del **Tractat d'Amsterdam el 1999**, el ciutadà comunitari pot desplaçar-se, assentar-se i treballar lliurement a qualsevol estat membre, amb amplis drets laborals, socials (Seguretat Social, habitatge) i polítics (dret de vot i candidatura a eleccions europees i locals).

Estrangers de tercers països (extracomunitaris): els drets i les possibilitats d'assentament i treball són molt més limitats. Les restriccions a l'entrada -que paradoxalment poden fomentar l'entrada clandestina- i la rigidesa en els requisits per renovar permisos creen les condicions per a l'existència de persones en situació irregular.

A gairebé tots els estats membres, la política de control de fluxos per a extracomunitaris s'ha anat fent més

restrictiva. Alhora, s'ha incrementat la intervenció de nivells supranacionals en l'elaboració de les polítiques.

Dues normes europees clau que cal recordar:

- **El 2009**, la Eurocàmara va aprovar el **Pacte europeu sobre immigració i asil**, que busca limitar la immigració a les necessitats del mercat laboral.
- La **Directiva 2011/95/UE** estableix els motius per a la concessió de protecció internacional, defineix qui és refugiat i fixa el contingut de l'estatut de protecció. Garanteix l'accés a informació, la unitat familiar, permisos de residència, accés a educació, ocupació, prestacions socials i sanitàries, habitatge i llibertat de circulació dins de l'estat membre.

En l'àmbit d'integració, la **Declaració de Saragossa** (Conferència Ministerial Europea sobre Integració, 2010) va fixar indicadors comuns per a la UE sobre ocupació, educació, drets de ciutadania i benestar. Aquests indicadors han estat actualitzats en el marc del **Pla d'acció sobre integració i inclusió 2021-2027**.

Truc per recordar-ho. Tractat d'Amsterdam (1999) = lliure circulació per als comunitaris. Pacte europeu d'immigració i asil (2009) = restricció per als extracomunitaris. Directiva 2011/95/UE = qui és refugiat i quins drets té.

2.2. Política migratòria d'Espanya i Catalunya

Marc espanyol

La pedra angular és la **Llei orgànica 8/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social** (també coneguda com a Llei d'estrangeria). Estableix els criteris i les normes bàsiques per a la gestió dels fluxos migratoris. El desembre de 2009 va entrar en vigor la quarta reforma d'aquesta llei.

El **marc reglamentari vigent** és el **Reial decret 1155/2024, de 19 de novembre**, que aprova el Reglament de la Llei orgànica 4/2000 i va entrar en vigor el 2025. Regula els requisits d'entrada, residència i treball, la reagrupació familiar i els procediments administratius associats. Aquest decret substitueix el Reial decret 557/2011 (que havia patit diverses modificacions al llarg dels anys).

L'any 2009 també es va aprovar la **Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària**.

Compte amb el parany. La Llei d'estrangeria és la LO 8/2000, però el reglament que la desenvolupa és el RD 1155/2024 (en vigor des del 2025). L'examen pot diferenciar la llei del reglament.

Marc català

A Catalunya, les polítiques d'immigració s'han articulades des dels anys noranta:

- **1993:** primer **Pla interdepartamental d'immigració**.
- **2005-2008:** **Pla interdepartamental de ciutadania i immigració**.
- **2008:** s'aprova el **Pacte nacional per a la immigració** i es crea la **Taula de Ciutadania i Immigració** (òrgan de consulta i participació per a la gestió del fet migratori).
- **2010:** s'aprova la **Llei 10/2010, de 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya**.
- **2014:** s'aprova el **Decret 150/2014, de 18 de novembre, dels serveis d'acollida**.
- **2017-2020:** el **Pla de ciutadania i de les migracions 2017-2020** va ser l'últim instrument de

planificació amb aquest format. Posteriorment, el Govern ha continuat les polítiques mitjançant estratègies transversals i plans departamentals.

A banda de la Generalitat, els **ajuntaments** han tingut un paper fonamental en les activitats d'acollida i inserció laboral, sovint amb finançament de la UE, l'Estat i la Generalitat, i en col·laboració amb una xarxa àmplia d'ONG.

Truc per recordar-ho. Dates clau catalanes: 1993 (primer pla), 2008 (Pacte nacional i Taula de Ciutadania), 2010 (Llei 10/2010 d'acollida), 2014 (Decret 150/2014 dels serveis d'acollida).

3. Models d'integració i marcs de convivència en la societat multicultural

Quan arriba un flux migratori important, la societat receptora ha de decidir quina relació vol establir amb els nous arribats. Aquesta decisió, sovint implícita en les polítiques públiques, correspon a models teòrics que les ciències socials han formulat. Les ciències socials i les pràctiques polítiques han identificat **tres grans models**:

Assimilació: el procés en el qual l'immigrant adopta la cultura de la societat receptora. S'entén que, com més s'assembla l'immigrant a la majoria, més fàcil és la seva integració i menys perjudici i discriminació patirà. En la pràctica, condicionava l'admissió de nous immigrants a la seva "capacitat d'assimilació". És el model que implica més renúncia per part del nouvingut.

Melting pot (gresol cultural): no és una imposició unilateral, sinó un procés que involucra tant els nadius com els immigrants. Tots participen en la creació d'una **nova cultura general**, fruit de la fusió de les diverses identitats. El resultat seria una combinació i harmonització de cultures on tothom ha estat protagonista. L'adhesió i la pertinença a la nova societat seria plena per a tots.

Pluralisme cultural: parteix de la realitat que ni nadius ni immigrants volen perdre del tot les seves senyes d'identitat. La integració es produeix per l'adhesió de tots a uns **principis comuns de convivència**, però mantenint les peculiaritats de cada col·lectiu, generalment en l'àmbit privat. La condició és que els conflictes derivats d'aquesta diversitat no afectin els principis bàsics de convivència.

Cap model no és exempt de crítiques. L'assimilació i el melting pot es critiquen perquè contravenen el dret dels grups a mantenir la seva pròpia identitat, d'acord amb els ideals humanitaris i els drets de les minories. El pluralisme cultural, en canvi, es critica pel risc de fragmentació social: pot generar una coexistència separada entre grups, sense interacció real.

Truc per recordar-ho. Els tres models per ordre de "qui ha de canviar": Assimilació (canvia l'immigrant), Melting pot (canvien tots per crear quelcom nou), Pluralisme cultural (tothom manté la seva identitat, amb uns principis comuns). Les sigles: **AMP** o "Un Mosso Plural".

Compte amb el parany. El pluralisme cultural no és el mateix que el multiculturalisme de simple coexistència. El pluralisme reconeix la diversitat però exigeix adhesió a uns principis bàsics comuns. L'examen pot confondre els dos termes.

4. Les polítiques públiques en matèria d'igualtat d'oportunitats

Les polítiques públiques són decisions dels òrgans de govern -mitjançant normes, plans, estratègies o actes- que determinen com actua el govern en relació amb una matèria concreta. Les **polítiques d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes** consisteixen en adoptar mesures per part de les institucions públiques per pal·liar i resoldre les situacions de desigualtat en tots els aspectes de la vida (polítics, econòmics, socials i culturals).

Per a l'Organització Internacional del Treball, la igualtat en l'accés a la formació i al treball és alhora una qüestió de **justícia social**, un factor de **desenvolupament econòmic** i una qüestió de **drets humans**: mentre existeixi discriminació per raó de sexe, no hi pot haver un respecte efectiu als drets de les persones.

Marc estatal

- **Llei 39/1999, de 5 de novembre**, per promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores: primer instrument legislatiu específic en aquest camp.
- **Llei 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva entre dones i homes**: regulació específica per combatre totes les formes de discriminació directa i indirecta per raó de sexe, i per promoure la igualtat real.
- **Reial decret llei 6/2019, d'1 de març**, de mesures urgents per a la garantia de la igualtat de tracte entre dones i homes: estableix que els pares (o l'altre progenitor) tenen dret a un permís de **16 setmanes**.

Marc català

L'article 41 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) obliga els poders públics a incorporar la **perspectiva de gènere** en totes les polítiques públiques, per garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ocupació, la formació, la promoció professional i les condicions de treball, incloent-hi la retribució.

Les fites legislatives i de planificació catalanes, per ordre cronològic:

- **1989**: creació de l'**Institut Català de les Dones (ICD)**, amb el repte de dissenyar estratègies de transversalitat per incorporar la perspectiva de gènere en totes les polítiques. El **I Pla d'actuació per a la igualtat d'oportunitats per a les dones** va comprendre el període **1989-1992**.
- **2006**: **Llei 8/2006**, de mesures de conciliació de la vida personal, familiar i laboral del personal al servei de les administracions públiques de Catalunya (aprovada el **5 de juliol de 2006**).
- **2008**: **Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista**, amb l'objectiu d'eradicar estructures socials i estereotips que la perpetuen, i establir mesures de prevenció, detecció i atenció.
- **2012-2015**: **Pla estratègic de polítiques de dones del Govern de la Generalitat 2012-2015**, que incorpora la perspectiva de gènere i mesures per als fills i filles de dones en situació de violència masclista.
- **2015**: **Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes** (aprovada pel Parlament el **8 de juliol de 2015**): primera llei d'igualtat de dones i homes de Catalunya. Reconeix la subordinació i el desavantatge social i econòmic de les dones i estableix mesures per construir noves pautes de relació basades en el respecte i l'equitat.
- **2019-2022**: **Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat de Catalunya 2019-2022**, que determina els objectius i mesures transversals per garantir l'equitat de gènere.
- **2021**: creació del **Departament d'Igualtat i Feminismes** (Decret 249/2021, de 22 de juny), que reforça la transversalitat de gènere i la coordinació interdepartamental.
- **2023-2027**: **Pla d'igualtat de gènere de l'Administració de la Generalitat de Catalunya 2023-2027**, que incorpora agents d'igualtat i mesures contra la bretxa salarial, el sostre de vidre i la violència sexual en

l'àmbit laboral.

Compte amb el parany. Dates que confondrà l'examen: l'ICD va ser creat el **1989**, no el 2008. La Llei 17/2015 és la primera llei d'igualtat pròpiament catalana (el Parlament l'aprova el 8 de juliol de 2015, publica al DOGC amb data 21 de juliol). La Llei estatal 3/2007 és anterior i de rang diferent.

Truc per recordar-ho. Recorda l'ICD com "l'Institut de 1989": és la data de creació, que coincideix amb el primer pla. Després venen les lleis en ordre: 5/2008 (violència masclista), 17/2015 (igualtat efectiva catalana), i els plans plurianuals.

5. Els serveis socials a Catalunya

5.1. L'Estat del benestar i la provisió de serveis

L'**Estat del benestar** és el conjunt de polítiques l'objectiu de les quals és millorar les condicions de vida de la ciutadania i assegurar la igualtat d'oportunitats. Es tracta d'un model d'organització social en el qual l'Estat provee serveis a tota la població. Inclou totes les intervencions públiques que milloren el benestar i la qualitat de vida. Podem agrupar-les en quatre grans dimensions:

- **Transferències socials:** pensions, subsidi d'atur i altres prestacions econòmiques directes.
- **Serveis:** educació, sanitat i serveis d'ajuda a les famílies, que constitueixen el nucli del model.
- **Intervencions normatives:** per protegir la seguretat del treballador, del consumidor i del medi ambient.
- **Intervencions per estimular i garantir la creació d'ocupació:** polítiques actives de mercat de treball.

Truc per recordar-ho. Les quatre dimensions de l'Estat del benestar: **Transferències, Serveis, Normes, Ocupació**. Pots recordar-les com "TSNO" o simplement pensar que l'Estat dóna diners, presta serveis, posa normes i crea feina.

5.2. Els serveis socials

El sistema català de serveis socials és un recurs a l'abast de **tota la ciutadania**: qualsevol persona que necessiti informació, valoració, diagnòstic, orientació, suport, intervenció o assessorament -individual, familiar o comunitari- per fer front a situacions de necessitat personal bàsica, de manca de cohesió social o de desigualtat pot accedir-hi.

Es tracta del conjunt de recursos, prestacions, activitats, programes i equipaments per a l'atenció social de la població. Integra els serveis socials de titularitat pública i privada de la Generalitat, de les entitats locals i d'altres administracions.

La norma de referència és la **Llei 12/2007, de serveis socials de Catalunya**, que té per objectiu ordenar, estructurar, promoure i garantir el dret a un sistema de serveis socials de responsabilitat pública per facilitar a tothom l'accés a prestacions i serveis que afavoreixin un desenvolupament lliure. Vol promoure la prevenció i l'eliminació de les causes de marginació, aconseguir la integració, i afavorir la solidaritat, la participació i una gestió administrativa coordinada.

La xarxa de serveis socials s'organitza en **dos nivells**:

Primer nivell: atenció primària (serveis bàsics)

És la resposta més propera a la ciutadania. Hi intervenen treballadors socials, educadors especialitzats i

treballadors familiars. La tasca és proporcionar una atenció polivalent que intervingui en tot mena de problemes que afecten la vida familiar i comunitària.

Segon nivell: atenció especialitzada

S'encarrega de necessitats que no poden ser ateses des de la xarxa bàsica. Té una funció complementària i atén grups específics de població: gent gran, persones amb discapacitat, drogodependents, infants, etc.

Compte amb el parany. Els Mossos col·laboren amb els serveis socials i fan derivacions, però no els substitueixen. Quan atenen una persona vulnerable, la funció policial és detectar, orientar i derivar -no intervenir en l'àmbit social de manera autònoma.

Glossari

- **Acollida:** conjunt de mesures i serveis que faciliten la integració inicial de les persones immigrades al territori.
- **Aculturació:** procés d'adaptació d'una persona o grup a la cultura d'un altre grup, sense necessàriament perdre la pròpia identitat.
- **Asil:** protecció atorgada per un estat a una persona que fuig de persecució per motius polítics, religiosos, ètnics, etc.
- **Assimilació:** model d'integració on l'immigrant adopta la cultura majoritària de la societat receptora.
- **Cadena migratòria:** xarxa de relacions entre individus, famílies i grups que faciliten el pas del lloc d'origen al de destinació i proveeixen recursos per a la migració.
- **Cohesió social:** grau de solidaritat i d'integració entre els membres d'una societat.
- **Desplaçats:** persones obligades a abandonar la seva llar per causa de conflictes armats, persecució o desastres, sense creuar necessàriament una frontera internacional.
- **Diversitat sociocultural:** coexistència en un mateix territori de persones amb orígens, cultures, religions i llengües diverses.
- **Estrangeria:** condició jurídica de la persona que no té la nacionalitat del país on resideix; condiciona els drets i les possibilitats d'assentament.
- **Gènere:** construcció social que diferencia els rols, les conductes i els atributs associats a homes i dones en una societat determinada.
- **Globalització:** procés d'interdependència creixent entre societats, amb circulació de capitals, mercaderies i persones a escala planetària.
- **Gresol cultural (melting pot):** model d'integració en el qual nadius i immigrants es fusionen per crear una nova cultura compartida.
- **Igualtat d'oportunitats:** principi que garanteix a totes les persones les mateixes possibilitats d'accés als recursos i als drets, independentment del seu sexe, origen o condició.
- **Immigració extracomunitària:** immigració procedent de països que no formen part de la Unió Europea, sotmesa a un règim de drets i d'entrada molt més restringit que la comunitària.
- **Marc de convivència:** models que defineixen la relació entre grups culturals diversos dins d'una mateixa societat (assimilació, melting pot, pluralisme cultural).
- **Migracions:** moviments de persones que canvien el seu lloc de residència, sigui dins del mateix país (internes) o creuant fronteres internacionals (externes).
- **Minories ètniques o culturals:** grups que dins d'una societat es diferencien per la seva cultura,

llengua, religió o origen, i que sovint es troben en posicions de menys poder.

- **Naturalització per residència:** via d'obtenció de la nacionalitat per acumulació d'anys d'estada legal al país (10 anys a Espanya, amb excepcions per a refugiats i iberoamericans).
- **Pluralisme cultural:** model d'integració en el qual els grups mantenen les seves identitats però s'adhereixen a uns principis comuns de convivència.
- **Polítiques públiques:** decisions dels òrgans de govern, en forma de normes o plans, per determinar com actua l'estat en relació amb una matèria concreta.
- **Protecció internacional:** figura que inclou el refugi (persecució personal) i la protecció subsidiària (risc de dany greu en el país d'origen).
- **Refugi:** protecció específica reconeguda a persones que compleixen els requisits de la Convenció de Ginebra sobre l'estatut dels refugiats.
- **Serveis socials:** conjunt de recursos, prestacions i serveis de la xarxa pública per a l'atenció social de la població.
- **Tipologies migratòries:** categories que classifiquen els immigrants segons la motivació (econòmica, refugi, familiar, etc.) o la durada del desplaçament.
- **Transferències socials:** prestacions econòmiques directes de l'estat a la ciutadania (pensions, subsidis d'atur).
- **Violència masclista:** violència exercida contra les dones per raó de la seva condició de dona, en l'àmbit de les relacions de parella, la família o la societat.

Punts que cauen a l'examen

- **Xifra clau ONU (2024):** 304 milions de persones vivint fora del seu país d'origen; 3,7 % de la població mundial.
- **ACNUR (finals de 2024):** 123,2 milions de desplaçats forçosament al món.
- **Tres dimensions de la migració global:** creixement constant del volum, ampliació de les xarxes migratòries, diversificació dels tipus.
- **Estrangers a Espanya (gener 2025):** 6.911.971 persones (~14 % de la població). Comparació: 5.801.946 al juny de 2020 (12,25 %).
- **Naturalització per residència:** 10 anys (règim general), 5 anys (refugiats), 2 anys (iberoamericans, filipins, equatoguineans, portuguesos, sefardites).
- **Tres CA amb més estrangers a Espanya:** Catalunya, Comunitat de Madrid, Comunitat Valenciana (~60 % del total).
- **Proporció comunitaris/extracomunitaris a Espanya:** 35 % comunitaris, 65 % extracomunitaris (INE, 2024).
- **Principals nacionalitats a Espanya:** Romania, Marroc, Colòmbia.
- **Catalunya 2025:** 8.154.627 habitants totals, 1.522.819 estrangers, **18,7 %** de la població.
- **Col·lectiu estranger més nombrós a Catalunya:** marroquí (>19 % dels estrangers).
- **Distribució per continents a Catalunya 2025:** Amèrica 32,8 %, Europa 29,9 %, Àfrica 23,2 %, Àsia i Oceania 14,1 %.
- **Taxa d'atur estrangers a Catalunya:** ~14,1 % (el doble que la de la població espanyola: 6,5 %; taxa global: 8,2 %).
- **Àmbit metropolità de Barcelona:** acull ~65 % de la població estrangera de Catalunya.
- **Barcelona ciutat:** ~430.000 residents estrangers (~25 % de la seva població, ~30 % del total).

estranger de Catalunya).

- **Tractat d'Amsterdam (1999)**: lliure circulació per als ciutadans comunitaris.
- **Pacte europeu immigració i asil (2009)**: limita la immigració extracomunitària a les necessitats del mercat laboral.
- **Directiva 2011/95/UE**: defineix el refugiat i els drets de protecció internacional.
- **LO 8/2000**: Llei d'estrangeria espanyola; quarta reforma en vigor des del desembre 2009.
- **RD 1155/2024**: nou reglament de la Llei orgànica 4/2000, en vigor des del 2025.
- **Llei 12/2009**: reguladora del dret d'asil i la protecció subsidiària a Espanya.
- **Pacte nacional per a la immigració (2008) i Taula de Ciutadania i Immigració (2008)**: instruments clau de la política catalana d'immigració.
- **Llei 10/2010, de 7 de maig**: Llei catalana d'acollida de persones immigrades.
- **Tres models d'integració**: assimilació (immigrant s'adapta), melting pot (cultura nova fusionada), pluralisme cultural (principis comuns, identitats preservades).
- **Article 41 EAC**: obliga a incorporar la perspectiva de gènere en totes les polítiques públiques.
- **ICD (Institut Català de les Dones)**: creat el 1989.
- **Llei 3/2007**: igualtat efectiva entre dones i homes, estatal.
- **Llei 5/2008, del 24 d'abril**: dret de les dones a eradicar la violència masclista (Catalunya).
- **Llei 17/2015, de 21 de juliol**: primera llei d'igualtat efectiva de dones i homes de Catalunya.
- **Decret 249/2021, de 22 de juny**: crea el Departament d'Igualtat i Feminismes.
- **Pla d'igualtat de gènere 2023-2027**: mesures contra bretxa salarial, sostre de vidre i violència sexual laboral.
- **Permís parental (RDL 6/2019)**: 16 setmanes per al progenitor no mare.
- **Quatre dimensions de l'Estat del benestar**: transferències socials, serveis, intervencions normatives, creació d'ocupació.
- **Llei 12/2007**: serveis socials de Catalunya; dos nivells: atenció primària i atenció especialitzada.
- **Primer nivell (atenció primària)**: resposta més propera, intervenen treballadors socials, educadors especialitzats i treballadors familiars.
- **Segon nivell (atenció especialitzada)**: atén gent gran, persones amb discapacitat, drogodependents, infants.

Resum exprés

- **Migració global**: 304 M de persones fora del seu país (ONU, 2024); 123,2 M de desplaçats forçosos (ACNUR, finals 2024). Tres dimensions: volum creixent, xarxes més àmplies, tipus més diversos.
- **Espanya**: 6.911.971 estrangers regularitzats (gener 2025, ~14 %). Via principal: naturalització per residència (10 anys; excepcions: 5 per a refugiats, 2 per a iberoamericans).
- **Catalunya**: 8.154.627 hab. totals, 1.522.819 estrangers (18,7 %, 2025). Col·lectiu principal: marroquí (>19 %). Atur estranger: 14,1 % (el doble que el de la població espanyola).
- **Política europea**: Tractat d'Amsterdam (1999) = lliure circulació comunitaris. Pacte europeu immigració (2009) = restricció extracomunitaris. Directiva 2011/95/UE = drets dels refugiats.
- **Política espanyola**: LO 8/2000 (Llei d'estrangeria); RD 1155/2024 (reglament vigent des de 2025); Llei 12/2009 (asil).
- **Política catalana**: 1993 (primer pla), 2008 (Pacte nacional + Taula), 2010 (Llei 10/2010 d'acollida), 2014 (Decret 150/2014 d'acollida).

- **Models d'integració:** Assimilació (immigrant s'adapta), Melting pot (cultura nova conjunta), Pluralisme cultural (identitats preservades + principis comuns).
- **Igualtat d'oportunitats:** Art. 41 EAC; ICD (1989); Llei estatal 3/2007; Llei 5/2008 (violència masclista); Llei 17/2015 (igualtat efectiva Catalunya); Departament Igualtat i Feminismes (Decret 249/2021); Pla 2023-2027.
- **Serveis socials:** Llei 12/2007; dos nivells: primari (treballadors socials, educadors, workers familiars) i especialitzat (gent gran, discapacitat, drogodependents, infants).
- **Estat del benestar:** 4 dimensions: transferències, serveis, normatives, ocupació.

Autoavaluació

Intenta respondre sense mirar la guia. Comprova la resposta just a sota de cada pregunta.

1. Quants milions de persones vivien fora del seu país d'origen l'any 2024, segons les Nacions Unides, i quin percentatge de la població mundial representa?

Segons les Nacions Unides, l'any 2024 hi havia 304 milions de persones vivint fora del seu territori d'origen, el que representa més del 3,7 % de la població mundial.

2. Quines tres dimensions permet identificar el caràcter global del fenomen migratori contemporani?

El creixement constant del volum de persones migrants (les migracions com a fenomen permanent), l'ampliació de les xarxes i cadenes migratòries (les relacions entre origen i destinació) i la diversificació dels tipus migratoris (refugiats, qualificats, reunificació familiar, canvi climàtic...).

3. Quants estrangers hi havia a Catalunya el 2025 i quin percentatge de la població total representaven?

El 2025, Catalunya tenia 1.522.819 estrangers, que representaven el 18,7 % de la població total (8.154.627 habitants).

4. Quin és el termini ordinari per obtenir la nacionalitat espanyola per residència, i quines excepcions hi ha?

El termini ordinari és de 10 anys. Les excepcions: 5 anys per als refugiats; 2 anys per als iberoamericans, filipins, equatoguineans, portuguesos i persones d'origen sefardí.

5. Descriu breument els tres models d'integració d'immigrants i la principal crítica de cadascun.

Assimilació: l'immigrant adopta la cultura de la societat receptora; crítica: no respecta el dret a mantenir la pròpia identitat. Melting pot (gresol cultural): tots -nadius i immigrants- contribueixen a crear una cultura nova; crítica: també implica pèrdua d'identitat. Pluralisme cultural: s'adhesiona a principis comuns però es mantenen les identitats; crítica: pot portar a la fragmentació social i a una coexistència separada.

6. Quines normes clau en matèria d'igualtat d'oportunitats s'han aprovat a Catalunya des del 1989?

El 1989 es va crear l'Institut Català de les Dones (ICD) i el primer Pla d'actuació. El 2006, la Llei 8/2006 de conciliació per al personal públic. El 2008, la Llei 5/2008 contra la violència masclista. El 2015, la Llei 17/2015 d'igualtat efectiva de dones i homes (primera llei d'igualtat pròpiament catalana). El 2021, creació del Departament d'Igualtat i Feminismes (Decret 249/2021). El 2023, Pla d'igualtat de gènere 2023-2027.

7. Quins dos nivells d'organització estableix la Llei 12/2007 de serveis socials de Catalunya i qui hi intervé en cada un?

El primer nivell és l'atenció primària, la resposta més propera a la ciutadania, on intervenen treballadors socials, educadors especialitzats i treballadors familiars, amb una atenció polivalent per a tota mena de problemes familiars i comunitaris. El segon nivell és l'atenció especialitzada, que cobreix necessitats que no pot atendre la xarxa bàsica i que s'adreça a grups específics (gent gran, persones amb discapacitat, drogodependents, infants).

8. Quines van ser les principals fites de la política catalana d'immigració entre 1993 i 2014?

El 1993 s'aprovà el primer Pla interdepartamental d'immigració. El 2008 es va aprovar el Pacte nacional per a la immigració i es va crear la Taula de Ciutadania i Immigració. El 2010 s'aprovà la Llei 10/2010 d'acollida de les persones immigrades i retornades a Catalunya. El 2014, el Decret 150/2014 dels serveis d'acollida.

7**TEMA**

Les tecnologies de la informació i la comunicació al segle XXI

Introducció: per què el tema 7 és central a l'oposició de Mossos

Quan un ciutadà truca al 112 per un accident, el seu avís arriba a un sistema digital que coordina patrulles amb GPS en temps real. Quan un agent presenta un atestat, ho fa amb eines informàtiques que després s'integren en bases de dades. La policia del segle XXI és inseparable de les tecnologies de la informació. Per això la Guia d'estudi oficial dels Mossos (convocatòria 46/26) hi dedica el Tema A.7 en exclusiva.

No t'espantis si no ets informàtic. El que se't demana és tenir un vocabulari sòlid, entendre com s'articula la societat del coneixement i saber ubicar cada concepte al seu lloc. L'examen vol que puguis distingir, per exemple, la seguretat de la informació de la seguretat informàtica, o que sàpigues quines tres propietats garanteix la signatura electrònica.

El tema s'estructura en **sis apartats oficials**:

1. La societat del coneixement i les TIC. Internet i la IoT.
2. Efectes de les TIC.
3. Seguretat de la informació.
4. L'administració electrònica. Signatura electrònica.
5. Comunicació i control públic: espais de seguretat i alarmes socials.
6. La intel·ligència artificial (IA) i l'automatització de processos.

1. La societat del coneixement i les tecnologies de la informació. Internet i la Internet de les coses (IoT)

Del vapor al processador: el fil de la innovació

Al llarg dels segles, cada gran innovació tecnològica ha reformat la societat. La impremta va democratitzar el coneixement escrit; la màquina de vapor va provocar la Revolució Industrial; l'electrònica i la informàtica han generat el canvi més profund i ràpid de la història.

El que fa diferent aquesta última transformació és que, per primer cop, la informació i el coneixement han deixat de ser un privilegi de minories. Fins fa pocs segles, qui controlava la informació controlava el poder. Avui, qualsevol persona amb connexió a Internet pot accedir a recursos que fa cinquanta anys eren inaccessibles fins i tot per a governs.

La data d'inici: 1981

La guia oficial posa data concreta al naixement de l'era de la informàtica: **l'any 1981**. Aquell any, **Microsoft desenvolupa el sistema operatiu MS-DOS** i **IBM presenta el primer ordinador personal, el PC (personal computer)**. Tres anys més tard, **el 1984, Apple llança el Macintosh**, amb una interfície gràfica de finestres i el ratolí. Aquesta interfície gràfica -incorporada després als sistemes Windows- va fer que usar un ordinador ja no exigís coneixements tècnics especialitzats: qualsevol podia aprendre a fer-lo

servir.

Aquests tres moments marquen el tret de sortida de la **societat informatitzada** o **cibersocietat**, que succeeix la societat postindustrial de la segona meitat del segle XX i que considera la **informació com la principal riquesa i font d'organització**.

Truc per recordar-ho. Tres dates, tres marques: **1981 MS-DOS + PC IBM, 1984 Macintosh Apple**. El mnemotècnic: "el vuitanta-u va néixer l'ordinador personal; el vuitanta-quatre va aprendre a posar cara" (interfície gràfica).

De la societat industrial a la cibersocietat

Un dels efectes estructurals d'aquesta transició és el desplaçament del treball. A la societat industrial, el gruix de la força laboral era al **sector secundari** (manufactura, indústria). A la cibersocietat, la major part de la població activa es trasllada al **sector terciari o de serveis**. La mà a la fàbrica és substituïda per la **robotització i l'automatització** dels processos productius.

Els sis conceptes fonamentals de la cibersocietat

La guia oficial identifica sis pilars que organitzen la cibersocietat:

- **Multimèdia**: la informàtica integra so, imatge i text en un mateix entorn.
- **Hipermèdia**: combina multimèdia i hipertext. L'**hipertext** és un text organitzat de forma no seqüencial, on pots saltar d'un punt a un altre seguint enllaços.
- **Realitat virtual**: les TIC permeten traslladar les persones a una realitat diferent de la física que coneixem.
- **Grans xarxes d'ordinadors**: creen una rèplica digital dels sistemes de comunicació entre grups humans.
- **Internet**: l'autopista de la informació. Permet la comunicació entre qualsevol ordinador integrat a la xarxa i l'accés a arxius d'imatge, text i veu dipositats en qualsevol punt del món.
- **Telefonia mòbil**: des de mitjans dels anys 90, cap dispositiu de comunicació s'havia difós tan ràpidament. Ha incorporat funcions pròpies dels ordinadors i ha convergit amb Internet en una única xarxa mundial.

Internet: la xarxa de xarxes

Internet és una immensa xarxa de computadores estesa per tot el planeta que permet, a qualsevol usuari, accedir a arxius d'informació amb so, imatges animades o estàtiques i gràfics, a partir d'adreces electròniques o de programari de navegació. El **diari electrònic** n'és una de les conseqüències més rellevants: gairebé tota la premsa s'edita per Internet i es consulta de manera immediata, gràcies a la tècnica de l'hipertext.

La societat interactiva és la societat interconnectada, i aquesta interconnexió ha generat noves relacions socioeconòmiques i vivencials que no existien deu anys enrere.

La Internet de les coses (IoT)

Als canvis descrits fins aquí cal afegir un de nou: la **Internet de les coses** (IoT, de l'anglès Internet of Things). La IoT és el màxim exponent de la interconnexió de dispositius a través d'Internet. Parlem de sensors, càmeres de videovigilància, sistemes de domòtica, vehicles connectats, equips mèdics... Tots intercomunicats, tots generant dades.

Aquí la guia oficial introdueix una distinció important del món anglosaxó, que fa servir dos termes separats

on els països llatins n'usen un de sol:

- **Safety**: seguretat ambiental, riscos laborals, prevenció d'accidents físics.
- **Security**: seguretat física i lògica, control d'accessos, prevenció d'intrusions.

La IoT fa que sigui cada cop més difícil gestionar aquestes dues dimensions per separat. Un exemple: un detector de fum en un edifici intel·ligent (smart building) ja no actua sol. El sensor detecta fum, però avisa un panell de control central a través d'una interfície de xarxa. Si aquesta interfície no és segura, el sistema sencer és vulnerable. Estudis recents han demostrat que és possible comprometre la seguretat d'aquests dispositius. Un edifici intel·ligent, on un sistema de control central pren possessió de tots els elements de safety i security i es gestiona des d'un lloc remot, és tan fort com el seu punt més feble en matèria de seguretat de la xarxa.

Compte amb el parany. IoT no és sinònim de "mòbils connectats". Inclou ascensors, sensors industrials, termòstats, semàfors intel·ligents i tot el que té una interfície de xarxa. L'examen pot preguntar exemples concrets.

2. Efectes de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

Un canvi que ho impregna tot

Les TIC han modificat de manera substancial la vida quotidiana dels ciutadans en tots els àmbits: el treball, el lleure, l'accés a la cultura, les relacions econòmiques, la disponibilitat de béns i serveis, les relacions entre ciutadans i Administració.

El que caracteritza la societat de la informació és que la transmissió d'informació arriba a un nombre enorme d'usuaris, amb una rapidesa i immediatesa impensables fins fa ben poc, i amb un volum tan gran que allò difícil ja no és trobar informació, sinó processar-la. La dificultat s'ha invertit.

Canvis en el mercat de treball

La transició cap a la societat del coneixement porta un reequilibri laboral. Les **característiques que defineixen el canvi** que recull la guia oficial són cinc:

- a) L'agricultura i la ramaderia es converteixen en activitats minoritàries del sistema productiu.
- b) Disminueix l'ocupació industrial tradicional.
- c) Augmenten i es diversifiquen les feines de caràcter executiu, professional i tècnic.
- d) S'incrementa l'ocupació de més alta formació i qualificació.
- e) Augmenten els treballadors terciaris -oficinistes i venedors- en la base del sistema productiu.

Igual que la mecanització de la Revolució Industrial va convertir tasques quasi artesanals en rutines repetibles, la digitalització fa el mateix amb els processos del sector terciari. El resultat és que la **formació contínua i el reciclatge periòdic** es converteixen en obligació, no en opció: el ritme al qual una professió queda obsoleta és ara molt més ràpid que mai.

Economia en temps real

Les relacions econòmiques de la nova societat es produeixen en temps real. El **comerç electrònic** fa possible transaccions a velocitats inimaginables. La **globalització** obre nous mercats amb conceptes globals: venedors, compradors i proveïdors estan interconnectats des de qualsevol punt del món. En la vida quotidiana, les TIC són al darrere de coses que fem gairebé de manera inconscient: pagar amb

targeta, fer una telecompria o consultar el saldo bancari.

Cultura, domèstic i ciberdependència

Les TIC han deixat una empremta profunda en l'àmbit cultural. El concepte de **multimèdia** ha donat lloc a la **cibercultura**: una nova concepció de la cultura on el que es transmet té tanta importància com el mitjà tecnològic que ho fa possible.

En l'àmbit domèstic, la relació directa i individualitzada entre persones i pantalles -primer la del televisor, ara la de l'ordinador o el mòbil- ha generat un efecte de **ciberdependència**: desapareix la noció del valor de l'esforç per aconseguir un objectiu i la idea del temps com a acumulació d'experiència, en contrast amb una xarxa on la informació viatja a una velocitat que no es pot mesurar en termes humans.

A més, la frontera entre la vida professional i la privada s'ha difuminat. Consultar el correu de la feina des de casa, atendre trucades laborals al mòbil en qualsevol moment o llegir documents professionals "a la tranquil·litat de casa" són exemples d'aquesta invasió de l'esfera domèstica.

Relació entre ciutadans i Administració

Un canvi fonamental, i molt present en l'oposició de Mossos, és la transformació de la relació entre l'Administració i els administrats. Sorgeixen conceptes com l'**Administració oberta**, que aporta avenços revolucionaris: adaptar els serveis a les necessitats dels ciutadans, simplificar tràmits, fer transaccions per mitjans electrònics i oferir servei permanent, les **24 hores dels 7 dies de la setmana**. Exemples reals: pagar impostos per Internet, tramitar l'IRPF telemàticament o gestionar documents a distància.

En l'àmbit de la formació, guanya pes el **e-learning** (formació a distància) i el concepte d'**universitat oberta**.

La paradoxa de l'excés d'informació

La guia fa una reflexió que cau a l'examen: les TIC han provocat que el coneixement i la informació deixin de ser escassos, però això genera un nou problema. Les persones poden accedir a un volum d'informació que el seu cervell no és capaç de processar. Moltes vegades es processa mentalment informació que no es necessita realment.

Per tant, **la qualitat de la informació és més important que la quantitat**. Les persones han d'aprendre a valorar i seleccionar la informació abans de processar-la.

A més, la velocitat amb la qual s'accedeix a la informació ha accelerat i escurçat el **cicle vital dels coneixements**: els coneixements neixen, es difonen, canvien i moren quan són substituïts per de nous. Per primera vegada en la història de la humanitat, aquest cicle vital s'ha fet **més curt que la vida de les persones mateixa**.

Truc per recordar-ho. La paradoxa TIC: més informació -> menys processament útil. No és qüestió de tenir-ne molt, sinó de saber-la triar.

3. Seguretat de la informació

Un sector en transformació permanent

Les organitzacions evolucionen ràpidament, però les amenaces tecnològiques ho fan encara més. La **direcció dels sistemes d'informació (SI)** es troba en un moment de canvi en el qual mantenir l'equilibri

entre possibilitar l'activitat de l'organització i protegir-la requereix un alt nivell d'especialització.

La distinció clau: seguretat de la informació vs. seguretat informàtica

Sembla el mateix però no ho és, i l'examen ho pot preguntar:

- **Seguretat informàtica:** s'associa als **aspectes tècnics i operacionals**. Tallafocs, antivirus, configuració de sistemes, pegats de programari. És la capa tècnica.
- **Seguretat de la informació:** engloba els **aspectes estratègics**. Gestió de riscos, anàlisi d'escenaris, amenaces, bones pràctiques dins l'organització. El seu objectiu és assegurar la **confidencialitat, la integritat i la disponibilitat** en l'ús de la informació.

La tendència que tota la informació sigui digitalitzada fa que tots dos conceptes s'apropin, però segueixen sent distints i amb activitats diferenciades.

Compte amb el parany. La seguretat de la informació és el concepte **més ampli**. La seguretat informàtica n'és una part, la tècnica. Un antivirus és seguretat informàtica; una política corporativa de gestió de riscos és seguretat de la informació.

Tres principis que han de guiar la protecció

La guia oficial concreta que les estratègies de seguretat han de considerar tres principis:

1. La seguretat ha de ser un **objectiu global**.
2. La seguretat s'ha de dissenyar com **part de l'organització**, tenint en compte tots els aspectes que la poden conformar.
3. El **marc legal** s'ha de considerar, des de l'inici, com una part integrant del disseny de les polítiques de seguretat.

D'aquí se'n desprèn una conclusió important: els mecanismes habituals de seguretat informàtica (tallafocs, antivirus...) no són suficients per si mateixos per a la protecció de la informació. Cal disposar de **polítiques de seguretat àmplies** que vagin més enllà de les eines tecnològiques. I això passa, inevitablement, per una bona **conscienciació dels usuaris**.

4. L'administració electrònica. Signatura electrònica

Què és i per a què serveix

L'**administració electrònica** és una de les millores més significatives que les TIC han aportat al sector públic. L'objectiu és millorar la **transparència, l'eficàcia i la qualitat** del sector públic mitjançant l'ús de les TIC en les relacions entre les entitats del sector públic, els ciutadans, les empreses i les organitzacions.

No es tracta només d'agilitzar tràmits. Es tracta d'augmentar la **productivitat** dels serveis i la **participació ciutadana** a través de la tecnologia.

Catalunya: un compromís des de 1997

A Catalunya, l'aposta per l'administració electrònica comença **l'any 1997**. Des d'aleshores, s'ha anat consolidant amb una visió que busca les màximes garanties i el millor servei als ciutadans, a través de la **cooperació entre les diferents administracions públiques catalanes**, per trobar solucions comunes als problemes i reptes que suposa l'extensió de l'ús dels mitjans electrònics.

Aquesta cooperació afecta tant les relacions entre administracions i ciutadans com la **gestió interna** de les pròpies administracions.

La confiança és el fonament de tot

Quan parlem d'administració electrònica o de comunicacions segures per Internet, el concepte central és la **relació de confiança**. Aquestes relacions de confiança no només protegeixen la privacitat, sinó que conformen un espai de seguretat en el qual les comunicacions, en general, són viables. Aquí entra la **signatura electrònica**.

Les tres propietats de la signatura electrònica

La signatura electrònica permet que un emissor enviï missatges a un receptor garantint tres propietats essencials:

- **Autenticitat**: la signatura permet que el receptor estigui segur de la **identitat del remitent**. Sap qui ha enviat el missatge.
- **Integritat**: certesa que el missatge **no s'ha modificat durant la transmissió**. El que arriba és exactament el que s'ha enviat.
- **No repudi**: l'emissor **no pot negar que ha enviat el missatge**. No pot argumentar que l'ha enviat una tercera persona: la signatura digital ho desmenteix.

Aquestes tres propietats són essencials per a la confiança digital. Sense elles, activitats tan delicades com les **votacions electròniques** serien inviables: caldria poder saber qui ha votat (autenticitat), que el vot no ha estat manipulat (integritat) i que el votant no pot desdir-se'n (no repudi).

Truc per recordar-ho. A-I-N per memoritzar les tres propietats: **A**utenticitat, **I**ntegritat, **N**o repudi. O bé: "Qui ets, s'ha canviat, ho pots negar?" - les tres preguntes que la signatura resol.

5. Comunicació i control públic: espais de seguretat i alarmes socials

Internet: un espai sense regulació global

Un dels perills més evidents d'Internet és la seva **manca de regulació**. Cada vegada més veus reclamen mecanismes de control que evitin que Internet es converteixi en un territori sense ordre ni llei. I és que la informació que circula per la xarxa és **fàcilment accessible en qualsevol punt intermedi** per a un possible atacant.

La solució adoptada per protegir dades confidencials a Internet és el protocol **SSL (Secure Sockets Layer)**, però els factors d'inseguretat i desordre afecten negativament l'evolució de la xarxa i l'utilitzen per dur a terme activitats il·legals i antisocials.

El problema de la regulació global

La globalització que ha generat Internet ha comportat una **pèrdua de capacitat de l'Estat** per exercir els mecanismes de control habituals en un context cultural menys globalitzat. Resulta necessari demanar, a escala internacional, normatives consensuades per garantir l'operativitat i el funcionament de la xarxa.

Però aquest procés no és simple, perquè el propi desenvolupament tecnològic ha estat afavorit per una **ètica transgressora** i el concepte de propietat -en particular la **propietat intel·lectual**- és a debat. La pirateria de productes culturals, d'oci i de programari ha assolit proporcions monumentals: els infractors,

emparats per l'anonimat, sovint no perceben que estan causant un perjudici. I els poders públics es troben en la dificultat de legislar i, sobretot, d'assegurar el compliment efectiu de les normes sense vulnerar **drets fonamentals** com la inviolabilitat de les comunicacions o el dret a la intimitat.

El marc legal espanyol de protecció de dades

La **Constitució espanyola (CE)** protegeix els drets a la intimitat i a l'honor (art. 18). Com a conseqüència d'aquesta protecció va sorgir la **Llei orgànica 5/1992, de regulació i tractament automàtic de les dades (LORTAD)**, que aplica l'**article 18.4 de la CE** -sobre la limitació de l'ús de la informàtica per garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans. Es va crear alhora l'**Agència de Protecció de Dades (APD)**, que actua per dirimir conflictes en el tractament informàtic de dades personals.

Aquesta legislació ha estat posada al dia seqüencialment:

1. **Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre**, de protecció de dades de caràcter personal (derogada, sense perjudici de les disposicions addicionals i transitòries previstes per la LO 3/2018).
2. **Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre**, pel qual s'aprova el reglament de desplegament de la LO 15/1999.
3. **Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre**, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals.

Compte amb el parany. L'examen pot preguntar la llei vigent avui: és la **LO 3/2018, de 5 de desembre**, que és la que deroga la LO 15/1999. El RD 1720/2007 desplegava la llei de 1999. I la LORTAD (LO 5/1992) va ser la pionera, vinculada a l'article 18.4 CE.

Les noves alarmes socials

Les TIC han provocat una confusió entre l'esfera pública i l'esfera privada. El telèfon mòbil, el correu electrònic i les xarxes socials han estat vectors d'una invasió real de les tecnologies en la vida privada. Sorgeix, doncs, un debat nou: quins límits de tolerància ha de tenir la seguretat pública a l'hora de definir el que pertany a l'esfera privada i com es protegeix la vida privada dels perills associats a les TIC.

D'aquests nous reptes neixen el que podem definir com **alarmes de disseny**: alarmes no físiques, sinó de naturalesa tecnològica i social, que qüestionen les fronteres entre el control públic legítim i la invasió de la privacitat.

6. La intel·ligència artificial (IA) i l'automatització de processos

6.1. Concepte i relació amb les tecnologies de la informació

Als canvis tecnològics que han transformat la societat de la informació cal afegir, en l'actualitat, el **desenvolupament de la intel·ligència artificial (IA)**. La IA fa referència al conjunt de tecnologies i sistemes informàtics que permeten a les màquines simular determinades capacitats pròpies de la intel·ligència humana: l'entrenament, l'anàlisi de dades, el **reconeixement de patrons** i la **presa de decisions automatitzades**.

La IA es desenvolupa estretament vinculada a les TIC, a Internet i a la Internet de les coses. El gran volum de dades generades pels dispositius connectats, juntament amb l'augment de la capacitat de càlcul i d'emmagatzematge, fa possible que els sistemes d'IA operin de manera cada cop més autònoma i eficient. Així, la IA s'ha convertit en un element clau de la **robotització i l'automatització de processos**.

productius, de serveis i de gestió, aprofundint les transformacions iniciades amb la societat informatitzada.

6.2. Aplicacions, seguretat i reptes associats

Les aplicacions de la IA cobreixen àmbits molt diversos: gestió de serveis digitals, anàlisi de grans volums d'informació, mobilitat, **control d'accessos**, **videovigilància**, gestió d'alarmes i presa de decisions assistida. La IA avança cap a sistemes integrats i centralitzats, capaços de supervisar entorns complexos i d'intervenir en temps real.

En l'àmbit de la seguretat i del control públic, la IA presenta dues cares:

- **Oportunitats:** sistemes més eficients, detecció de patrons que serien invisibles per a un humà, resposta en temps real a incidents.
- **Riscos:** igual que la IoT, la dependència de xarxes de comunicació i sistemes automatitzats fa imprescindible garantir la **seguretat de la informació**, la **integritat de les dades** i la protecció davant d'accessos no autoritzats o manipulacions malicioses.

A més, l'ús de sistemes basats en IA introdueix reptes rellevants de fons:

- **Supervisió humana:** fins on pot arribar l'automatització sense que una persona en revisi les decisions?
- **Responsabilitat:** qui respon quan un sistema automatitzat pren una decisió errònia?
- **Drets fonamentals:** especialment la **privacitat**, la **no-discriminació** i el control de l'activitat tecnològica en espais públics.

Compte amb el parany. La IA no substitueix la responsabilitat humana en l'àmbit policial. Un sistema d'IA pot identificar un patró o alertar d'una anomalia, però la decisió de detenir, investigar o actuar correspon sempre a una persona amb responsabilitat legal.

Glossari

- **Administració electrònica:** model de relació entre administracions i ciutadans basat en l'ús de les TIC per millorar la transparència, l'eficàcia i la qualitat dels serveis públics.
- **Autenticitat:** propietat de la signatura electrònica que garanteix la identitat del remitent.
- **Automatització:** substitució de processos manuals per sistemes mecànics o digitals que operen sense intervenció humana continuada.
- **Avenç tecnològic:** millora en les eines, sistemes i coneixements disponibles per a una societat.
- **Cibercultura:** nova concepció de la cultura sorgida de la integració de les TIC en la vida social; el mitjà tecnològic és inseparable del contingut.
- **Cibersocietat:** societat informatitzada que considera la informació com la principal riquesa i font d'organització; succeeix la societat postindustrial.
- **Comerç electrònic:** transaccions comercials realitzades per mitjans electrònics, en temps real i a escala global.
- **Confidencialitat:** propietat de la seguretat de la informació que garanteix que les dades només siguin accessibles a les persones autoritzades.
- **Dades confidencials:** informació que per la seva naturalesa requereix protecció especial i control d'accés.

- **Disponibilitat:** propietat de la seguretat de la informació que garanteix que les dades siguin accessibles quan es necessiten.
- **Globalització:** procés d'interconnexió econòmica, cultural i tecnològica a escala mundial.
- **Hipermèdia:** integració de multimèdia i hipertext; permet navegació no lineal per continguts amb so, imatge i text.
- **Hipertext:** text organitzat de forma no seqüencial, amb enllaços que permeten saltar entre documents.
- **Intel·ligència artificial (IA):** conjunt de tecnologies i sistemes informàtics que permeten a les màquines simular capacitats de la intel·ligència humana.
- **Integritat:** propietat de la seguretat de la informació que garanteix que les dades no han estat alterades de manera no autoritzada.
- **Internet de les coses (IoT):** xarxa de dispositius físics (sensors, càmeres, electrodomèstics...) interconnectats a través d'Internet.
- **Multimèdia:** capacitat de la informàtica per integrar so, imatge i text en un mateix entorn.
- **No repudi:** propietat de la signatura electrònica que impedeix que l'emissor negui haver enviat un missatge.
- **Obsolescència:** condició d'un producte o coneixement quan queda desfasat per una novetat tecnològica o científica.
- **Realitat virtual:** entorn simulat per les TIC que trasllada els usuaris a una realitat diferent de la física.
- **Robotització:** ús de robots i màquines autònomes per substituir el treball humà en processos productius.
- **Safety:** terme anglosaxó per a la seguretat ambiental i de riscos laborals (prevenció d'accidents físics).
- **Sector de serveis / terciari:** sector econòmic que engloba totes les activitats no productores de béns materials (comerç, finances, administració, tecnologia...).
- **Sector industrial / secundari:** sector econòmic de transformació de matèries primeres en béns manufacturats.
- **Security:** terme anglosaxó per a la seguretat física i lògica orientada al control d'accessos i prevenció d'intrusions.
- **Seguretat de la informació:** aspectes estratègics de la protecció de la informació: gestió de riscos, anàlisi d'escenaris i polítiques globals d'organització.
- **Seguretat informàtica:** aspectes tècnics i operacionals de la seguretat dels sistemes (tallafocs, antivirus, pegats...).
- **Signatura electrònica:** mecanisme criptogràfic que garanteix l'autenticitat, la integritat i el no repudi en les comunicacions electròniques.
- **Sistemes de comunicació:** infraestructures i protocols que permeten la transmissió d'informació entre persones i dispositius.
- **Societat del coneixement:** sinònim de societat de la informació; societat on el coneixement és la principal riquesa i font de productivitat.
- **Societat postindustrial:** fase de transició de la societat industrial cap a la cibersocietat; segona meitat del segle XX.
- **Tecnologies de la informació i la comunicació (TIC):** conjunt de tecnologies per elaborar, processar, emmagatzemar i transmetre informació.
- **Transaccions:** operacions econòmiques o de bescanvi de dades entre dues parts.
- **Universitat oberta:** model d'ensenyament superior a distància, accessible de forma flexible i sense limitació geogràfica.

Punts que cauen a l'examen

- **Data fundacional de la cibersocietat:** **1981** (MS-DOS de Microsoft i PC IBM). El **1984** Apple llança el Macintosh amb interfície gràfica.
- **Els sis conceptes de la cibersocietat:** Multimèdia, Hipermedia, Realitat virtual, Grans xarxes, Internet, Telefonía mòbil.
- **Desplaçament laboral:** de sector secundari (indústria) a sector terciari (serveis).
- **Cicle vital dels coneixements:** ara és **més curt que la vida de les persones**; no havia passat mai en la història.
- **Qualitat > quantitat:** la dificultat ja no és trobar informació sinó seleccionar-la.
- **Seguretat de la informació ? seguretat informàtica:** la primera és estratègica (gestió de riscos), la segona és tècnica (antivirus, tallafocs).
- **Tres principis de les polítiques de seguretat:** objectiu global + part de l'organització + marc legal integrat des de l'inici.
- **Administració electrònica a Catalunya:** comença l'any **1997**.
- **Tres propietats de la signatura electrònica:** **Autenticitat** (identitat del remitent), **Integritat** (missatge no modificat), **No repudi** (l'emissor no pot negar l'enviament).
- **Protocol SSL:** solució per enviar dades confidencials a Internet.
- **LORTAD (LO 5/1992):** primera llei de protecció de dades espanyola; aplica l'art. 18.4 CE; crea l'APD.
- **Evolució legislativa protecció de dades:** LORTAD (1992) -> LO 15/1999 -> RD 1720/2007 -> **LO 3/2018** (vigent).
- **LO 3/2018, de 5 de desembre:** llei actual de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals; deroga la LO 15/1999.
- **Article 18.4 CE:** limitació de l'ús de la informàtica per garantir l'honor i la intimitat personal.
 - **Safety vs. security:** safety = seguretat ambiental/riscos laborals; security = control d'accessos/prevenió d'intrusions.
- **IoT:** màxim exponent de la interconnexió; inclou videovigilància, domòtica, automoció; estudis recents han demostrat que es pot comprometre la seva seguretat.
- **IA:** simula capacitats humanes (entrenament, anàlisi, reconeixement de patrons, decisions automatitzades); genera reptes de supervisió humana, responsabilitat i drets fonamentals.
- **Alarmes de disseny:** noves alarmes de naturalesa tecnològica i social, no físiques, sobre el control públic i la privacitat.

Resum exprés

- **Societat del coneixement:** nascuda el **1981** (MS-DOS + PC IBM); el 1984 s'hi afegeix el Macintosh. La informació és la principal riquesa. El treball es desplaça del sector secundari al terciari.
- **Sis pilars de la cibersocietat:** multimèdia, hipermedia, realitat virtual, grans xarxes, Internet, telefonía mòbil.
- **IoT:** dispositius físics interconnectats; fusiona safety i security; sistemes d'edificis intel·ligents gestionats remotament; seguretat compromesa estudis recents.
- **Efectes TIC:** comerç electrònic en temps real, globalització, cibercultura, ciberdependència, dissolució frontera feina/llar, e-learning; la qualitat de la informació supera en importància la quantitat; el cicle vital dels coneixements és ara més curt que la vida humana.

- **Seguretat de la informació** (estratègica: gestió de riscos, confidencialitat, integritat, disponibilitat) ? **seguretat informàtica** (tècnica: tallafocs, antivirus).
- **Administració electrònica**: objectiu = transparència, eficàcia i qualitat; Catalunya aposten per ella des de **1997**; la confiança és el fonament.
- **Signatura electrònica**: garanteix **autenticitat + integritat + no repudi**.
- **Marc legal dades**: art. 18.4 CE -> LORTAD 1992 (APD) -> LO 15/1999 -> RD 1720/2007 -> **LO 3/2018** (vigent).
- **Alarmes socials**: manca de regulació d'Internet, pirateria amparada en l'anonimat, confusió esfera pública/privada; **alarmes de disseny**.
- **IA**: simula intel·ligència humana; vinculada a TIC, IoT i big data; usos: videovigilància, control d'accessos, presa de decisions assistida; reptes: supervisió humana, responsabilitat, privacitat, no-discriminació.

Autoavaluació

1. Quina data marca el naixement de l'era de la informàtica i per quins fets concrets?

L'any **1981**: Microsoft desenvolupa el sistema operatiu **MS-DOS** i IBM presenta el primer **ordinador personal (PC)**. El **1984**, Apple llança el **Macintosh** amb interfície gràfica de finestres i el ratolí, cosa que va fer que l'ús de l'ordinador s'estengués a qualsevol nivell d'usuari. Aquests fets marquen el pas de la societat postindustrial a la cibersocietat.

2. Explica la diferència entre safety i security en el context de la IoT.

En l'àmbit anglosaxó, **safety** fa referència a la seguretat ambiental i els riscos laborals (prevenció d'accidents físics, incendis, ascensors...), mentre que **security** fa referència a la seguretat física i lògica orientada al control d'accessos i la prevenció d'intrusions. La IoT fa cada cop més difícil gestionar-les per separat, perquè en un edifici intel·ligent, un detector de fum (safety) pot estar connectat a una xarxa que és vulnerable a atacs cibernètics (security).

3. Quina diferència hi ha entre seguretat de la informació i seguretat informàtica?

La **seguretat informàtica** és tècnica i operacional: tallafocs, antivirus, pegats de programari. La **seguretat de la informació** és estratègica i global: gestió de riscos, anàlisi d'escenaris, polítiques organitzatives, amb l'objectiu d'assegurar la confidencialitat, la integritat i la disponibilitat de la informació. Els mecanismes tècnics (seguretat informàtica) no són suficients per si sols; cal acompanyar-los de polítiques globals i conscienciació dels usuaris.

4. Quines tres propietats garanteix la signatura electrònica i per a quina aplicació concreta és imprescindible?

La signatura electrònica garanteix: **autenticitat** (el receptor sap qui ha enviat el missatge), **integritat** (el missatge no ha estat modificat durant la transmissió) i **no repudi** (l'emissor no pot negar que l'ha enviat). Sense les tres propietats, activitats com les **votacions electròniques** serien inviables, perquè no es podria verificar la identitat del votant, l'autenticitat del vot ni impedir que el votant el desmentigués posteriorment.

5. Descrició l'evolució del marc legal espanyol de protecció de dades personals i indica quina llei és vigent avui.

La primera norma va ser la **LORTAD (LO 5/1992)**, que aplicava l'article 18.4 CE i creava l'Agència de Protecció de Dades. La va succeir la **LO 15/1999, de 13 de desembre**, desplegada pel **Reial decret 1720/2007**. La llei vigent és la **LO 3/2018, de 5 de desembre**, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, que deroga la LO 15/1999 (sense perjudici de les seves disposicions addicionals i transitòries).

6. Quins reptes planteja la intel·ligència artificial en l'àmbit de la seguretat i el control públic?

La IA genera oportunitats (sistemes integrats, resposta en temps real, detecció de patrons complexos) però també riscos importants: la dependència de xarxes de comunicació i sistemes automatitzats obliga a garantir la seguretat de la informació i la integritat de les dades. A més, introdueix reptes sobre la **supervisió humana** de les decisions automatitzades, la **responsabilitat** legal sobre decisions errònies i el respecte als **drets fonamentals**, especialment la privacitat i la no-discriminació.

7. Explica el concepte de ciberdependència i com afecta la frontera entre vida professional i vida privada.

La ciberdependència és l'efecte provocat per la relació directa i individualitzada entre persones i pantalles, que genera la desaparició del valor de l'esforç i la noció del temps com a acumulació d'experiència, en contrast amb la velocitat de la informació digital. A la frontera professional-privada, les TIC han provocat que atendre el correu de la feina des de casa o respondre trucades laborals al mòbil en qualsevol moment siguin pràctiques normalitzades: la llar ha perdut la seva condició d'espai privat estanc.

8. Per quin motiu la pirateria és un repte especialment complex per als poders públics en l'entorn digital?

Perquè els poders públics han de garantir el compliment de les normes de propietat intel·lectual sense vulnerar **drets fonamentals** com la inviolabilitat de les comunicacions o el dret a la intimitat. Els infractors, emparats per l'anonimat d'Internet, sovint no perceben que causen un perjudici, i legislar en un espai globalitzat -sense un govern global- requereix normatives consensuades a escala internacional que avancen molt lentament.

8**TEMA****L'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC)****Introducció: per què l'EAC és clau a l'examen de Mossos**

Si hi ha una norma que has de tenir ben assimilada per superar l'examen de Mossos d'Esquadra, és l'**Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC)**. No perquè sigui la més difícil, sinó perquè és la base de tot: és la norma que crea i legitima el cos, n'estableix les funcions i en fixa el marc institucional i competencial. Qui entra als Mossos ha de saber d'on ve aquesta institució i quin paper juga dins de l'ordenament jurídic català i espanyol.

Les preguntes de l'examen tendeixen a buscar errors en dates, números d'articles, procediments d'aprovació i tipus de competències. Aquesta guia t'explica tot el que cal saber - seguint l'estructura de la guia oficial de la convocatòria 46/26 -, amb els paranyes marcats i les dades clau destacades.

1. Antecedents històrics i naturalesa jurídica**1.1. Antecedents històrics**

La democràcia espanyola que va néixer amb la **Constitució espanyola de 1978 (CE)** obria la porta a l'autogovern de les regions i nacionalitats. Catalunya va accedir a l'autonomia pel procediment de l'**article 151.2 CE**, el de via ràpida reservat als territoris amb tradició autonòmica reconeguda, i el resultat va ser l'**Estatut d'autonomia de 1979** (Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre). Durant més de vint-i-cinc anys, aquella norma va regular l'autogovern català.

La pressió per modernitzar i ampliar el marc estatutari va créixer al llarg dels anys noranta. Després de les **eleccions autonòmiques del novembre de 2003**, en les quals quatre dels cinc partits parlamentaris reclamaven canvis al text estatutari, el procés de reforma va arrencar formalment el **9 de febrer de 2004**.

La reforma va tenir dues fases ben diferenciades:

Primera fase - elaboració a Catalunya:

El Parlament de Catalunya va ser el protagonista. Una ponència conjunta amb representants de tots els grups parlamentaris va redactar el text, amb documentació prèvia elaborada per l'Institut d'Estudis Autonòmics. La proposta va passar per la Comissió d'Organització i Administració de la Generalitat i, el **30 de setembre de 2005**, el Ple del Parlament la va aprovar amb **120 vots a favor i 15 en contra**. Entremig, el **Consell Consultiu** va emetre el **Dictamen núm. 269, de 5 de setembre de 2005**, pronunciant-se sobre la constitucionalitat del projecte. Les anomenades trobades de **Miravet**, entre líders polítics catalans, van contribuir a impulsar el procés.

Segona fase - tramitació a les Corts Generals:

La proposta catalana va arribar al Congrés dels Diputats, on es va prendre en consideració. Posteriorment, una **Comissió Conjunta Paritària** - formada per la Comissió Constitucional del Congrés i una delegació del Parlament català - va formalitzar l'acord sobre el text en el **Dictamen de 21 de març de 2006**, fruit de negociacions tant parlamentàries com extraparlamentàries. El **Ple del Congrés va aprovar el text el 30 de març de 2006**, i el **Senat el va ratificar el 10 de maig de 2006** sense introduir-hi cap modificació.

El procés es va tancar amb el **referèndum del 18 de juny de 2006**, que va obtenir un resultat positiu. La reforma va ser promulgada com a **Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol**, i **va entrar en vigor el 9 d'agost de 2006**.

Compte amb el parany. Hi ha tres dates clau que l'examen barreja sovint: el Parlament català va aprovar el text el **30 de setembre de 2005**; el referèndum va ser el **18 de juny de 2006**; la llei orgànica és del **19 de juliol de 2006** i va entrar en vigor el **1 d'agost... no**: va entrar en vigor el **9 d'agost de 2006**. La data de la llei i la d'entrada en vigor no coincideixen.

Però la història no s'acaba aquí. El **Tribunal Constitucional**, en la **Sentència 31/2010, de 28 de juny**, va declarar inconstitucionals alguns articles de l'EAC. Entre els que van quedar afectats hi havia els relatius a la **llengua catalana**, al **Consell de Garanties Estatutàries**, al **Síndic de Greuges**, al **Consell de Justícia de Catalunya**, a les **competències sobre l'Administració de justícia**, i a la **participació en els tributs estatals i les finances dels governs locals**.

Compte amb el parany. El TC no va tombar l'Estatut: el va declarar parcialment inconstitucional en alguns articles concrets, mentre que n'interpretava d'altres. L'EAC continua vigent.

1.2. Naturalesa jurídica

L'Estatut d'autonomia no és una llei ordinària ni una llei orgànica qualsevol. Té una **naturalesa especial**, derivada de la funció que exerceix dins del model d'**Estat autònom** que va dissenyar la Constitució.

El **Títol VIII CE**, que s'ocupa de l'organització territorial, no va establir un model tancat. Va fixar uns principis i unes regles de procediment, i va deixar que fossin els propis territoris - identificats com a **nacionalitats i regions** (article 2 CE) - els que decidissin exercir el dret a l'autonomia i en configurar els detalls. L'efecte d'aquest **principi dispositiu** és que la Constitució no pot funcionar sola: necessita els estatuts d'autonomia per completar l'estructura territorial de l'Estat. Per això es diu que els estatuts assumeixen una **funció constitucional**: són complement indispensable de la Constitució.

Concretament, l'EAC té una **dobla naturalesa jurídica**:

1. **Llei primera i fonamental de l'ordenament jurídic català.** L'EAC és la **norma institucional bàsica de la Comunitat Autònoma de Catalunya** (article 147.1 CE). Crea la comunitat autònoma, en funda l'ordenament jurídic propi i n'estableix l'organització i els poders. Fa un paper semblant al d'una constitució per a Catalunya - tot i que formalment no ho és. Com a norma de capçalera, determina la validesa de la resta de normes de l'ordenament autònom, que no poden contradir-la.

2. **Llei orgànica estatal.** L'Estatut és, alhora, una norma aprovada per les Corts Generals amb forma de **lleí orgànica** (amb majoria absoluta del Congrés dels Diputats). El que el diferencia d'altres lleis orgàniques és el **procediment especial d'aprovació i reforma**, que el fa molt més rígid. L'EAC és una norma **de caràcter paccionat**: tant la seva aprovació com la seva reforma requereixen la concurrència de dues voluntats, l'autònoma i l'estatal.

La **posició de l'EAC en l'ordenament** és singular: per sota de la Constitució, però per sobre de tota la resta de normes, tant estatals com autonòmiques. Aquesta superioritat no prové estrictament d'una relació de jerarquia o competència, sinó de la **funció constitucional** que exerceix. L'Estatut integra el que s'anomena el **bloc de la constitucionalitat**, i actua com a **paràmetre de constitucionalitat** de les lleis: s'ha de tenir en compte per jutjar si una norma estatal o autonòmica envaeix o no l'àmbit competencial aliè.

A més, l'EAC té una **força passiva o resistència** que impedeix que pugui ser modificat unilateralment, ni pel legislador estatal ni pel legislador autonòmic. Només es pot reformar pels procediments específics que ell mateix preveu.

Truc per recordar-ho. Dues coses a la vegada: l'EAC és la "**constitució**" de Catalunya (norma institucional bàsica) i alhora és una **lleï orgànica espanyola**. Si l'examen et pregunta de quin tipus de norma es tracta, la resposta correcta és **lleï orgànica**, però en doble sentit.

2. Contingut i estructura

2.1. Contingut

La naturalesa de l'Estatut condiona el que hi ha de constar. L'**article 147.2 CE** fixa un **contingut mínim obligatori** per a tots els estatuts d'autonomia. Concretament, estableix una reserva estatutària: certes matèries han de ser regulades necessàriament per l'Estatut, i no per cap altra norma:

- La **denominació de la comunitat autònoma** que reflecteixi millor la seva identitat històrica -> **article 1 EAC** (Catalunya).
- La **delimitació del territori** -> **article 9 EAC**.
- La **denominació, l'organització i la seu de les institucions autònomes** pròpies -> **Títol II EAC**.
- Les **competències assumides** i les bases per al traspàs de serveis -> **Títol IV EAC**.

Ara bé, la reserva estatutària no és exclusiva en tots els casos. En el terreny institucional, per exemple, l'Estatut de 1979 ja deixava espai perquè la **Llei 3/1982, de 23 de març, del Parlament, el president i el Consell Executiu** en concretés els detalls. I en matèria competencial, les lleis estatals de l'**article 150 CE** (lleï marc i lleï orgànica de transferència o delegació) permeten ampliar les competències de la comunitat autònoma més enllà del que fixa l'Estatut.

La CE també remet als estatuts d'altres matèries concretes:

- La **llengua oficial pròpia** (art. 3.2 CE -> art. 6 EAC).
- Les **banderes i ensenyes** (art. 4.2 CE -> art. 8 EAC).
- El **procediment de designació de senadors** de representació autonòmica (art. 69.5 CE -> art. 61 EAC).
- La celebració de **convenis amb altres comunitats autònomes** (art. 145.2 CE).

A banda del contingut obligatori, tots els estatuts han inclòs matèries addicionals (hisenda, fonts del dret, ens locals, justícia) que l'EAC ha regulat de manera més extensa que els estatuts precedents. Això amplia la protecció estatutària a àmbits que inicialment no estaven previstos expressament per la Constitució. El debat sobre fins on pot arribar el contingut eventual dels estatuts va quedar parcialment resolt per la STC 31/2010, que va admetre com a legítima la inclusió d'un catàleg de drets i deures sempre que estigui connectat amb les competències de la Generalitat.

2.2. Estructura

L'EAC de 2006 és molt més extens i complex que l'Estatut de 1979. Fa servir tècniques legislatives modernes: a banda del **preàmbul**, l'articulat s'ordena en **títols, capítols** i, en alguns capítols, **seccions**. Per entendre'l millor, es pot distingir una **part dogmàtica** (principis generals, drets i deures, principis rectors) i una **part orgànica** (institucions, competències, relacions institucionals, finançament i reforma).

Preàmbul

Recull les motivacions que fonamenten l'EAC: els vincles amb el passat històric, el dret inalienable de Catalunya a l'autogovern i la voluntat de construir una societat democràtica, solidària i connectada amb Europa. **No té valor normatiu**, però és una eina d'interpretació del text. Aquí és on consta que el Parlament de Catalunya ha definit Catalunya com a **nació** d'una manera àmpliament majoritària, i que la Constitució reconeix la realitat nacional de Catalunya com a **nacionalitat**.

Articulat inicial (Títol Preliminar)

Recull les definicions fonamentals de l'autogovern català:

- **Art. 1 i 5 EAC:** Catalunya és definida com a **nacionalitat** que exerceix el seu autogovern constituïda en comunitat autònoma; es fa referència als drets històrics del poble català.
- **Art. 2 i 10 EAC:** La **Generalitat** és el sistema institucional en el qual s'organitza l'autogovern. Integren la Generalitat el Parlament, la Presidència, el Govern, el Síndic de Greuges, el Consell de Garanties Estatutàries i els ens locals. La capitalitat correspon a **Barcelona**, que és la seu permanent del Parlament, la Presidència i el Govern.
- **Art. 7, 9 i 14 EAC:** El territori de Catalunya es correspon amb els límits geogràfics i administratius actuals. Tenen la condició política de catalans els ciutadans espanyols amb veïnatge administratiu a Catalunya, i també els espanyols residents a l'estranger que l'hagin tingut darrerament i ho sol·licitin.
- **Art. 6 EAC:** El **català** és la **llengua pròpia** de Catalunya i, juntament amb el castellà, és **llengua oficial**. El català és la llengua d'ús **normal i preferent** de les administracions públiques catalanes i dels mitjans de comunicació públics, i la llengua normalment emprada en l'ensenyament.
- **Art. 8 EAC:** Els **símbols nacionals** de Catalunya són la **bandera quadribarrada** (quatre barres vermelles sobre fons groc), la **Diada de l'Onze de Setembre** i l'**himne "Els Segadors"**.
- **Art. 11 EAC:** L'**Aran** es reconeix com a realitat occitana amb identitat pròpia. L'**aranès** (la varietat occitana parlada a l'Aran) és la llengua pròpia de l'Aran i és **oficial a Catalunya** d'acord amb l'Estatut.

Títol I - "Dels drets, deures i principis rectors" (art. 15-54)

Capítol I: Drets i deures de l'àmbit civil i social

Capítol II: Drets en l'àmbit polític i de l'Administració

Capítol III: Drets i deures lingüístics

Capítol IV: Garanties dels drets estatutaris

Capítol V: Principis rectors

Títol II - "De les institucions" (art. 55-94)

Capítol I: El Parlament

Capítol II: El president o presidenta de la Generalitat

Capítol III: El Govern i l'Administració de la Generalitat

Capítol IV: Les relacions entre el Parlament i el Govern

Capítol V: Altres institucions de la Generalitat

Capítol VI: El govern local

Capítol VII: Organització institucional pròpia de l'Aran

Títol III - "Del poder judicial a Catalunya" (art. 95-109)

Capítol I: El Tribunal Superior de Justícia i el fiscal o la fiscal superior de Catalunya

Capítol II: El Consell de Justícia de Catalunya

Capítol III: Competències de la Generalitat sobre l'Administració de justícia

Títol IV - "De les competències" (art. 110-173)

Capítol I: Tipologia de les competències

Capítol II: Les matèries de les competències

Títol V - "De les relacions institucionals de la Generalitat" (art. 174-200)

Capítol I: Relacions de la Generalitat amb l'Estat i amb altres comunitats autònomes

Capítol II: Relacions de la Generalitat amb la Unió Europea

Capítol III: Acció exterior de la Generalitat

Títol VI - "Del finançament de la Generalitat" (art. 201-221)

Títol VII - "De la reforma de l'Estatut" (art. 222-223)

Disposicions finals: quinze disposicions addicionals, dues disposicions transitòries, una disposició derogatòria i quatre disposicions finals.

Truc per recordar-ho. Set títols, i la numeració dels capítols dels drets va de l'art. 15 al 54. Si l'examen et demana en quin títol es regulen les competències, la resposta és el **Títol IV**. La reforma és sempre el **Títol VII** (l'últim).

3. Els drets, els deures i els principis rectors

Una de les grans novetats de l'EAC de 2006 - respecte de l'Estatut de 1979 - és la inclusió d'un **catàleg propi de drets i deures**. El Títol I (art. 15-54) reconeix als ciutadans de Catalunya un conjunt de drets que doten de contingut explícit la seva condició política.

Cal aclarir d'entrada el que l'EAC **no** fa: no modifica ni amplia el règim dels **drets fonamentals** que estableix el Títol I de la Constitució espanyola. Aquests continuen regulats per la CE i les lleis orgàniques estatals. El que l'EAC fa és reconèixer drets en les matèries en les quals Catalunya té competències: drets lingüístics, accés a serveis socials, participació escolar, protecció de dades, etc. En molts casos es tracta de drets que la legislació catalana sectorial ja reconeixia i que l'EAC eleva a garantia estatutària.

Tots els drets dels capítols I, II i III del Títol I es configuren com a **drets subjectius** - és a dir, exigibles davant de l'Administració -, tot i que en la major part dels casos necessiten un desplegament legal posterior per ser plenament efectius. Els drets es projecten en tres àmbits principals:

- **Àmbit civil i social:** prestacions familiars, educació, cultura, salut, habitatge, medi ambient, consum.
- **Àmbit polític i de relació amb les administracions:** participació, bona administració, protecció de dades.
- **Àmbit lingüístic:** opció lingüística davant les administracions, ensenyament.

Quant a les **garanties**, els drets vinculen tots els poders públics de Catalunya (i, en el cas dels drets lingüístics que afecten l'Administració de l'Estat, també aquesta). L'EAC estableix que el Parlament ha d'aprovar per llei la **Carta dels drets i deures de la ciutadania de Catalunya**, i reserva a la llei la regulació essencial i el desplegament directe dels drets. Per als supòsits de vulneració, es preveu una **garantia jurisdiccional específica** davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (Capítol IV).

Els **principis rectors** (Capítol V) funcionen d'una manera diferent. No s'adrecen als individus sinó als **poders públics de Catalunya**: orienten les seves polítiques i informen la legislació, la pràctica judicial i l'actuació de l'Administració. Es poden reclamar davant dels tribunals, però **d'acord amb les lleis que els despleguen**, no directament. Les matèries que cobreixen coincideixen substancialment amb les dels drets del Títol I.

Compte amb el parany. Els drets estatutaris del Títol I de l'EAC **no** estan al mateix nivell que els drets fonamentals de la CE. La seva protecció jurisdiccional és diferent: no es pot interposar recurs d'ampar davant el Tribunal Constitucional per a la seva vulneració com sí que es pot fer amb els drets fonamentals constitucionals.

4. Les competències de la Generalitat de Catalunya

El **Títol IV de l'EAC** (art. 110-173) regula les competències de la Generalitat, i ho fa amb un nivell de detall molt superior al de l'Estatut de 1979. L'objectiu era garantir i ampliar el nivell competencial autonòmic tot respectant el marc de l'**article 149.1 CE**, que enumera les competències exclusives de l'Estat.

El punt de partida és que la CE remet als estatuts la determinació de les competències autonòmiques. Això atorga a la norma estatutària un marge important, i és el que l'EAC de 2006 va explotar, introduint noves tècniques en tres àrees: la tipologia competencial, els principis i criteris de repartiment i la definició detallada de les matèries.

4.1. Tipologia

Els **articles 110 a 112 EAC** defineixen tres tipus de competències:

a) Competències exclusives (art. 110 EAC)

La Generalitat té atribuïda de manera íntegra la **potestat legislativa, la potestat reglamentària i la funció executiva** sobre la matèria. L'Estat no hi pot intervenir. Exemples: agricultura, indústria, transports terrestres que circulin íntegrament per Catalunya, dret civil català, llengua pròpia.

Atenció: en algunes matèries de competència exclusiva, l'EAC afegeix la clàusula "respectant el que estableixi l'Estat en exercici de les seves competències en matèria de...". Aquesta fórmula fixa un **límit en l'exercici** de la competència per part de la Generalitat, però **no afecta la titularitat**. La competència continua sent de la Generalitat.

b) Competències compartides (art. 111 EAC)

La Generalitat rep la potestat legislativa, la potestat reglamentària i la funció executiva, però **en el marc de les bases que fixi l'Estat**. Aspecte clau: les bases estatals han de ser **principis o mínim comú denominador** (no normes concretes i detallades) i han de revestir la forma de llei (no reglament ni acte administratiu). D'aquesta manera es garanteix a la Generalitat un espai real per desplegar les bases amb polítiques pròpies. Exemples: educació, sanitat, medi ambient.

c) Competències executives (art. 112 EAC)

L'Estat fa la **legislació** (lleis i reglaments). La Generalitat rep la **potestat reglamentària d'execució** (reglaments executius de caràcter material, no solament organitzatius, que és la principal novetat de 2006) i la **funció executiva** (certificació, registre, autorització, organització pròpia, etc.). Exemple: legislació laboral.

Truc per recordar-ho. Imagina tres nivells: les **exclusives** ho fan tot; les **compartides** les bases les posa l'Estat i la Generalitat les desenvolupa; les **executives** l'Estat fa la norma i la Generalitat la porta a la pràctica. El mot clau en cada cas: **tot, bases + desenvolupament, execució**.

4.2. Principis i criteris

El Títol IV recull principis i criteris que protegeixen les competències autonòmiques davant possibles

ingerències de l'Estat. En conjunt, pretenen evitar que l'actuació estatal - emparant-se en títols competencials horitzontals o en arguments divers - desvirtui el sistema de competències en perjudici de la Generalitat.

Els principals criteris són:

- **Activitat de foment:** quan l'Estat concedeix subvencions o ajuts econòmics en un àmbit material, la Generalitat hi participa en funció del tipus de competència que hi tingui. L'Estat pot destinar recursos propis a qualsevol àmbit, però sense alterar la distribució competencial.

- **Participació de la Generalitat en competències estatals:** es pot articular per mitjà dels mecanismes del Títol V (relacions institucionals) o bé a través de tècniques previstes en les matèries concretes, com ara la **emissió d'informes previs preceptius** (per exemple, en energia o infraestructures de transport) o el requeriment d'**acord previ** dels dos ens (com en inversions de l'Estat en béns culturals a Catalunya).

- **Projecció europea i exterior:** la normativa de la UE no altera la distribució interna de competències. La Generalitat desenvolupa i aplica el dret europeu en l'àmbit de les seves competències i pot dur a terme accions amb projecció exterior derivades d'aquestes competències.

- **Abast territorial:** en principi, les competències de la Generalitat es refereixen a Catalunya. Quan l'objecte d'una competència depassa el territori català, s'apliquen dos principis per evitar que automàticament passi a l'Estat: la competència sobre la part que es troba a Catalunya, i quan l'objecte no es pot fraccionar, instruments de col·laboració entre les comunitats autònomes afectades - i subsidiàriament, coordinació estatal.

4.3. Les matèries de les competències

Les matèries sobre les quals exerceix competències la Generalitat s'enumeren per **ordre alfabètic** al Capítol II del Títol IV (articles 116 a 173). La llista és llarga perquè, en cada article, es desgranen **submatèries o subsectors** amb la tipologia competencial que correspon a cadascun. D'aquesta manera, dins d'una mateixa matèria, alguns sectors poden ser d'exclusiva, d'altres compartits i d'altres executius.

Cada article encapçala la llista de submatèries amb la clàusula "**en tot cas**", que indica que l'enumeració no és tancada: per via interpretativa s'hi poden afegir altres subsectors connectats amb la matèria principal.

Entre les novetats destacades de l'EAC de 2006 en el terreny material:

- Règim d'exclusivitat en matèries com l'**agricultura, la indústria, el comerç** i els **transports terrestres** que circulin íntegrament per Catalunya.
- Identificació de subsectors d'exclusiva en matèries que anteriorment eren genèricament compartides, com l'**educació** i els **mitjans de comunicació**.
- Reforçament de la competència sobre el **dret civil català**.
- Explicitació de l'exclusiva sobre la **llengua pròpia**.
- Incorporació de matèries noves, com ara la **immigració** o les **comunicacions electròniques**.

Compte amb el parany. No totes les submatèries del Capítol II queden ben classificades com a exclusives, compartides o executives. En alguns casos (promoció de l'activitat econòmica, ordenació farmacèutica, algunes submatèries d'immigració) el text no defineix explícitament el tipus de competència. No si et demana la tipologia d'aquestes, no hi ha una resposta nítida al text de l'EAC.

5. La competència en matèria de seguretat pública establerta a l'Estatut d'autonomia de Catalunya

Per als aspirants a Mossos d'Esquadra, el **Títol IV** conté el precepte que els afecta de manera més directa: l'**article 164 EAC**, que regula la competència de la Generalitat en matèria de seguretat pública.

Correspon a la Generalitat, **d'acord amb la legislació estatal**:

- La **planificació i la regulació del sistema de seguretat pública de Catalunya** i l'**ordenació de les policies locals**.
- La **creació i l'organització de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra**.
- El **control i la vigilància del trànsit**.

A més, en el marc de la legislació estatal sobre seguretat, i a banda de les facultats executives que pugui atribuir-li l'Estat, corresponen igualment a la Generalitat:

- Les **funcions governatives sobre l'exercici dels drets de reunió i manifestació**.
- El **compliment de les disposicions per a la conservació de la natura, del medi ambient i dels recursos hidrològics**.

El comandament i la coordinació:

La Generalitat té el **comandament suprem de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra** i la **coordinació de l'actuació de les policies locals**.

La Junta de Seguretat:

La **Junta de Seguretat** és un òrgan de **composició paritària** entre la Generalitat i l'Estat, **presidit pel/per la president/a de la Generalitat**. A través d'aquest òrgan, la Generalitat participa en:

- La **coordinació de les polítiques de seguretat** i de l'activitat dels cossos policials de l'Estat i de Catalunya.
- El **bescanvi d'informació** en l'àmbit internacional i en les relacions de col·laboració i auxili amb les autoritats policials d'altres països.

Truc per recordar-ho. La Junta de Seguretat és **paritària** (Estat i Generalitat a parts iguals) i la **presideix el president de la Generalitat**, no el Delegat del Govern de l'Estat ni el Conseller d'Interior. Aquesta és una de les preguntes favorites dels exàmens.

Les funcions de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra:

El cos té com a àmbit d'actuació el conjunt del territori de Catalunya i exerceix les seves funcions en tres camps:

- La **seguretat pública i l'ordre públic**.
- La **policia administrativa**, que inclou la que deriva de la normativa estatal.
- La **policia judicial i la investigació criminal**, que inclou les diverses formes de **crim organitzat i terrorisme**, en els termes que estableixin les lleis.

Compte amb el parany. El marc de l'article 164 EAC és sempre "d'acord amb la legislació estatal". Les competències de la Generalitat en seguretat pública no s'exerceixen de manera autònoma i absoluta: estan emmarcades per la legislació de l'Estat (article 149.1.29 CE, que reserva a l'Estat la seguretat pública, sens perjudici de la creació de policies per les comunitats autònomes en els termes dels respectius estatuts). Els Mossos coexisteixen amb el Cos Nacional de Policia i la Guàrdia Civil.

Glossari

- **Bloc de la constitucionalitat:** conjunt de normes - la CE i els estatuts d'autonomia - que serveix de paràmetre per jutjar la constitucionalitat de les lleis. L'EAC en forma part i actua com a criteri d'atribució competencial.
- **Competències compartides:** la Generalitat rep la potestat legislativa, reglamentària i executiva, però en el marc de les bases que fixa l'Estat (art. 111 EAC).
- **Competències exclusives:** la Generalitat té de manera íntegra la potestat legislativa, la reglamentària i l'executiva, sense intervenció estatal (art. 110 EAC).
- **Competències executives:** l'Estat fa la legislació; la Generalitat rep la potestat reglamentària d'execució i la funció executiva (art. 112 EAC).
- **Convenis de col·laboració:** instruments que permeten a la Generalitat cooperar amb altres comunitats autònomes (art. 145.2 CE i Títol V EAC).
- **Estatut d'autonomia:** norma institucional bàsica d'una comunitat autònoma; per a Catalunya, la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol.
- **Junta de Seguretat:** òrgan paritari Generalitat-Estat, presidit pel president de la Generalitat, per coordinar polítiques de seguretat i cossos policials.
- **Llei orgànica:** norma aprovada per majoria absoluta del Congrés que regula matèries especialment importants (drets fonamentals, estatuts d'autonomia, etc.).
- **Norma institucional bàsica:** expressió que l'art. 147.1 CE fa servir per referir-se als estatuts d'autonomia, que exerceixen una funció constitucional.
- **Principi dispositiu:** principi pel qual són els propis territoris - no l'Estat - els que decideixen exercir el dret a l'autonomia i configurar la seva comunitat autònoma.
- **Polícia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra:** cos policial creat i organitzat per la Generalitat (art. 164 EAC); té com a àmbit d'actuació tot el territori de Catalunya.
- **Polícies locals:** cossos policials dels municipis, les competències dels quals ordena la Generalitat d'acord amb l'art. 164 EAC.
- **Seguretat pública:** àmbit competencial regulat per l'art. 149.1.29 CE i l'art. 164 EAC, amb competències repartides entre l'Estat i la Generalitat.
- **Sistema institucional:** definició que dóna l'art. 2.1 EAC a la Generalitat; no és un organisme sol sinó el conjunt d'institucions que organitzen l'autogovern.
- **STC 31/2010:** Sentència del Tribunal Constitucional de 28 de juny de 2010 que va declarar inconstitucionals alguns articles de l'EAC (llengua, Consell de Justícia, finançament local, entre d'altres) i en va interpretar d'altres.

Punts que cauen a l'examen

- L'EAC vigent és la **Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol**; va entrar en vigor el **9 d'agost de 2006**; el referèndum va ser el **18 de juny de 2006**.
- L'Estatut precedent era la **Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre**.
- El Ple del Parlament català va aprovar el text de la reforma amb **120 vots a favor i 15 en contra**, el **30 de setembre de 2005**.

- El **Senat** va aprovar l'EAC el **10 de maig de 2006 sense introduir-hi modificacions**.
- La **STC 31/2010** va declarar inconstitucionals articles sobre llengua, Consell de Justícia, finançament local, Síndic i Consell de Garanties - però **no** va anul·lar l'EAC en conjunt.
 - **Doble naturalesa de l'EAC:** norma institucional bàsica de Catalunya (Llei "constitucional" de la comunitat) i Llei orgànica estatal. Forma part del **bloc de la constitucionalitat**.
 - **Contingut mínim** obligatori (art. 147.2 CE): denominació, territori, institucions i competències.
 - **Símbol:** bandera quadribarrada (art. 8 EAC); Diada: 11 de setembre; himne: Els Segadors.
 - **Llengua pròpia** = català. **Cooficials** a Catalunya = català i castellà. **Aranès** = llengua pròpia de l'Aran, oficial a Catalunya (art. 11 EAC).
 - Tres tipus de competències: **exclusives** (tot), **compartides** (bases Estat + desplegament Generalitat), **executives** (Estat legisla, Generalitat executa).
 - Les matèries del Capítol II del Títol IV s'enumeren per **ordre alfabètic** i cada article usa la clàusula "**en tot cas**" per no tancar l'enumeració.
 - **Art. 164 EAC:** La Generalitat planifica i regula la seguretat pública, crea i organitza els Mossos d'Esquadra, i controla el trànsit. Comandament suprem dels Mossos = la Generalitat.
 - **Junta de Seguretat:** òrgan **paritari** (Generalitat + Estat), **presidit pel president de la Generalitat**. Coordina polices i intercanvia informació internacional.
 - **Mossos d'Esquadra:** actuen en seguretat pública i ordre públic, policia administrativa i policia judicial (incloent-hi crim organitzat i terrorisme).

Resum exprés

- **EAC = Llei orgànica 6/2006** (19-VII-2006); referèndum 18-VI-2006; vigent des del 9-VIII-2006. Estatut precedent: LO 4/1979.
- **Doble naturalesa:** norma institucional bàsica de Catalunya + Llei orgànica estatal. Integra el **bloc de la constitucionalitat**.
- **STC 31/2010:** inconstitucionalitat parcial (llengua, justícia, finançament local...). L'EAC segueix vigent.
- **Estructura:** preàmbul + 7 títols + disposicions. Part dogmàtica (drets, principis) + part orgànica (institucions, competències, finançament, reforma).
- **Prelimi:** Catalunya = **nacionalitat** (art. 1), no nació. Capital: **Barcelona** (art. 10). Llengua pròpia: **català** (art. 6). Aranès: oficial a Catalunya (art. 11). Diada: 11 setembre; himne: Els Segadors; bandera: quadribarrada (art. 8).
- **Drets (Títol I):** drets subjectius vinculants per als poders públics; no substitueixen els fonamentals constitucionals; garantia davant el TSJ Catalunya.
 - **Competències (Títol IV):** **exclusives** (tot a la Generalitat) / **compartides** (bases Estat + desplegament Generalitat) / **executives** (Estat legisla, Generalitat executa). Matèries per ordre alfabètic amb clàusula "en tot cas".
 - **Art. 164 EAC - Seguretat:** planificació i regulació, creació dels Mossos, control trànsit; reunió i manifestació; medi natural. **Comandament suprem** dels Mossos = Generalitat.
 - **Junta de Seguretat:** paritària, presidida pel **president de la Generalitat**; coordina cossos, gestiona informació internacional.
 - **Mossos:** àmbit = tot Catalunya; funcions = **seguretat pública i ordre públic + policia administrativa + policia judicial i investigació criminal** (crim organitzat i terrorisme).

Autoavaluació

1. Per quin procediment va accedir Catalunya a l'autonomia en el marc de la Constitució de 1978, i quan es va aprovar el primer Estatut?

Catalunya va accedir a l'autonomia pel procediment de l'**article 151.2 CE** - el de via ràpida per a territoris amb tradició autonòmica reconeguda. L'**Estatut d'autonomia de 1979** (Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre) va ser la norma resultant.

2. Quines són les dates clau del procés d'aprovació de l'EAC de 2006? Distingeix les tres més importants.

Tres dates fonamentals: el Parlament de Catalunya va aprovar la proposta el **30 de setembre de 2005** (120 vots a favor, 15 en contra); el poble de Catalunya va ratificar la reforma al **referèndum del 18 de juny de 2006**; la reforma va quedar promulgada com a **Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol**, i va entrar en vigor el **9 d'agost de 2006**.

3. Explica la doble naturalesa jurídica de l'EAC. Per quin motiu diem que forma part del bloc de la constitucionalitat?

L'EAC és, d'una banda, la **norma institucional bàsica de Catalunya** - fa un paper similar al d'una constitució autonòmica: crea la comunitat, n'estableix les institucions i en determina la validesa de la resta de normes. De l'altra, és una **Llei orgànica aprovada per les Corts Generals**. Forma part del **bloc de la constitucionalitat** perquè serveix de paràmetre per jutjar si les lleis estatals i autonòmiques es mouen dins del seu àmbit competencial: el TC l'ha de tenir en compte a l'hora d'avaluar la constitucionalitat de les normes.

4. Quines matèries ha de regular obligatòriament un Estatut d'autonomia segons l'article 147.2 CE?

L'art. 147.2 CE estableix quatre matèries obligatòries: la **denominació de la comunitat autònoma**; la **delimitació del territori**; la **denominació, organització i seu de les institucions autònomes pròpies**; i les **competències assumides** i les bases per al traspàs dels serveis corresponents. Per a Catalunya, es troben regulades als articles 1, 9, Títol II i Títol IV de l'EAC respectivament.

5. Quina diferència fonamental hi ha entre les competències exclusives, les compartides i les executives de la Generalitat?

En les **exclusives** (art. 110 EAC), la Generalitat exerceix íntegrament la potestat legislativa, la reglamentària i l'executiva, sense intervenció estatal. En les **compartides** (art. 111 EAC), l'Estat fixa les bases (principis i mínims en forma de llei) i la Generalitat les desenvolupa legislativament i les executa. En les **executives** (art. 112 EAC), l'Estat fa tota la legislació i la Generalitat rep la potestat reglamentària d'execució i la funció executiva.

6. Quin article de l'EAC regula la competència en matèria de seguretat pública? Quines funcions s'atribueixen als Mossos d'Esquadra?

L'**article 164 EAC** regula la competència en seguretat pública. Atribueix a la Generalitat, entre altres, la creació i l'organització de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra i el comandament suprem del cos. Els Mossos exerceixen funcions en tres àmbits: **seguretat pública i ordre públic**; **policia administrativa** (inclosa la que deriva de normativa estatal); i **policia judicial i investigació criminal** (inclòs el crim organitzat i el terrorisme).

7. Qui presideix la Junta de Seguretat i quina és la seva composició?

La **Junta de Seguretat** és un òrgan de **composició paritària** entre la Generalitat i l'Estat. La **presideix el president o presidenta de la Generalitat**. La seva funció és coordinar les polítiques de seguretat i l'activitat dels cossos policials d'ambdues administracions, i gestionar el bescanvi d'informació en l'àmbit internacional.

8. Quins articles de l'EAC va declarar inconstitucionals la STC 31/2010, i quin va ser l'efecte general sobre l'Estatut?

La **STC 31/2010, de 28 de juny**, va declarar inconstitucionals articles concrets referits a la **llengua catalana**, el **Consell de Garanties Estatutàries**, el **Síndic de Greuges**, el **Consell de Justícia de Catalunya**, les **competències sobre l'Administració de justícia**, i la **participació en els tributs estatals i les finances dels governs locals**. L'efecte general va ser parcial: l'EAC no va quedar derogat sinó que continua en vigor, amb aquells articles suprimits o reinterpretats.

9**TEMA****Les institucions polítiques de Catalunya****Introducció: per què aquest tema és un clàssic dels exàmens de Mossos**

Hi ha temes que cauen sempre. Sempre. El tema B.2, "Les institucions polítiques de Catalunya", és un d'ells. Si treballes com a agent de la PG-ME, ho fas sota la Generalitat de Catalunya. Entendre qui governa, qui legisla, qui controla i com es relacionen totes aquestes peces no és un luxe intel·lectual: és saber en quin marc opera la teva feina.

El tema és d'abast considerable, però té una estructura molt clara: primer, la Generalitat com a sistema; segon, el Parlament (la peça central del sistema democràtic); tercer, la Presidència (la figura executiva de màxima rang); quart, el Govern i l'Administració (la maquinària executiva); i cinquè, les institucions estatutàries de control (Consell de Garanties, Síndic, Sindicatura i CAC). Si entens com encaixen aquests cinc blocs, tens el tema dominat.

La base normativa fonamental d'aquest tema és doble: l'**Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC)**, aprovada per Llei Orgànica 6/2006, de 19 de juliol, i la **Llei 13/2008, del 5 de novembre, de la presidència de la Generalitat i del Govern**. A l'examen et citaran articles d'ambdues normes, i hauràs de saber a quina institució pertanyen i quin contingut tenen.

Aquesta guia segueix l'estructura de l'índex oficial del tema B.2. Al final trobaràs glossari, els punts que cauen a l'examen, un resum exprés i una autoavaluació per comprovar que ho has assimilat.

1. La Generalitat de Catalunya**No és un organisme, és un sistema**

El primer error que es comet en estudiar aquest tema és confondre "Generalitat" amb "Govern". Són categories molt diferents. Quan l'Estatut parla de la Generalitat, no es refereix al Govern ni a cap institució concreta: es refereix al **sistema institucional en conjunt**.

El **preàmbul de l'EAC** connecta la Generalitat amb una tradició molt anterior: el nom evoca un òrgan medieval de caràcter politicoadministratiu i financer, la **Diputació del General**, que representava els interessos de les Corts Catalanes davant el rei quan les Corts no estaven reunides. Aquell organisme és el precedent remot del Parlament actual.

Avui, com va succeir durant la Segona República espanyola, la Generalitat és el **complex institucional de Catalunya**. Comprèn bàsicament el **Parlament**, la **Presidència de la Generalitat** i el **Govern**. La Generalitat només engloba les institucions autonòmiques d'àmbit territorial català: queden fora les institucions que depenen de l'Estat central, les que deriven de l'autonomia local, i el poder judicial (el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya no és part de la Generalitat).

Compte amb el parany. A l'examen sovint presenten el TSJC o les diputacions provincials com a part de la Generalitat. No ho són. El TSJC pertany al poder judicial estatal; les diputacions, a l'Administració local.

El sistema parlamentari

L'EAC, d'acord amb el que preveu la Constitució Espanyola (article 152.1), configura el sistema institucional de la Generalitat seguint el **patró clàssic dels règims parlamentaris**. Que sigui parlamentari vol dir que entre el Parlament i el Govern s'ha de crear i mantenir un nexa permanent de confiança. Sense confiança, no hi ha govern legítim.

Aquest nexa s'expressa en dos moments clau:

- En la **formació del Govern**: quan el Parlament investeix el president. Aquí el Parlament concedeix la confiança inicial.
- En el **manteniment del Govern**: a través dels mecanismes de control (la **moció de censura**, a iniciativa del Parlament, i la **qüestió de confiança**, a iniciativa del president).

Com a contrapès, el president pot **dissoldre el Parlament** i convocar noves eleccions, apel·lant directament als electors per resoldre un conflicte entre les dues institucions.

Les relacions entre el Parlament i el Govern es regulen al capítol IV del títol II de l'EAC i a la **Llei 13/2008, del 5 de novembre**. El sistema afavoreix l'estabilitat: la moció de censura és **constructiva** (cal majoria absoluta per aprovar-la) i la qüestió de confiança s'entén atorgada amb **majoria simple**. Això permet governs en minoria sense bloquejar contínuament la cambra.

2. El Parlament de Catalunya

L'assemblea representativa i legislativa

El Parlament de Catalunya és, en paraules de l'EAC, l'**assemblea representativa i legislativa de Catalunya**. Com a tal, aprova els pressupostos i impulsa i controla l'acció política del Govern. Té la seu a **Barcelona, al Parc de la Ciutadella**, encara que pot fer sessions a altres indrets de Catalunya.

Composició i elecció

El Parlament es compon d'una **única cambra**. El nombre de diputats és:

- **Mínim: 100 diputats i màxim: 150** (marge que fixa l'EAC)
- **Actualment: 135 diputats** (xifra que pot ser modificada per llei electoral)

Distribució per circumscripció:

- **Barcelona**: 85 diputats
- **Tarragona**: 18 diputats
- **Girona**: 17 diputats
- **Lleida**: 15 diputats

Els diputats s'elegeixen per a un termini de **quatre anys**, per **sufragi universal, lliure, igual, directe i secret**, d'acord amb l'Estatut i la legislació electoral.

Truc per recordar-ho. La forquilla és **100-150**, el nombre real és **135**. Si a l'examen veus 120 o 140, descarta-ho. I els quatre números de circumscripció per ordre decreixent: 85, 18, 17, 15.

El **Reglament del Parlament de Catalunya** va ser aprovat el **22 de desembre de 2005**. Per ser diputat cal ser ciutadà major de 18 anys, tenir la condició política de català (art. 7 EAC) i reunir les condicions de la llei electoral. L'EAC estableix que la llei electoral ha de fixar **criteris de paritat** entre homes i dones per a l'elaboració de les llistes.

L'autonomia parlamentària

L'article 58 de l'EAC reconeix el **principi d'autonomia parlamentària**, que inclou:

- **Autonomia reglamentària:** el Parlament dicta el seu propi reglament.
- **Autonomia financera:** estableix el seu propi pressupost.
- **Autonomia administrativa:** actua autònomament en matèria de personal i contractació.
- **Autonomia disciplinària:** gestiona el seu règim intern i disciplinari.

Durada de la legislatura i dissolució

La legislatura dura quatre anys des de la data de les eleccions. L'**article 66 de l'EAC** estableix que pot finir anticipadament per dos motius:

1. **Impossibilitat d'investidura:** si transcorren **dos mesos des de la primera votació** i cap candidat no ha obtingut la confiança del Parlament, el Parlament es **dissolt automàticament** i es convoquen noves eleccions.
2. **Dissolució anticipada discrecional:** acordada pel president de la Generalitat, en els termes de l'**article 10.c de la Llei 13/2008**.

Prerrogatives dels diputats

Per garantir la independència i la llibertat del Parlament davant la resta de poders públics, els diputats no estan sotmesos a **mandat imperatiu** i gaudeixen de tres prerrogatives:

1. **La inviolabilitat:** protegeix la llibertat d'expressió dels diputats en l'exercici de les seves funcions. Impedeix que s'iniciï cap procediment jurisdiccional, penal o d'altra mena, a causa de les opinions, manifestacions o vots expressats en l'exercici de la funció parlamentària. Abasta les intervencions en actes parlamentaris o, per excepció, en actes exteriors que siguin reproducció literal d'un acte parlamentari.
2. **La immunitat:** protegeix el parlamentari contra actuacions que puguin restringir-li la llibertat per motivacions polítiques. Durant el mandat, els diputats **no poden ser detinguts pels actes delictius comesos en el territori de Catalunya**, excepte en el cas de **delicte flagrant**.
3. **El fur especial:** pels actes delictius comesos en territori de Catalunya, l'òrgan competent per a la inculpció, la presó, el processament i el judici és el **Tribunal Superior de Justícia de Catalunya**. Fora del territori de Catalunya, la responsabilitat penal és exigible davant la **Sala Penal del Tribunal Suprem**.

Compte amb el parany. Inviolabilitat, immunitat i fur especial no són el mateix. La **inviolabilitat** protegeix les opinions (no caduca). La **immunitat** protegeix contra detencions (durant el mandat, excepte delicte flagrant). El **fur** determina quin tribunal és competent (TSJC a Catalunya, Sala Penal del TS fora).

Els òrgans del Parlament

L'article 59 de l'EAC estableix els òrgans principals:

- **El president o presidenta del Parlament:** òrgan unipersonal de govern institucional. Té la representació de la cambra.
- **La Mesa:** òrgan rector col·legiat. La integren el president, **dos vicepresidents i quatre secretaris**. És el centre decisor del govern institucional del Parlament.
- **La Diputació Permanent:** presidida pel president o presidenta del Parlament, formada per **vint-i-tres membres** en proporció a la representació de cada grup parlamentari. Garanteix la continuïtat dels treballs parlamentaris entre sessions, quan ha acabat el mandat o quan el Parlament ha estat dissolt. En cas de finiment de la legislatura o dissolució, el mandat dels seus membres es prorrogat fins a la constitució del

nou Parlament.

- **La Junta de Portaveus:** integrada pels portaveus de cada grup parlamentari. Acorda amb el president l'ordre del dia de les sessions. Són, en la pràctica, els grups parlamentaris els que defineixen què es debat i quan.

- **Els grups parlamentaris:** tots els diputats s'hi han d'agrupar necessàriament. Cada partit o coalició només pot formar un grup parlamentari, amb un **mínim de cinc diputats**. Els que no poden constituir grup propi s'integren al **grup mixt**.

El Parlament funciona en **Ple** (tots els diputats) o en **comissions** (que reproduïxen proporcionalment la composició de la cambra, i que poden ser permanents o no).

Períodes de sessions

El Parlament es reuneix anualment en **dos períodes ordinaris de sessions**:

- Del **16 d'agost al 31 de desembre**
- Del **15 de gener al 31 de juliol**

Les **sessions extraordinàries** es fan fora d'aquests períodes i les convoca el president del Parlament per acord de la Diputació Permanent, a proposta de **tres grups parlamentaris** o de **la quarta part dels diputats**, o bé a petició de grups parlamentaris o membres que representin la **majoria absoluta**. També pot convocar-ne el president de la Generalitat.

Les quatre grans funcions del Parlament

L'EAC assigna al Parlament quatre grans funcions:

a) Funció representativa: l'article 55 estableix que el Parlament representa el poble de Catalunya. D'aquí deriva la legitimitat de tot el sistema democràtic representatiu. Vinculada a aquesta funció hi ha la **funció electiva**: el Parlament elegix el Síndic de Greuges, proposa el nomenament de dues terceres parts dels membres del Consell de Garanties Estatutàries, designa els **set síndics** de la Sindicatura de Comptes i altres membres del Consell de l'Audiovisual de Catalunya.

b) Funció legislativa: el Parlament exerceix la potestat legislativa. Les lleis es publiquen al **DOGC (Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya)** i tenen efectes únicament dins l'àmbit territorial de Catalunya. Des d'una perspectiva jeràrquica, les lleis del Parlament són iguals a les de les Corts Generals. Dins la funció legislativa cal incloure l'aprovació dels pressupostos de la Generalitat i les **lleis de desplegament bàsic de l'Estatut** (que requereixen el vot favorable de la **majoria absoluta** del Ple del Parlament).

c) Funció de creació i control del Govern: el Parlament elegix el president de la Generalitat (art. 67.2 EAC, en relació amb l'art. 152.1 CE). A més, controla el Govern a través de mecanismes ordinaris (debats generals, interpel·lacions, preguntes, compareixences, sessions informatives) i mecanismes extraordinaris (moció de censura o qüestió de confiança).

d) Funció de participació en l'activitat dels òrgans centrals de l'Estat: el Parlament pot designar els **senadors autonòmics** que corresponen a Catalunya (**vuit** actualment); sol·licitar a l'Estat transferències de competències no assumides per l'EAC; demanar al Govern l'adopció de projectes de llei o trametre proposicions de llei a la mesa del Congrés (nomenant una comissió de **màxim tres diputats** per defensar-les); i interposar davant el Tribunal Constitucional un **recurs d'inconstitucionalitat** o un **conflicte de competències**.

3. La Presidència de la Generalitat de Catalunya

La institució de màxima representació

El poder executiu de la Generalitat correspon a dues institucions estretament relacionades: el president o presidenta de la Generalitat i el Govern. La regulació estatutària és breu; el desplegament legal es troba fonamentalment a les **Lleis 3/1982 i 13/1989** (predecessores) i, principalment, a la **Llei 13/2008, del 5 de novembre**.

El president o presidenta de la Generalitat té la **màxima representació de la Generalitat**. Ha de ser elegit pel Parlament de Catalunya **entre els seus membres**, i aquí cal tenir clara la mecànica electoral:

- **Primera votació**: necessita **majoria absoluta**.
- Si no l'obté, **al cap de 48 hores**: n'hi ha prou amb **majoria simple**.
- Un cop investit de la confiança del Parlament, és **nomenat pel rei**.
- Nomenat, ha de **nomenar els membres del seu Govern**.

La **Llei 3/1982** va reforçar la posició del president establint que li corresponia, entre altres funcions, **nomenar i cessar lliurement els consellers i presidir el Govern**.

La triple vessant del president

El president o presidenta de la Generalitat té una **triple condició**:

1. **Cap del Govern**: és la funció nuclear. Inclou la direcció i coordinació de l'acció política del Govern.
2. **President de la Comunitat Autònoma de Catalunya**: representa la Generalitat com a conjunt d'institucions en les relacions externes i internes.
3. **Representant ordinari de l'Estat a Catalunya**: basat en una concepció àmplia de la noció d'Estat, on les comunitats autònomes són Estat. Quan no hi ha el rei (cap de l'Estat), el representant ordinari de l'Estat a la comunitat autònoma és el seu president.

Funcions com a cap del Govern

Les principals atribucions com a cap del Govern són:

- Establir les **directrius generals de l'acció de govern** i assegurar-ne la continuïtat.
- **Nomenar i separar els consellers** i la facultat de nomenar un **vicepresident o vicepresidenta**.
- **Convocar i presidir** les reunions del Govern.
- **Coordinar el programa legislatiu** del Govern i l'elaboració de normes de caràcter general.

Funcions com a representant suprem de la Generalitat

- Mantenir les relacions amb les altres institucions de l'Estat i les seves administracions públiques.
- **Signar els convenis i acords de cooperació** amb les comunitats autònomes.
- **Convocar eleccions** al Parlament de Catalunya.
- Nomenar els alts càrrecs de la Generalitat que determinen les lleis.

Funcions com a representant ordinari de l'Estat a Catalunya

- **Promulgar, en nom del rei**, les lleis, els decrets llei i els decrets legislatius de Catalunya, i ordenar-ne la publicació.
- Ordenar la publicació dels nomenaments dels càrrecs institucionals de l'Estat a Catalunya.
- Demanar la col·laboració de les autoritats de l'Estat que exerceixen funcions públiques a Catalunya.
- Les altres funcions que determinin les lleis.

Règim d'incompatibilitats i mandat

El càrrec és **incompatible amb qualsevol activitat privada o pública** que no derivi del càrrec, igual que els consellers. La diferència clau respecte als consellers és que el **president ha de tenir la condició de diputat** en el moment de ser elegit; els consellers no.

L'Estatut preveu la possibilitat de regular per llei la **limitació de mandats** de la Presidència de la Generalitat.

El **Decret 421/2006, de 28 de novembre**, crea el **Departament de la Vicepresidència** i preveu que el conseller de la Vicepresidència substitueixi el president en cas d'absència o impediment.

4. El Govern i l'Administració de la Generalitat de Catalunya

El Govern com a òrgan executiu

L'article 68 de l'EAC defineix el Govern com l'**òrgan superior col·legiat** que:

- Dirigeix l'acció política i l'Administració de la Generalitat.
- Exerceix la **funció executiva**.
- Exerceix la **potestat reglamentària** (la facultat d'aprovar normes jurídiques subordinades a la llei).

Tot això, d'acord amb l'EAC i les lleis. El Govern es col·legia: decideix conjuntament a través del Consell Executiu, no per la voluntat d'un sol membre.

Composició del Govern

El Govern es compon de:

- El **president o presidenta** de la Generalitat.
- El **vicepresident o vicepresidenta o conseller primer o consellera primera**, si s'escau.
- Els **consellers i conselleres**.

El Govern **cessa quan ho fa el president**. No hi ha consellers sense president.

El conseller primer o consellera primera

L'article 69 de l'EAC disposa que el president, per decret, pot **nomenar i separar un conseller primer o consellera primera** i ha de donar compte al Parlament d'aquesta gestió. Té competències pròpies i les que li siguin delegades pel president, d'acord amb la **Llei 13/2008** i la legislació sobre organització del Govern.

La potestat normativa del Govern

La participació del Govern en la producció de normes no s'esgota en la potestat reglamentària. A més:

- Té **iniciativa legislativa**: presenta **projectes de llei** al Parlament.
- Pot dictar **decrets legislatius** (normes amb rang de llei, però per delegació prèvia del Parlament): art. 63 de l'EAC.
- Pot dictar **decrets llei** en casos de **necessitat extraordinària i urgent**: art. 64 de l'EAC. Disposicions legislatives provisionals que, per mantenir la vigència, han de ser validades pel Parlament.

Per a l'eficàcia i l'entrada en vigor dels actes, disposicions generals i normes emanats del Govern o de l'Administració, n'hi ha prou amb la **publicació al DOGC**.

Responsabilitat del Govern davant el Parlament

L'article 74 de l'EAC recull la **responsabilitat solidària** del president i els consellers davant el Parlament, sense perjudici de la **responsabilitat directa** de cadascun. El Govern té un doble caràcter:

- Òrgan de **direcció política** (sota l'impuls del president).
- Òrgan de **direcció administrativa** (cada departament és dirigit per un conseller).

L'estatut personal dels membres del Govern

L'article 70 de l'EAC estableix que el president i els consellers, durant llurs mandats, gaudeixen de dues prerrogatives: la **immunitat** i el **fur especial**, en els mateixos termes que els diputats del Parlament.

L'Administració de la Generalitat

L'article 71 de l'EAC defineix l'Administració de la Generalitat com l'organització que exerceix les funcions executives atribuïdes a la Generalitat. Serveix amb **objectivitat els interessos generals** i actua amb **submissió plena a les lleis i al dret**.

L'Administració s'estructura en **departaments**, les unitats en què s'organitza el Govern. Cada departament assumeix la responsabilitat de gestionar les matèries que li corresponen.

Els principis que informen la seva actuació són:

- **Coordinació i transversalitat**: per garantir la integració de les polítiques públiques.
- **Transparència**: perquè la ciutadania pugui avaluar la gestió.
- **Desconcentració i descentralització**: en l'exercici de funcions al territori.

Els òrgans consultius del Govern

L'article 72 de l'EAC incorpora els òrgans consultius del Govern:

- La **Comissió Jurídica Assessora**: l'alt òrgan consultiu del Govern.
- El **Consell de Treball, Econòmic i Social**: òrgan d'assessorament en matèries socioeconòmiques, laborals i ocupacionals.

5. Altres institucions estatutàries

Definició i abast

Són les institucions previstes per l'EAC, però no regulades en els seus aspectes essencials en aquella norma. Tenen reconeixement estatutari, però no són imprescindibles per a la configuració substantiva dels poders públics autonòmics fixada pel mateix EAC.

D'acord amb aquesta definició, són **institucions catalanes de rellevància estatutària**:

- El **Consell de Garanties Estatutàries** (article 76)
- El **Síndic de Greuges** (article 78)
- La **Sindicatura de Comptes** (article 80)
- El **Consell de l'Audiovisual de Catalunya** (article 82)

Les lleis reguladores d'aquestes institucions tenen la consideració de **lleis de desplegament bàsic de l'EAC**: requereixen, per aprovar-les, modificar-les i derogar-les, la **majoria absoluta del Parlament** i una votació final del conjunt.

Truc per recordar-ho. Quatre institucions, quatre articles: 76 (Garanties), 78 (Síndic), 80 (Sindicatura), 82

(Audiovisual). Els articles van de dos en dos i en ordre creixent.

5.1. El Consell de Garanties Estatutàries

Regulat als **articles 76 i 77 de l'EAC**, és un **organisme consultiu** que dictamina, sense perjudici del control del Tribunal Constitucional, sobre l'adequació a l'EAC i a la Constitució de les disposicions de la Generalitat. En concret:

- L'adequació a la Constitució dels **projectes i proposicions de reforma de l'EAC** abans que el Parlament els aprovi.
- L'adequació a la Constitució i a l'EAC dels **projectes i proposicions de llei** sotmesos a debat i aprovació del Parlament, i dels **decrets llei** sotmesos a la convalidació del Parlament.
- L'adequació a l'EAC i a la Constitució dels **projectes de decret legislatiu** aprovats pel Govern.
- L'adequació dels projectes i proposicions de llei i dels decrets legislatius del Govern a **l'autonomia local** en els termes que garanteix l'EAC.

El Consell de Garanties Estatutàries té **autonomia orgànica, funcional i pressupostària**.

Ha de dictaminar **abans** de la interposició del recurs d'inconstitucionalitat pel Parlament o pel Govern, abans de la interposició de conflicte de competència pel Govern, i abans de la interposició de conflicte en defensa de l'autonomia local davant el Tribunal Constitucional.

Composició: el formen membres nomenats pel president de la Generalitat entre juristes de reconeguda competència. La distribució és:

- **Dues terceres parts:** a proposta del Parlament, per majoria de **tres cinquenes parts** dels diputats.
- **Una tercera part:** a proposta del Govern.

Una llei del Parlament regula la composició, el funcionament, l'estatut dels membres i els procediments d'exercici de les funcions del Consell.

5.2. El Síndic de Greuges

L'**article 78 de l'EAC** preveu la institució del Síndic de Greuges amb la funció de **protegir i defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques** de la ciutadania que reconeixen la Constitució i l'EAC.

Àmbit de supervisió: el Síndic supervisa:

- L'activitat de l'**Administració de la Generalitat** i dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen.
- Les **empreses privades que gestionen serveis públics** o acompleixen activitats d'interès general o universal.
- Les persones amb vincle contractual amb l'Administració de la Generalitat.
- L'activitat de l'**Administració local de Catalunya** i els organismes que en depenen.

Elecció i mandat (article 79 EAC): el Síndic o Síndica de Greuges és elegit pel Parlament per **majoria de tres cinquenes parts** dels seus membres. Si el candidat proposat no obté en la primera votació la majoria necessària, s'obre un termini d'**un mes** per presentar noves candidatures i es reinicia el procediment. El mandat és de **sis anys** des de la data de l'elecció i **no pot ser reelegit**. Pot ser separat anticipadament per **majoria de tres cinquenes parts** del Parlament, en cas de **negligència notòria** en el compliment de les seves obligacions.

Requisits: ser català, major d'edat i gaudir del ple ús dels drets civils i polítics. El càrrec és incompatible amb qualsevol altre càrrec polític o funció administrativa i amb qualsevol altra activitat professional, mercantil o laboral.

Actuació: pot actuar a **iniciativa pròpia**, a partir de la **queixa d'un particular** o de certes institucions. **No pot** investigar les queixes que estiguin pendents d'una resolució judicial. Ha d'actuar cooperant amb el **Defensor del Poble** quan sigui requerit.

Les seves eines: pot formular **recomanacions, suggeriments i recordatoris** a les autoritats i personal de l'Administració relatius als seus deures legals. Però en cap cas **no pot modificar ni anul·lar** actes o resolucions administratives. Ha de presentar al Parlament un **informe anual** de la seva activitat.

Compte amb el parany. El Síndic **no pot** tombar resolucions administratives. Pot recomanar, però no anular. L'acte administratiu que considera il·legal segueix vigent fins que el jutgador l'anul·li. Aquesta és una dada que apareix a l'examen amb enganys del tipus "el Síndic pot deixar sense efecte...".

5.3. La Sindicatura de Comptes

Segons l'**article 80.1 de l'EAC**, és l'**òrgan de fiscalització extern** dels comptes, de la gestió econòmica i del control d'eficiència de la Generalitat, dels ens locals i de la resta del sector públic de Catalunya.

Funcions principals:

- Fiscalitzar l'activitat economicofinancera del sector públic.
- Analitzar les subvencions i els contractes subscrits per l'Administració.
- Controlar la situació i les variacions del patrimoni de la Generalitat.
- Verificar les modificacions dels crèdits pressupostaris.

La Sindicatura **depèn orgànicament del Parlament de Catalunya**, però en l'exercici de les seves funcions actua amb **submissió a l'ordenament jurídic** i amb **total independència** respecte dels òrgans i ens públics que fiscalitza. Per complir les seves competències, pot requerir la **col·laboració i cooperació** de tots els organismes integrants del sector públic de Catalunya.

Ha de presentar una **memòria anual** de la seva actuació al Parlament, on han de constar, si escau, les infraccions, els abusos o les pràctiques irregulars observades, i ha d'indicar la responsabilitat en què s'hagi incorregut i les mesures per exigir-la.

Composició: el Ple de la Sindicatura de Comptes l'integren **set síndics**, designats pel Parlament per **majoria de tres cinquenes parts** i nomenats per un període de **sis anys**.

Truc per recordar-ho. La Sindicatura controla els **diners**; el Síndic controla els **drets**. El número coincident és **tres cinquenes parts** del Parlament per a totes dues eleccions, i ambdós càrrecs duren **sis anys**.

5.4. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya

És l'**autoritat reguladora independent** en l'àmbit de la comunicació audiovisual pública i privada, i actua amb **plena independència del Govern de la Generalitat** en l'exercici de les seves funcions.

El **CAC** té com a principis d'actuació:

- La defensa de la **llibertat d'expressió i d'informació**.
- El **pluralisme**.
- La **neutralitat i l'honestedat informatives**.
- La **lliure concurrència** en el sector.

Per dur a terme les seves funcions, la llei atorga al CAC, entre d'altres:

- **Potestat reglamentària:** pot aprovar instruccions generals vinculants per als prestadors de serveis de comunicació audiovisual.
- **Potestat sancionadora:** per fer efectives les sancions previstes a la legislació sobre l'audiovisual.

- **Potestat inspectora:** per requerir informació i demanar la compareixença dels prestadors i distribuïdors de serveis de comunicació audiovisual.

Glossari

- **Assemblea representativa:** cambra elegida democràticament que representa el poble i exerceix la potestat legislativa.
- **Autonomia reglamentària:** facultat del Parlament de dictar el seu propi reglament per regular el funcionament intern.
- **Consell de Garanties Estatutàries:** organisme consultiu que dictamina sobre l'adequació a l'EAC i a la CE de les disposicions de la Generalitat (articles 76-77 EAC).
- **Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC):** autoritat reguladora independent del sector audiovisual a Catalunya (article 82 EAC).
- **Decret legislatiu:** norma amb rang de llei aprovada pel Govern en virtut d'una delegació prèvia del Parlament (art. 63 EAC).
- **Decret llei:** norma amb rang de llei aprovada pel Govern en casos de necessitat extraordinària i urgent (art. 64 EAC); ha de ser validada pel Parlament.
- **Delicte flagrant:** delicte que es comet davant els propis agents o en circumstàncies que fan evident la culpabilitat; única excepció a la immunitat parlamentària quant a detencions.
- **Diputació Permanent:** òrgan parlamentari de 23 membres que garanteix la continuïtat del Parlament entre sessions, en cas de dissolució o d'expiració del mandat.
- **Dictamen:** emissió d'un parer o opinió per part d'un òrgan consultiu, que pot ser preceptiu i/o vinculant.
- **DOGC:** Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya; publicació oficial on es fan constar les lleis, decrets i normes de la Generalitat per donar-los efectes jurídics.
- **Fur especial:** prerrogativa dels diputats i membres del Govern que determina que l'òrgan competent per enjudiciar-los és el TSJC (a Catalunya) o la Sala Penal del TS (fora).
- **Generalitat de Catalunya:** sistema institucional en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya; comprèn el Parlament, la Presidència, el Govern i les altres institucions estatutàries.
- **Immunitat parlamentària:** prerrogativa que impedeix la detenció dels diputats pels actes delictius comesos en territori de Catalunya, excepte en cas de delicte flagrant.
- **Inviolabilitat:** prerrogativa que impedeix qualsevol procediment jurisdiccional pels vots o opinions expressats per un diputat en l'exercici de les funcions parlamentàries.
- **Llei 13/2008:** Llei de la presidència de la Generalitat i del Govern, del 5 de novembre de 2008; desplega l'EAC en matèria de Presidència i Govern.
- **Llei de desplegament bàsic de l'EAC:** llei que regula directament matèries rellevants de l'autogovern i que requereix la majoria absoluta del Ple del Parlament per ser aprovada, modificada o derogada.
- **Majoria absoluta:** vot favorable de més de la meitat dels membres del Parlament (en l'actualitat, 68 o més sobre 135).
- **Majoria simple:** més vots a favor que en contra, sense tenir en compte les abstencions.
- **Mesa del Parlament:** òrgan rector col·legiat del Parlament, integrat pel president, dos vicepresidents i quatre secretaris.
- **Moció de censura constructiva:** mecanisme parlamentari per retirar la confiança al president; ha d'incloure un candidat alternatiu i necessita la majoria absoluta per prosperar.
- **Potestat reglamentària:** facultat de dictar normes de rang inferior a la llei per desenvolupar i aplicar la

legislació vigent.

- **Qüestió de confiança:** mecanisme a iniciativa del president per demanar al Parlament que ratifiqui la seva confiança; s'entén atorgada per majoria simple.
- **Règim parlamentari:** sistema on el Govern necessita la confiança del Parlament per governar, i on el Parlament pot retirar-la.
- **Representació ordinària de l'Estat:** funció del president de la Generalitat com a representant de l'Estat (en sentit ampli) a Catalunya, en absència del rei.
- **Sindicatura de Comptes:** òrgan de fiscalització externa de l'activitat econòmicofinancera del sector públic de Catalunya (article 80 EAC); el formen set síndics elegits per 3/5 del Parlament per sis anys.
- **Síndic de Greuges:** institució que protegeix els drets i les llibertats de la ciutadania davant l'Administració; elegit per 3/5 del Parlament per un mandat de sis anys (article 78 EAC).
- **Sistema parlamentari:** sistema on el govern necessita suport permanent de la cambra legislativa i li ha de retre compte de la seva gestió.
- **Sufragi universal:** dret de vot de tots els ciutadans, sense discriminació de sexe, raça, religió o riquesa.

Punts que cauen a l'examen

Convocatòria rere convocatòria, apareixen els mateixos ítems. Domina'ls:

- **La Generalitat** és el "sistema institucional en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya": inclou Parlament + Presidència + Govern + institucions estatutàries. El TSJC i les diputacions **no en formen part**.
- **El Parlament:** forquilla 100-150 diputats; **135 actuals**; 4 anys; **4 circumscripcions** (Barcelona 85, Tarragona 18, Girona 17, Lleida 15).
- **El Reglament del Parlament** va ser aprovat el **22 de desembre de 2005**.
- **La Mesa del Parlament:** president + **2 vicepresidents** + **4 secretaris**.
- **La Diputació Permanent:** **23 membres**, presidida pel president del Parlament.
- **Grups parlamentaris:** mínim **5 diputats**; grup mixt per als que no en formen cap.
- **Períodes ordinaris de sessions:** 16 d'agost-31 de desembre / 15 de gener-31 de juliol.
- **Prerrogatives dels diputats:** inviolabilitat (vots i opinions, permanent), immunitat (no detenció excepte delictes flagrants), fur especial (TSJC per actes a Catalunya; Sala Penal del TS fora).
- **Investidura:** 1a votació majoria absoluta; 2a al cap de **48 hores** majoria simple; **2 mesos** sense investidura = dissolució automàtica.
- **Triple condició del president:** cap del Govern + president de la Comunitat Autònoma + representant ordinari de l'Estat a Catalunya.
- **Incompatibilitat:** el president i els consellers no poden exercir cap activitat privada o pública aliena al càrrec. El president, a diferència dels consellers, **ha de ser diputat** en el moment de ser elegit.
- **El Govern** (art. 68 EAC): "òrgan superior col·legiat"; exerceix la funció executiva i la potestat reglamentària. Cessa quan cessa el president.
- **Decret llei** (art. 64 EAC): el dicta el Govern per urgència, té rang de llei, cal validació parlamentària. No confondre amb el **decret legislatiu** (art. 63 EAC), que necessita delegació prèvia del Parlament.
- **Responsabilitat del Govern:** **solidària** davant el Parlament (art. 74 EAC), sense perjudici de la individual de cada conseller.
- **Art. 74 EAC:** responsabilitat solidària del president i els consellers davant el Parlament.

- **Institucions estatutàries** (articles a recordar): CGE art. 76; Síndic art. 78; Sindicatura art. 80; CAC art. 82.
- **Consell de Garanties Estatutàries**: composició = 2/3 a proposta del Parlament (per majoria de 3/5) + 1/3 a proposta del Govern. Dictamina sobre adequació a EAC i CE.
- **Síndic de Greuges**: elegit per **3/5 del Parlament**; mandat **6 anys**, no reelegible; separació per 3/5 del Parlament per negligència notòria. No pot anular ni modificar actes administratius.
- **Sindicatura de Comptes**: **7 síndics** elegits per **3/5 del Parlament** per **6 anys**. Depèn orgànicament del Parlament però actua amb independència.
- **CAC**: autoritat reguladora independent; defensa llibertat d'expressió, pluralisme i neutralitat informatives; té potestat reglamentària, sancionadora i inspectora.
- **Lleis de desplegament bàsic de l'EAC**: requereixen majoria absoluta del Ple del Parlament per ser aprovades, modificades o derogades.

Resum exprés

- **Generalitat**: sistema institucional d'autogovern; Parlament + Presidència + Govern + institucions estatutàries; règim parlamentari (confiança + controls mutus).
- **Parlament**: 135 diputats, 4 anys, 4 circumscripcions. Òrgans: Ple, Mesa (1 pres. + 2 vicepres. + 4 sec.), Junta de Portaveus, Diputació Permanent (23 membres), Comissions. Grups: mínim 5 diputats. Períodes: ag.-des. i gen.-jul.
- **Funcions Parlament**: representativa, legislativa (DOGC), creació i control del Govern, participació en òrgans de l'Estat (8 senadors, recursos TC...).
- **Prerrogatives diputats**: inviolabilitat (permanent, vots/opinions), immunitat (no detenció, excepte flagrant), fur especial (TSJC / Sala Penal TS).
- **President**: triple condició (cap Govern + president CA + representant Estat a Catalunya). Investidura: 1a majoria absoluta, 2a majoria simple (48 h), 2 mesos = dissolució. Ha de ser diputat. Nomenat pel rei.
- **Govern** (art. 68 EAC): òrgan superior col·legiat; president + conseller primer (opcional) + consellers. Cessa amb el president. Potestat reglamentària + decrets llei (art. 64) + decrets legislatius (art. 63). Responsabilitat solidària (art. 74).
- **Administració**: departaments; principis de coordinació, transparència, desconcentració i descentralització. Òrgans consultius: Comissió Jurídica Assessora + Consell de Treball, Econòmic i Social.
- **CGE** (arts. 76-77): organisme consultiu; 2/3 Parlament (per 3/5) + 1/3 Govern. Dictamina sobre adequació EAC i CE.
- **Síndic de Greuges** (arts. 78-79): defensa drets davant l'Administració; 3/5 Parlament; 6 anys; no reelegible; no pot anular actes; informe anual al Parlament.
- **Sindicatura de Comptes** (art. 80): fiscalitza el sector públic; 7 síndics; 3/5 Parlament; 6 anys; memòria anual al Parlament.
- **CAC** (art. 82): regulació audiovisual independent; pluralisme, llibertat informativa; potestats reglamentària, sancionadora i inspectora.

Autoavaluació

Contesta les preguntes sense mirar les seccions anteriors. Comprova les respostes un cop acabis.

Pregunta 1. Quin és el contingut de la Generalitat com a sistema institucional? Quines institucions l'integren i quines en queden fora?

Resposta. La Generalitat és el sistema institucional en què s'organitza políticament l'autogovern de Catalunya. La integren el Parlament, la Presidència de la Generalitat, el Govern i les institucions estatutàries (Consell de Garanties Estatutàries, Síndic de Greuges, Sindicatura de Comptes i Consell de l'Audiovisual de Catalunya). En queden fora les institucions i òrgans públics que depenen de l'Estat central, les que deriven de l'autonomia local i el poder judicial (el TSJC és poder judicial, no part de la Generalitat).

Pregunta 2. Explica el procediment d'investidura del president o presidenta de la Generalitat: qui proposa el candidat, quines majories es necessiten i quin efecte té la manca d'investidura en dos mesos?

Resposta. El president del Parlament, havent consultat els representants dels grups parlamentaris, proposa un candidat. En la primera votació, el candidat necessita la majoria absoluta del Parlament. Si no l'obté, passat un temps es fa una nova votació en la qual n'hi ha prou amb la majoria simple (al cap de 48 hores, d'acord amb l'EAC). Un cop investit, el nomena el rei. Si transcorren dos mesos des de la primera votació d'investidura sense que cap candidat hagi obtingut la confiança, el Parlament es dissolt automàticament i es convoquen noves eleccions.

Pregunta 3. Quines prerrogatives tenen els diputats del Parlament? Explica cadascuna i indica la diferència principal entre elles.

Resposta. Tres prerrogatives: (1) **Inviolabilitat:** cap procediment jurisdiccional pot ser iniciat contra un diputat per les opinions, manifestacions o vots expressats en l'exercici de la funció parlamentària. És permanent (no s'esgota en acabar el mandat) i abasta els actes parlamentaris i els exteriors que reproduïxin literalment actes parlamentaris. (2) **Immunitat:** els diputats no poden ser detinguts per actes delictius comesos en territori de Catalunya durant el seu mandat, excepte en cas de delictes flagrants. És temporal i limitada al territori català. (3) **Fur especial:** pels actes delictius comesos en territori de Catalunya, el competent per inculpar, processar i jutjar és el TSJC; fora de Catalunya, la Sala Penal del Tribunal Suprem.

Pregunta 4. Quina és la triple condició del president o presidenta de la Generalitat? Posa un exemple de funció per a cadascuna.

Resposta. (1) **Cap del Govern:** estableix les directrius generals de l'acció de govern, nomena i separa els consellers, i convoca i presideix les reunions del Govern. (2) **President de la Comunitat Autònoma de Catalunya:** signa els convenis de cooperació amb altres comunitats autònomes, nomena els alts càrrecs de la Generalitat i convoca les eleccions al Parlament. (3) **Representant ordinari de l'Estat a Catalunya:** promulga en nom del rei les lleis, els decrets llei i els decrets legislatius de Catalunya, i ordena-ne la publicació; pot demanar la col·laboració de les autoritats estatals que exerceixen funcions a Catalunya.

Pregunta 5. Quin és el Consell de Garanties Estatutàries? Quins articles de l'EAC el regulen, qui en designa els membres i sobre quins tipus de normes pot dictaminar?

Resposta. El Consell de Garanties Estatutàries (articles 76-77 EAC) és un organisme consultiu que

dictamina sobre l'adequació a l'EAC i a la Constitució de les disposicions de la Generalitat, sense perjudici del control del Tribunal Constitucional. Els membres els nomena el president de la Generalitat: dues terceres parts a proposta del Parlament (per majoria de tres cinquenes parts dels diputats) i una tercera part a proposta del Govern. Pot dictaminar sobre: projectes i proposicions de reforma de l'EAC; projectes i proposicions de llei i decrets llei; decrets legislatius del Govern; i l'adequació a l'autonomia local de qualsevol d'aquests instruments.

Pregunta 6. Quina diferència hi ha entre el Síndic de Greuges i la Sindicatura de Comptes? Respon atenent a funcions, composició, elecció i durada del mandat.

Resposta. El **Síndic de Greuges** (arts. 78-79 EAC) protegeix els drets i les llibertats de la ciutadania davant l'Administració de la Generalitat i l'Administració local. Actua a iniciativa pròpia o a instàncies d'un particular; no pot anular actes administratius, però pot formular recomanacions. Elegit per majoria de tres cinquenes parts del Parlament; mandat de sis anys, no reelegible. La **Sindicatura de Comptes** (art. 80 EAC) fiscalitza externament l'activitat econòmica, financera i comptable del sector públic de Catalunya. Depèn orgànicament del Parlament però actua amb total independència. La componen **set síndics** designats pel Parlament per majoria de tres cinquenes parts, amb un mandat de **six anys**. El punt comú és la majoria i la durada (3/5 i 6 anys); la diferència clau és l'àmbit: drets (Síndic) vs. gestió econòmica (Sindicatura).

Pregunta 7. Quines potestats té el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i de quins principis guia la seva actuació?

Resposta. El CAC (art. 82 EAC) és l'autoritat reguladora independent en l'àmbit de la comunicació audiovisual pública i privada. Actua amb plena independència del Govern. Els seus principis d'actuació són la defensa de la llibertat d'expressió i d'informació, del pluralisme, de la neutralitat i l'honestetat informatives i de la lliure concurrència en el sector. Té tres potestats: potestat reglamentària (aprova instruccions generals vinculants per als prestadors de serveis audiovisuals), potestat sancionadora (pot imposar sancions previstes a la legislació audiovisual) i potestat inspectora (pot requerir informació i demanar la compareixença dels prestadors i distribuïdors).

Pregunta 8. En quins casos pot el Govern dictar normes amb rang de llei i quines diferències hi ha entre el decret llei i el decret legislatiu?

Resposta. El **decret llei** (art. 64 EAC) és una disposició legislativa provisional que el Govern pot dictar de manera autònoma en casos de necessitat extraordinària i urgent, sense delegació prèvia del Parlament. Té rang de llei, però ha de ser validat pel Parlament; si no ho és, perd la vigència. El **decret legislatiu** (art. 63 EAC) és una norma amb rang de llei que el Govern dicta en virtut d'una **delegació prèvia atorgada pel Parlament**; no és una facultat d'urgència sinó una delegació expressa per regular una matèria determinada. En resum: el decret llei és unilateral i d'urgència (amb control posterior del Parlament); el decret legislatiu és fruit d'una autorització parlamentària prèvia.

L'ordenament jurídic de l'Estat

Introducció: per què cal entendre l'ordenament jurídic

Quan un Mosso atura un vehicle o practica una detenció, en aquell moment aplica una norma concreta. Però aquella norma existeix perquè n'hi ha una altra, de rang superior, que la permet; i aquella, al seu torn, ha de ser compatible amb la que hi ha al cim de tot. Si la cadena es trenca en algun punt, l'actuació policial pot ser declarada nul·la. Conèixer l'esquelet normatiu de l'Estat no és un capritx acadèmic: és entendre el fonament legal que justifica cada decisió que preneu sobre el terreny.

El tema **B.3** és un dels que més preguntes genera a les proves d'accés a la PG-ME. Apareixen qüestions sobre les característiques de l'ordenament, la posició de la Constitució, els tipus de llei, la diferència entre decret llei i decret legislatiu, i el règim dels tractats. Seguiu el recorregut de dalt a baix.

1. L'ordenament jurídic

1.1. Nació i característiques de l'ordenament jurídic espanyol

El dret no és un munt de normes disperses: és un **sistema ordenat**. Les normes jurídiques d'un estat no viuen aïllades sinó que s'interrelacionen i formen un conjunt coherent i sistemàtic al qual donem el nom d'**ordenament jurídic**.

Al capdavant d'aquest sistema hi ha la **Constitució**. La seva funció és triple: regula com es produeixen les altres normes, és el **paràmetre de validesa** de tot l'ordenament i actua com a **criteri interpretatiu** de la resta de les normes. En altres paraules, si vols saber si una norma és vàlida o com s'ha d'interpretar, has de partir de la Constitució.

L'ordenament jurídic espanyol presenta **cinc característiques**. Val la pena que les memoritzeu:

- **Unitat**: les normes no s'apilen de qualsevol manera; cada element ocupa un lloc determinat dins d'una estructura que es manté estable tot i les transformacions internes.
- **Coherència**: quan dues normes entren en contradicció, l'ordenament disposa de regles per resoldre-la (principi de jerarquia, de temporalitat, d'especialitat...). El sistema no admet contradiccions definitives.
- **Plenitud**: l'ordenament ha de ser complet. Ha d'existir sempre una norma aplicable per a qualsevol situació concreta. Quan hi ha llacunes, hi ha mecanismes per cobrir-les (analogia, principis generals, dret supletori).
- **Dinamisme**: les normes no són eternes. L'ordenament preveu mecanismes per modificar-les (reforma, derogació, modificació formal) i per adaptar-ne el contingut sense alterar l'enunciat (interpretació i mutació constitucional).
- **Pluralitat**: hi ha múltiples centres de producció jurídica. L'Estat espanyol és un Estat de les autonomies i a la vegada forma part de la Unió Europea, de manera que conviuen normes estatals, autonòmiques i supranacionals.

Truc per recordar-ho. Les cinc inicials formen **UCDP** + una D de Dinamisme: **Unitat**, **Coherència**, **Plenitud**, **Dinamisme**, **Pluralitat**. O bé penseu que un bon ordenament ha de ser **Un Cos Perfectament Dinàmic i Plural**.

1.2. Les regles de relació entre normes i entre ordenaments

Quan dues normes coincideixen sobre el mateix supòsit o entren en conflicte, cal saber quina preval. Per a això existeixen quatre principis:

Principi de jerarquia: les normes s'ordenen en una estructura piramidal. La de rang superior sempre preval sobre la inferior. La Constitució és al cim; per sota hi ha la llei; al darrer graó, el reglament. Si una norma inferior contradiu una de superior, és invàlida.

Principi de temporalitat: entre normes del **mateix rang**, la posterior deroga l'anterior. La derogació pot ser **expressa** (la nova norma diu explícitament quines normes queden sense efecte) o **tàcita** (la contradicció entre la norma nova i l'antiga resulta evident, tot i que no s'esmentin explícitament). Atenció: aquest principi no opera entre normes de rang diferent (un reglament nou no pot derogar una llei antiga).

Principi d'especialitat: si existeix una norma específica que regula un cas concret i una altra de general que també podria aplicar-se, preval la norma especial. Per exemple, si hi ha un reglament específic per als polícies locals i una normativa general de funció pública, s'aplica el primer.

Principi de competència: perquè una norma sigui vàlida no n'hi ha prou que sigui de rang suficient; cal que hagi estat aprovada per l'**òrgan competent** i seguint el **procediment** que fixa una norma superior. Una ordre del conseller de Justícia sobre matèria penal seria invàlida no per raó de rang sinó perquè l'Estat té la competència exclusiva en aquella matèria.

Les relacions entre ordenaments: l'article 149.3 CE

L'ordenament jurídic és un sistema tancat però pot contenir **subestructures** (l'ordenament estatal i els ordenaments autonòmics, per exemple). Quan coincideixen sobre una mateixa qüestió, la solució no ve del principi de jerarquia (poden tenir el mateix rang formal) sinó del principi de **competència entre ordenaments**. L'article 149.3 de la Constitució estableix dues regles:

- **Clàusula de supletorietat:** si una comunitat autònoma no ha fet ús de les seves competències normatives, s'aplica supletòriament el dret estatal per evitar llacunes.
- **Clàusula de prevalença:** en cas de conflicte sobre matèria no exclusiva d'una comunitat, les normes de l'Estat prevalen sobre les de la comunitat autònoma.

Compte amb el parany. Entre norma estatal i norma autonòmica **no opera el principi de jerarquia** (poden tenir el mateix rang), sinó els principis de **competència i prevalença**. Si una comunitat té la competència exclusiva, el dret estatal no hi pot entrar, ni prevalença ni supletorietat.

1.3. Les fonts

El **dret administratiu** és la part de l'ordenament jurídic que fa referència a l'Administració pública. Les seves fonts s'inspiren en el Codi civil i es divideixen en:

Fonts directes primàries (d'aplicació principal i obligatòria):

- La Constitució
- La llei i les disposicions normatives amb rang de llei
- El reglament

Fonts directes subsidiàries (s'apliquen quan les primàries no cobreixen el cas):

- El costum
- Els principis generals del dret

Fonts indirectes (orienten la interpretació però no creen normes vinculants per si soles):

- Els tractats internacionals
- La jurisprudència contenciosa administrativa del Tribunal Suprem
- La doctrina científica

L'ordenament jurídic positiu s'estructura d'acord amb el **principi de jerarquia normativa**, que la Constitució recull a l'**article 9.3** del títol preliminar. Al cim hi ha la Constitució, garantida pel control de constitucionalitat que exerceix el Tribunal Constitucional. Per sota, les lleis (producte dels òrgans representatius amb potestat legislativa: Corts Generals i assemblees autonòmiques). Al darrer graó, els reglaments, la forma normativa més característica del dret administratiu.

2. La Constitució espanyola

2.1. La Constitució com a norma suprema

La **Constitució espanyola (CE)** és la norma suprema de l'ordenament jurídic. De la seva validesa en deriva tota la resta. Per entendre per què ocupa aquest lloc cal fixar-se en l'origen: va ser elaborada pels representants polítics del poble en exercici de la seva sobirania, en el que s'anomena el **poder constituent**. Una vegada aprovada, tots els poders que crea (constituïts), i totes les normes que aquests aproven, queden subjectes a la mateixa Constitució (article 9.1 CE).

El procediment d'aprovació de la CE és diferent del de la resta de normes. Aquesta diferència de procediment és el que garanteix la seva **supremacia i estabilitat**: la Constitució només pot ser reformada d'acord amb els seus propis procediments.

La CE gaudeix de **supremacia formal** (és immune a les altres normes perquè té un procediment de reforma especial) i de **supremacia material** (és la norma primària que determina les fonts del dret i obliga que totes les normes de l'ordenament li siguin conformes, cosa que s'assegura mitjançant el control de constitucionalitat).

Un dato que cau molt: la CE **va ser referendada el 6 de desembre de 1978**. Des d'aleshores, ha estat reformada **únicament en dues ocasions**:

- L'any **1992**, per permetre el sufragi passiu en les eleccions municipals als ciutadans comunitaris residents a Espanya (per adaptar-se al Tractat de Maastricht).
- L'any **2011**, quan es va modificar l'**article 135**, en el context de la crisi econòmica i de les indicacions europees, per introduir el principi d'estabilitat pressupostària.

Truc per recordar-ho. Dues reformes, dues dates: **1992** (dret de vot comunitaris a municipals) i **2011** (art. 135, estabilitat pressupostària). Cap altra reforma de transcendència des del referèndum del 6 de desembre de 1978.

2.2. Contingut i estructura de la Constitució espanyola

La CE regula les grans matèries pròpies de qualsevol text constitucional modern:

1. Els valors jurídics i els principis bàsics de l'ordre polític (llibertat, justícia, igualtat i pluralisme polític com a valors de l'Estat social i democràtic de dret).
2. El reconeixement i la garantia dels drets fonamentals i les llibertats públiques.
3. L'organització dels poders de l'Estat (la monarquia parlamentària).
4. L'organització territorial (l'Estat de les autonomies).
5. La reforma constitucional.

El text s'estructura en tres grans blocs:

a) El preàmbul: té caràcter solemne. Expressa el fonament democràtic de la CE i els objectius polítics i socials que es proposa. No és vinculant però té valor interpretatiu.

b) La part articulada (169 articles): s'organitza en **11 títols** (el Títol Preliminar i els Títols I al X):

- **Títol Preliminar:** principis constitucionals sobre la forma d'Estat, la forma de govern, la sobirania, l'organització territorial, les llengües oficials, la bandera, els partits polítics, els sindicats i les Forces Armades.

- **Títol I:** drets fonamentals i llibertats públiques, i els mecanismes per garantir-los.

- **Títols II al IX** (excepte el VII, dedicat a economia i finances): la part orgànica. S'inicia amb la Corona (Títol II), segueix amb les Corts Generals (III), el Govern i l'Administració (IV), les relacions entre el Govern i les Corts Generals (V), el Poder Judicial (VI), l'organització territorial de l'Estat (VIII) i el Tribunal Constitucional (IX).

- **Títol X:** els procediments de reforma constitucional.

c) La part final: conté **quatre disposicions addicionals**, **nou disposicions transitòries** (referides a qüestions concretes per posar en marxa les previsions constitucionals), una **disposició derogatòria** i una **disposició final** (que estableix l'entrada en vigor de la CE el mateix dia de la seva publicació oficial).

Compte amb el parany. La CE té **169 articles** dividits en **11 títols** (Títol Preliminar + Títols I-X). Molts candidats la confonen amb una altra estructura. A la part final: 4 disposicions addicionals + 9 transitòries + 1 derogatòria + 1 final.

3. La llei

3.1. El concepte de llei

La **lleï** és la disposició elaborada pels òrgans dotats de potestat legislativa -les **Corts Generals** i les **assemblees legislatives de les comunitats autònomes**- d'acord amb el procediment establert, que regula les matèries no reservades per la CE a altres fonts del dret.

La posició de la lleï dins l'ordenament és peculiar. Per un costat, ocupa un rang **inferior a la Constitució**: no pot contradir-la. Per l'altre, com que emana dels representants del poble, té un rang **superior** al de la resta de normes aprovades per altres òrgans de l'Estat (els reglaments).

La lleï té **força i valor**:

- **Força activa:** pot modificar o derogar normes de rang inferior i normes anteriors del mateix rang.

- **Força passiva:** és immune a les normes de rang inferior; cap reglament pot modificar-la ni derogar-la.

- **Valor de lleï:** la seva validesa es controla mitjançant els processos de constitucionalitat (recurs i qüestió d'inconstitucionalitat) davant el **Tribunal Constitucional**.

La CE estableix **reserves de lleï**: certes matèries **només** poden ser regulades per lleï, i no per reglament. El supòsit més clar és l'**article 53.1 CE**, que reserva a la lleï la regulació dels drets fonamentals.

3.2. El procediment legislatiu ordinari

La **lleï ordinària** és la que aproven les Corts Generals pel procediment comú. Té tres fases: iniciativa, elaboració i aprovació.

a) Iniciativa (art. 87 CE): qui pot presentar una proposta de llei?

- El **Govern** -> ho fa mitjançant un **projecte de llei**.
- El **Congrés, el Senat, els parlaments autonòmics i els ciutadans** -> ho fan mitjançant una **proposició de llei**.

La diferència és fonamental: projecte és del Govern; proposició és de la resta d'actors.

b) Elaboració o tramitació: es presenta i es defensen esmenes en tres fases parlamentàries (ponència, comissió i ple). La tramitació s'inicia al **Congrés** i passa al **Senat**, que pot vetar o esmenar el text.

c) Aprovació: la decisió final correspon al **Congrés**, per **majoria simple**. Un cop aprovada, es remet al president del Congrés perquè l'envii al rei per a la **sanció i promulgació**, i s'ordena la publicació al **Butlletí Oficial de l'Estat (BOE)**.

Truc per recordar-ho. La clau és sempre el **Congrés**: el Senat pot posar obstacles però la paraula final la té el Congrés, tant en les lleis ordinàries (majoria simple) com en les orgàniques (majoria absoluta).

3.3. Tipus de llei

La CE preveu diversos tipus de llei:

En funció del tràmit o procediment: llei orgànica, llei de pressupostos, lleis de comissió i de lectura única.

En funció de la matèria: llei orgànica, llei de pressupostos, llei de transferència o delegació, llei d'harmonització i llei marc.

En funció de l'òrgan parlamentari: llei estatal o llei autonòmica.

La llei orgànica és el tipus especial per excel·lència. L'**article 81 CE** estableix que són lleis orgàniques:

- Les que afecten el **desenvolupament dels drets fonamentals** o les **llibertats públiques**.
- Les que aprovin els **estatuts d'autonomia**.
- Les que afecten altres matèries no enumerades expressament per l'article 81 però previstes al llarg de l'articulat de la CE.

L'aprovació, modificació o derogació d'una llei orgànica exigeix la **majoria absoluta del Congrés** (la meitat més un dels seus membres) en una **votació final del conjunt del projecte** (art. 81.2 CE).

Un punt que confon: entre la llei orgànica i la llei ordinària **no hi ha relació de jerarquia**. No és que una sigui "superior" a l'altra. La relació respon al **principi de competència procedimental**: les matèries reservades a llei orgànica han d'usar el procediment de l'art. 81.2, i prou. Fora d'aquelles matèries, una llei ordinària pot regular el que vulgui sense cap limitació de rang.

Compte amb el parany. Llei orgànica **no és jeràrquicament superior** a la llei ordinària. La distinció és de matèria i de procediment, no de posició en la piràmide. Per tant, no poseu la llei orgànica per sobre de l'ordinària en la jerarquia normativa com si fos un graó diferent.

4. Les normes amb rang de llei

Les Corts Generals exerceixen la potestat legislativa en exclusiva. Però la CE permet al Govern dictar normes que, a tots els efectes, tenen el **mateix rang, força i valor que les lleis**: el **decret llei** i el **decret**

legislatiu. En tots dos casos la CE exigeix que les Corts intervinguin en algun moment del procediment.

4.1. El decret llei

Quan sorgeix una **necessitat extraordinària i urgent**, el Govern pot dictar **disposicions legislatives provisionals** en forma de decret llei (article 86.1 CE).

Ara bé, hi ha matèries que mai no poden ser objecte d'un decret llei:

- L'ordenament de les **institucions bàsiques de l'Estat**.
- Els **drets, els deures i les llibertats dels ciutadans**.
- El **règim de les comunitats autònomes**.
- El **dret electoral general**.

Vigència: el decret llei és **provisional** i limitat a **30 dies** des de la promulgació. En aquest termini, el **Congrés dels Diputats** ha d'estudiar-lo i decidir si el **convalida** o el **deroga**. Si el Congrés vol modificar-ne el contingut, el pot tramitar com a projecte de llei per la via d'urgència.

Un afegit important per als exàmens de policia autonòmica: el **Govern de la Generalitat de Catalunya** també pot dictar decrets llei, en els termes que preveu l'Estatut.

Compte amb el parany. El decret llei **no pot afectar** drets i deures fonamentals del Títol I CE, ni el règim de les comunitats autònomes, ni el dret electoral. El Congrés el convalida o deroga en **30 dies**.

4.2. El decret legislatiu

El **decret legislatiu** no neix de la urgència sinó d'una **delegació expressa** que les Corts fan al Govern (article 82 CE). El Govern aprova la norma resultant, que s'anomena decret legislatiu (article 85 CE).

Les condicions que ha de complir la delegació:

- Ha de ser **expressa**: les Corts han de dir explícitament que delegan.
- Ha de referir-se a una **matèria concreta**.
- Ha de fixar un **termini** durant el qual el Govern pot exercir-la; un cop passat, la delegació caduca.

Límit material: no es pot delegar l'elaboració de normes que hagin de ser regulades per llei orgànica (art. 81 CE).

Dos tipus de delegació:

- Si el Parlament encarrega al Govern l'elaboració d'un **text articulat** (norma nova sobre bases establertes), la delegació es fa mitjançant una **lleï de bases**.
- Si el Parlament encarrega al Govern l'elaboració d'un **text refós** (unificació i harmonització de diverses normes ja vigents), la delegació es fa mitjançant una **lleï ordinària**.

Truc per recordar-ho. Decret llei = **urgència** -> 30 dies -> Congrés convalida. Decret legislatiu = **delegació** -> text articulat (lleï de bases) o text refós (lleï ordinària). Les dues normes "les fa el Govern però amb control parlamentari".

5. El reglament

5.1. Concepte i posició en l'ordenament jurídic

El **reglament** és una disposició escrita que dicta l'Administració pública en virtut d'una competència pròpia.

L'**article 97 CE** atribueix en exclusiva al Govern la potestat reglamentària, d'acord amb la CE i les lleis.

El reglament se situa al **darrer graó** de la jerarquia normativa, per sota de la llei. Cap reglament no pot contradir una llei; si ho fa, és nul. A més, el rang reglamentari és intern: el **reial decret** (aprobat pel Consell de Ministres o el President del Govern) té més rang que l'**ordre ministerial** (aprovada per un ministre). Aquesta jerarquia queda recollida a l'**article 24.2 de la Llei 50/1997, de 27 de novembre, del Govern**.

Els governs de les comunitats autònomes també gaudeixen de potestat reglamentària en l'àmbit de les seves competències, en virtut dels estatuts d'autonomia. Pel que fa a Catalunya, l'**article 68 de l'Estatut** defineix el Govern com l'òrgan superior col·legiat que dirigeix l'acció política i l'Administració de la Generalitat i n'exerceix la funció executiva.

5.2. Classes de reglaments

Per raó del contingut material, els reglaments poden ser:

- a) **Jurídics**: regulen matèries que afecten drets i interessos dels ciutadans; produeixen efectes fora de l'àmbit intern de l'Administració.
- b) **Organitzatius**: estableixen normes internes de l'Administració i no afecten (o no afecten directament) els drets i interessos dels ciutadans.

Per la relació amb la llei, els reglaments poden ser:

- a) **Executius**: despleguen o executen una llei prèvia (solen dir "en desplegament de la Llei X...").
- b) **Independents**: no porten causa d'una llei preexistent; el Govern regula en l'àmbit que té atribuït sense que hi hagi una llei de base.

Per raó del titular de la potestat reglamentària: estatals, autonòmics o locals.

Convé distingir els reglaments dels **actes administratius**: el reglament innova l'ordenament amb voluntat de perdurabilitat; l'acte administratiu no crea normes noves sinó que aplica les existents a un cas concret.

5.3. El control dels reglaments

Els **tribunals ordinaris** controlen la potestat reglamentària i la legalitat de l'actuació administrativa (article 106.1 CE). Si un jutge o tribunal considera que un reglament és il·legal, l'ha d'**inaplicar** (article 6 de la Llei Orgànica del Poder Judicial). Més enllà, poden declarar-ne la **nul·litat** i conèixer de la impugnació dels actes dictats en aplicació d'aquell reglament il·legal.

Aquí hi ha una diferència crucial respecte de les lleis: les lleis les controla el **Tribunal Constitucional**; els reglaments els controlen els **tribunals ordinaris** (sobretot la jurisdicció contenciosa administrativa).

Compte amb el parany. Les lleis -> control del **Tribunal Constitucional**. Els reglaments -> control dels **tribunals ordinaris** (jurisdicció contenciosa administrativa). No confongueu qui controla qui.

6. Els tractats internacionals

6.1. Concepte

Un **tractat internacional** és un acord escrit entre un o més estats (o entre estats i organitzacions internacionals) pel qual les parts adquireixen **drets i obligacions**. L'incompliment d'un tractat genera **responsabilitat internacional** davant les altres parts signants. En la mesura que un tractat fixa normes que l'Estat es compromet a respectar, es converteix en una font del dret amb efectes interns.

6.2. La recepció interna dels tractats internacionals

El procediment de conclusió d'un tractat té tres fases:

- a) **Negociació**: a càrrec del **Govern espanyol** (a través dels seus representants).
- b) **Adopció i autenticació**: el text del tractat s'adopta i s'autentica amb la **signatura del representant de l'Estat**, prèvia autorització del **Consell de Ministres**.
- c) **Manifestació del consentiment**: és l'acte que fa que el tractat comenci a produir efectes jurídics. La forma més solemne és la **ratificació**. En aquesta fase ja no actua el Govern sol: la CE preveu la participació del **cap de l'Estat** i, en alguns casos, de les **Corts Generals** (article 94 CE).

6.3. La posició dels tractats en el sistema de fonts

Un cop ratificat el tractat, la seva incorporació al dret intern és **automàtica**: no cal transformar-lo en una norma interna nova. Però la seva posició és específica:

- Els tractats adquireixen **força passiva davant la llei**: les seves disposicions només poden ser derogades o modificades en la forma prevista en els mateixos tractats o d'acord amb les normes generals del dret internacional (article 96.1 CE). Això els dota d'una **rigidesa** que els situa jeràrquicament per sobre de les lleis ordinàries.
- Però la **Constitució** manté la supremacia fins i tot per sobre dels tractats (article 95 CE). Si un tractat fos contrari a la CE, caldria reformar prèviament la CE per poder ratificar-lo.

Truc per recordar-ho. Jerarquia: CE > Tractats > Lleis > Reglaments. Els tractats estan "enmig" perquè no els pot modificar una llei ordinària, però tampoc no superen la Constitució.

Glossari

- **Ordenament jurídic**: conjunt sistemàtic i jerarquitzat de normes que regula la vida en societat i que l'Estat pot fer complir.
- **Unitat, coherència, plenitud, dinamisme, pluralitat**: les cinc característiques de l'ordenament jurídic espanyol.
- **Cadena de validesa**: la successió de normes on cada una troba el seu fonament en la norma superior.
- **Llacuna normativa**: absència de norma aplicable a un supòsit concret; es resol per analogia, costum o principis generals.
- **Principi de jerarquia**: les normes s'ordenen en una piràmide; la superior preval sempre sobre la inferior.
- **Principi de temporalitat**: entre normes del mateix rang, la posterior deroga l'anterior (derogació expressa o tàcita).
- **Principi d'especialitat**: la norma especial preval sobre la general.
- **Principi de competència**: una norma és vàlida si ha estat aprovada per l'òrgan competent seguint el procediment establert.
- **Clàusula de supletorietat (art. 149.3 CE)**: el dret estatal s'aplica supletòriament quan la comunitat autònoma no ha regulat la matèria.
- **Clàusula de prevalença (art. 149.3 CE)**: en conflicte sobre matèria no exclusiva, les normes estatals prevalen sobre les autonòmiques.
- **Constitució espanyola (CE)**: norma suprema de l'ordenament jurídic; supremacia formal i material.

- **Poder constituent:** la sobirania del poble en exercici de la qual s'aprova la CE.
- **Norma suprema:** la CE; immutable per vies ordinàries; control de constitucionalitat com a garantia.
- **Reserva de llei:** certes matèries (especialment drets fonamentals, art. 53.1 CE) només poden ser regulades per llei.
 - **Força activa / passiva de la llei:** la llei pot modificar normes inferiors i anteriors del mateix rang (activa); no la pot modificar cap norma inferior (passiva).
 - **Valor de llei:** la validesa de la llei es controla davant el Tribunal Constitucional.
 - **Iniciativa legislativa (art. 87 CE):** Govern (projecte) + Congrés, Senat, assemblees autonòmiques i ciutadans (proposicions).
 - **Projecte de llei:** iniciativa legislativa del Govern.
 - **Proposició de llei:** iniciativa legislativa d'altres actors (Congrés, Senat, assemblees autonòmiques, ciutadans).
 - **Llei orgànica (art. 81 CE):** exigeix majoria absoluta del Congrés; matèria reservada: drets fonamentals, estatuts d'autonomia i altres.
 - **Llei ordinària:** aprovada per majoria simple; sense requisits procedimentals especials.
 - **Decret llei (art. 86 CE):** norma provisional del Govern per necessitat extraordinària i urgent; convalidada o derogada pel Congrés en 30 dies.
 - **Decret legislatiu (art. 82-85 CE):** norma del Govern aprovada per delegació expressa de les Corts; text articulat (lleis de bases) o text refós.
 - **Delegació legislativa:** autorització de les Corts al Govern per elaborar normes amb rang de llei, de forma expressa, per matèria concreta i amb termini.
 - **Llei de bases:** llei per la qual el Parlament delega en el Govern l'elaboració d'un text articulat.
 - **Text refós:** resultat de la refosa, per delegació, de diverses normes vigents en un sol text.
 - **Reglament:** norma escrita de rang inferior a la llei, dictada per l'Administració en exercici de la potestat reglamentària.
 - **Potestat reglamentària:** atribuïda al Govern per l'art. 97 CE; permet dictar reglaments.
 - **Reglament jurídic:** afecta drets i interessos dels ciutadans.
 - **Reglament organitzatiu:** normes internes de l'Administració, sense efectes externs directes.
 - **Reglament executiu:** desplega o executa una llei prèvia.
 - **Reglament independent:** sense llei preexistent que en justifiqui el contingut.
 - **Acte administratiu:** aplica normes vigents a casos concrets; no innova l'ordenament.
 - **Nul·litat / inaplicació del reglament:** els tribunals ordinaris poden inaplicar o declarar nuls reglaments il·legals (art. 6 LOPJ; art. 106.1 CE).
 - **Tractat internacional:** acord escrit entre estats que crea drets i obligacions i és font del dret intern un cop ratificat.
 - **Ratificació:** forma solemne de manifestar el consentiment d'un Estat en obligar-se per un tractat.
 - **Força passiva dels tractats (art. 96.1 CE):** les seves disposicions només es modifiquen en les formes previstes en el propi tractat o pel dret internacional; les lleis no poden derogar-los.
 - **Supremacia de la CE sobre els tractats (art. 95 CE):** si un tractat és contrari a la CE, cal reformar primer la CE.
 - **Disposició derogatòria / addicional / transitòria / final:** parts de la CE (i d'altres lleis) que completen el text articulat.
 - **Immutabilitat:** la impossibilitat d'alterar una norma pels procediments ordinaris (pròpia de la CE respecte a les lleis).

Punts que cauen a l'examen

- **Cinc característiques** de l'ordenament jurídic espanyol: unitat, coherència, plenitud, dinamisme, pluralitat. Totes cinc.
- **Quatre principis** de relació entre normes: jerarquia, temporalitat, especialitat, competència. El de temporalitat **només** opera entre normes del **mateix rang**. El de competència afecta la validesa, no el rang.
- **Clàusula de supletorietat i clàusula de prevalença** -> art. 149.3 CE. El dret estatal preval en conflicte sobre matèria no exclusiva.
- **Fonts del dret administratiu**: primàries (CE, llei, reglament), subsidiàries (costum, principis generals), indirectes (tractats, jurisprudència, doctrina).
- **CE referendada el 6 de desembre de 1978**. Reformada dues vegades: **1992** (sufragi passiu comunitaris a municipals) i **2011** (art. 135, estabilitat pressupostària).
- **169 articles, 11 títols** (Títol Preliminar + I a X). Part final: 4 addicionals + 9 transitòries + 1 derogatòria + 1 final.
- **Iniciativa legislativa (art. 87 CE)**: Govern (projecte de llei), i Congrés/Senat/assemblees autonòmiques/ciutadans (proposicions de llei).
- **Llei orgànica (art. 81 CE)**: majoria absoluta del Congrés en votació final del conjunt. Matèries: drets fonamentals i llibertats públiques, estatuts d'autonomia i d'altres.
- Relació llei orgànica-ordinària: **principi de competència procedimental**, no de jerarquia.
- **Decret llei (art. 86 CE)**: urgència extraordinària; provisional 30 dies; Congrés convalida o deroga; no pot afectar institucions bàsiques, drets/deures, règim autonòmic, dret electoral. La Generalitat també pot dictar-ne.
- **Decret legislatiu (arts. 82-85 CE)**: delegació expressa de les Corts; text articulat (lleis de bases) o text refós (lleis ordinàries); matèria concreta i termini; no es pot delegar matèria de llei orgànica.
- **Reglament**: rang inferior a la llei; art. 97 CE; llei 50/1997 (jerarquia interna: reial decret > ordre ministerial).
- **Control dels reglaments**: tribunals ordinaris (art. 106.1 CE; art. 6 LOPJ); poden inaplicar-los i declarar-los nuls.
- **Tractats internacionals**: tres fases (negociació -> signatura -> manifestació del consentiment/ratificació); incorporació automàtica; força passiva davant la llei (art. 96.1 CE); però la CE preval sobre els tractats (art. 95 CE).

Resum exprés

- **Ordenament jurídic**: sistema ordenat de normes; 5 característiques: unitat, coherència, plenitud, dinamisme, pluralitat.
- **Relació entre normes**: principis de jerarquia (rang), temporalitat (rang igual), especialitat (norma concreta) i competència (òrgan i procediment competents).
- **Art. 149.3 CE**: supletorietat + prevalença del dret estatal sobre l'autonòmic (fora de competències exclusives).
- **Fonts del dret administratiu**: primàries (CE, llei, reglament) -> subsidiàries (costum, principis generals) -> indirectes.
- **CE**: norma suprema; referendada el 6-12-1978; 169 articles, 11 títols; dues reformes (1992 i 2011, art. 135).

- **Llei**: elaborada per les Corts (o assemblees autonòmiques); força activa i passiva; valor de Llei (control del TC). Llei orgànica: art. 81, majoria absoluta del Congrés, matèries reservades. La distinció LO/LO és de competència, no de jerarquia.
- **Decret Llei**: Govern, urgència, 30 dies, Congrés convalida. **Decret legislatiu**: delegació de les Corts, text articulat (Llei de bases) o refós (Llei ordinària).
- **Reglament**: potestat del Govern (art. 97 CE); reial decret > ordre ministerial; control pels tribunals ordinaris.
- **Tractats**: negociació (Govern) -> signatura (Consell de Ministres) -> ratificació (cap de l'Estat + Corts, art. 94 CE); incorporació automàtica; força passiva davant la Llei; CE preval sobre tractats.

Autoavaluació

1. Quines són les cinc característiques de l'ordenament jurídic espanyol? Explica breument cadascuna.

Unitat (les normes formen una estructura estable), coherència (existeixen regles per resoldre contradiccions), plenitud (sempre hi ha una norma aplicable per a cada supòsit), dinamisme (es preveuen mecanismes de modificació i interpretació) i pluralitat (hi ha múltiples centres de producció normativa: Estat, comunitats autònomes, UE).

2. Quins quatre principis regeixen la relació entre normes? En quin cas s'aplica el principi de temporalitat?

Jerarquia, temporalitat, especialitat i competència. El principi de temporalitat s'aplica exclusivament entre normes del **mateix rang**: la norma posterior deroga l'anterior. No pot operar entre normes de rang diferent (un reglament nou no derogaria mai una Llei antiga).

3. Quan es va referendar la Constitució espanyola i quantes vegades ha estat reformada? En quins anys i per quins motius?

Va ser referendada el **6 de desembre de 1978**. Ha estat reformada dues vegades: el **1992**, per permetre el sufragi passiu dels ciutadans comunitaris en les eleccions municipals (art. 13), i el **2011**, per modificar l'art. 135 i introduir el principi d'estabilitat pressupostària en el context de la crisi econòmica.

4. Quina estructura interna té la Constitució? Quants articles i quants títols té la part articulada?

Preàmbul (sense caràcter vinculant) + part articulada de **169 articles** dividits en **11 títols** (Títol Preliminar i Títols I a X) + part final (4 disposicions addicionals, 9 disposicions transitòries, 1 disposició derogatòria i 1 disposició final).

5. Quina és la diferència entre el decret Llei i el decret legislatiu? Cita els articles de la CE que els regulen.

El **decret Llei** (art. 86 CE) és una norma provisional que el Govern dicta per necessitat extraordinària i urgent, sense delegació parlamentària prèvia. El Congrés la convalida o deroga en 30 dies. El **decret legislatiu** (arts. 82-85 CE) neix d'una delegació expressa de les Corts per a matèria concreta i amb termini: el Govern elabora un text articulat (si les Corts aproven una Llei de bases) o un text refós (si les Corts ho autoritzen per Llei ordinària). La urgència és el tret diferenciador del decret Llei; la delegació, del decret legislatiu.

6. Quin és el rang i el control dels reglaments dins l'ordenament jurídic? Qui els pot inaplicar?

Els reglaments ocupen el rang inferior de la jerarquia normativa, per sota de les lleis. Cap reglament no pot contradir-ne una. Si un jutge o tribunal ordinari considera que un reglament és il·legal (per vulnerar el principi de jerarquia), l'ha d'**inaplicar** (art. 6 de la LOPJ) i pot declarar-ne la nul·litat (art. 106.1 CE). El control dels reglaments correspon als **tribunals ordinaris** (especialment la jurisdicció contenciosa administrativa), no al Tribunal Constitucional, que controla les lleis.

7. Quina és la posició dels tractats internacionals en el sistema de fonts? Poden les lleis derogar un tractat?

Un cop ratificats, els tractats s'incorporen automàticament al dret intern. Gaudeixen de **força passiva** davant les lleis: les seves disposicions no poden ser derogades ni modificades per una llei ordinària, sinó únicament en la forma prevista en el propi tractat o d'acord amb les normes generals del dret internacional (art. 96.1 CE). Tanmateix, la **Constitució preval sobre els tractats** (art. 95 CE): si un tractat fos contrari a la CE, caldria primer reformar la CE.

8. Quina relació hi ha entre la llei orgànica i la llei ordinària? Per quina majoria s'aproven cadascuna?

No és una relació de **jerarquia** sinó de **competència procedimental**: les matèries reservades a llei orgànica (art. 81 CE: drets fonamentals i llibertats públiques, estatuts d'autonomia i d'altres previstes a la CE) han d'usar el procediment de l'art. 81.2, que exigeix la **majoria absoluta del Congrés** en votació final del conjunt. Les lleis ordinàries s'aproven per **majoria simple**. Fora de les matèries reservades, una llei ordinària té exactament el mateix rang que una orgànica.

11

TEMA

Els drets humans i els drets constitucionals**Els drets humans i els drets constitucionals**

Si hi ha un tema que uneix la filosofia del dret, la Constitució espanyola i la feina policial del dia a dia, és aquest. Entendre d'on venen els drets humans, com la Constitució de 1978 els incorpora i, sobretot, com es protegeixen i quan es poden suspendre és imprescindible per a qualsevol aspirant a la PG-ME. No és que caigui "per rutina": és que cada actuació policial té com a límit els drets fonamentals de la persona que tens davant.

La guia segueix fidelment l'estructura del tema B.4 de la guia oficial (edició juny 2026, convocatòria 46/26). Al final trobaràs el glossari, els punts que cauen a l'examen, el resum exprés i l'autoavaluació.

1. Les declaracions de drets humans**Com neixen els drets: dels privilegis als drets universals**

La idea que les persones tenim drets innats, anteriors a l'Estat i que cap govern no pot eliminar, no és immemorial. Neix amb el moviment constitucionalista dels segles XVII i XVIII. La tesi central és la del **dret natural**: existeixen drets que pertanyen a les persones per la seva condició humana, que s'imposen als poders públics i que, per tant, l'Estat ha de respectar, no concedir.

Els primers documents que formalitzen aquesta idea en textos legals concrets vénen d'Anglaterra al segle XVII. Entre els **precedents** que cal recordar hi ha la **Petition of Rights de 1628**, text anglès que limita el poder de la Corona en matèria de detencions i impostos.

Un segle més tard, al **segle XVIII**, el moviment s'estén. A les colònies britàniques d'Amèrica s'aproven diverses cartes de drets; la més important és la **Declaració de drets de Virgínia de 1776**. A Europa, el gran referent és la **Declaració dels drets de l'home i del ciutadà aprovada a França el 1789**.

Aquestes declaracions preconstitucionals declaren quins drets pertanyen a les persones i obliguen els poders públics a respectar-los, però no permeten cap regulació del seu contingut perquè s'entén que són drets previs i indisponibles per a l'Estat.

Truc per recordar-ho. Dues dates clau del segle XVIII: **1776 (Virgínia)** i **1789 (França)**. Associa "Virgínia" amb l'Amèrica colonial i "1789" amb la Revolució Francesa.

La internacionalització: de les constitucions als tractats

El pas següent va ser incorporar els drets als textos constitucionals (la "part dogmàtica" de les constitucions), cosa que es va consolidar fins a la Segona Guerra Mundial. Fins llavors, el reconeixement dels drets era un assumpte intern de cada Estat.

Les greus vulneracions de drets en el període d'entreguerres per part dels règims totalitaris (feixisme, nazisme, estalinisme) van posar de manifest que confiar en el dret intern no era suficient. Calia una protecció internacional. A partir d'aquí es produeix el gran canvi: la **internacionalització dels drets**

humans.

Els instruments principals d'aquesta internacionalització són:

- La **Declaració Universal dels Drets Humans (1948)**, aprovada per les Nacions Unides.
- El **Conveni europeu de drets humans i de les llibertats fonamentals (1950)**.
- El **Pacte internacional de drets civils i polítics (1966)**.
- El **Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals (1966)**.
- En l'àmbit de la Unió Europea, la **Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (2000)**.

La Constitució espanyola de 1978 recull aquesta herència a l'**article 10.2**, que estableix que els drets fonamentals i les llibertats que la CE reconeix s'han d'interpretar de conformitat amb la Declaració Universal dels Drets Humans i els tractats i acords internacionals ratificats per l'Estat espanyol. El Tribunal Constitucional ha estès aquest mandat fins a reconèixer els efectes interns de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans.

Compte amb el parany. L'article 10.2 CE no situa els tractats internacionals per sobre de la Constitució: la CE continua essent la norma suprema. Els tractats són una **eina d'interpretació obligatòria** dels drets constitucionals, no un rang superior.

2. Els drets fonamentals i les llibertats públiques

Drets constitucionals en sentit ampli i en sentit estricte

Els drets fonamentals, entesos com la positivació (el reconeixement jurídic formal) dels drets humans en una constitució, es plasma en la CE com a **drets subjectius amb garanties jurídiques** que en permeten l'efectivitat.

El **títol I de la CE** ("Dels drets i deures fonamentals", arts. 10-55) conté un ampli catàleg de drets. Però cal saber que els **drets fonamentals en sentit estricte** -els de màxima protecció- són els de la **secció primera del capítol II del títol I**, és a dir, els dels **articles 15 a 29**.

Una possible classificació dels drets reconeguts a la CE és la que distingeix entre tres grups:

2.1. Drets personals o de llibertat

Són drets que consagren un àmbit d'autonomia personal on l'Estat no pot entrar. L'Estat no necessita una llei per regular l'exercici d'aquests drets, sinó per protegir-los. Vinculen directament les administracions, que els han de respectar.

La lògica és la de l'**Estat de dret**: l'Estat ha d'abstenir-se de regular l'esfera privada de la ciutadania i limitar-se a reconèixer-los.

Exemples rellevants:

- **Dret a la vida i a la integritat física i moral** (art. 15).
- **Dret a la llibertat ideològica i religiosa i de culte** (art. 16).
- **Dret a la llibertat i a la seguretat** (art. 17).
- **Dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge; inviolabilitat del domicili i secret de les comunicacions** (art. 18).
- **Llibertat de residència i de circulació** (art. 19).

2.2. Drets de participació o polítics

Permeten a la ciutadania participar, directa o indirectament, en la formació de la voluntat estatal com a membres de la comunitat política. La lògica és la de l'**Estat democràtic**: es garanteix el pluralisme polític i la participació en els assumptes públics, superant la separació estricta entre esfera privada i esfera pública.

Exemples:

- **Dret a la llibertat d'expressió** (art. 20), que inclou la llibertat d'informació i la llibertat de càtedra.
- **Dret de reunió i manifestació** (art. 21).
- **Dret d'associació** (art. 22).
- **Dret al sufragi actiu** (dret a votar) i **passiu** (dret a ser elegit) i dret de participació política (art. 23).
- **Dret de petició als poders públics** (art. 29).

2.3. Drets econòmics i socials

Impliquen la **intervenció activa** dels poders públics per garantir unes condicions de vida dignes per a tothom. L'Estat no s'absté, sinó que actua: garanteix l'accés a l'educació, protegeix els treballadors i sotmet els drets econòmics a l'interès general. La lògica és la de l'**Estat social**.

Exemples:

- **Dret a l'educació** (art. 27).
- **Dret al treball** (art. 35).
- **Dret a la vaga i dret de sindicació** (art. 28).
- **Dret a la negociació col·lectiva** (art. 37).
- **Dret a la propietat** (art. 33).

Truc per recordar-ho. Tres tipus de drets, tres models d'Estat: **personals = Estat de dret** (l'Estat s'absté); **participació = Estat democràtic** (la ciutadania participa); **econòmics i socials = Estat social** (l'Estat actua positivament).

3. La titularitat dels drets constitucionals

La CE no especifica de manera expressa qui pot ser titular dels drets. Ha estat el **Tribunal Constitucional** qui ha establert els criteris principals.

3.1. Nacionals

Les persones físiques amb **nacionalitat espanyola** són titulars dels drets constitucionals. Per exercir determinats drets, però, cal complir requisits addicionals: per exemple, el dret de sufragi actiu i passiu (art. 23) només correspon als nacionals majors d'edat.

3.2. Estrangers

L'**article 13.1 CE** estableix que els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques del títol I en els termes que estableixin els tractats i la llei. L'**article 13.2** precisa que només els espanyols són titulars dels drets de l'article 23 (sufragi i accés a càrrecs públics), amb l'excepció del sufragi a les eleccions municipals per criteris de reciprocitat.

El Tribunal Constitucional ha anat modulant la seva posició al llarg del temps:

Inicialment, la **STC 107/1984** admetia que la desigualtat de tracte entre estrangers i espanyols podia ser constitucionalment acceptable. Aquesta posició es va reformular amb la **STC 263/2007, de 7 de novembre**, que imposa com a límit infranquejable el de la **dignitat de la persona**.

La situació actual, combinant aquesta sentència i la **Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, de drets i llibertats dels estrangers a Espanya** (reformada per la Llei orgànica 2/2009, d'11 de desembre), estableix tres categories:

a) Drets que pertanyen a tothom per igual, nacionals i estrangers, perquè estan vinculats a la dignitat i la condició de persona: dret a la vida, a la integritat física i moral, tutela judicial efectiva, dret a la llibertat.

b) Drets dels quals els nacionals en son titulars plens, i que els estrangers poden exercir però amb les condicions que prevegi la llei, sempre que es respecti el contingut mínim. La LO 4/2000 tendeix a equiparar nacionals i estrangers residents pel que fa als drets vinculats amb la dignitat, com el dret de reunió i manifestació i el dret d'associació. El TC va determinar que la definició constitucional del dret de reunió fa necessari reconèixer un contingut mínim d'aquell dret a qualsevol persona, independentment de si resideix legalment o no al país. S'hi afegeixen el dret a la vaga i el dret a l'educació, tot i que el legislador pot condicionar-ne l'exercici.

c) Drets que pertanyen exclusivament als nacionals: el dret de sufragi i d'accés a funcions i càrrecs públics (art. 23). Amb l'excepció prevista a l'article 6 de la LO 4/2000 (modificada per la LO 2/2009): els estrangers residents poden participar en les **eleccions municipals**.

Compte amb el parany. La reforma clau en matèria de drets dels estrangers és la **STC 263/2007**, no la 107/1984. La primera es limita a admetre la desigualtat; la segona la corregeix posant la dignitat com a límit. Les preguntes d'examen solen enredar les dues.

4. Els drets constitucionals relacionats amb el procés penal

La Constitució estableix un conjunt de drets específicament orientats a garantir que els processos penals respectin les persones. Per a un Mosso, aquest és el bloc de contingut més directament relacionat amb la feina diària.

4.1. Dret a la llibertat (article 17 de la Constitució espanyola)

El dret a la llibertat permet a qualsevol persona organitzar la seva vida individual i social en qualsevol moment i lloc dins el territori nacional, d'acord amb les seves opcions i conviccions. No és possible que ni els poders públics ni els particulars interfereixin en l'autonomia física personal, tret que una llei ho autoritzi expressament. Ningú pot ser privat de llibertat si no és per causes legalment previstes i de manera proporcional.

Les **garanties del dret a la llibertat** que recull la Constitució són:

a) Les causes de privació de llibertat han d'estar previstes en una **lleí orgànica** que les justifiqui proporcionalment.

b) La **detenció** no pot durar més del temps estrictament necessari per fer les indagacions i, en tot cas, com a **màxim 72 hores**. En aquest termini la persona ha de ser posada en llibertat o a disposició de l'autoritat judicial.

c) **Drets de la persona detinguda**: ser informada dels seus drets i de les raons de la detenció; no

obligació de declarar; dret a l'assistència lletrada.

d) **Procediment d'habeas corpus**: permet posar immediatament a disposició judicial qualsevol persona detinguda il·legalment. És un procediment senzill i àgil perquè el jutge es pronuncii sobre si la detenció és o no legal.

4.2. Dret a la inviolabilitat del domicili (article 18.2 de la Constitució espanyola)

L'objecte d'aquest dret és protegir l'àmbit de privacitat de la persona dins l'espai físic que ella tria com a domicili. El domicili és **inviolable**. Només és legítima l'entrada en tres supòsits:

- a) **Consentiment del morador**. Ha de ser exprés o deduir-se de manera evident de la seva conducta.
- b) **Delicte flagrant**. Quan hi ha evidència directa de la comissió del delicte (no simples presumpcions) i la intervenció policial és urgent.
- c) **Autorització judicial**. L'autorització pot atorgar-se per a la investigació criminal (escorcoll del domicili), per procedir a la detenció de persones que hi siguin o per executar resolucions judicials.

Les proves obtingudes vulnerant aquest dret són **invàlides** i no poden fer-se servir en el procés.

Compte amb el parany. La jurisprudència és clara: per al delicte flagrant cal **evidència directa** (percepció directa), no n'hi ha prou amb sospites o indicis. Si no hi ha evidència directa, la intervenció sense ordre judicial pot invalidar les proves obtingudes.

4.3. Dret al secret de les comunicacions (article 18.3 de la Constitució espanyola)

Es garanteix el secret de les comunicacions, especialment les postals, telegràfiques i telefòniques. El contingut protegit inclou tant la mateixa comunicació com la **identitat dels interlocutors**.

La intervenció de les comunicacions només és possible mitjançant **resolució judicial motivada i proporcional**. No n'hi ha prou amb simples sospites o amb una sol·licitud policial que no n'argumenti la necessitat.

Igual que en el cas del domicili, les proves obtingudes vulnerant aquest dret són **invàlides** i no es poden fer servir en el procés.

4.4. Dret a la tutela judicial efectiva (article 24.2 de la Constitució espanyola)

La tutela judicial efectiva estableix garanties perquè les persones puguin defensar els seus drets i interessos davant els òrgans judicials. Es distingeix entre garanties generals (per a tots els processos) i garanties específiques del procés penal.

Garanties generals:

- a) **Lliure accés als jutges i tribunals**: qualsevol persona pot acudir als òrgans judicials defensant una pretensió jurídica.
- b) **Dret al jutge ordinari predeterminat per la llei**: el jutge ha d'haver estat creat per la llei prèviament i ha de tenir atribuïda la competència per al cas.
- c) **Dret a la defensa i a l'assistència lletrada**: dret a comparèixer representat per advocat; si no hi ha mitjans econòmics, dret a advocat d'ofici.
- d) **Dret a un procés contradictori i amb igualtat, i prohibició d'indefensió**: totes les parts han de conèixer les actuacions de les altres i disposar dels mateixos instruments per a la seva defensa.
- e) **Dret a utilitzar els mitjans de prova pertinents**: les parts poden presentar les proves en què es

fonamenten les seves pretensions.

f) **Dret a un procés sense dilacions indegudes:** el procés ha de concloure en un termini raonable, atenent les circumstàncies del cas.

g) **Dret a obtenir una resolució motivada:** el jutge ha de dictar una resolució fonamentada en dret que es pronunciï sobre les pretensions formulades.

h) **Dret a recórrer la decisió:** si la llei preveu un recurs, les parts del procés l'han de poder interposar.

i) **Dret a l'execució de la decisió:** el dret que la resolució judicial sigui portada a terme pels òrgans judicials quan el condemnat no la compleixi voluntàriament.

Garanties específiques del procés penal:

a) **Dret a ser informat de l'acusació:** la persona ha de ser informada dels fets pels quals se l'acusa i del tipus de delictes que impliquen.

b) **Dret a no declarar contra si mateix i a no confessar-se culpable:** l'acusat pot guardar silenci i no col·laborar en la investigació.

c) **Dret a la presumpció d'innocència:** perquè la persona pugui ser condemnada, l'acusació ha de provar la seva culpabilitat; mentre dura el procés, no pot ser tractada com a responsable del fet.

4.5. Mesures de protecció integral sobre la violència sexual

La **Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia de la llibertat sexual** estableix les mesures de protecció integral sobre la violència sexual. Per a l'examen convé tenir presents especialment els títols sobre les **disposicions generals** (Títol Preliminar), la **prevenció i detecció** (Títol II) i l'**actuació de les forces i cossos de seguretat** (Títol V).

Truc per recordar-ho. Memoritza la sigla **LO 10/2022** i la data: **6 de setembre**. La llei s'anomena col·loquialment "Llei del sí és sí", tot i que la nomenclatura oficial és "de garantia de la llibertat sexual".

5. Les garanties normatives

Les garanties normatives protegeixen els drets constitucionals enfront dels poders públics (especialment l'executiu) per evitar que els puguin buidar de contingut.

5.1. La vinculació de tots els poders públics als drets i les llibertats

L'**article 53.1 de la CE** estableix que els drets i les llibertats reconeguts al capítol segon del títol I vinculen **tots els poders públics**. No es tracta d'una simple reiteració de l'article 9.1 (que estableix que la CE vincula tota la ciutadania i els poders públics). La diferència és significativa: l'article 53.1 s'adreça específicament als poders públics per advertir-los del caràcter especial dels drets constitucionals. A més, evidencia el **valor normatiu immediat** dels drets: han de ser respectats sense necessitat de cap llei que els desplegui.

5.2. El principi de reserva de llei

L'eficàcia directa dels drets no exclou la regulació normativa del seu exercici, però l'article 53.1 CE estableix que aquesta regulació **només pot fer-se per llei** (reserva de llei). Això garanteix que únicament el Parlament (representant de la voluntat popular) pugui regular els drets, evitant la intervenció de

l'executiu per via reglamentària.

Per als drets de la **secció primera del capítol II** (arts. 15 a 29), la llei que els regula ha de ser una **lleï orgànica** (aprovada per majoria absoluta del Congrés). A més, en cap cas el legislador pot afectar el **contingut essencial** del dret (article 53.1 CE): existeix un mínim constitucional intocable.

5.3. La rigidesa de la Constitució espanyola

Els drets dels articles 15 a 29 de la CE només poden ser reformats seguint el procediment de l'**article 168 CE**, el més exigent de tots. Requereix: acord de dos terços de cadascuna de les cambres, dissolució de les cambres, convocatòria de noves eleccions, ratificació per les noves cambres de la decisió de reforma, aprovació de la reforma per dos terços de cadascuna de les cambres i, finalment, sotmetiment a referèndum. Aquesta dificultat extrema de reforma és en si mateixa una garantia del reconeixement constitucional d'aquests drets.

Compte amb el parany. El procediment de l'article 168 és el de reforma **aggravada**, que requereix **dos terços** de cada cambra i dissolució. El de reforma "ordinària" (art. 167) requereix tres cinquenes parts i no implica dissolució. Els drets dels arts. 15-29 exigeixen sempre el procediment agravat.

6. Les garanties institucionals: el Defensor del Poble

Les garanties institucionals funcionen creant òrgans específicament orientats a defensar els drets constitucionals. A Espanya, la figura principal és el **Defensor del Poble**, previst a l'**article 54 CE** i regulat per la **Llei orgànica 3/1981, de 6 d'abril**.

El Defensor del Poble és l'**alt comissionat de les Corts Generals**, designat per aquestes per a la defensa dels drets del títol I. Pot supervisar l'activitat de l'Administració i donar-ne compte a les Corts.

Algunes comunitats autònomes han creat figures anàlogues. A **Catalunya** existeix el **Síndic de Greuges**.

6.1. Nomenament

El Defensor del Poble és escollit per un **període de cinc anys** per les **Corts Generals**, entre espanyols majors d'edat que es trobin en el ple gaudi dels seus drets civils i polítics. L'elecció requereix la majoria de **tres cinquenes parts al Congrés**, i ha de ser **ratificada** per la mateixa majoria al Senat.

6.2. Funcions

Pot actuar **d'ofici o a instància de part** (qualsevol persona física o jurídica que invoqui un interès legítim pot adreçar-se al Defensor del Poble). Tots els poders públics han d'auxiliar-lo amb caràcter preferent i urgent.

Les seves funcions principals:

- a) **Supervisar l'activitat de l'Administració** per defensar els drets del títol I, amb facultats d'inspecció i investigació.
- b) **Suggerir a l'òrgan legislatiu o administratiu** la modificació de les normes que vulnerin drets constitucionals.
- c) **Interposar recursos d'inconstitucionalitat i recursos d'empara** davant el Tribunal Constitucional.
- d) **Dirigir recomanacions i advertències** a les autoritats i funcionaris de l'Administració sobre el

funcionament d'un departament, organisme o funcionari concret.

e) **Exercitar l'acció de responsabilitat** contra autoritats i funcionaris i donar compte al Ministeri Fiscal de les conductes que puguin ser constitutives de delictes.

f) **Eleva un informe anual de la seva gestió** a les Corts Generals.

Truc per recordar-ho. El Defensor del Poble és comissionat de les **Corts Generals** (Parlament), no del Govern. Dura **5 anys** i s'escull per **3/5 del Congrés** (ratificació del Senat per la mateixa majoria). A Catalunya, l'equivalent és el **Síndic de Greuges**, comissionat del **Parlament de Catalunya**.

7. Les garanties jurisdiccionals

Les garanties jurisdiccionals actuen un cop que ja s'ha produït la vulneració d'un dret, i intenten reparar-la. Existeixen tres vies: el recurs d'empara ordinari, el recurs d'empara constitucional i el procediment davant el Tribunal Europeu de Drets Humans.

7.1. El recurs d'empara ordinari

L'article 53.2 CE preveu que qualsevol ciutadà pot demanar la tutela de les llibertats i els drets reconeguts a l'article 14 i a la secció primera del capítol 2 del títol I davant els **tribunals ordinaris**, per un procediment basat en els principis de **preferència i sumarietat**.

Originalment es va aprovar la **Llei 62/1978, de 26 de desembre, de protecció jurisdiccional dels drets fonamentals**, que va estar en vigor fins el **28 d'abril de 2003**. Des d'aquella data, en comptes d'un procediment únic, s'utilitzen els procediments específics de cadascun dels ordres jurisdiccionals:

Garantia contenciosa administrativa (arts. 114 a 122 de la Llei de la jurisdicció contenciosa administrativa). Els procediments en els quals s'al·legui vulneració de drets han de tenir tramitació preferent i s'escurcen els terminis. Hi ha protecció específica del dret de reunió: si l'autoritat prohibeix o proposa modificar una reunió, els promotors poden interposar recurs contenciós administratiu en el termini de **48 hores** des de la notificació, i el jutge ha de decidir en **4 dies**.

Garantia jurisdiccional civil (arts. 249 i 250 de la Llei d'enjudiciament civil). Regula la tramitació de les demandes per vulneració del dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge, o que demanin tutela civil d'altres drets fonamentals, i les demandes d'exercici de l'acció de rectificació.

Garantia jurisdiccional laboral (arts. 177 a 184 de la Llei reguladora de la jurisdicció social). Preveu la tramitació de les demandes per vulneració de drets de llibertat sindical, amb caràcter urgent i preferent; les altres demandes de tutela de drets en l'àmbit laboral se segueixen pel mateix procediment específic.

7.2. El recurs d'empara constitucional

L'article 53.2 CE preveu, a més, un recurs d'empara davant el **Tribunal Constitucional (TC)** per als mateixos drets que pot tutela l'empara ordinària, més el dret a l'objecció de consciència (art. 30.2).

L'empara constitucional protegeix la ciutadania de les violacions causades per **disposicions, actes jurídics o la simple via de fet** dels poders públics de l'Estat, de les comunitats autònomes i d'altres ens públics de caràcter territorial, corporatiu o institucional, i dels seus funcionaris o agents (art. 41.2 LOTC).

El recurs d'empara davant el TC és **subsidiari**: només s'hi pot acudir quan les vies de protecció ordinàries han estat insatisfactòries. L'excepció és quan la vulneració prové del poder legislatiu, en aquest cas es pot

acudir directament al TC.

Qui pot interposar l'empara constitucional (legitimació):

- Les persones naturals o jurídiques que invoquin un interès legítim (ha de ser la persona directament afectada per la violació o la que hagi estat part en el procés judicial corresponent).
- El Defensor del Poble.
- El Ministeri Fiscal.

Tipus d'impugnacions:

Violacions originades per òrgans legislatius: l'objecte són les decisions o actes sense valor de llei de les Corts Generals o de les assemblees legislatives de les comunitats autònomes. El recurs ha d'interposar-se en el termini de **tres mesos** des que la decisió és ferma. No cal acudir prèviament a la via judicial.

Violacions originades per òrgans executius: l'objecte són les disposicions, actes jurídics o la simple via de fet del Govern o dels òrgans executius de les comunitats autònomes. Cal exhaurir la via judicial prèvia. L'empara s'ha d'interposar en el termini dels **vint dies** següents a la notificació de la resolució dictada en el procés judicial.

Violacions originades per òrgans judicials: l'objecte és un acte o omissió d'un òrgan judicial. Cal exhaurir la via judicial prèvia i la violació ha de ser imputable de manera directa a l'acció o omissió judicial; s'ha d'haver invocat en el procés el dret vulnerat. L'empara s'ha d'interposar en el termini de **trenta dies** des de la notificació de la resolució. Prèviament, cal haver intentat la reparació per tots els mitjans processals vàlids, incloent-hi l'incident de nul·litat d'actuacions.

Tramitació: Interposat el recurs, pot ser inadmès si no compleix els requisits de la LOTC. Si s'admet, la competència correspon a les sales del TC. Durant la tramitació es pot sol·licitar la **suspensió de l'acte impugnat**, que s'acordarà si l'execució pot causar un perjudici que faria perdre a l'empara la seva finalitat; pot denegar-se si pot pertorbar greument els interessos generals o els drets d'un tercer. En general, no procedeix la suspensió, però sí seria possible quan l'execució provoqués un perjudici greu, irreparable i concret.

La resolució del TC pot ser **estimatòria** (reconeix el dret, declara la nul·litat de l'acte vulnerador i restableix el titular en l'exercici del dret) o **desestimatòria**.

Compte amb el parany. Els terminis de l'empara constitucional no són iguals per a tothom: **3 mesos** per a violacions per òrgans legislatius; **20 dies** per a violacions per òrgans executius; **30 dies** per a violacions per òrgans judicials. Una pregunta d'examen pot barrejar-los per confondre't.

7.3. El procediment de tutela dels drets que preveu el Conveni europeu de drets humans

El **títol II del Conveni europeu de drets humans** (arts. 19 a 51) regula el procediment per acudir al **Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH)** en defensa dels drets reconeguts al Conveni.

Un cop esgotades les vies internes de protecció dels drets, és possible acudir al TEDH sempre que el dret que es consideri vulnerat estigui reconegut al Conveni. Cal haver esgotat la via judicial interna. El termini per presentar la demanda és de **sis mesos** des de la data de la decisió judicial interna ferma.

Qui pot presentar la demanda: les **persones físiques, les organitzacions no governamentals i els grups de particulars** que es considerin víctimes d'una violació dels drets del Conveni per una de les parts contractants.

La demanda pot ser inadmesa si no compleix els requisits del Conveni. Si s'admet, s'intenta arribar a un

acord amistós per un procediment confidencial; si s'arriba a l'acord, s'arxiva el cas i es dicta una decisió que exposa els fets i la solució. Si no hi ha acord, es continua el procediment fins que la sala dicta sentència. La sentència de la sala es pot recórrer en supòsits excepcionals davant la **gran sala**, en el termini de **tres mesos**.

Si la sentència és estimatòria, ordena el cessament de la violació i la reposició de la part lesionada en l'exercici del dret; deixa al dret intern de cada país l'execució de la sentència.

8. La suspensió dels drets constitucionals

La CE permet que en determinades situacions excepcionals es suspengui l'exercici d'alguns drets. Aquesta suspensió s'ha d'interpretar sempre de manera **restrictiva**: el Tribunal Constitucional ha dit que la suspensió només es justifica en un Estat democràtic per a la defensa dels drets constitucionals quan certes accions limiten o impedeixen de fet el seu exercici, o posen en perill l'ordenament constitucional.

8.1. La suspensió general dels drets

L'**article 116 CE** preveu que, en determinades situacions, es puguin declarar els **estats d'alarma, excepció i setge**, regulats per la **Llei orgànica 4/1981, d'1 de juny**.

Important: durant l'**estat d'alarma** no es pot suspendre l'exercici dels drets, tan sols es produeixen determinades restriccions en el seu exercici. Les suspensions pròpiament dites es produeixen en l'estat d'excepció i en l'estat de setge.

L'estat d'excepció

Es pot declarar quan el lliure exercici dels drets i les llibertats, el normal funcionament de les institucions democràtiques, els serveis públics essencials o qualsevol altre aspecte de l'ordre públic estan tan greument alterats que les potestats ordinàries no són suficients per restablir-los.

El declara el **Govern**, mitjançant decret del Consell de Ministres, **prèvia autorització del Congrés dels Diputats**, per un termini màxim de **30 dies**, prorrogable per un termini igual (amb els mateixos requisits). El decret ha de determinar expressament els efectes: els drets suspesos, l'àmbit territorial i la durada.

Els drets que poden ser suspesos en l'estat d'excepció:

- **Dret a la llibertat (art. 17)**, a excepció dels drets de l'apartat 3. Es pot detenir una persona si hi ha sospites fonamentades que provocarà alteracions de l'ordre públic, durant un termini màxim de **10 dies**. La detenció s'ha de comunicar al jutge en el termini de **24 hores**.
- **Dret a la inviolabilitat del domicili (art. 18.2)**. Es permeten inspeccions i escorcolls domiciliaris si es consideren necessaris per al manteniment de l'ordre públic. S'ha de comunicar **de forma immediata** al jutge.
- **Dret al secret de les comunicacions (art. 18.3)**. Es poden intervenir les comunicacions necessàries per a l'esclariment de fets presumptament delictius o per al manteniment de l'ordre públic. Aquesta intervenció s'ha de comunicar, **mitjançant escrit motivat**, al jutge competent.
- **Llibertat de circulació i residència (art. 19)**. Es pot prohibir la circulació de persones i vehicles per determinades zones; exigir que les persones comuniquin els seus desplaçaments; o obligar determinades persones a desplaçar-se fora de la seva localitat habitual.
- **Drets a la llibertat d'expressió, a la producció i creació literària, artística, científica i tècnica (art.**

20.1.a i b i art. 20.5). En cap cas les mesures adoptades poden comportar una **censura prèvia**.

- **Drets de reunió i manifestació (art. 21).** La llei exclou d'aquests supòsits les reunions orgàniques dels partits polítics, sindicats i organitzacions empresarials fetes en compliment dels fins dels articles 6 i 7 CE.

- **Drets de vaga i d'adopció de mesures de conflicte col·lectiu (arts. 28.2 i 37.2).**

L'estat de setge

Es pot declarar quan es produeixi o amenaci de produir-se una **insurrecció o acte de força** contra la sobirania o la independència de l'Estat espanyol, la seva integritat territorial o l'ordenament constitucional.

El declara la **majoria absoluta del Congrés dels Diputats**, a proposició del Govern. S'ha de determinar de manera expressa l'àmbit territorial, la durada i les condicions.

A més de la possible suspensió dels drets prevista per a l'estat d'excepció, en l'estat de setge es poden suspendre les **garanties de la persona detinguda** de l'article 17.3: el dret a la informació de les raons de la detenció i dels seus drets, i el dret a l'assistència lletrada.

Compte amb el parany. Qui declara cada estat és diferent: l'estat d'**excepció** el declara el **Govern** (amb autorització del Congrés); l'estat de **setge** el declara el **Congrés** (a proposició del Govern, per majoria absoluta). Moltes preguntes de test treballen exactament aquesta diferència.

8.2. La suspensió individual dels drets

L'**article 55.2 CE** preveu la possible suspensió dels drets reconeguts als articles 17.2, 18.2 i 18.3 per a les persones detingudes en relació amb la **investigació de l'actuació de bandes armades o elements terroristes**.

Les concrecions pràctiques d'aquesta suspensió individual:

En relació amb l'article 17.2 (durada de la detenció): el termini màxim de detenció es pot prorrogar fins a **cinc dies**, prèvia **autorització judicial** atorgada abans del termini de 72 hores.

En relació amb l'article 18.2 (inviolabilitat del domicili): es pot procedir a l'entrada i escorcoll domiciliari **sense autorització judicial prèvia**, però l'actuació ha de ser comunicada al jutge competent.

En relació amb l'article 18.3 (secret de les comunicacions): el jutge pot acordar, per un termini de **tres mesos** (prorrogable per tres mesos més), l'observació postal, telegràfica o telefònica de les persones sospitoses de pertànyer o estar relacionades amb grups armats. En supòsits d'urgència, pot adoptar la mesura el **Ministeri d'Interior** o, si no, el **Secretari d'Estat de Seguretat**, comunicant-ho al jutge, que ha de confirmar o revocar la mesura.

Truc per recordar-ho. La suspensió individual sempre requereix vinculació amb bandes armades o terrorisme. El termini de detenció s'allarga de 72 hores a **5 dies** (amb autorització judicial prèvia); l'observació de les comunicacions pot durar fins a **3 mesos + 3 mesos prorrogables** (per ordre judicial).

Glossari

Actuar d'ofici o a instància de part: el Defensor del Poble pot iniciar actuacions per pròpia iniciativa (d'ofici) o perquè algú li ho demana (a instància de part).

Assistència lletrada: dret a ser assistit per un advocat en les diligències policials i judicials.

Constitucionalisme / moviment constitucionalista: corrent que propugna la limitació del poder estatal mitjançant una constitució i el reconeixement de drets naturals inalienables.

Conveni europeu de drets humans (CEDH, 1950): tractat del Consell d'Europa, vinculant per als estats membres; el TEDH en controla l'aplicació.

Declaració Universal dels Drets Humans (DUDH, 1948): declaració aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides. No és jurídicament vinculant per als estats, però és la referència moral i política universal.

Defensor del Poble: alt comissionat de les Corts Generals per a la defensa dels drets del títol I de la CE. Elegit per les Corts per 5 anys, per 3/5 del Congrés.

Dret natural: teoria filosòfica que sosté que existeixen drets propis de les persones, anteriors a l'Estat i inalienables.

Drets constitucionals: drets reconeguts i garantits per la constitució d'un Estat, amb eficàcia jurídica dins del seu ordenament.

Drets fonamentals (sentit estricte): drets de la secció primera del capítol II del títol I de la CE (arts. 15-29), que gaudeixen de la màxima protecció.

Drets humans: drets que pertanyen a tota persona per la seva condició humana, reconeguts en normes internacionals.

Escorcoll domiciliari: inspecció del domicili per les autoritats, que requereix autorització judicial, consentiment o flagrant delictes (o mesures excepcionals en estat d'excepció/setge).

Estat d'alarma: estat excepcional del qual es deriven restriccions (no suspensions) dels drets; no afecta el contingut dels drets constitucionals.

Estat d'excepció: estat excepcional declarat pel Govern (autoritzat pel Congrés) durant el qual es pot suspendre l'exercici de determinats drets (màxim 30 dies + 30 dies).

Estat de setge: estat excepcional declarat per la majoria absoluta del Congrés (a proposició del Govern) per a situacions d'insurrecció o acte de força contra l'Estat.

Estat de dret: model estatal en el qual el poder es limita per la llei i es garanteixen els drets individuals.

Estat social: model estatal en el qual els poders públics intervenen activament per garantir unes condicions de vida dignes per a tota la ciutadania.

Garanties normatives: mecanismes normatius (reserva de llei, rigidesa constitucional, vinculació dels poders públics) que protegeixen els drets reconeguts a la CE.

Habeas corpus: procediment que permet que qualsevol persona detinguda il·legalment sigui posada immediatament a disposició judicial.

Inalienable: que no es pot cedir ni transmetre. Els drets naturals són innats, anteriors a l'Estat i inalienables.

Internacionalització dels drets humans: procés de reconeixement i protecció dels drets humans en el pla internacional, a partir de la Segona Guerra Mundial.

Jurisprudència: conjunt de decisions i criteris interpretatius emanats dels tribunals (especialment TC i TEDH en aquest tema).

LO 4/2000: Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, de drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, reformada per la LO 2/2009.

Llei orgànica: llei que requereix majoria absoluta del Congrés en la votació final. Necessària per regular els drets fonamentals dels arts. 15-29 CE.

Pluralisme polític: principi democràtic que garanteix la coexistència de diverses opcions polítiques i la participació de la ciutadania en la vida pública.

Poder públic: l'Estat, les comunitats autònomes, les entitats locals i els seus organismes, funcionaris i agents.

Principi de preferència i sumarietat: el procediment d'empara ordinari davant els tribunals ha de tramitar-se amb prioritat sobre altres procediments i en terminis breus.

Proves invàlides: proves obtingudes vulnerant drets constitucionals (especialment inviolabilitat del domicili i secret de les comunicacions) que no es poden usar en el procés.

Recurs subsidiari: recurs al qual només es pot acudir quan les vies de protecció ordinàries han estat insatisfactòries.

Resolució desestimàtòria: resolució que desestima el recurs d'empara i no reconeix la vulneració del dret al·legat.

Resolució estimatòria: resolució que reconeix la vulneració del dret, declara la nul·litat de l'acte vulnerador i restableix el titular en l'exercici del dret.

Síndic de Greuges: comissionat del Parlament de Catalunya per a la defensa dels drets de les persones davant l'Administració; equivalent català del Defensor del Poble.

Suspensió individual dels drets: suspensió dels drets reconeguts als arts. 17.2, 18.2 i 18.3 CE per a persones investigades per bandes armades o terrorisme (art. 55.2 CE).

Titulars dels drets: subjectes que gaudeixen dels drets constitucionals; nacionals, estrangers (en els termes previstos per la llei) i, en alguns casos, persones jurídiques.

Tutela ordinària dels drets: protecció dels drets constitucionals a través dels tribunals ordinaris (contenciosos, civils, laborals).

Punts que cauen a l'examen

- La **Petition of Rights** és un document anglès del **segle XVII (1628)**, no del XVIII. La Declaració de drets de **Virgínia** és de **1776** i la **Declaració dels drets de l'home i del ciutadà** (França) és de **1789**.
- La internacionalització dels drets humans es produeix a partir de la **Segona Guerra Mundial**, com a resposta als règims totalitaris (feixisme, nazisme, estalinisme).
- Els instruments internacionals clau: **DUDH (1948)**, **CEDH (1950)**, **Pacte de drets civils i polítics (1966)**, **Pacte de drets econòmics, socials i culturals (1966)**, **Carta de Drets Fonamentals de la UE (2000)**.
- L'**article 10.2 CE** obliga a interpretar els drets fonamentals de conformitat amb la DUDH i els tractats internacionals ratificats per Espanya.
- Els **drets fonamentals en sentit estricte** (màxima protecció) es troben als **articles 15 a 29 CE** (secció primera del capítol II del títol I).
- La classificació dels drets: **personals o de llibertat** (Estat de dret, l'Estat s'absté); **de participació o**

polítics (Estat democràtic); **econòmics i socials** (Estat social, l'Estat actua positivament).

- La **STC 263/2007, de 7 de novembre** estableix la dignitat de la persona com a límit al legislador en matèria de drets dels estrangers (substitueix el criteri de la STC 107/1984).
- Els estrangers **no** poden exercir el dret de sufragi i accés a càrrecs públics (art. 23), excepte en les **eleccions municipals** per criteri de reciprocitat.
- **Art. 17 CE**: detenció màxima de **72 hores**; drets del detingut (informació, no declarar, assistència lletrada); procediment d'**habeas corpus**.
- **Art. 18.2 CE**: entrada al domicili legítima per consentiment, **delicte flagrant** (amb evidència directa, no simples sospites) o **autorització judicial**.
- **Art. 18.3 CE**: intervenció de comunicacions sempre per **resolució judicial motivada i proporcional**; les proves obtingudes vulnerant aquest dret són invàlides.
- **Art. 24.2 CE**: garanties generals i específiques del procés penal, incloent el dret a la **presumpció d'innocència** i el dret a **no declarar contra si mateix**.
- **LO 10/2022, de 6 de setembre**: llei de garantia de la llibertat sexual; rellevants els títols Preliminar, II i V per a Mossos.
- Les garanties normatives: **vinculació de tots els poders públics** (art. 53.1 CE), **reserva de llei** (lleï orgànica per als arts. 15-29), **rigidesa constitucional** (art. 168 CE: dos terços de cada cambra, dissolució, noves eleccions, ratificació, referèndum).
- **Defensor del Poble** (art. 54 CE; LO 3/1981): comissionat de les Corts Generals; mandat de **5 anys**; elegit per **3/5 del Congrés** (ratificat per 3/5 del Senat); equivalent a Catalunya: **Síndic de Greuges**.
- Terminis empara constitucional: **3 mesos** (vulneracions per òrgans legislatius); **20 dies** (vulneracions per òrgans executius); **30 dies** (vulneracions per òrgans judicials).
- TEDH: termini per a la demanda, **6 mesos** des de la decisió judicial interna ferma. La sentència de la sala pot recórrer-se a la **gran sala** en **3 mesos** (supòsits excepcionals).
- **Estat d'alarma**: restriccions als drets, **no suspensió**. **Estat d'excepció**: declarat pel **Govern** (autoritzat Congrés), **30 dies + 30**, pot suspendre arts. 17, 18.2, 18.3, 19, 20.1 a/b, 21, 28.2, 37.2. **Estat de setge**: declarat per **majoria absoluta del Congrés** (proposició del Govern), a més pot suspendre les garanties de l'art. 17.3.
- **Suspensió individual (art. 55.2 CE)**: per a investigats per bandes armades o terrorisme; detenció fins a **5 dies** (autorització judicial); observació de comunicacions fins a **3 mesos + 3** (per ordre judicial, o en urgència pel Ministeri d'Interior / Secretari d'Estat de Seguretat).

Resum exprés

- **Origen dels drets**: moviment constitucionalista (s. XVII-XVIII); precedents anglesos (Petition of Rights, 1628); Declaració de drets de Virgínia (1776); Declaració francesa de 1789. Internacionalització dels drets humans a partir de la Segona Guerra Mundial.
- **Instruments internacionals**: DUDH 1948 (no vinculant), CEDH 1950 (vinculant, TEDH), Pactes 1966 (vinculants), Carta UE 2000. Art. 10.2 CE: interpretació conforme a la DUDH i els tractats.
- **Classificació dels drets a la CE**: personals o de llibertat (arts. 15-19); participació o polítics (arts. 20-23, 29); econòmics i socials (arts. 27, 28, 33, 35, 37).
- **Titularitat**: nacionals (tots els drets); estrangers (tots, condicionats o exclusius dels nacionals, per STC 263/2007 i LO 4/2000); art. 23 CE: exclusiu de nacionals (excepte municipals per reciprocitat).
- **Drets i procés penal**: art. 17 (llibertat, 72 h màxim, habeas corpus); art. 18.2 (domicili inviolable:

consentiment, flagrant, judicial); art. 18.3 (secret comunicacions: resolució judicial); art. 24.2 (tutela judicial: garanties generals i penals, presumpció d'innocència); LO 10/2022 (violència sexual).

- **Garanties normatives:** vinculació dels poders públics (art. 53.1); reserva de llei (orgànica per a arts. 15-29); rigidesa constitucional (art. 168, dos terços + dissolució + referèndum).

- **Garanties institucionals:** Defensor del Poble (art. 54 CE, LO 3/1981; 5 anys, 3/5 Congrés; Corts Generals); Síndic de Greuges (Catalunya).

- **Garanties jurisdiccionals:** empara ordinari (preferència i sumarietat: contenciós, civil, laboral); empara constitucional (TC, subsidiari; terminis: 3 mesos/20 dies/30 dies); TEDH (6 mesos; sentència recorrible a gran sala en 3 mesos).

- **Suspensió general:** alarma (restriccions, no suspensió); excepció (Govern + Congrés, 30+30 dies, suspèn arts. 17, 18.2, 18.3, 19, 20, 21, 28.2, 37.2); setge (majoria absoluta Congrés, a més suspèn garanties art. 17.3).

- **Suspensió individual:** art. 55.2 CE; investigats per bandes armades o terrorisme; detenció fins a 5 dies; observació de comunicacions fins a 3+3 mesos.

Autoavaluació

Intenta respondre sense mirar. Les respostes estan a sota.

1. Quin és el document anglès del segle XVII que la guia oficial menciona com a precedent de les declaracions de drets? De quin any és? I quina és la declaració americana del segle XVIII considerada la més important?

2. Quins quatre instruments internacionals de protecció dels drets humans menciona la guia oficial, i de quins anys son?

3. Explica les tres categories de drets dels quals poden gaudir els estrangers a Espanya, d'acord amb la STC 263/2007 i la LO 4/2000.

4. Quines tres circumstàncies fan legítima l'entrada al domicili d'una persona? Quin requisit específic s'exigeix per al cas del delictes flagrant?

5. Quins són els tres tipus de garanties que protegeixen els drets constitucionals, i quins mecanismes inclou cadascun?

6. Qui és el Defensor del Poble, qui l'elegeix, per quant de temps i amb quina majoria?

7. Explica els tres tipus d'impugnacions en l'empara constitucional i els terminis per interposar-la en cada cas.

8. Quina diferència hi ha entre l'estat d'excepció i l'estat de setge pel que fa a qui els declara i quins drets poden ser suspesos en cada un?

Respostes:

1. El document anglès del segle XVII és la **Petition of Rights de 1628**. La declaració americana del segle XVIII considerada la més important és la **Declaració de drets de Virgínia de 1776**.

2. Els quatre instruments internacionals que menciona la guia oficial: la **Declaració Universal dels Drets Humans (1948)**, el **Conveni europeu de drets humans i de les llibertats fonamentals (1950)**, el **Pacte internacional de drets civils i polítics (1966)** i el **Pacte internacional de drets econòmics, socials i**

culturals (1966). La guia afegeix, en l'àmbit de la UE, la **Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea (2000).**

3. D'acord amb la STC 263/2007 i la LO 4/2000 (reformada per la LO 2/2009), les tres categories són: **(a)** drets dels quals són titulars tant nacionals com estrangers en les mateixes condicions, perquè pertanyen a tota persona (dret a la vida, integritat, tutela judicial, llibertat); **(b)** drets dels quals els nacionals en són titulars plens i que els estrangers poden exercir d'acord amb les condicions que prevegi la llei (sempre respectant el contingut mínim i la vinculació amb la dignitat: reunió, associació, vaga, educació); **(c)** drets exclusius dels nacionals: dret de sufragi i d'accés a funcions i càrrecs públics (art. 23 CE), amb l'excepció del sufragi en eleccions municipals per criteris de reciprocitat.

4. Les tres circumstàncies que fan legítima l'entrada al domicili (art. 18.2 CE) són: **(a) consentiment del morador** (exprés o evident de la seva conducta); **(b) delictes flagrants** (quan hi ha evidència directa i la intervenció és urgent; les simples presumpcions no són suficients); **(c) autorització judicial** (per a investigació criminal, detenció de persones a l'interior o execució de resolucions). Per al delictes flagrants s'exigeix **percepció directa i evidència de la comissió del delictes**, no n'hi ha prou amb sospites.

5. Les tres tipus de garanties: **(a) Normatives:** vinculació de tots els poders públics als drets (art. 53.1); principi de reserva de llei (lleï orgànica per als arts. 15-29); rigidesa de la CE (art. 168, reforma molt exigent). **(b) Institucionals:** el Defensor del Poble (art. 54 CE; Síndic de Greuges a Catalunya). **(c) Jurisdiccionals:** recurs d'empara ordinari (davant tribunals ordinaris per preferència i sumarietat); recurs d'empara constitucional (davant el TC, subsidiari); procediment davant el TEDH (un cop esgotada la via interna).

6. El Defensor del Poble és l'**alt comissionat de les Corts Generals**, designat per elles per a la defensa dels drets del títol I. L'elegeixen les **Corts Generals**, per un període de **cinc anys**, entre espanyols majors d'edat en ple gaudi dels seus drets civils i polítics. Cal la majoria de **tres cinquenes parts (3/5) del Congrés**, ratificada per la mateixa majoria al **Senat**.

7. Els tres tipus d'impugnació en l'empara constitucional: **(a) Violacions per òrgans legislatius** (decisiones o actes sense valor de llei de les Corts o assemblees autonòmiques): termini de **3 mesos** des que la decisió és ferma; no cal acudir a la via judicial prèvia. **(b) Violacions per òrgans executius** (disposicions, actes o via de fet del Govern o dels executius autonòmics): cal exhaurir la via judicial prèvia; termini de **20 dies** des de la notificació de la resolució judicial. **(c) Violacions per òrgans judicials** (actes o omissions d'un òrgan judicial): cal exhaurir la via judicial prèvia i haver invocat en el procés el dret vulnerat (inclòs l'incident de nul·litat); termini de **30 dies** des de la notificació de la resolució judicial.

8. L'**estat d'excepció** el declara el **Govern** mitjançant decret del Consell de Ministres, prèvia autorització del Congrés, per un màxim de 30 dies (prorrogable per 30 dies). Pot suspendre: art. 17 (llibertat; detenció fins a 10 dies, comunicació al jutge en 24 h), art. 18.2 (domicili; comunicació immediata al jutge), art. 18.3 (comunicacions; escrit motivat al jutge), art. 19 (circulació), art. 20.1 a/b i 20.5 (expressió, sense censura prèvia), art. 21 (reunió, excepte reunions orgàniques de partits, sindicats i organitzacions empresarials), arts. 28.2 i 37.2 (vaga i conflicte col·lectiu). L'**estat de setge** el declara la **majoria absoluta del Congrés** a proposició del Govern. A més de tots els drets que es poden suspendre en l'excepció, permet suspendre les garanties de la persona detinguda (art. 17.3): dret a la informació de les raons de la detenció i dels seus drets, i dret a l'assistència lletrada.

Les institucions polítiques de l'Estat

Introducció: per què les institucions polítiques de l'Estat entren a l'examen dels Mossos

Estudiar les institucions polítiques de l'Estat pot semblar una cosa molt allunyada del treball diari d'un agent de policia, però no ho és. Un agent dels Mossos d'Esquadra treballa dins d'un sistema de poders públics i ha de saber qui mana, qui controla qui, i quines regles del joc fan possible que tot funcioni. Tot plegat ve regulat per la **Constitució Espanyola de 1978 (CE)**.

El tema B.5 de la guia oficial de la convocatòria 46/26 es concentra en quatre blocs: les Corts Generals, el Govern, la Corona i dues institucions auxiliars (el Tribunal de Comptes i el Consell d'Estat). Si entens la lògica de separació de poders, les dades concretes es memoritzen molt més fàcilment.

Primer, una idea que ho vertebrava tot: existeixen els **òrgans constitucionals**, que són aquells tan essencials per a l'Estat que si desapareguessin o es transformessin radicalment, l'estructura de l'Estat en sortiria alterada. En aquesta categoria hi ha tres: la **Corona**, les **Corts Generals** i el **Govern**. A ells, la CE els dedica seccions senceres. I després, per ajudar-los a funcionar bé, existeixen els **òrgans auxiliars**, com el Tribunal de Comptes i el Consell d'Estat.

1. Les Corts Generals

Les Corts Generals són la **suprema institució representativa del poble espanyol**. Funcionen amb una estructura **bicameral**: dues cambres que coexisteixen i es complementen. El **Congrés dels Diputats** representa l'Estat a partir de criteris de població -és a dir, a més habitants, més diputats-, mentre que el **Senat** representa els territoris de l'Estat, amb una lògica diferent.

1.1. Funcions

Les Corts Generals exerceixen cinc funcions principals que val la pena entendre, no memoritzar de qualsevol manera:

a) Potestat legislativa. Les Corts representen el poble, i en democràcia qui fa les lleis ha de ser qui representa la sobirania popular. Per tant, la CE els reserva en exclusiva la capacitat de legislar. Les lleis que aproven les Corts s'imposen a tothom: als òrgans estatals, als tribunals, al Govern i a la ciutadania. L'únic límit és la pròpia CE, que és la norma suprema.

b) Aprovació del pressupost. El Govern és qui elabora el projecte de pressupost i qui el presenta, però la seva aprovació final requereix una llei -concreta i anual- de les Corts Generals. El Govern proposa, però les Corts decideixen.

c) Atorgar la confiança al Govern. Per governar, el Govern necessita que les Corts l'avalin. Això reflecteix que el Govern emana del Parlament: governar sense la confiança de les Corts no és possible en un sistema parlamentari com el nostre.

d) Control de l'acció de govern. Concedida la confiança, les Corts no s'obliden del Govern fins a les properes eleccions. Retenen la capacitat de fiscalitzar-lo dia a dia: a través de preguntes orals o escrites,

interpel·lacions i creació de comissions d'investigació.

e) Impuls de l'acció del Govern. Les Corts no es limiten a controlar: també orienten el rumb polític. Ho fan adoptant proposicions no de llei, resolucions i mocions que s'adrecen al Govern per indicar-li cap a on ha d'anar.

Truc per recordar-ho. Les cinc funcions en un esquema: **LLEIs + PRESSUPOST + CONFIANÇA + CONTROL + IMPULS**. Si a l'examen et pregunten quina funció correspon a "les preguntes i interpel·lacions al Govern", la resposta és la funció de control, no d'impuls.

1.2. L'autonomia de les cambres

Per poder fer la seva feina amb independència respecte del Govern i dels altres poders, la CE dota les Corts d'una **autonomia orgànica i funcional** que es concreta en quatre vessants:

a) Autonomia reglamentària. Cada cambra pot aprovar el seu propi reglament d'organització i funcionament intern. No depenen d'una llei externa que els digui com han de funcionar per dins.

b) Autonomia de govern intern. Els seus òrgans rectors -el president del Congrés, el del Senat i les meses respectives- els elegeixen els membres de cada cambra, sense cap interferència exterior.

c) Autonomia administrativa. El personal que treballa a les Corts no forma part de l'Administració pública general, que depèn del Govern. Les Corts tenen el seu propi estatut de personal, independent de les regles generals de la funció pública.

d) Autonomia pressupostària. Cada cambra aprova de manera autònoma el seu propi pressupost. Ara bé, aquest pressupost s'ha d'integrar als Pressupostos Generals de l'Estat, i les cambres gaudeixen de llibertat per gestionar-ne la despesa.

Compte amb el parany. L'autonomia pressupostària no vol dir que les Corts s'autofinancin al marge de l'Estat: el seu pressupost s'integra als Pressupostos Generals. El que és autònom és la seva aprovació i gestió, no la seva procedència.

1.3. Composició del Congrés i del Senat

El Congrés dels Diputats representa l'Estat atenent criteris de **població**. Té un nombre fixat per llei de **350 diputats**, tal com estableix l'article 172 de la **Llei orgànica 5/1985, de 19 de juny, del règim electoral general (LOREG)**. La circumscripció electoral és la **província**, i la distribució de diputats funciona així:

- Cada circumscripció comença amb un **mínim inicial de dos diputats**.
- La resta de diputats es distribueix en **proporció a la població** de cada circumscripció, aplicant la **fórmula d'Hondt** (sistema proporcional).
- Les poblacions de **Ceuta i Melilla** estan representades cadascuna per **un sol diputat**.

El sufragi al Congrés es fa mitjançant **llistes electorals tancades i bloquejades**: el votant vota una llista completa, no pot canviar l'ordre ni escollir candidats individuals. El nombre d'escons que correspon a cada candidatura es determina en proporció als vots obtinguts en cada circumscripció.

El mandat dels diputats és de **quatre anys**, equivalents a una legislatura, llevat que es produeixi una dissolució anticipada de les cambres.

El Senat és la **cambra de representació territorial**. A diferència del Congrés, la seva composició no té un nombre fix, sinó que varia en funció de la població. La CE preveu dos mecanismes d'elecció dels

senadors, regulats als articles 165 i 166 de la LOREG:

Article 165 LOREG:

- En cada **circumscripció provincial** s'elegeixen **quatre senadors**.
 - En cada **circumscripció insular** s'elegeix el nombre següent: **tres** a Gran Canària, Mallorca i Tenerife; **un** a Eivissa-Formentera, Menorca, Fuerteventura, Gomera, Hierro, Lanzarote i La Palma.
- Les poblacions de **Ceuta i Melilla** elegeixen cadascuna **dos senadors**.
- Les **comunitats autònomes** designen, a més, **un senador** i un altre per cada **milió d'habitants** del seu territori. Aquesta designació correspon a l'assemblea legislativa de la comunitat autònoma, d'acord amb el que estableixin els seus estatuts. El nombre de senadors autonòmics es calcula a partir del **cens de població de dret vigent en el moment de les últimes eleccions generals al Senat**.

Article 166 LOREG:

- Els electors poden donar el seu vot a un **màxim de tres candidats** a les circumscripcions provincials; **dos** a Gran Canària, Mallorca, Tenerife, Ceuta i Melilla; i **un** a la resta de circumscripcions insulars.
- Resulten electes els candidats amb **nombre de vots més alt** fins a cobrir els senadors assignats a la circumscripció.
- Si un senador d'elecció directa mor, queda incapacitat o renuncia, la vacant la cobreix el seu **suplent**, designat d'acord amb l'article 171 de la LOREG.

El mandat dels senadors acaba, igual que en el Congrés, **quatre anys** des de l'elecció o el dia de la dissolució de la cambra.

Les garanties dels parlamentaris. Per protegir la llibertat dels membres de les Corts en l'exercici de les seves funcions, la CE preveu dues figures:

- **Inviolabilitat:** els parlamentaris no poden ser jutjats per les opinions i vots que expressin en l'exercici de les seves funcions. Allò que diuen dins de la cambra queda protegit.
- **Immunitat:** els diputats i senadors només poden ser detinguts en cas de delictes flagrants, i no poden ser inculcats ni processats sense l'autorització prèvia de la seva cambra respectiva. Aquesta autorització s'anomena **suplicatori**.

Compte amb el parany. Inviolabilitat i immunitat no són el mateix. La **inviolabilitat** protegeix les opinions i vots dins de la cambra (sense límit temporal). La **immunitat** protegeix el procés penal: no es pot processar un parlamentari sense que la cambra ho autoritzi prèviament. A l'examen poden presentar-les barrejades.

2. El Govern

2.1. Funcions

El Govern és la institució encarregada de **dirigir la política interior i exterior de l'Estat**. Per dur-ho a terme, disposa d'una Administració civil i militar que executa les seves decisions. A més, el Govern exerceix la **funció executiva**, que consisteix a complir i fer complir les lleis. Per fer-ho, la CE li encomana l'exercici de la **potestat reglamentària**: la capacitat de dictar normes de rang inferior a la llei (reglaments, decrets i ordres ministerials) que concreten i desenvolupen el que les lleis manen.

2.2. Composició

El Govern està format per:

- El **president o presidenta del Govern**: ocupa una posició preeminent dins del Govern. N'és el cap i

qui en marca la direcció política.

- Els **vicepresidents**: la seva existència és opcional; el president els pot crear i nomenar si ho considera convenient. Auxilien el president en la tasca de direcció.
- Els **ministres**: nomenats i cessats pel president del Govern. Cada ministre s'ocupa d'un àmbit concret de l'Administració pública.
- **Altres membres** que estableixi la llei: la **Llei 50/1997, del Govern**, ha optat per no incorporar cap altre càrrec en la composició estricta del Govern.

El Govern és un **òrgan col·legiat**: pren les decisions de manera conjunta, sota la direcció del president, a través del **Consell de Ministres**. Tots els membres del Govern responen de la seva gestió davant el Congrés dels Diputats col·lectivament; i cadascun, de manera individual, de la seva gestió política davant el president, i de la seva responsabilitat criminal davant els tribunals de justícia.

Quant a l'**estatut jurídic** dels membres del Govern, la CE els exigeix **dedicació exclusiva**: no poden exercir altres funcions representatives que les pròpies del mandat parlamentari, ni funcions públiques no derivades del càrrec, ni activitats professionals o mercantils. No gaudeixen d'immunitat ni d'inviolabilitat -tret que, a més de ser membres del Govern, siguin diputats o senadors-. Sí que gaudeixen d'**aforament**: la seva responsabilitat penal només pot ser exigida pel **Tribunal Suprem**.

Truc per recordar-ho. Els ministres no gaudeixen d'immunitat (la immunitat és dels parlamentaris). En canvi, sí que gaudeixen d'aforament: si un ministre comet un delicte, no el jutja el jutge ordinari, sinó el Tribunal Suprem.

2.3. Nomenament i cessament dels membres del Govern

El **nomenament** del Govern es produeix en dues fases:

1. Primer, el **Congrés dels Diputats investeix el president o presidenta del Govern**: el Rei proposa un candidat, el Congrés l'avalua i li atorga la confiança.
2. Un cop investit, el president forma el Govern: designa els ministres, que seran **nomenats formalment pel rei**. Amb aquesta lògica, l'exercici del càrrec de ministre depèn de la voluntat del president, i entre tots dos ha d'existir una relació de confiança. Es tracta d'una organització basada en el **principi de jerarquia**.

El **cessament** dels membres del Govern pot produir-se de dues maneres:

- **Cessament individual**: el rei pot cessar qualsevol membre del Govern en qualsevol moment, a proposta del president.
- **Cessament col·lectiu** (del Govern sencer), d'acord amb el principi de **responsabilitat solidària**, en tres casos concrets:
 1. Després d'unes **eleccions generals** (renovació de les Corts).
 2. En els casos de **pèrdua de confiança parlamentària** (qüestió de confiança perduda o moció de censura aprovada).
 3. Per **dimissió o mort del president del Govern**.

En tots aquests casos, el Govern cessant continua **en funcions** fins a la presa de possessió del nou govern, per garantir la continuïtat de l'Estat.

Compte amb el parany. A l'examen sovint confonen qui nomena i qui investeix. La **investidura** la concedeix el Congrés. El **nomenament formal** el fa el rei. Són dos moments diferents d'un mateix procés.

3. La Corona

La forma política de govern de l'Estat espanyol és la **monarquia parlamentària**. La característica essencial és que la figura del cap de l'Estat no recau en una persona triada per elecció, sinó en la institució de la **Corona**, de la qual el rei n'és el titular. Aquesta titularitat té dues característiques fonamentals: és **vitalícia** (el rei no té mandat de quatre anys ni se l'ha de renovar; governa fins a la mort o l'abdicació) i es transmet per **herència** (successió hereditària).

La CE ha de fer compatible l'existència d'una institució monàrquica amb el **principi democràtic**. La solució que adopta és clara: **el rei no participa en la direcció política de l'Estat**. Queda configurat com a cap de l'Estat en un sentit representatiu i simbòlic, expressament separat dels poders legislatiu, judicial i, especialment, executiu. Mentre el rei representa la unitat de l'Estat, les Corts Generals representen el poble espanyol.

3.1. Les funcions del rei

Com que el rei no pot participar en la presa de decisions polítiques, les seves funcions són, de manera predominant, de caràcter **simbòlic o representatiu**. D'entre totes, la guia oficial de la convocatòria 46/26 en destaca les següents:

- a) Convocar i dissoldre les Corts Generals i convocar eleccions.
- b) Proposar candidat a president o presidenta del Govern.
- c) Sancionar i promulgar les lleis.
- d) Expedir els decrets aprovats pel Consell de Ministres.
- e) Nomenar i remoure els membres del Govern a proposta del president o presidenta.
- f) Declarar que la justícia s'administra en el seu nom.
- g) Representar l'alt patronatge de les reials acadèmies.
- h) Tenir el **comandament suprem de les forces armades**.

Totes aquestes funcions s'entenen des del punt de vista constitucional com a **actes deguts**: el rei no pot negar-se a fer-los. L'ha d'actuar necessàriament quan la CE ho demana, però el contingut concret d'aquells actes ja ve determinat pels òrgans polítics de l'Estat, de manera que el rei no els pot modificar. La seva intervenció és imprescindible formalment, però no decideix el fons.

Truc per recordar-ho. Una bona imatge: el rei és com un segell oficial que ha d'estampar-se en determinats documents, però el contingut del document l'han decidit altres. Sense el segell, el document no és vàlid; però el rei no escriu el contingut.

3.2. L'estatut jurídic del rei

A més del caràcter vitalici del mandat i la successió hereditària, l'estatut jurídic del rei a la CE es completa amb dues figures que cal distingir bé:

La inviolabilitat comporta que el rei no pot ser jutjat d'acord amb les lleis penals. El rei no està subjecte a la coerció legítima de l'Estat: no es pot obrir un procés penal contra ell ni sotmetre'l a l'autoritat judicial.

La irresponsabilitat significa que el rei no respon pels actes que fa, tant si són actes polítics com personals. Els seus actes no estan subjectes a cap mena de control constitucional ni jurisdiccional. Ara bé, la irresponsabilitat no cobreix tot: el rei sí que pot tenir responsabilitat patrimonial en qüestions de dret privat, però per fer-la efectiva cal actuar contra la **Casa del Rei** i el seu cap, no directament contra la persona del rei.

Com que tothom que actua en un sistema democràtic n'ha de ser responsable d'alguna manera, i el rei no ho és, la CE ha establert una solució: el **referendament**. Tots els actes en els quals intervé el rei han de

ser **contrasignats** per una altra persona, que acompanya la signatura del cap de l'Estat. Aquesta contrasignatura és la que fa vàlids els actes i, alhora, **trasllada la responsabilitat al qui contrasigna**.

Els actes del rei són referendats, en general, pel **president o presidenta del Govern o els ministres competents**. Hi ha, però, dues excepcions importants: la **proposta reial de candidat a president o presidenta del Govern** i la **dissolució automàtica de les Corts Generals** (en aquells casos en els quals no s'ha pogut completar el procés d'investidura) han de ser referendats pel **president o presidenta del Congrés dels Diputats**.

Compte amb el parany. L'examen pot preguntar qui refrenda la proposta de candidat a president del Govern. La resposta NO és el president del Govern (que, en aquest moment, no n'hi ha, o s'estan buscant). La resposta és el **president del Congrés dels Diputats**. Memoritza aquesta excepció.

4. Altres institucions de l'Estat

Els tres grans òrgans constitucionals (Corona, Corts i Govern) compten amb el suport d'uns **òrgans auxiliars d'assessorament tècnic** que els ajuden en les tasques específiques. Dels principals, la guia oficial en destaca dos: el **Tribunal de Comptes** i el **Consell d'Estat**.

4.1. El Tribunal de Comptes

El **Tribunal de Comptes** és l'òrgan encarregat de **fiscalitzar els comptes i la gestió econòmica de l'Estat i del sector públic en general**. Té dues funcions principals:

- **Funció fiscalitzadora:** examina el **compte general de l'Estat** i, com a òrgan auxiliar del Parlament, remet un **informe anual a les Corts Generals** sobre la gestió econòmica.
- **Funció jurisdiccional:** determina la **responsabilitat comptable** en la qual incorren aquelles persones que tenen al seu càrrec l'ús de fons i cabals públics i que han actuat irregularment.

Truc per recordar-ho. El Tribunal de Comptes no és un tribunal en el sentit penal: no envia ningú a la presó per corrupció. El que fa és determinar la responsabilitat comptable, que és una responsabilitat específica d'haver malgestat diners públics. Per la responsabilitat penal, cal acudir als tribunals ordinaris.

4.2. El Consell d'Estat

El **Consell d'Estat** és l'**òrgan consultiu suprem del Govern** (article 107 de la CE). Les seves característiques principals:

- Gaudeix d'**autonomia orgànica i funcional**: no depèn de cap ministeri i pot emetre els seus dictàmens amb independència.
- Emet **dictàmens** sobre qualsevol assumpte que li sol·licitin el Govern, els seus membres o els presidents de les comunitats autònomes.
- La seva actuació és **preceptiva** (obligatòria, encara que el Govern no estigui vinculat pel resultat) sobre els **projectes de decrets legislatius** i els **avantprojectes de llei** que s'hagin de dictar en execució de tractats internacionals, així com sobre altres supòsits recollits a la **Llei orgànica 3/1980, de 22 d'abril, del Consell d'Estat**.
- En l'exercici de la seva funció, el Consell d'Estat **vetlla pel respecte degut a la CE i a la resta de l'ordenament jurídic**.

Compte amb el parany. El Consell d'Estat és consultiu: el Govern el pot consultar i ha de consultar-lo en alguns casos obligatoris, però el dictamen del Consell d'Estat no obliga el Govern a actuar d'una manera

concreta. Dictamen preceptiu no és el mateix que dictamen vinculant.

Glossari

- **Aforament**: condició jurídica per la qual determinades persones (com els membres del Govern) han de ser jutjades per un tribunal superior (el Tribunal Suprem) en lloc dels tribunals ordinaris.
- **Circumscripció electoral**: divisió territorial que serveix de base per a les eleccions i per distribuir escons. Al Congrés, les circumscripcions coincideixen amb les províncies (més Ceuta i Melilla); al Senat, amb les províncies i illes (i les comunitats autònomes per als senadors designats).
- **Consell de Ministres**: reunió col·legiada del Govern, sota la presidència del president o presidenta del Govern.
- **Contrasignats (actes)**: actes del rei acompanyats de la signatura d'un altre membre del Govern o del president del Congrés, que en validen la legalitat i en traslladen la responsabilitat.
- **Estructura bicameral**: sistema parlamentari format per dues cambres (Congrés i Senat) que comparteixen les tasques legislatives i de control.
- **Fiscalitzar**: examinar i auditar els comptes i la gestió econòmica d'un ens públic per comprovar que s'ajusta a la legalitat.
- **Funció consultiva**: funció que consisteix a emetre dictàmens o opinions tècniques sobre assumptes jurídics o polítics, sense obligar qui consulta a seguir-los (tret dels casos vinculants).
- **Institució representativa**: institució que actua en nom d'una col·lectivitat (en el cas de les Corts, en nom del poble espanyol).
- **Investidura**: procés parlamentari pel qual el Congrés dels Diputats atorga la confiança a un candidat perquè es converteixi en president o presidenta del Govern.
- **Llistes electorals tancades i bloquejades**: llistes en les quals els candidats estan ordenats per l'organització política i el votant no pot ni modificar l'ordre ni escollir un candidat concret dins la llista.
- **Majoria absoluta**: la meitat més un dels membres d'una cambra (per exemple, 176 sobre 350 diputats).
- **Majoria simple**: el nombre de vots a favor supera el nombre de vots en contra, independentment de les abstencions.
- **Monarquia parlamentària**: forma de govern en la qual el cap de l'Estat és un monarca hereditari, però el poder executiu real correspon al Govern parlamentari, que necessita la confiança del parlament.
- **Ordenament jurídic**: conjunt de normes que regulen una determinada societat (Constitució, lleis orgàniques, lleis ordinàries, reglaments...).
- **Òrgan col·legiat**: òrgan format per diverses persones que adopten les decisions conjuntament, no de manera individual.
- **Òrgans constitucionals**: òrgans tan essencials per a l'Estat que la seva desaparició o transformació implicaria un canvi fonamental en l'estructura de l'Estat. Inclouen la Corona, les Corts Generals i el Govern.
- **Òrgans rectors**: òrgans de govern intern de les cambres parlamentàries (presidents i meses del Congrés i del Senat).
- **Preceptiu**: obligatori; allò que cal fer necessàriament (en el cas del Consell d'Estat, que cal consultar-lo obligatòriament, però el dictamen no és vinculant).
- **Referendats**: actes del rei que han estat contrasignats per l'autoritat competent i que, per tant, adquireixen validesa i responsabilitat políticament assignada.
- **Responsabilitat solidària**: principi pel qual tots els membres del Govern responen col·lectivament per

les decisions preses en Consell de Ministres.

- **Successió:** transmissió de la titularitat de la Corona d'una persona a una altra per via hereditària, seguint les regles establertes per la Constitució.
- **Suplicatori:** petició formal adreçada a una cambra parlamentària perquè autoritzi el procés judicial contra un dels seus membres (immunitat parlamentària).
- **Transmissió hereditària:** sistema de successió en el qual la titularitat d'un càrrec (la Corona) passa d'una generació a la següent per vincles de sang i d'acord amb un ordre establert per la llei.
- **Vitalícia:** que dura tota la vida. El mandat del rei és vitalici: no s'acaba cada quatre anys, sinó que dura fins a la mort o l'abdicació.

Punts que cauen a l'examen

Els punts que més surten al test dels Mossos - Tema B.5:

>

- **Òrgans constitucionals:** Corona + Corts Generals + Govern. No confondre amb els auxiliars (Tribunal de Comptes, Consell d'Estat).
- **Corts Generals:** bicameral. Congrés = 350 diputats (LOREG art. 172), circumscripció = província, mínim 2 per circumscripció, Ceuta i Melilla 1 cadascuna. Senat = composició variable, 4 senadors per província peninsular, senadors insulars i autonòmics.
- **Funcions de les Corts:** potestat legislativa, aprovació del pressupost, confiança al Govern, control de l'acció de govern, impuls de l'acció del Govern.
- **Autonomia de les Corts:** reglamentària, de govern intern, administrativa i pressupostària (4 tipus).
- **Garanties parlamentàries:** inviolabilitat (opinions i vots) vs. immunitat (detenció i procés penal; requereix suplicatori).
- **Govern:** òrgan col·legiat. Composició: president + vicepresidents (opcional) + ministres + altres que estableixi la llei (Llei 50/1997). Membres del Govern: aforament al Tribunal Suprem, dedicació exclusiva, sense immunitat pròpia.
- **Investidura:** la concedeix el **Congrés**; el nomenament formal el fa el **rei**.
- **Cessament col·lectiu del Govern:** 3 casos: eleccions, pèrdua de confiança parlamentària, dimissió o mort del president.
- **Corona:** forma política = monarquia parlamentària. Rei = titular de la Corona, cap d'Estat, funcions simbòliques. Inviolabilitat (no jutjat penalment) + irresponsabilitat (no respon dels seus actes). Mandat vitalici i successió hereditària.
- **Referendament:** tots els actes del rei han de ser contrasignats. Referendats pel president o ministres, excepte: proposta de candidat a president del Govern i dissolució automàtica de Corts -> els refrenda el **president del Congrés dels Diputats**.
- **Tribunal de Comptes:** fiscalitza comptes i gestió econòmica del sector públic; funció fiscalitzadora + funció jurisdiccional (responsabilitat comptable); remet informe anual a les Corts.
- **Consell d'Estat:** òrgan consultiu suprem del Govern (art. 107 CE); autonomia orgànica i funcional; dictàmens preceptius sobre decrets legislatius i avantprojectes de llei per executar tractats internacionals; Llei orgànica 3/1980.

Resum exprés

Per repassar en dos minuts:

>

- **Òrgans constitucionals** = Corona + Corts Generals + Govern. Si desapareguessin, l'estructura de l'Estat canviaria.
- **Corts Generals**: bicameral. Congrés (350 diputats, 4 anys, circumscripció = província, mínim 2 diputats, Ceuta i Melilla 1; llistes tancades i bloquejades; Hondt). Senat (cambra territorial, 4 per província, variable per illes i autonomies). Funcions: legislar + pressupost + confiança + control + impuls. Autonomia: reglamentària, govern intern, administrativa, pressupostària. Garanties: inviolabilitat (opinions) vs. immunitat (processos; suplicatori).
- **Govern**: president (preeminent) + vicepresidents (opcional) + ministres + altres (Llei 50/1997). Col·legiat; actua al Consell de Ministres; tots responen davant el Congrés. Membres: aforament al TS, dedicació exclusiva. Investidura = Congrés; nomenament = rei. Cessament individual (proposta del president) o col·lectiu (eleccions / pèrdua de confiança / mort o dimissió del president).
- **Corona**: monarquia parlamentària. Rei = cap d'Estat, funcions simbòliques i actes deguts (no pot negar-s'hi). Inviolabilitat + irresponsabilitat. Mandat vitalici, successió hereditària. Referendament: president/ministres; excepció -> president del Congrés (candidat a president + dissolució automàtica).
- **Tribunal de Comptes**: fiscalitza comptes + responsabilitat comptable + informe anual a Corts.
- **Consell d'Estat** (art. 107 CE): consultiu suprem del Govern; autonomia orgànica i funcional; dictàmens preceptius (però no vinculants); Llei orgànica 3/1980.

Autoavaluació

Llegeix la pregunta, pensa la resposta per a tu sol i després comprova-la. Si encertes tot sense mirar, el tema el tens dominat.

Pregunta 1. Quines institucions es consideren "òrgans constitucionals" i per quin motiu?

Resposta. Són òrgans constitucionals la **Corona**, les **Corts Generals** i el **Govern**. Es consideren constitucionals perquè són essencials per a l'existència de l'Estat: si desapareguessin o es transformessin radicalment, l'estructura de l'Estat espanyol en sortiria canviada fonamentalment. Per això la CE els dedica un tractament especial i els protegeix de manera reforçada.

Pregunta 2. Explica les cinc funcions de les Corts Generals i digues quina és la diferència entre el "control" i l'"impuls" de l'acció de govern.

Resposta. Les Corts Generals exerceixen: a) la **potestat legislativa** (fer lleis, exclusiva); b) l'**aprovació del pressupost** (el Govern el proposa, les Corts el validen); c) **atorgar la confiança al Govern** (el Govern no pot governar sense l'aval de les Corts); d) el **control de l'acció de govern** (fiscalitzar dia a dia amb preguntes, interpel·lacions i comissions d'investigació); e) l'**impuls de l'acció del Govern** (orientar el rumb polític amb mocions, resolucions i proposicions no de llei). La diferència entre d i e és que el control mira cap al passat (avalua el que el Govern ha fet), mentre que l'impuls mira cap al futur (indica al Govern cap a on ha d'anar).

Pregunta 3. Quants senadors elegeix cada circumscripció provincial? I Ceuta i Melilla? I les illes?

Resposta. Cada **circumscripció provincial** elegeix **quatre senadors**. **Ceuta i Melilla** elegeixen cadascuna **dos senadors**. Quant a les illes: **tres** a Gran Canària, Mallorca i Tenerife; **un** a Eivissa-Formentera, Menorca, Fuerteventura, Gomera, Hierro, Lanzarote i La Palma. A més, les comunitats autònomes designen un senador addicional per la seva condició d'autonomia, més un per cada milió d'habitants.

Pregunta 4. Quina és la diferència entre la inviolabilitat i la immunitat dels parlamentaris? Explica-ho amb un exemple pràctic.

Resposta. La **inviolabilitat** protegeix les opinions i els vots emesos en l'exercici de les funcions parlamentàries: un diputat no pot ser jutjat per allò que ha dit o votat dins de la cambra, mai, ni tan sols quan ja no sigui diputat. La **immunitat**, en canvi, protegeix el procés penal: un diputat o senador no pot ser detingut (excepte en cas de delictes flagrants) ni processat sense que la seva cambra ho autoritzi prèviament mitjançant el **suplicatori**. Exemple pràctic: si un diputat critica durament el Govern en un discurs, la inviolabilitat el protegeix. Si un diputat és acusat d'un frau fiscal fora de l'activitat parlamentària, la immunitat exigeix que el Congrés autoritzi el procés abans que el jutge el pugui processar.

Pregunta 5. Qui investeix el president del Govern i qui el nomena? Quins casos provoquen el cessament col·lectiu del Govern?

Resposta. El **Congrés dels Diputats** és qui atorga la **investidura** al president del Govern, és a dir, qui li concedeix la confiança. Un cop investit, és el **rei** qui el **nomena formalment**. Quant al cessament col·lectiu del Govern, es produeix en tres casos: 1) després d'unes **eleccions generals** (renovació de les Corts); 2) per **pèrdua de la confiança parlamentària** (qüestió de confiança perduda o moció de censura aprovada); 3) per **dimissió o mort del president**. En tots els casos, el Govern cessant continua en funcions fins que el nou govern pren possessió.

Pregunta 6. Explica el referendament: per a quin serveix, qui refrenda els actes del rei en general i qui refrenda les dues excepcions previstes.

Resposta. El **referendament** és la contrasignatura que acompanya la signatura del rei en tots els seus actes i que els fa vàlids. Serveix per suplir la irresponsabilitat del rei: com que el rei no respon dels seus actes, cal que algú altre signi al seu costat i n'assumeixi la responsabilitat política. En general, els actes del rei els refrenda el **president o presidenta del Govern o el ministre competent**. Les dues excepcions importants en les quals qui refrenda és el **president o presidenta del Congrés dels Diputats** són: la proposta reial de candidat a president del Govern i la dissolució automàtica de les Corts Generals (quan no s'ha pogut completar la investidura).

Pregunta 7. Quines diferències hi ha entre el Tribunal de Comptes i el Consell d'Estat? Quin tipus d'òrgans són?

Resposta. Tots dos són **òrgans auxiliars** dels constitucionals, però fan coses molt diferents. El **Tribunal de Comptes** fiscalitza els comptes i la gestió econòmica de l'Estat i del sector públic: examina el compte general i emet un informe anual a les Corts Generals; a més, exerceix una funció jurisdiccional en matèria

de responsabilitat comptable. El **Consell d'Estat** (art. 107 CE) és l'òrgan consultiu suprem del Govern: emet dictàmens sobre assumptes jurídics i polítics; la seva consulta és obligatòria (preceptiva) en certs casos (decrets legislatius, avantprojectes de llei que executen tractats internacionals), però els dictàmens no vinculen el Govern. En resum: el Tribunal de Comptes s'ocupa dels diners i comptes públics; el Consell d'Estat s'ocupa de l'assessorament jurídic.

Pregunta 8. Un diputat al Congrés és detingut per la policia en un control de trànsit rutinari. L'oficial de servei, que l'ha identificat, et pregunta si és legal detenir-lo. Què li diries?

Resposta. Li diria que, en principi, els diputats i senadors **no** poden ser detinguts sense autorització de la seva cambra, però hi ha una excepció: la **detenció en cas de delictes flagrants** sí que és possible. Si el diputat ha comès un delictes flagrant (per exemple, conduir greument sota els efectes de l'alcohol en el mateix moment), la detenció és legalment possible. Ara bé, si es tractés d'executar una ordre de detenció per un delictes anterior o en curs d'investigació, caldria el **suplicatori** (autorització del Congrés) prèviament. Cal comunicar-ho immediatament als responsables superiors i a l'autoritat judicial, ja que les actuacions posteriors (processament) requeriran autorització parlamentària.

13**TEMA**

Els òrgans jurisdiccionals: el poder judicial i el Tribunal Constitucional

Introducció: per què la justícia és territori dels Mossos

Si t'estàs preparant l'accés a la PG-ME i et preguntes "per què he d'estudiar com funcionen els jutjats?", la resposta és immediata: els Mossos viuen dins del sistema judicial. Cada atestado que presentes, cada detenció que practiques, cada testimoni que reclames davant d'un tribunal... tot passa per òrgans jurisdiccionals. Saber com s'organitzen, qui mana a dins i quins principis els regeixen no és teoria abstracta: és l'entorn de treball.

En aquest tema aprendràs:

- Quina és la base constitucional i legal del **poder judicial** i els principis que el regeixen.
- Com s'organitza la **planta judicial** (d'on surten els partits judicials fins al Tribunal Suprem).
- Qui és el **Consell General del Poder Judicial (CGPJ)** i per a què serveix.
- Quin lloc ocupa el **Ministeri Fiscal** i com es relaciona amb la justícia.
- Com funciona el **Tribunal Constitucional (TC)**, qui el forma i quines competències té.

L'examen de la convocatòria 46/26 recull aquest tema com a **Tema B.6** de l'àmbit institucional. Posa atenció als **números** (membres, mandats, majories) i a les **distincions conceptuais clau**: el CGPJ no judica, el TC no és poder judicial, el Ministeri Fiscal no és un tribunal.

1. Poder judicial i potestat jurisdiccional

El **poder judicial** és un dels tres poders clàssics de l'Estat -juntament amb el legislatiu i l'executiu-, però amb una característica que el distingeix dels altres: **és únic a tot el territori nacional**. No hi ha poder judicial català ni poder judicial de l'Aragó; hi ha un sol poder judicial espanyol. Les dues normes fonamentals que el regulen són:

- La **Constitució Espanyola (CE)**, especialment el Títol VI (arts. 117-127).
- La **Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial (LOPJ)**.

La missió central del poder judicial és exercir la **potestat jurisdiccional**: aplicar el dret per resoldre conflictes i fer complir allò que s'ha decidit si no es compleix voluntàriament. Aquesta potestat no és del poder judicial com a institució abstracta: la té **cadascun dels jutges i magistrats** que l'integren, i cada un l'exerceix de forma independent.

A vegades es confon el poder judicial amb l'Administració de justícia. Són coses diferents. L'**Administració de justícia** no és poder judicial: és el conjunt de mitjans personals (secretaris judicials, funcionaris, interins...) i materials (edificis, sistemes informàtics, arxius) que donen suport a l'activitat dels jutges i tribunals. Sense l'Administració de justícia, els jutges no podrien funcionar, però l'Administració de justícia per si mateixa no judica.

1.1. Principis configuradors del poder judicial

El poder judicial es configura sobre dos grans principis que l'examen acostuma a confondre intencionadament:

Exclusivitat

La potestat jurisdiccional **pertany en exclusiva** als jutges i tribunals integrats al poder judicial. Ningú més la pot exercir: ni el Govern, ni el Parlament, ni cap autoritat administrativa. I, per simetria, els jutges i tribunals **només** exerceixen la potestat jurisdiccional i les funcions que expressament els assigna la llei. No fan polítiques públiques, no legislen.

Hi ha, però, una excepció constitucionalment prevista: en matèries concretes, la pròpia CE pot atribuir potestat jurisdiccional a un òrgan que no forma part del poder judicial. L'exemple més clar és el **Tribunal Constitucional**, que té naturalesa jurisdiccional però queda fora de l'estructura del poder judicial ordinari.

Unitat jurisdiccional

El poder judicial és **únic a tot l'Estat**. Contrasta amb el poder legislatiu i l'executiu, que sí que es desdoblen en l'àmbit autonòmic (el Parlament de Catalunya fa lleis; el Govern de la Generalitat executa polítiques). En la justícia no funciona així: no hi ha jutges "catalans" ni jutges "de l'Estat central" com a categories separades; tots integren un únic cos.

La unitat comporta que **no pot haver-hi jurisdiccions especials** ni es poden crear tribunals que no estiguin prèviament determinats per la llei. L'única excepció que reconeix la pròpia CE és la **jurisdicció militar** (art. 117.5 CE), que té els seus propis tribunals, tot i que el seu cim queda integrat al Tribunal Suprem a través de la Sala Cinquena.

Compte amb el parany. El poder judicial és únic i el regula l'Estat, però dins d'aquest poder hi ha tribunals que operen a Catalunya (Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, Audiència Provincial de Barcelona...). Que hi hagi tribunals a Catalunya no trenca la unitat: formen part del poder judicial únic.

1.2. Estatut dels jutges i magistrats

Els jutges i magistrats formen un **cos únic**. El seu estatut jurídic es regula a la LOPJ i descansa sobre cinc principis:

Independència

La independència té dos fronts. La **independència externa** significa que el poder judicial és independent dels altres poders de l'Estat: el Govern no pot donar instruccions als jutges sobre com han de resoldre un cas. Una de les claus per garantir-ho és que les qüestions relatives a l'estatut jurídic dels jutges i magistrats (nomenaments, ascensos, sancions) depenen del CGPJ, no del Ministeri de Justícia.

La **independència interna** significa que els jutges no reben ordres, instruccions ni suggeriments dels seus superiors jeràrquics quan jutgen. Les seves decisions només poden ser revisades per la via dels **recursos legalment previstos**, no per instrucció d'un superior. Però atenció: la independència no és llibertat absoluta. L'article 117.1 CE ho deixa clar: els jutges actuen "sotmesos únicament a l'imperi de la llei". La decisió judicial ha de ser el resultat d'un raonament jurídic motivat.

Inamovibilitat

Un jutge o magistrat només pot ser **separat, suspès, traslladat o jubilat** per les causes que preveu la llei: ascensos reglamentaris, faltes disciplinàries, incapacitat, renúncia, pèrdua de la nacionalitat o condemna penal. L'objectiu és senzill: que ningú pugui apartar un jutge del seu càrrec per raons que no siguin estrictament professionals, cosa que protegeix la seva independència.

Imparcialitat

Un jutge ha d'aplicar la llei de manera neutral respecte a les parts. Per garantir-ho, la llei estableix dos mecanismes:

- **Abstenció:** el propi jutge es retira del cas si incorre en alguna de les causes que podrien comprometer la seva imparcialitat (parentiu amb les parts, interès directe en el resultat...).
- **Recusació:** les parts poden demanar que el jutge s'aparti del cas al·legant les mateixes causes.

Incompatibilitat

Els jutges i magistrats no poden exercir altres càrrecs públics ni pertànyer a partits polítics o sindicats. Sí que poden crear o integrar **associacions professionals** de jutges. L'objectiu és que cap vinculació externa no condicioni la llibertat de criteri.

Responsabilitat

L'exercici de la funció jurisdiccional genera responsabilitat. Pot ser de tres tipus:

- **Penal:** per exemple, el delictes de prevaricació (dictar una resolució injusta sabent-ho).
- **Civil:** si l'actuació dolosa o culpable del jutge causa un dany.
- **Disciplinària:** el CGPJ pot imposar sancions per infraccions del règim professional.

Truc per recordar-ho. Els cinc principis de l'estatut: "**I**ndependència, **I**namovibilitat, **I**mparcialitat, **I**ncompatibilitat, **R**esponsabilitat". Les inicials? Les cinc "I-R". O dit d'una altra manera: "IIIII-R" (quatre "I" i una "R"). La R és la Responsabilitat, que sovint s'oblida.

1.3. Estructura del poder judicial

L'organització dels òrgans judicials segueix dos criteris que actuen combinats:

Criteri material (per especialització)

Els jutjats i tribunals s'especialitzen per matèria:

- **Civil:** resolució de conflictes entre particulars (contractes, propietat, família...).
- **Penal:** enjudiciament de delictes.
- **Contenciós-administratiu:** control de l'activitat de les administracions públiques.
- **Social (laboral):** conflictes de treball i Seguretat Social.

La **jurisdicció militar** és un cas a part: té els seus propis tribunals i no s'integra en l'estructura del poder judicial ordinari, amb l'excepció de la **Sala Cinquena del Tribunal Suprem**, que és la sala militar i sí que forma part del TS.

Criteri territorial (per àmbit geogràfic)

L'Estat es divideix, a l'efecte de l'organització judicial, en:

- **Municipis**
- **Partits judicials** (agrupació de municipis)
- **Províncies**
- **Comunitats autònomes**
- **Tot l'Estat**

Sobre aquesta divisió s'assenten els òrgans judicials:

| Àmbit | Òrgan |

|---|---|

Tot l'Estat	Tribunal Suprem (Madrid)
Tot l'Estat	Audiència Nacional (Madrid)
Comunitat autònoma	Tribunal Superior de Justícia (un per CCAA)
Província	Audiència Provincial (una per província)
Província	Jutjats penals, socials, contenciosos administratius, de vigilància penitenciària, de menors
Partit judicial	Jutjats de primera instància i instrucció
Municipis sense Jutjat de 1a Instància	Jutjats de pau

Truc per recordar-ho. De baix a dalt de la piràmide: **Pau -> Instrucció -> (especialitzats) -> Audiència Provincial -> TSJ -> Tribunal Suprem**. L'Audiència Nacional és un tribunal d'àmbit estatal però de primera instància especialitzada, no és el cim de cap piràmide.

1.4. El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya

L'**article 152 CE** estableix que un tribunal superior de justícia ha de culminar l'organització judicial dins de cada comunitat autònoma. A Catalunya, el **Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC)** és l'última instància jurisdiccional de tots els processos judicials iniciats a Catalunya, sens perjudici de la facultat del **Tribunal Suprem per a la unificació de doctrina**.

Aquesta previsió constitucional es reproduïx a l'**article 95 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya**. El TSJC és un òrgan integrat al poder judicial (no és un òrgan de la Generalitat), però té una incidència directa en l'àmbit autonòmic.

Una de les funcions exclusives del TSJC és la **unificació de la interpretació del dret de Catalunya**. Ningú més pot fer-ho.

El **president o presidenta del TSJC** és nomenat pel **Rei**, a proposta del **Consell General del Poder Judicial**.

Compte amb el parany. El TSJC és l'última instància a Catalunya per als processos iniciats aquí, però el Tribunal Suprem pot intervenir per a la unificació de doctrina. Que el TSJC sigui el "cim" autonòmic no significa que el TS no hi tingui cap paraula.

2. El Consell General del Poder Judicial

El **Consell General del Poder Judicial (CGPJ)** és l'**òrgan de govern del poder judicial**. No jutja; el que fa és gestionar la carrera dels jutges i magistrats. Té atribuïdes expressament les funcions relatives a **nomenaments, ascensos, inspecció i règim disciplinari** de jutges i magistrats.

La seva existència respon a la voluntat del constituent d'assegurar la independència judicial: si el Govern pogués nomenar, ascendir i sancionar jutges, la independència dels tribunals seria una ficció. Traient-li al Govern la competència sobre l'estatut jurídic dels jutges i donant-la al CGPJ, s'allunya el poder executiu de la carrera judicial.

Pel que fa a la seva naturalesa jurídica: el legislador el considera un **òrgan constitucional** (art. 59.1.c) de la LOTC el legitima per plantejar conflictes d'atribucions entre òrgans constitucionals davant el TC). Però atenció: el CGPJ **no és un òrgan jurisdiccional** (no jutja) ni és un òrgan d'autogovern integrat dins del poder judicial (és extern a ell). Exerceix les seves competències a **tot el territori nacional**.

2.1. Composició del Consell General del Poder Judicial

La composició del CGPJ la regula l'**article 122.3 CE** i els articles 566 a 571 de la **Llei orgànica 4/2013, de 28 de juny, de reforma del CGPJ**.

El CGPJ es compon d'un **president** i **vint vocals**, tots nomenats pel **Rei**.

President

El president del CGPJ és ahora **president del Tribunal Suprem**. És elegit per **majoria de 3/5 dels vint vocals** del Consell. Per ser-ho, ha de ser membre de la carrera judicial amb categoria de magistrat del Tribunal Suprem, i ha de reunir les condicions per ser president d'una sala del TS, o bé ser un jurista de reconeguda competència amb **més de vint-i-cinc anys d'antiguitat** en l'exercici de la seva professió.

Vint vocals

Es divideixen en dos grups:

- **Dotze vocals** han de ser jutges o magistrats de qualsevol categoria judicial. D'entre aquests, **sis** els proposa el Congrés (per majoria de 3/5) i **sis** els proposa el Senat (per majoria de 3/5). Per presentar-se, el candidat ha de tenir l'aval de **25 membres** de la carrera judicial en actiu o el d'una associació judicial legalment constituïda.
- **Vuit vocals** han de ser advocats i juristes de reconeguda competència amb **més de quinze anys** d'exercici professional. D'aquests vuit, **quatre** els proposa el Congrés (3/5) i **quatre** els proposa el Senat (3/5).

Truc per recordar-ho. Composició del CGPJ: "**1 + 20**" (president + vint vocals). Dels vocals: "**12 jutges + 8 juristes**". El repartiment parlamentari és sempre "**meitat Congrés, meitat Senat**" i sempre per **3/5**. El president el trien els propis vocals per 3/5 i ho és ahora del Tribunal Suprem.

Compte amb el parany. L'examen pot demanar qui nomena els vocals del CGPJ. La resposta és el **Rei**, però a proposta del Parlament (Congrés i Senat). No els nomena el Govern ni el Ministeri de Justícia.

2.2. Funcions del CGPJ

Les funcions del CGPJ es troben a l'**article 560 de la Llei orgànica 4/2013, de 28 de juny, de reforma del CGPJ**. Se'n poden destacar:

- Proposar el nomenament** del president o presidenta del Tribunal Suprem (que ho és ahora del CGPJ) i dels magistrats del Tribunal Suprem i del Tribunal Constitucional.
- Ser escoltat pel Govern** per al nomenament del Fiscal General de l'Estat.
- Selecció, nomenament, formació, ascensos, destinacions i règim disciplinari** de jutges i magistrats.
- Exercir l'**alta inspecció** de jutjats i tribunals.
- Funció consultiva:** emetre informes sobre avantprojectes de lleis i disposicions generals (estatals o autonòmiques) que afectin matèries relacionades amb el poder judicial o la funció jurisdiccional.
- Potestat reglamentària:** pot dictar reglaments sobre el seu propi personal, organització i funcionament, i els que calguin per executar la LOPJ.
- Presentar anualment a les Corts Generals** una memòria sobre l'estat, el funcionament i l'activitat del CGPJ i dels jutjats i tribunals.

h) Emetre informes sobre **expedients de responsabilitat patrimonial** de l'Administració de justícia.

3. El Ministeri Fiscal

El **Ministeri Fiscal** no forma part del poder judicial, però les seves funcions estan íntimament lligades a la funció jurisdiccional. És un **òrgan únic a tot l'Estat** i actua davant dels tribunals a través d'**òrgans propis**.

La seva actuació es regeix per tres principis:

- **Unitat d'actuació**: el Ministeri Fiscal actua amb una veu única, coordinada jeràrquicament.
- **Dependència jeràrquica**: els fiscals inferiors estan subordinats als superiors, i tots al Fiscal General de l'Estat.
- **Subjecció a la legalitat i imparcialitat**: actua d'acord amb la llei, no amb criteris de conveniència política. Defensa la legalitat, no necessàriament l'acusació.

L'**article 124 CE** regula les funcions del Ministeri Fiscal:

- Promoure l'acció de la justícia** en defensa de la legalitat, dels drets de la ciutadania i de l'interès públic, d'ofici o a petició dels interessats.
- Vetllar per la independència** dels tribunals.
- Procurar davant dels tribunals la satisfacció de l'interès social**.

El **Fiscal General de l'Estat** és el cap del Ministeri Fiscal. La seva designació segueix un circuit específic: el **Rei** el nomena **a proposta del Govern**, però **prèvia audiència del CGPJ**. Ha de ser un jurista de reconeguda competència amb **més de quinze anys d'exercici professional efectiu**. El seu mandat dura **quatre anys** (art. 31 de l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal, aprovat per la Llei 50/1981, de 30 de desembre, modificada per la Llei 24/2007, de 9 d'octubre), i pot cessar per les causes previstes a la llei.

Igual que els jutges, els fiscals no poden exercir altres càrrecs públics ni pertànyer a partits polítics o sindicats, però sí que poden tenir associacions professionals (art. 127.1 CE).

Compte amb el parany. El Fiscal General és nomenat pel Govern (prèvia audiència del CGPJ), no pel Parlament. El mandat és de 4 anys. I compte: el Ministeri Fiscal **no** forma part del poder judicial, tot i que actua davant seus. Tres coses que l'examen combina per confondre't.

4. El Tribunal Constitucional

Naturalesa i posició

El **Tribunal Constitucional (TC)** es crea per tenir un òrgan que vigili que les lleis i normes amb rang de llei respecten la Constitució, i que depuri l'ordenament quan no ho facin. D'acord amb l'**article 1.1 de la LOTC**, el TC és l'**intèrpret suprem** de la CE -tot i que no l'únic, perquè tots els jutges i tribunals també apliquen la CE.

El TC és un **òrgan constitucional de caràcter jurisdiccional**, però **no s'integra en el poder judicial**. Funciona de manera independent dels altres òrgans constitucionals i només queda sotmès a la CE i a la seva llei orgànica pròpia: la **Llei orgànica 2/1979, del Tribunal Constitucional (LOTIC)**.

4.1. Composició del Tribunal Constitucional

El TC es compon de **dotze magistrats**, nomenats pel **Rei** per un període de **nou anys** (art. 159 CE). Els magistrats es seleccionen entre persones que siguin magistrats, fiscals, professors d'universitat, funcionaris públics o advocats, tots de reconeguda competència amb **més de quinze anys d'exercici professional**.

El repartiment dels dotze magistrats segueix aquest esquema:

| Qui proposa | Quants | Majoria necessària |

| ---|---|---|

| Congrés dels Diputats | 4 | 3/5 |

| Senat | 4 | 3/5 |

| Govern | 2 | - |

| CGPJ | 2 | 3/5 |

Truc per recordar-ho. El repartiment és "**4-4-2-2**": Congrés (4), Senat (4), Govern (2), CGPJ (2). I el mandat: **9 anys**, amb renovació per **terços cada 3 anys** (cada tres anys es renova una part del TC, de manera que no tot el tribunal canvia alhora).

President o presidenta del TC

Cada **tres anys**, els magistrats del TC elegeixen el seu president d'entre ells mateixos. En la primera votació cal **majoria absoluta**; si no s'assoleix, en la segona és suficient la **majoria simple**. El nomenament formal correspon al **Rei**.

Els magistrats del TC són **independents i inamovibles**. El seu càrrec és **incompatible** amb qualsevol mandat representatiu, càrrec polític o administratiu, funcions directives d'un partit polític o sindicat, les carreres judicial i fiscal, i qualsevol activitat professional o mercantil.

4.2. Competències del Tribunal Constitucional

El TC té unes competències exclusives que cap tribunal ordinari no pot exercir. Les principals:

Control de constitucionalitat de les lleis i normes amb força de llei

L'objectiu és comprovar si les normes s'ajusten a la CE. Si el TC declara la inconstitucionalitat d'una norma, la norma és expulsada de l'ordenament jurídic. Es pot activar per dues vies:

- **Recurs d'inconstitucionalitat**: l'interposa un dels subjectes legitimats directament contra la norma.
- **Qüestió d'inconstitucionalitat**: la planteja un jutge o tribunal ordinari quan, en el curs d'un judici, dubta que la llei que ha d'aplicar s'ajusti a la CE. El jutge suspèn el procediment i el TC resol el dubte.

Control previ de tractats internacionals

Abans que l'Estat signi un tractat internacional, el TC pot ser consultat per pronunciar-se sobre si el tractat conté estipulacions contràries a la CE. Si el TC detecta una contradicció, cal reformar la CE o renegociar el tractat abans de signar-lo.

Recurs d'empara

Protegeix els **drets fonamentals** reconeguts als **articles 14 a 29 i 30.2 CE** davant les vulneracions dels poders públics. És un procediment **subsidiari**: primer s'ha d'exhaurir la via jurisdiccional ordinària. Qualsevol persona que hagi esgotat tots els recursos davant els tribunals ordinaris i consideri que el seu dret fonamental segueix vulnerat pot acudir al TC.

Truc per recordar-ho. L'empara protegeix drets dels **arts. 14 a 29 i 30.2**. No tots els drets constitucionals: concretament els fonamentals i les llibertats públiques d'aquells articles. I és **subsidiari**: primer la via ordinària, si no funciona, el TC.

Conflictes de competència entre l'Estat i les comunitats autònomes (o entre CCAA)

Quan l'Estat i una CCAA (o dues CCAA entre si) discuteixen sobre qui té competència en una matèria, el TC resol qui n'és el titular. Garanteix la distribució territorial del poder.

Conflictes d'atribucions entre òrgans constitucionals

Resol les discrepàncies sobre competències entre el Govern, el Congrés, el Senat i el CGPJ. L'objectiu és garantir la supremacia de la CE en la divisió de poders.

Conflictes en defensa de l'autonomia local

Permet que els ens locals defensin l'autonomia local garantida a la CE quan consideren que una llei de l'Estat o d'una CCAA la vulnera.

Compte amb el parany. Els conflictes de competència (Estat vs. CCAA) i els conflictes d'atribucions (entre òrgans constitucionals) sonen semblant però no ho són. Els primers resolen disputes territorials; els segons, disputes entre els grans poders de l'Estat.

Glossari

- **Potestat jurisdiccional**: funció de jutjar i fer executar el que s'ha jutjat; pertany en exclusiva als jutges i magistrats integrats al poder judicial.
- **Administració de justícia**: el conjunt de mitjans personals i materials que donen suport als jutges i tribunals; no és poder judicial.
- **Unitat jurisdiccional**: principi pel qual el poder judicial és únic a tot l'Estat; no hi ha poder judicial autonòmic.
- **Exclusivitat**: principi pel qual la potestat jurisdiccional pertany en exclusiva als òrgans del poder judicial.
- **Inamovibilitat**: garantia que protegeix els jutges de ser apartats del càrrec per raons no previstes a la llei.
- **Imparcialitat**: obligació dels jutges d'aplicar la llei de forma neutral; es garanteix amb l'abstenció i la recusació.
- **Abstenció**: retirada voluntària del jutge del cas quan incorre en causes que comprometen la seva imparcialitat.
- **Recusació**: mecanisme pel qual les parts demanen que el jutge s'aparti del cas.
- **Prevaricació**: delicte consistent a dictar una resolució injusta sabent que ho és.
- **Jurisdicció militar**: l'única excepció al principi d'unitat jurisdiccional; té els seus propis tribunals però el seu cim (Sala 5a del TS) s'integra al Tribunal Suprem.
- **Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC)**: darrera instància jurisdiccional dels processos iniciats a Catalunya; interpreta en exclusiva el dret de Catalunya; el seu president el nomena el Rei a proposta del CGPJ.
- **Partido judicial**: àmbit territorial bàsic de l'organització judicial; a cadascun hi ha almenys un jutjat de primera instància i instrucció.

- **CGPJ**: òrgan de govern del poder judicial; 1 president + 20 vocals (12 jutges + 8 juristes); president = president del TS.
- **Ministeri Fiscal**: òrgan únic a l'Estat que defensa la legalitat i l'interès públic; actua davant els tribunals però no forma part del poder judicial; es regeix per unitat d'actuació, dependència jeràrquica i subjecció a la legalitat i imparcialitat.
- **Fiscal General de l'Estat**: cap del Ministeri Fiscal; nomenat pel Rei a proposta del Govern, prèvia audiència del CGPJ; mandat de 4 anys.
- **Tribunal Constitucional (TC)**: òrgan constitucional de naturalesa jurisdiccional, però no integrat al poder judicial; 12 magistrats; mandat 9 anys; intèrpret suprem de la CE.
- **Recurs d'inconstitucionalitat**: via per impugnar lleis i normes amb força de llei davant el TC.
- **Qüestió d'inconstitucionalitat**: dubte sobre la constitucionalitat d'una llei que planteja un jutge ordinari al TC en el curs d'un procés.
- **Recurs d'empara**: via per protegir drets fonamentals (arts. 14-29 i 30.2 CE) davant vulneracions de poders públics, un cop exhaurida la via ordinària.
- **Conflicte de competències**: procediment davant el TC per resoldre disputes entre l'Estat i les CCAA sobre qui té una competència.
- **Conflicte d'atribucions**: procediment davant el TC per resoldre disputes sobre competències entre òrgans constitucionals (Govern, Congrés, Senat, CGPJ).
- **Normes impugnades**: les normes (lleis, decrets llei, tractats...) sotmeses al control del TC.
- **Posicions doctrinals**: opinions dels juristes sobre una qüestió; no vinculen els tribunals però ajuden a interpretar el dret.
- **Jurista**: professional del dret (advocat, professor de dret, funcionari de l'Administració de justícia...).

Punts que cauen a l'examen

- El poder judicial es regula a la **CE (Títol VI)** i a la **LOPJ (LO 6/1985, d'1 de juliol)**.
- Principis configuradors del poder judicial: **exclusivitat i unitat jurisdiccional**. La jurisdicció militar és l'única excepció reconeguda per la CE.
- Estatut dels jutges i magistrats: **independència** (externa i interna), **inamovibilitat, imparcialitat, incompatibilitat i responsabilitat** (penal, civil i disciplinària).
- Estructura territorial: **municipis -> partits judicials -> províncies -> CCAA -> tot l'Estat**.
- El **TSJC** és la darrera instància dels processos iniciats a Catalunya i l'únic intèrpret del dret de Catalunya. El Tribunal Suprem hi pot intervenir per unificació de doctrina. El president del TSJC el nomena el **Rei a proposta del CGPJ**.
- **CGPJ**: **1 president + 20 vocals** (nomenats pel Rei). Dels 20 vocals: **12 jutges/magistrats** (6 proposats pel Congrés per 3/5 + 6 proposats pel Senat per 3/5) i **8 juristes** (4 proposats pel Congrés per 3/5 + 4 proposats pel Senat per 3/5). El president del CGPJ és alhora **president del TS**. Funcions principals: **art. 560 LO 4/2013**.
- **Ministeri Fiscal**: no és poder judicial; únic a l'Estat; principis d'**unitat, dependència jeràrquica, legalitat i imparcialitat**. Fiscal General nomenat pel **Rei a proposta del Govern** (prèvia audiència del CGPJ); mandat **4 anys**. Funcions principals: **art. 124 CE**.
- **TC**: 12 magistrats; mandat **9 anys**; repartiment **4 (Congrés) + 4 (Senat) + 2 (Govern) + 2 (CGPJ)**; totes les propostes del Congrés, Senat i CGPJ per **majoria de 3/5**. President elegit pels propis magistrats cada **3 anys** (1a votació: majoria absoluta; 2a: majoria simple). Nomenat formalment pel **Rei**.

- Competències del TC: **recurs d'inconstitucionalitat**, **qüestió d'inconstitucionalitat**, **control previ de tractats internacionals**, **recurs d'empara** (arts. 14-29 i 30.2 CE, subsidiari), **conflictes de competència** (Estat-CCAA), **conflictes d'atribucions** (entre òrgans constitucionals), **conflictes en defensa de l'autonomia local**.

- El TC és **intèrpret suprem de la CE** però **no forma part del poder judicial**.

- Diferència entre recurs d'inconstitucionalitat (el plantegen els subjectes legitimats directament) i qüestió d'inconstitucionalitat (la planteja un jutge ordinari en el curs d'un procés).

Resum exprés

- **Poder judicial**: poder de l'Estat, únic a tot el territori, integrat per jutges i magistrats que exerceixen la potestat jurisdiccional; regulat per la CE (Títol VI) i la LOPJ (LO 6/1985).

- **Principis configuradors**: exclusivitat (sols els jutges jutgen) i unitat (un sol poder judicial; la jurisdicció militar és l'única excepció constitucional).

- **Estatut**: independència (externa + interna), inamovibilitat, imparcialitat, incompatibilitat, responsabilitat.

- **Planta judicial** (de baix a dalt): Jutjats de Pau -> Jutjats de 1a Instància i Instrucció (i especialitzats: penal, social, contenciós, vigilància penitenciària, menors) -> Audiències Provincials -> Tribunals Superiors de Justícia (un per CCAA) -> Audiència Nacional (àmbit estatal, especialitzada) -> Tribunal Suprem (cim; 5 sales; Sala 5a = militar).

- **TSJC**: darrera instància a Catalunya; interpreta en exclusiva el dret català; president nomenat pel Rei a proposta del CGPJ.

- **CGPJ**: òrgan de govern del poder judicial; 1 president (= president del TS) + 20 vocals (12 jutges + 8 juristes); tots nomenats pel Rei; regulat per LO 4/2013; competències a l'art. 560.

- **Ministeri Fiscal**: no és poder judicial; defensa legalitat i interès públic; Fiscal General nomenat pel Govern per 4 anys; principis: unitat, dependència jeràrquica, legalitat, imparcialitat.

- **Tribunal Constitucional**: 12 magistrats (4+4+2+2); mandat 9 anys per terços de 3; president 3 anys (absoluta/simple); intèrpret suprem de la CE; no integra el poder judicial; competències: inconstitucionalitat, empara, conflictes competència, conflictes atribucions, autonomia local, control previ de tractats.

Autoavaluació

Llegeix cada pregunta, pensa la resposta i comprova-la a sota.

1. Quina diferència hi ha entre el poder judicial i l'Administració de justícia?

El poder judicial és el conjunt de jutges i magistrats que exerceixen la potestat jurisdiccional. L'Administració de justícia és el conjunt de mitjans personals i materials (funcionaris, edificis, sistemes...) que donen suport a l'activitat dels jutges i tribunals, però no jutja.

2. Quins principis configuren el poder judicial i com es diferencien?

Exclusivitat (la potestat jurisdiccional pertany en exclusiva als jutges i tribunals) i unitat jurisdiccional (el poder judicial és únic a tot l'Estat, sense duplicat autonòmic). L'exclusivitat respon a "qui" pot jutjar; la unitat, a com s'organitza el poder judicial a tot el territori.

3. Com es compon el CGPJ i qui nomena els seus membres?

El CGPJ té un president i vint vocals, tots nomenats pel Rei. Dels vint vocals, dotze han de ser jutges o magistrats (sis proposats pel Congrés i sis pel Senat, tots per majoria de 3/5), i vuit han de ser juristes de reconeguda competència (quatre proposats pel Congrés i quatre pel Senat, per 3/5). El president del CGPJ és alhora president del Tribunal Suprem i és elegit pels propis vocals per majoria de 3/5.

4. Quin és el paper del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i qui nomena el seu president?

El TSJC és la darrera instància jurisdiccional de tots els processos iniciats a Catalunya, sens perjudici de la facultat del Tribunal Suprem per a la unificació de doctrina. A més, en té l'exclusiva per unificar la interpretació del dret de Catalunya. El seu president o presidenta és nomenat pel Rei a proposta del CGPJ.

5. Com s'escull el president del Tribunal Constitucional i quin mandat té?

El president del TC és elegit pels propis magistrats del TC cada tres anys. En la primera votació es necessita majoria absoluta; si no s'aconsegueix, en la segona n'hi ha prou amb la majoria simple. El nomenament formal el formalitza el Rei.

6. Quina diferència hi ha entre el recurs d'inconstitucionalitat i la qüestió d'inconstitucionalitat?

El recurs d'inconstitucionalitat l'interposa directament un dels subjectes legitimats (president del Govern, òrgans de les CCAA...) contra una norma. La qüestió d'inconstitucionalitat la planteja un jutge ordinari al TC en el curs d'un procés, quan dubta que la llei que ha d'aplicar s'ajusti a la CE; el procés queda suspès fins que el TC es pronuncia.

7. Qui nomena el Fiscal General de l'Estat i quin mandat té?

El Fiscal General de l'Estat és nomenat pel Rei a proposta del Govern, però prèvia audiència del CGPJ. El seu mandat és de quatre anys i pot cessar per les causes fixades a la llei.

8. El Tribunal Constitucional forma part del poder judicial? Raona-ho.

No. El TC és un òrgan constitucional de caràcter jurisdiccional, però és independent dels altres òrgans constitucionals i no s'integra en l'estructura del poder judicial. Mentre que el poder judicial es regula al Títol VI CE i a la LOPJ, el TC es regula al Títol IX CE i a la LOTC. El seu paper és ser l'intendent suprem de la CE i controlar la constitucionalitat de les lleis, no resoldre litigis ordinaris.

L'organització territorial de l'Estat

Introducció: com es reparteix el poder sobre el territori

Imagina que has d'organitzar un país gran i divers. Pots posar-ho tot a les mans d'un sol centre -fàcil de controlar, però lent i uniforme- o pots repartir el poder entre diverses instàncies -més complex, però capaç de respondre a les particularitats de cada lloc. Aquesta és, en essència, la pregunta que es fa qualsevol Estat quan decideix com s'organitza territorialment.

A Espanya la resposta no és ni blanca ni negra: la Constitució de 1978 va triar un camí propi, que avui coneixem com l'**Estat de les autonomies** o **Estat autonòmic**. Entendre com hem arribat fins aquí -des dels models clàssics fins a la realitat de les 17 comunitats autònomes, les 50 províncies i els milers de municipis- és el nucli d'aquest tema.

La guia segueix exactament l'estructura de la font oficial de la convocatòria 46/26:

1. Els models d'organització territorial (unitari i federal)
2. El model territorial a la Constitució de 1978
3. Les comunitats autònomes
4. Els municipis
5. Les províncies
6. Les comarques
7. Les vegueries

1. Els models d'organització territorial

1.1. L'Estat unitari i l'Estat federal

Per entendre on som, cal saber d'on venim. Històricament, dos grans models han servit de referència per organitzar el poder en un Estat a través del seu territori: el **model unitari** i el **model federal**.

L'Estat unitari neix a França, just quan cau l'antic règim, amb la Constitució de 1791. El context no és casual: els revolucionaris volien acabar amb la pluralitat caòtica de jurisdiccions, ordenaments i administracions que havien caracteritzat l'etapa anterior. La seva proposta va ser una sola organització, uniforme i centralitzada.

El funcionament d'un Estat unitari es pot resumir en tres peces:

- Un **únic centre de decisió política**: el govern.
- Un **únic centre per dictar normes amb rang de llei**: el parlament.
- Una **administració jeràrquicament dependent** d'aquell centre que executa les decisions de manera uniforme a tot el territori.

Al cap de tot hi ha figures com el prefecte (a França) o l'alcalde, designades des del centre, no escollides localment. Els principis que sostenen tot l'edifici són tres: **unitat** (un sol Estat), **uniformitat** (la mateixa llei per a tothom) i **centralització** (totes les decisions surten del centre).

Aquest model es va estendre a bona part dels estats europeus continentals, inclosa Espanya.

Truc per recordar-ho. Pensa en l'Estat unitari com un arbre d'un sol tronc: totes les branques surten del mateix lloc i la sàvia circula de dalt a baix. Si el centre decideix, tots obeeixen.

L'Estat federal té un origen ben diferent. Neix amb la Constitució dels Estats Units d'Amèrica de 1787, com la solució que trobaren les antigues colònies britàniques -ja convertides en estats independents- per unir-se políticament sense perdre la seva sobirania. No es tractava d'un centre que absorbeix els territoris, sinó d'un **pacte entre estats sobirans** que decideixen crear, a través d'una constitució, una entitat nova: la **federació**, a la qual deleguen expressament algunes competències però en retenen la resta.

L'Estat federal és, per tant, un "**Estat d'estats**". El poder polític s'exerceix des de **dues instàncies simultànies**:

- La **instància central** (la federació), que té els seus propis òrgans -parlament federal, president, tribunals- i actua sobre tot el territori federal en les matèries que la constitució federal li reserva.
- Les **instàncies territorials** (els estats membres), que disposen cadascuna d'una constitució pròpia, d'una organització política pròpia i de poders que exerceixen dins del seu territori.

Aquí apareix un concepte clau que l'examen sol explotar: en l'Estat federal no hi ha només la **divisió horitzontal de poders** (executiu, legislatiu i judicial), que coneixem de sempre, sinó també una **divisió vertical** que distribueix territorialment aquell poder ja dividit. Dos eixos, no un.

L'element d'unitat no desapareix del tot: l'Estat federal segueix actuant com a una sola entitat de cara a l'exterior (relacions internacionals), manté estructures comunes (exèrcit, moneda, duanes, símbols) i disposa d'òrgans que, en certes matèries, actuen sobre tot el territori federal.

El model federal nascut als EUA es va adoptar posteriorment a Alemanya i Suïssa (Europa continental), a Mèxic, el Brasil i l'Argentina (Iberoamèrica) i al Canadà i Austràlia (estats vinculats a la Gran Bretanya).

Compte amb el parany. L'Estat federal NO és la simple suma d'estats: és una entitat nova, creada per pacte. La diferència clau respecte de l'unitari no és la mida, sinó l'**origen** (pacte entre iguals vs. decisió del centre) i la **distribució vertical del poder**.

1.2. L'evolució dels models

Cap dels dos models s'ha quedat quiet al llarg del segle XX. Han evolucionat, i curiosament ho han fet en sentits contraris però convergents:

- **L'Estat unitari** ha introduït progressivament **mecanismes de descentralització política**. El creixement de l'Estat, les demandes de participació i la complexitat social van fer insostenible el model purament centralitzat. Això ha donat lloc a noves formes d'organització: l'**Estat regional**, l'**Estat integral** i l'**Estat autonòmic**, que s'agrupen sota el paraigua dels **estats compostos**.

- **L'Estat federal**, per la seva banda, ha anat reclamant **més competències cap al centre**, en un procés de major centralització i uniformització. Les demandes de coordinació i de serveis comuns han empès cap amunt moltes decisions.

La descentralització política de l'Estat unitari implica mantenir una única constitució, però distribuir la **capacitat de decisió política** i la **potestat legislativa** entre els òrgans centrals i els ens territorials. Aquests disposen d'una certa autonomia política: poden establir les seves pròpies orientacions i les seves pròpies lleis, dins el seu àmbit de competències.

2. El model territorial a la Constitució espanyola de 1978

La fórmula constitucional: potencial i oberta

La Constitució espanyola (CE) no va tancar el debat sobre com havia de ser l'organització territorial. Va prendre una decisió valenta: deixar el model **obert i potencial**, activable per la voluntat dels propis territoris.

Concretament, la CE estableix uns principis i uns procediments que, si s'activen, han de permetre transformar l'Estat unitari i centralista espanyol en un Estat descentralitzat políticament. El constituent no va decidir la forma final: va remetre aquesta decisió a l'aprovació d'unes normes posteriors, els **estatuts d'autonomia**. Partint del que s'anomena el **principi dispositiu**, la CE possibilita que el règim autònom es generalitzi a través de la creació de les comunitats autònomes.

Dos elements en tensió, però compatibles

La fórmula constitucional integra dos elements aparentment contradictoris però complementaris:

- a) D'una banda, estableix **un únic Estat, una única constitució, un únic ordenament jurídic i la igualtat de drets i obligacions** per a tots els ciutadans de l'Estat.
- b) De l'altra, reconeix i garanteix el **dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions** que integren l'Estat espanyol (**article 2 CE**): si una d'elles l'exercita, l'Estat es configurarà com una estructura basada en l'autonomia política.

Truc per recordar-ho. L'article 2 CE és la clau de volta del model: unitat + dret a l'autonomia + solidaritat. Cap dels tres elements pot destruir els altres dos.

El resultat: l'Estat autonòmic

L'aprovació el **1979** dels primers estatuts d'autonomia va posar en marxa un determinat tipus d'organització territorial, previst però fins aleshores no constituït. El resultat és un **Estat d'estructura composta** al qual la CE no dona un nom propi, però que la doctrina coneix com **Estat autonòmic** o **Estat de les autonomies**.

3. Les comunitats autònomes

Què són i quines característiques tenen

Les **comunitats autònomes** (CCAA) són entitats polítiques que, en exercici del dret a l'autonomia reconegut a la CE, gaudeixen de:

- **Personalitat jurídica** pròpia.
- **Potestat d'autogovern**.
- **Autonomia legislativa** pròpia dins el seu àmbit territorial.

Aquestes tres característiques juntes les distingeixen de la resta d'entitats territorials (municipis i províncies), que només gaudeixen d'autonomia **administrativa**, no política.

Les notes definitòries de les CCAA, tal com recull la font oficial, són les següents:

- a) El seu grau d'autonomia és **qualitativament diferent** del dels municipis i les províncies: a aquests se'ls atorga autonomia administrativa; a les CCAA, autonomia política.

- b) L'autonomia política es concreta normativament en l'**estatut d'autonomia** de cada CA, que és la seva **norma institucional bàsica**: la que la constitueix com a tal i la que en determina els òrgans i les competències.
- c) L'autonomia política comporta el reconeixement de facultats de **direcció política**, tant governamentals com legislatives.
- d) La seva organització institucional respon al **principi clàssic de divisió de poders** i al **principi de responsabilitat política** de l'òrgan de govern davant l'assemblea legislativa respectiva (article 152 CE).
- e) Gaudeixen d'**autonomia financera** per exercir les seves competències.
- f) Les relacions amb l'Estat central **no** són de **jerarquia** sinó de **competència**: la CA no obeeix l'Estat en tot, sinó que té un espai propi delimitat per competències.
- g) Se'ls reconeixen **instruments polítics de participació** en les instàncies centrals de l'Estat: presentació d'iniciatives legislatives i designació directa de senadors per part dels parlaments autonòmics.
- h) El **dret estatal és supletori** del dret autonòmic (article 149.3 CE): quan una CA no ha legislat sobre una matèria que té assumida, s'aplica la norma estatal per defecte.

Quantes CCAA hi ha i com s'hi va accedir

La CE no estableix un mapa autonòmic tancat, només procediments per accedir a l'autonomia. Tot i així, el dret es va anar generalitzant fins a completar-se amb la creació de **17 comunitats autònomes i 2 ciutats autònomes** (Ceuta i Melilla).

Truc per recordar-ho. 17 CCAA + 2 ciutats autònomes = 19 territoris autònoms en total. Ceuta i Melilla no són CCAA però tenen règim especial d'autogovern.

No totes les CCAA van accedir a l'autonomia de la mateixa manera ni amb el mateix nivell de competències. La classificació respon a un **triple criteri**: l'històric, el competencial i el del procediment d'accés.

Primer grup (tractament diferenciat): Catalunya, el País Basc i Galícia ja havien aprovat estatuts d'autonomia en el passat i gaudien de règims provisionals d'autogovern en el moment de promulgar la CE de 1978. Per aquest motiu, en aquesta classificació cal incloure-hi també el **territori foral de Navarra**. Aquestes quatre gaudien d'un procediment específic d'accés i podien assumir des del principi un nombre i tipus de competències majors.

Segon grup: Comunitats que podien assolir el mateix nivell d'autonomia que les anteriors, però per a les quals s'exigia una manifestació de la voluntat d'autogovern molt més àmplia (article 151.1 CE). Per aquesta via va accedir **Andalusia**.

Tercer grup: La resta de comunitats autònomes, que no disposaven de la possibilitat d'accedir inicialment a un règim d'autonomia plena. Havien de seguir el procediment general de l'article 143 CE i, d'acord amb l'article 148.2 CE, podien ampliar successivament les seves competències un cop transcorreguts cinc anys des de l'aprovació dels seus estatuts.

Compte amb el parany. L'article 143 és la via "general" (via lenta, competències inicials menors); l'article 151 és la via "especial" (via ràpida, competències àmplies des del primer moment). En els exàmens sovint intercanvien els números per veure si t'equivoques.

Cap a la igualació competencial

Aquesta lògica de partida es va modificar amb l'aprovació del "**pacte autonòmic**" de **1981**, signat per les dues forces polítiques majoritàries del moment, el PSOE i la UCD. L'objectiu era frenar el desplegament del principi dispositiu i intentar **homogeneïtzar les competències** de totes les CCAA. En aquesta línia s'emmarcà la Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic (**LOAPA**).

El procés es va consolidar el **1992**, quan el PSOE i el PP van arribar a un segon gran pacte autonòmic per **equiparar les competències de les CCAA de via lenta** a les de via ràpida, a través d'una política de traspassos progressius. El resultat, avui, és un model caracteritzat per un **alt grau d'uniformisme competencial**: tot i partir de situacions molt distintes, s'ha produït un **anivellament** de competències entre totes les CCAA.

4. Els municipis

La unitat local bàsica

A diferència de les comunitats autònomes, les institucions locals gaudeixen d'una llarga tradició. Per això, la seva regulació constitucional és molt més directa i senzilla (articles 140 a 142 CE). El **municipi** és la **unitat local bàsica** de l'organització territorial: l'ens més proper al ciutadà, el que resol els problemes del dia a dia.

Els **ajuntaments** són els òrgans de govern local dels municipis, que en dret públic se'ls reconeix com a entitats territorials amb personalitat jurídica pròpia.

Com funcionen els municipis

a) Els municipis estan representats per **regidors**, elegits per sufragi universal, i presidits per un **alcalde** elegit directament pels regidors. En alguns supòsits, l'alcalde pot ser elegit directament pels ciutadans, d'acord amb les condicions que estableix la LOREG (articles 196 i següents), atenent a criteris de població.

b) Els municipis tenen **potestat d'autoorganització**, però com a mínim han de comptar amb: un alcalde, regidors, tinents d'alcalde, el ple i la comissió especial de comptes. A més, els **municipis de més de cinc mil habitants** han de tenir necessàriament una **comissió de govern**.

c) La legislació de l'Estat, a través de la **Llei 7/1985, de bases de règim local (LBRL)**, ha reservat una esfera pròpia de competències als ens locals. Ha encomanat als municipis atribucions sobre matèries que expressen el nivell més immediat de convivència: **urbanisme, trànsit urbà, mercats, cementiris, salubritat, assistència social, enllumenat i neteja**, entre d'altres. A més, la LBRL crea figures associatives (mancomunitats, consorcis, etc.) per als municipis que vulguin col·laborar.

d) La llei els reconeix **potestats executives i normatives de tipus reglamentari**.

e) Tenen capacitat de **finançament** a través de la creació de tributs propis i de la participació en els ingressos de l'Estat i de la CA de la qual formen part.

Truc per recordar-ho. L'alcalde no el trien directament els ciutadans en la majoria de casos: el trien els **regidors** d'entre ells mateixos. L'excepció (elecció directa per la ciutadania) la preveu la LOREG i depèn de la població.

5. Les províncies

Definició i naturalesa doble

L'article 141 CE estableix que la província és una **entitat local amb personalitat jurídica pròpia**, determinada per l'agrupació de **municipis limítrofes**, que constitueix una **divisió territorial per al compliment de les activitats de l'Estat**.

D'aquesta definició constitucional es desprèn el caràcter bifront de la província: és, a la vegada, dues coses:

- Una **divisió administrativa** per al compliment de les finalitats de l'Estat (coordina serveis als municipis del seu territori).
- Una **circumscripció electoral** determinant per a l'elecció dels representants de cadascuna de les cambres de les Corts Generals (Congrés i Senat).

Com es governa una província

El govern i l'administració de la província s'encomanem a les **diputacions** o altres corporacions de caràcter representatiu. Les atribucions essencials de les diputacions, d'acord amb la LBRL, són:

- La **coordinació de serveis municipals**.
- L'**assistència jurídica, econòmica i tècnica** als municipis del seu territori.
- La **prestació de serveis intermunicipals**.
- El **foment dels interessos** de la província.
- L'adopció del **pla anual de cooperació a les obres i serveis municipals**.

L'objectiu de les diputacions és, doncs, donar suport als municipis petits que, per si sols, no podrien garantir determinats serveis.

Compte amb el parany. Els diputats provincials **no** s'elegeixen per votació directa de la ciutadania: el sistema és **indirecte** (els regidors elegits als ajuntaments trien els diputats provincials en proporció als resultats electorals). Molts confonen els "diputats provincials" amb els diputats del Parlament o del Congrés, on sí que hi ha elecció directa.

6. Les comarques

Base constitucional i regulació a Catalunya

La CE **no crea** la institució comarcal. Però a l'**article 141.3 CE** preveu la possibilitat que es creïn **agrupacions de municipis diferents de la província**. A més, habilita els estatuts d'autonomia per establir circumscripcions territorials pròpies a través de l'agrupació de municipis limítrofes que gaudiran de **personalitat jurídica**.

A Catalunya, la regulació general del règim jurídic de les comarques es troba en el **Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya**.

El govern de la comarca: el consell comarcal

El govern i l'administració de les comarques correspon al **consell comarcal**, que es compon de tres

òrgans:

- El **ple**: integrat pel president i per la resta de consellers comarcals.
- El **president**: cap del consell comarcal.
- La **comissió especial de comptes**.

L'elecció dels consellers comarcals és de caràcter **indirecte**: s'atorga a cada formació electoral que hagi participat en les eleccions municipals un nombre de consellers comarcals proporcional al **percentatge de vots** obtinguts a tots els municipis i al **percentatge de regidors** obtinguts al conjunt d'ajuntaments.

Compte amb el parany. Els consellers comarcals tampoc s'elegeixen directament: és una elecció indirecta, derivada de les eleccions municipals. Igual que passa amb els diputats provincials.

Competències de les comarques

Les competències de les comarques provenen de dues fonts:

D'origen municipal: La comarca estableix i presta aquells **serveis supramunicipals** complementaris dels municipis, executa obres d'infraestructura general o complementàries, i exerceix totes aquelles funcions que els municipis li deleguin per conveni.

Atribuïdes per la Generalitat: La llei enumera un seguit de matèries en les quals les lleis reguladores han d'establir necessàriament algun tipus de competència per a la comarca: **ordenació del territori i urbanisme, sanitat, serveis socials, cultura, esport, ensenyament, salubritat pública i medi ambient**.

7. Les vegueries

Definició i naturalesa

La **vegueria** apareix regulada als articles 90 i 91 de l'**Estatut d'autonomia de Catalunya**. L'article 90 la defineix com:

- L'**àmbit territorial específic per a l'exercici del govern intermunicipal de cooperació local**, amb personalitat jurídica pròpia.
- La **divisió territorial adoptada per la Generalitat per a l'organització territorial dels seus serveis**.

La vegueria, com a govern local, té naturalesa territorial i gaudeix d'autonomia per gestionar els seus interessos.

El govern de la vegueria

Segons l'article 91 de l'Estatut, el govern i l'administració autònoma de la vegueria corresponen al **Consell de Vegueria**, format pel **president o presidenta** i pels **consellers de vegueria**. La persona que presideixi la vegueria serà escollida pels consellers entre els seus membres.

Els consells de vegueria estan pensats per **substituir les diputacions** provincials a Catalunya. La creació, modificació i supressió de les vegueries, com també el desplegament del seu règim jurídic, es regula per **lleis del Parlament**. Si s'haguessin d'alterar els límits provincials, s'hauria de fer d'acord amb el que estableix l'**article 141.1 de la Constitució**.

Truc per recordar-ho. Vegueria = divisió territorial de la Generalitat + govern intermunicipal de cooperació local. Prevista per substituir les diputacions provincials a Catalunya, però les quatre diputacions (Barcelona,

Girona, Lleida, Tarragona) continuen existint fins que la llei del Parlament les substitueixi efectivament.

Glossari

- **Antic règim:** sistema polític, social i econòmic anterior a la Revolució Francesa, caracteritzat per la pluralitat d'ordenaments i jurisdiccions.
- **Autonomia legislativa:** capacitat de dictar normes amb rang de llei en l'àmbit de les competències pròpies d'una CA.
- **Caràcter bifront:** naturalesa doble de la província, que és alhora divisió administrativa i circumscripció electoral.
- **Consell comarcal:** òrgan de govern de la comarca, integrat pel ple, el president i la comissió especial de comptes.
- **Consell de Vegueria:** òrgan de govern i administració autònom de la vegueria, format pel president i els consellers de vegueria.
- **Conveni:** instrument jurídic que permet als municipis delegar competències a la comarca.
- **Diputació provincial:** corporació representativa que governa i administra la província; els seus membres s'elegeixen indirectament.
- **Divisió horitzontal de poder:** distribució del poder entre executiu, legislatiu i judicial.
- **Divisió vertical de poder:** distribució del poder entre diverses instàncies territorials (model federal).
- **Estat compost:** Estat que integra diverses formes de descentralització política (regional, integral, autonòmic).
- **Estat sobirà:** Estat que té poder propi i no depenent d'un altre per establir les seves normes i institucions.
- **Estatut d'autonomia:** norma institucional bàsica de cada CA; s'aprova per llei orgànica de les Corts Generals.
- **Idees racionalistes:** corrent filosòfic dels il·lustrats del segle XVIII que postulava l'organització racional i uniforme de l'Estat.
- **Institucions locals:** municipis, províncies i comarques; entitats territorials amb autonomia administrativa.
- **Model d'Estat:** forma en què un Estat distribueix el poder polític en el seu territori (unitari vs. federal).
- **Pacte autonòmic:** acords polítics (1981: PSOE-UCD; 1992: PSOE-PP) per homogeneïtzar i anivellar les competències de les CCAA.
- **Personalitat jurídica:** capacitat legal d'un ens per tenir drets i obligacions i actuar davant els tribunals.
- **Poder polític:** capacitat de prendre decisions vinculants per a tota la col·lectivitat.
- **Principi dispositiu:** principi pel qual la CE deixa en mans dels territoris la decisió d'accedir o no a l'autonomia.
- **Potestat d'autogovern:** capacitat d'una entitat per establir les seves pròpies institucions i les seves pròpies polítiques.
- **Regidors:** membres de l'ajuntament elegits per sufragi universal directe que conformen el ple municipal.
- **Supletorietat:** principi pel qual el dret estatal s'aplica en defecte de norma autonòmica (art. 149.3 CE).
- **Tributs:** ingressos de dret públic exigits per les administracions (impostos, taxes, contribucions especials).
- **Uniformització:** tendència a establir les mateixes regles i procediments per a tot el territori.

- **Vegueria**: ens local previst a l'EAC (art. 90-91) com a divisió territorial de la Generalitat i substitut de les diputacions provincials a Catalunya.

Punts que cauen a l'examen

- **L'Estat unitari** neix a França amb la Constitució de **1791**; els seus principis bàsics són **unitat, uniformitat i centralització**.
- **L'Estat federal** neix amb la Constitució dels **EUA de 1787**; és un "Estat d'estats" amb **divisió horitzontal i vertical** del poder; exemples europeus: Alemanya i Suïssa; iberoamericans: Mèxic, el Brasil, l'Argentina.
- Els **estats compostos** (regional, integral, autonòmic) són formes d'Estat unitari que han introduït mecanismes de **descentralització política**.
- La **CE de 1978** no tanca el model territorial: estableix un sistema **obert i potencial** basat en el **principi dispositiu** i el reconeixement del **dret a l'autonomia** (article 2 CE).
- El resultat del procés autonòmic: **17 CCAA + 2 ciutats autònomes** (Ceuta i Melilla).
- Les CCAA accediren per dos procediments principals: **article 143 CE** (via general, competències inicials menors) i **article 151 CE** (via especial, competències àmplies des del principi: Catalunya, País Basc, Galícia i Andalusia). Navarra té un règim foral específic.
- **Pacte autonòmic del 1981** (PSOE-UCD, LOAPA) i **pacte del 1992** (PSOE-PP): apunten a l'homogeneïtzació i l'**anivellament competencial** de totes les CCAA.
- Les CCAA tenen **autonomia política** (legislativa + governamental); els municipis i les províncies, **autonomia administrativa**.
- Les relacions CCAA-Estat NO són de **jerarquia** sinó de **competència** (art. 149.3 CE: supletorietat del dret estatal).
- **Municipis**: govern = ajuntament (alcalde + regidors + comissió de govern als de +5.000 habitants); l'alcalde és elegit pels regidors; competències de la Llei 7/1985 LBRL (urbanisme, cementiris, salubritat, trànsit urbà...).
- **Províncies** (art. 141 CE): caràcter **bifront** (divisió administrativa + circumscripció electoral); govern = diputació o corporació representativa; funcions: coordinació, assistència als municipis, serveis intermunicipals.
- **Comarques**: la CE no les crea, però preveu agrupacions de municipis (art. 141.3 CE); a Catalunya, Decret legislatiu 2/2003; govern = consell comarcal (ple + president + comissió especial de comptes); elecció indirecta derivada de les municipals.
- **Vegueries** (art. 90-91 EAC): àmbit territorial d'exercici del govern intermunicipal + divisió territorial de la Generalitat; govern = Consell de Vegueria; previstes per substituir les diputacions; modificació de límits provincials requereix art. 141.1 CE.

Resum exprés

- **Dos models clàssics**: unitari (França, Constitució 1791; unitat + uniformitat + centralització) i federal (EUA, Constitució 1787; "Estat d'estats"; divisió horitzontal i vertical del poder).
- **Evolució**: l'unitari ha anat descentralitzant-se (estats compostos); el federal ha anat centralitzant-se. Models intermedis: Estat regional, integral, autonòmic.

- **CE de 1978:** model obert i potencial; principi dispositiu; art. 2 CE (unitat + dret a l'autonomia). Resultat: **Estat autonòmic** (terme doctrinal, no constitucional).
- **CCAA:** personalitat jurídica + potestat d'autogovern + autonomia legislativa; estatuts d'autonomia com a norma bàsica; relacions amb l'Estat per competència, no per jerarquia; 17 CCAA + Ceuta i Melilla.
- **Accés a l'autonomia:** via art. 143 (general, menor autonomia inicial) o art. 151 (especial, gran autonomia: Catalunya, PB, Galícia, Andalusia). Pactes 1981 i 1992: anivellament competencial.
- **Municipis:** entitat local bàsica; govern = ajuntament (alcalde elegit pels regidors, ple, comissió de govern als de +5.000 hab.); competències: urbanisme, cementiris, salubritat, trànsit urbà; LBRL 7/1985.
- **Províncies** (art. 141 CE): caràcter bifront; govern = diputació (elecció indirecta); funcions: assistència als municipis i serveis intermunicipals.
- **Comarques** (art. 141.3 CE): agrupació de municipis; a Catalunya, DL 2/2003; govern = consell comarcal; elecció indirecta.
- **Vegueries** (art. 90-91 EAC): govern intermunicipal + divisió territorial Generalitat; govern = Consell de Vegueria; substituiran les diputacions; creació per llei del Parlament; alteració límits provincials = art. 141.1 CE.

Autoavaluació

Pregunta 1: Quins són els dos grans models clàssics d'organització territorial de l'Estat? Quin és l'origen de cadascun i quins principis els distingeixen?

Resposta: Els dos models clàssics són l'**Estat unitari** i l'**Estat federal**. L'unitari neix a França amb la Constitució de 1791, a partir de les idees racionalistes dels revolucionaris que volien acabar amb la pluralitat d'ordenaments de l'antic règim. Es basa en un únic centre de decisió política (govern), un únic legislador (parlament) i una administració dependent. Els seus principis són la unitat, la uniformitat i la centralització. El federal neix amb la Constitució dels EUA de 1787, com a pacte entre estats independents que creen una entitat nova (la federació). És un "Estat d'estats" amb divisió horitzontal (executiu/legislatiu/judicial) i vertical (instància central + estats membres) del poder.

Pregunta 2: Què vol dir que el model territorial de la CE és "potencial"? Quin paper hi juga el principi dispositiu?

Resposta: Que la CE no va fixar un mapa tancat de comunitats autònomes ni va decidir d'avançada la forma definitiva de l'organització territorial. En canvi, va establir principis i procediments que, si s'activen, permeten descentralitzar l'Estat. El **principi dispositiu** és la clau: depèn de la voluntat dels propis territoris accedir o no a l'autonomia, i en quina mesura. La CE deixa la decisió als estatuts d'autonomia que aprovi cada territori, i les Corts Generals. El resultat final -l'Estat autonòmic- és fruit d'aquest procés, no d'una decisió unilateral del constituent.

Pregunta 3: Per quins procediments van accedir les comunitats autònomes a l'autonomia? Posa exemples de cada grup.

Resposta: Hi ha tres grups principals. El primer inclou Catalunya, el País Basc, Galícia i Navarra, que gaudien de règims provisionals d'autogovern o règims forals en el moment d'aprovar la CE i van tenir un tractament diferenciat. El segon grup és el de les CCAA que van usar la via especial de l'article 151 CE

-que exigeix majories qualificades i referèndum-, per la qual va accedir Andalusia. El tercer grup és el de la resta de CCAA, que van seguir el procediment general de l'article 143 CE (via ordinària, competències inicials menors, ampliables als cinc anys). A partir dels pactes autonòmics de 1981 i 1992, les diferències competencials entre CCAA s'han anat anivellant.

Pregunta 4: Quines característiques distingeixen les CCAA dels municipis i les províncies en termes d'autonomia?

Resposta: La diferència és qualitativa: les CCAA gaudeixen d'**autonomia política**, que inclou potestat d'autogovern i autonomia legislativa (poden dictar lleis pròpies). Els municipis i les províncies, en canvi, només gaudeixen d'**autonomia administrativa**: poden gestionar els seus assumptes, però dins del marc de les lleis dictades per l'Estat i les CCAA, sense potestat legislativa. A més, les relacions de les CCAA amb l'Estat no són de jerarquia sinó de competència (cadascú mana en el seu àmbit), mentre que els ens locals estan més directament subjectes a la llei.

Pregunta 5: Explica el caràcter bifront de la província. Quin òrgan la governa i com s'elegeix?

Resposta: La província té un **caràcter bifront** perquè és, al mateix temps, dues coses: una **divisió administrativa** per al compliment de les finalitats de l'Estat (dóna assistència i coordina serveis als municipis) i una **circumscripció electoral** determinant per a l'elecció dels representants al Congrés i al Senat. L'òrgan de govern és la **diputació provincial** (o corporació representativa equivalent). El seu sistema d'elecció és **indirecte**: no es vota directament a les eleccions provincials, sinó que els **regidors** elegits als ajuntaments de la província trien els diputats provincials en proporció als resultats electorals municipals.

Pregunta 6: Quina diferència hi ha entre una comarca i una vegueria a Catalunya? Quin article constitucional empara les comarques?

Resposta: La **comarca** és un ens local supramunicipal que agrupa municipis per gestionar serveis i competències que superen la capacitat d'un sol municipi. La seva base constitucional és l'**article 141.3 CE**, que preveu la possibilitat de crear agrupacions de municipis diferents de la província. A Catalunya es regula pel Decret legislatiu 2/2003 i el seu govern és el **consell comarcal** (ple, president i comissió especial de comptes). La **vegueria** (arts. 90-91 EAC) és un ens local de rang superior, previst com a àmbit territorial per al govern intermunicipal de cooperació local i com a divisió territorial de la Generalitat. El seu govern és el **Consell de Vegueria** i la seva funció és substituir les diputacions provincials a Catalunya, tot i que les quatre diputacions (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona) continuen existint mentre no s'aprovi la llei del Parlament que les substitueixi.

Pregunta 7: Qui és elegit de manera directa per la ciutadania en el govern local d'un municipi i qui ho és de manera indirecta?

Resposta: Els **regidors** s'elegeixen de manera **directa** per la ciutadania per sufragi universal. L'**alcalde**, en canvi, s'elegeix de manera **indirecta**: el trien els regidors d'entre ells mateixos. En alguns supòsits que preveu la LOREG (articles 196 i següents), i atenent criteris de població, l'alcalde pot ser elegit directament pels ciutadans, però és l'excepció. Per tant, la norma general és que l'alcalde no surt directament de les urnes, sinó que és l'elecció dels regidors.

Pregunta 8: Quins pactes autonòmics importants han marcat l'evolució del model autonòmic espanyol i quin ha estat el seu efecte?

Resposta: Hi ha dos grans pactes. El primer és el **pacte autonòmic de 1981**, signat pel PSOE i la UCD, que va frenar el desplegament del principi dispositiu i va intentar homogeneïtzar les competències de totes les CCAA (en aquesta línia s'emmarcà la LOAPA). El segon és el **pacte autonòmic de 1992**, entre el PSOE i el PP, que va establir una política de traspassos per equiparar les competències de les CCAA de via lenta (art. 143) a les que ja tenien un nivell alt d'autonomia. L'efecte acumulat d'ambdós pactes és que, en l'actualitat, s'ha produït un **anivellament competencial** entre totes les CCAA: tot i partir de situacions molt distintes, gaudeixen d'un contingut competencial força homogeni.

La Unió Europea

Introducció: la Unió Europea i per què cau a l'examen de Mossos

Si mai t'has preguntat per què els aspirants a Mosso han d'estudiar la Unió Europea, la resposta és concreta: **l'ordenament jurídic que apliquem cada dia és, en bona part, dret europeu**. Les cooperacions policials transfrontereres, les ordres europees de detenció, els mecanismes d'Europol i Eurojust, la regulació de la lluita contra el tràfic de persones... tot neix de la maquinaria institucional i normativa de la Unió.

La guia oficial de la convocatòria 46/26 dedica el Tema B.8 exclusivament a la UE, i les preguntes que surten se centren en tres blocs molt concrets:

- **L'origen i l'evolució:** quins tractats van crear cada comunitat, quan i on es van signar.
- **El dret comunitari:** la diferència entre dret originari i derivat, i els tres principis que regeixen la relació entre dret europeu i dret intern dels estats.
- **Les institucions:** qui les integra, quines funcions tenen i com prenen decisions.

Posa esforç especial en recordar **dates, nombres i noms de tractats**, que és on l'examen tendeix a posar parany.

1. Origen històric de la Unió Europea

El punt de partida: sis països i el carbó

Tot comença a la postguerra. L'Europa devastada de 1945 necessitava una fórmula que fes impensable una nova guerra entre França i Alemanya. La solució fou **lligar les economies dels dos països** en sectors estratègics - el carbó i l'acer - de manera que cap dels dos no pogués armar-se sense dependre de l'altre.

Això va materialitzar-se amb el **Tractat de la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA)**, signat a **París el 1951**, per sis estats: **Alemanya, França, Bèlgica, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos**. Aquests sis seran sempre "els fundadors" en qualsevol pregunta de l'examen.

Sis anys més tard, el **25 de març de 1957**, els mateixos sis països van signar a **Roma** dos tractats més:

- El **Tractat de la Comunitat Econòmica Europea (CEE)**, que buscava crear un mercat comú amb lliure circulació de mercaderies, capital i treball.
- El **Tractat de la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (EURATOM)**, per gestionar conjuntament l'energia nuclear.

Truc per recordar-ho. "PaRiS 51, RoMa 57": París primer (CECA), Roma segon (CEE + EURATOM). Els mateixos sis estats en tots dos casos.

L'objectiu del Tractat de la CEE era fonamentalment reactivar les economies europees i crear un mercat comú. La primera conseqüència pràctica va ser la **supressió dels drets de duanes** per generar una zona de lliure comerç. Però el projecte no es conformava només amb l'espai econòmic dels sis: des del principi

es va preveure una expansió en dues direccions:

1. **Ampliar geogràficament** la comunitat incorporant nous estats membres.
2. **Aprofundir** en la integració per assolir una veritable unitat política, econòmica i monetària.

Els tractats que van anar perfilant la Unió

1965 - Tractat de Brussel·les (8 d'abril): les tres comunitats anteriors (CECA, CEE i EURATOM) formalment eren independents, però tenien sentit unificar algunes de les seves institucions. Mitjançant aquest tractat es van fundir la Comissió i el Consell de les tres comunitats. El Tribunal de Justícia i les assemblees legislatives ja s'havien unificat el mateix 25 de març de 1957, per un conveni específic signat a Roma.

1986 - Acta Única Europea (AUE), signada a Luxemburg el 17 de febrer: va ser la primera gran reforma dels tractats originals. Va crear el **mercat interior** com a únic espai econòmic entre els estats membres, amb **plena llibertat de circulació de persones, béns, serveis i capitals**. Formalment, aquest objectiu ja figurava entre les finalitats de les comunitats des de la fundació, però l'AUE el va convertir en compromisos jurídicament vinculants.

1992 - Tractat de Maastricht (Tractat de la Unió Europea, TUE), signat el 7 de febrer: és el tractat que crea formalment la **Unió Europea** tal com la coneixem. Va haver-hi un debat polític important en la seva negociació, perquè calia fer compatibles dues visions contraposades: la dels estats que volien conservar la sobirania en matèria de política exterior, seguretat, justícia i assumptes interiors, i la dels que apostaven per un model clarament federal. La solució va ser la **fórmula dels tres pilars**:

- Pilar 1: les Comunitats Europees (integració econòmica).
- Pilar 2: la **Política Exterior i de Seguretat Comuna (PESC)**.
- Pilar 3: la **Cooperació en Justícia i Assumptes d'Interior (CJAI)**, que incloïa matèries com la política d'asil, el control de fronteres, la immigració, la lluita contra el narcotràfic, la prevenció policial, la lluita contra el terrorisme i el frau econòmic transnacional, i la cooperació judicial civil i penal.

Compte amb el parany. El Tractat de Maastricht **no crea la CEE**: la CEE ja existia des del 1957. El que crea Maastricht és la **Unió Europea** (que agrupa les comunitats i les cooperacions intergovernamentals).

1997 - Tractat d'Amsterdam (signat el 2 d'octubre): va reformar els tractats de la Unió i dels tractats constitutius, sobretot en l'àmbit institucional. Tanmateix, no va poder resoldre les qüestions més difícils de cara a l'ampliació futura, com ara la composició de la Comissió o la ponderació del vot entre els estats en el Consell.

2001 - Tractat de Niça: va modificar de nou els tractats fundacionals per adaptar les institucions comunitàries a l'**ampliació cap als països de l'est d'Europa**.

El debat constitucional i el Tractat de Lisboa

El **Consell Europeu de Laeken** (desembre de 2001) va encarregar a la **Convenció sobre el Futur d'Europa** un projecte de tractat que instituís una constitució per a Europa. La Convenció tenia per missió abordar els quatre punts de la **Declaració de Niça** sobre el futur de la Unió. El resultat va ser un **Projecte de Constitució** que fusionava i reorganitzava els tractats existents, dotant la UE d'una única personalitat jurídica i incorporant la **Carta de Drets Fonamentals** proclamada pel Consell Europeu de Niça.

Però el rebuig dels electors de **França i Holanda** a la Constitució europea va frenar el procés. Calia buscar una altra via.

El **Tractat de Lisboa**, signat el **13 de desembre de 2007** pels caps d'Estat i de govern dels vint-i-set estats membres, i que va **entrar en vigor l'1 de desembre de 2009** un cop ratificat per tots, manté la majoria dels avenços de la Constitució però sense cap referència al seu caràcter constitucional. Les innovacions principals que introdueix el Tractat de Lisboa són:

- **Presidència estable del Consell Europeu:** mandat de dos anys i mig, renovable una vegada (abans la presidència era rotativa semestral entre estats).
- **Nova composició del Parlament Europeu:** inicialment passava a tenir **751 diputats**; Espanya mantenia els seus 54 escons. Amb la sortida del **Regne Unit** de la UE (Brexit, efectiu el **31 de gener de 2020**), el Parlament ha quedat en **705 diputats**, dels quals **59 corresponen a Espanya**.
- **Noves funcions de l'Alt Representant per a la Política Exterior i de Seguretat Comuna:** és alhora mandatari del Consell per als assumptes de política exterior i defensa i vicepresident de la Comissió, amb el suport d'un **Servei Europeu d'Acció Exterior**.
- **Nou sistema de doble majoria** per a les votacions per majoria qualificada al Consell de la UE (a partir de novembre de 2014): **55% dels estats membres i 65% de la població de la UE**.
- **Extensió del vot per majoria qualificada** al Consell a gairebé 50 noves àrees, incloent l'Espai de llibertat, seguretat i justícia.
- **Generalització del procediment de codecisió** com a procediment legislatiu ordinari: cal l'acord entre el Consell i el Parlament per aprovar la majoria de normes.
- **Reforçament del paper del Parlament Europeu** en matèria pressupostària.
- La **UE adquireix personalitat jurídica pròpia**.
- Es reconeix el **valor jurídic vinculant de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea** (tot i que no s'integra al text del Tractat, i no era aplicable al Regne Unit ni a Polònia).
- S'estableixen **noves disposicions sobre diàleg amb la societat civil** i una major participació dels parlaments nacionals.
- Les competències de la Unió es clarifiquen i classifiquen en **exclusives** (unió duanera, normes de competència, política monetària, conservació dels recursos biològics marins en el marc de la política pesquera, política comercial comuna), **compartides** i **accions de suport**.
- Noves bases jurídiques en àmbits com ara **energia, sanitat, turisme, política espacial, esport, cohesió territorial, protecció civil** i serveis d'interès general.
- Noves disposicions en matèria de **solidaritat energètica** i canvi climàtic.
- Introducció d'una nova **clàusula de solidaritat** en cas d'atac terrorista o desastre natural.
- Les modificacions del Tractat de Lisboa recullen íntegrament els avenços a favor d'una participació més àmplia de les regions a la UE, com havia demanat el Govern català en les seves observacions lliurades el **25 de juliol de 2007**. Els punts principals inclouen el respecte a la identitat nacional dels estats membres (inclosa l'autonomia regional i local) i el reconeixement de la diversitat cultural i lingüística.

Truc per recordar-ho. El Tractat de Lisboa es va **signar el 13 de desembre de 2007** i va **entrar en vigor l'1 de desembre de 2009**. Dues dates, dos mesos de desembre, dos anys de diferència.

La cooperació policial i judicial europea

Un dels efectes del gran espai de lliure circulació de persones, mercaderies i capitals de la UE és que les xarxes de criminalitat internacional operen fàcilment entre fronteres. Per compensar-ho, la Unió ha anat creant eines de cooperació:

- L'**Oficina Europea de Policia (Europol)** pot donar suport a l'acció de les policies nacionals.
- La **Xarxa Judicial Europea** serveix per combatre delictes greus com la corrupció o el tràfic de

drogues.

- L'**ordre europea de detenció** substitueix els llargs processos d'extradició.
- Des de l'any **2001** existeix **Eurojust** com a òrgan de la Unió Europea encarregat de millorar l'eficàcia de les autoritats competents dels estats membres en la lluita contra la criminalitat organitzada transfronterera.
- Des de l'**1 de juny de 2021** és operativa la **Fiscalia Europea**, un òrgan independent de la UE encarregat d'investigar els delictes que atempten contra els interessos financers de la UE i d'exercir l'acció penal, en particular en relació amb el **frau, la corrupció, el blanqueig de diners i el frau transfronterer en matèria d'IVA**.

D'acord amb l'**article 185 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya**, el **24 de juliol de 2007** el Govern de la Generalitat va adoptar les seves observacions sobre la revisió dels tractats de la UE i de la Comunitat Europea.

2. L'ordenament jurídic comunitari: dret comunitari originari i dret derivat

Les fonts del dret comunitari europeu es divideixen entre **dret originari** (o primari), format pels tractats constitutius de la Unió, i **dret derivat** (o secundari), constituït per tots els actes normatius dictats pels òrgans comunitaris.

2.1. El dret comunitari originari

El dret comunitari originari és el conjunt de normes que formen els **tractats internacionals** que van crear inicialment les comunitats europees, més tots els tractats que posteriorment els han modificat i han conduït a la construcció de la Unió Europea actual.

Pensa-hi com una mena de **constitució europea**: és la norma fundacional de la Unió, en regula l'organització, el funcionament i les competències, i ocupa el lloc més elevat de la jerarquia normativa comunitària. Qualsevol norma derivada ha d'ajustar-se al que els tractats preveuen.

Concretament, el dret comunitari originari integra els tractats següents, que **tenen eficàcia directa als estats membres**:

| Any | Tractat | On es va signar |

|----|-----|-----|

| 1951 | Tractat constitutiu de la CECA | París, 18 d'abril |

| 1957 | Tractat constitutiu de la CEE | Roma, 25 de març |

| 1957 | Tractat constitutiu de l'EURATOM | Roma, 25 de març |

| 1965 | Tractat de Brussel·les | 8 d'abril |

| 1986 | Acta Única Europea (AUE) | Luxemburg, 17 de febrer |

| 1992 | Tractat de la Unió Europea (Maastricht) | 7 de febrer |

| 1997 | Tractat d'Amsterdam | 2 d'octubre |

| 2001 | Tractat de Niça | 26 de febrer |

| 2007 | Tractat de Lisboa | 13 de desembre |

Truc per recordar-ho. Per a l'examen, els tractats clau per saber de memòria són: **CECA (París, 1951) -> CEE + EURATOM (Roma, 1957) -> AUE (Luxemburg, 1986) -> Maastricht (1992) -> Amsterdam (1997) -> Niça (2001) -> Lisboa (2007, en vigor 2009).**

2.2. El dret comunitari derivat

El dret comunitari derivat és el conjunt d'actes adoptats per les **institucions comunitàries** per complir els objectius dels tractats. S'anomena "derivat" perquè es subordina als tractats: les institucions només poden aprovar els actes previstos als tractats i seguint el procediment que aquests estableixen.

Dins del dret derivat es distingeix entre **actes obligatoris** i **actes no obligatoris**.

Actes obligatoris

Reglaments

Són la norma europea més potent del dret derivat. Tenen tres característiques que cal retenir bé:

- **Abast general:** s'adrecen a tothom, no a un destinatari concret.
- **Obligatoris:** els estats no en poden modificar el contingut.
- **Directament aplicables:** no cal cap acte de recepció o transposició per part dels estats membres.

Quan el reglament entra en vigor i es publica al Diari Oficial de la Comunitat Europea, ja és dret aplicable a qualsevol persona de qualsevol estat membre.

Directives

Vinculen jurídicament els estats destinataris, però **no tenen eficàcia jurídica immediata**. La directiva imposa una **obligació de resultat**: l'estat ha d'assolir un determinat objectiu. Però **deixa a l'estat la llibertat d'escollir la manera i els mitjans** per complir-la. A més, la directiva fixa un termini perquè l'estat faci els actes dirigits a donar-hi compliment. Per tant, les directives no creen de manera immediata un dret uniforme, sinó que eviten divergències excessives entre estats.

Decisions

Actes particulars i obligatoris, però **únicament per als seus destinataris**, que poden ser estats membres o bé persones físiques o jurídiques. Els seus efectes jurídics s'activen a partir de la **notificació als destinataris**.

Compte amb el parany. L'examen et pot plantejar un cas pràctic i demanar quin instrument s'ha usat. Recorda: si la norma europea s'aplica automàticament sense que l'Estat hagi de fer res -> **Reglament**. Si l'Estat ha d'adaptar la seva legislació interna en un termini determinat -> **Directiva**. Si la norma afecta un destinatari concret (un estat, una empresa) -> **Decisió**.

Actes no obligatoris

Recomanacions: tracten d'orientar i promoure un determinat comportament, però **no vinculen** els destinataris. Les institucions fan recomanacions quan volen influir sense imposar.

Dictàmens: expressen un **judici o valoració** respecte a una actuació d'un o més estats membres. Tampoc no tenen efectes vinculants.

Truc per recordar-ho. Dels cinc instruments, tres obliguen (reglament, directiva, decisió) i dos no (recomanació i dictamen). Un detall que distingeix la decisió dels altres dos obligatoris: la decisió va adreçada a **destinataris concrets**; el reglament i la directiva van adreçats a **tots els estats** (o a una categoria genèrica).

2.3. Relacions entre el dret comunitari i el dret dels estats membres

Les relacions entre el dret de la Unió i el dret intern dels estats membres es regeixen per **tres principis**. Memoritza'ls: surten gairebé sempre.

L'autonomia institucional

Quan els estats membres han d'executar el dret comunitari, ho han de fer d'acord amb les **regles de dret intern** pel que fa als òrgans competents i al procediment a seguir. A Espanya, per exemple, l'execució del dret comunitari ha de respectar el **repartiment competencial entre l'Estat i les comunitats autònomes**: executa la norma l'òrgan que té la competència sobre la matèria en qüestió.

L'efecte directe

En sentit **formal**, l'efecte directe significa que les normes comunitàries no necessiten cap acte de recepció dels estats membres per integrar-se al seu ordenament jurídic: la integració és directa.

En sentit **material**, implica que les normes comunitàries **creen directament drets i obligacions**, i els tribunals dels estats membres les han d'aplicar directament en la resolució dels conflictes que se'ls plantegin.

La primacia

Quan, per resoldre un cas concret, es comprova que hi ha dues normes aplicables - una de comunitària i una altra d'interna - i que **es contradiuen, s'ha d'aplicar la norma comunitària** i deixar de banda la norma interna. Ara bé, important: la primacia no comporta que la norma interna **desaparegui** de l'ordenament; simplement **no s'aplica en aquell supòsit concret**.

Compte amb el parany. La primacia del dret comunitari **no elimina la llei nacional**: la llei nacional segueix existint, però en el cas concret on entra en conflicte amb la norma europea, perd. L'examen pot plantejar-ho de manera confusa per veure si coneixes el matís.

3. Institucions comunitàries

La Unió Europea és una organització supraestatal en la qual els estats membres cedeixen l'exercici d'algunes competències a unes institucions comunes. Aquí l'examen es posa exigent: cal saber **qui forma cada institució, qui els nomena i quines funcions exactes té**.

3.1. El Consell de la Unió Europea

El Consell és l'**òrgan intergovernamental** de la Unió: cada membre representa el seu Estat, no la Unió. Està integrat per **un representant de cada estat membre**, que actua seguint les instruccions del seu govern.

Una particularitat important: **els membres del Consell no són fixos**. En funció dels assumptes que es tractin, compareixen representants diferents. Quan es tracten matèries generals o relatives als pilars governamentals, hi intervenen els **ministres d'Afers Exteriors**. Si es tracten matèries específiques (agricultura, interior, finances...), hi intervenen els **responsables ministerials d'aquelles matèries**. Existeix, per tant, un sol Consell amb **diverses composicions**.

La **Presidència del Consell** correspon **rotativament, per un període de sis mesos**, a cadascun dels estats membres.

Les decisions del Consell s'adopten preferentment d'acord amb el **principi de majoria qualificada**, que des de novembre de 2014 segueix el sistema de **dobla majoria** que va introduir el Tractat de Lisboa: cal el **55% dels estats membres** que representin el **65% de la població de la UE**.

Competències del Consell:

- a) **Legislatives:** té poders normatius i aprova les normes generals (reglaments, directives, decisions).
- b) **D'execució:** li correspon l'execució normativa dels actes adoptats.
- c) **De coordinació:** coordina les polítiques dels estats membres i de les comunitats.
- d) **En matèria de relacions exteriors:** juntament amb la Comissió, ha de garantir la coherència del conjunt de l'acció exterior de la Unió Europea.

Compte amb el parany. No confonguis el **Consell de la UE** (ministres nacionals, adopta legislació) amb el **Consell Europeu** (caps d'Estat o de Govern, marca l'orientació política però no legisla). L'examen juga amb aquesta confusió sistemàticament.

3.2. La Comissió Europea

La Comissió és un **òrgan independent dels estats membres**: la seva missió és protegir i vetllar pels **interessos comunitaris**, no pels de cada estat.

Arran de la sortida del Regne Unit el **31 de gener de 2020**, la Comissió està integrada per **27 membres** (un comissari per cada estat). Aquests comissaris s'elegeixen per raó de la seva **competència general**, sempre que ofereixin garanties d'independència. Els governs dels estats membres els nomenen de comú acord, i la composició ha de ser aprovada prèviament pel **Parlament de la Unió**.

La Comissió actua d'acord amb el principi de **col·legialitat**: els acords s'adopten per **majoria dels membres**. Cada comissari actua amb **independència dels estats** i en defensa de l'interès general.

Competències de la Comissió:

- a) **D'iniciativa:** els actes que aprova el Consell han de ser a proposta de la Comissió. La Comissió té el monopoli de la iniciativa legislativa.
- b) **De control:** ha de vetllar per l'aplicació dels tractats i de les disposicions adoptades en desplegament d'aquests; pot perseguir les infraccions del dret comunitari.
- c) **D'execució:** en determinats sectors, li correspon l'execució de les normes adoptades pel Consell.

Truc per recordar-ho. La Comissió és el "motor i la policia" de la Unió: proposa les normes i vigila que es compleixin. El Consell i el Parlament les aproven. La Comissió és l'única que pot posar en marxa el procés legislatiu.

3.3. El Parlament Europeu

El Parlament Europeu és la **branca legislativa de la Unió Europea** i una de les set institucions d'aquesta. Representa **directament els pobles dels estats membres**.

El Parlament es compon de **705 membres (eurodiputats)**, en representació de tots els països de la Unió. Amb anterioritat al Brexit, en tenia **751**, però els escons es van redistribuir entre els països restants. A l'**Estat espanyol** li corresponen **59 escons** (prèviament al Brexit en tenia 54).

Els escons es distribueixen entre els estats membres d'acord amb **criteris de proporcionalitat en funció de la població**. L'elecció dels parlamentaris es fa per **sufragi universal directe** en cadascun dels estats membres. Els diputats s'agrupen en **grups polítics per ideologia**, no per nacionalitats. La regla general per adoptar decisions és la **majoria absoluta del nombre de vots emesos**.

Competències del Parlament:

- a) **De control polític:** li correspon el control i l'orientació de la Comissió. També pot controlar el Consell. Pot exigir la responsabilitat de la Comissió.

b) **Legislatives**, mitjançant tres procediments:

- **Procediment de consulta**: en determinats supòsits el Consell ha de demanar un **dictamen del Parlament** per poder aprovar certes normes.
- **Procediment de codecisió**: l'aprovació de determinades normes es fa **conjuntament entre el Parlament i el Consell**. El Tractat de Lisboa va generalitzar la codecisió com a procediment legislatiu ordinari.
- **Procediment de dictamen conforme**: permet que el Parlament **vetxi la decisió del Consell** d'aprovar algunes normes.

c) **Pressupostàries**: intervé en l'**elaboració i execució del pressupost** comunitari.

Compte amb el parany. La **iniciativa legislativa** no és del Parlament: és de la **Comissió**. El Parlament legisla (aprova normes conjuntament amb el Consell), però no és ell qui posa en marxa el procés. Això és una distinció fonamental que l'examen prova constantment.

3.4. El Tribunal de Justícia de la Unió Europea

El Tribunal de Justícia és l'òrgan que **garanteix la interpretació i aplicació del dret comunitari** i té un paper essencial en el desenvolupament de l'ordenament europeu: gran part de l'evolució del dret de la UE troba el seu fonament en decisions del Tribunal.

El **Tribunal de Justícia de la Unió Europea** està format per **dos òrgans**:

- El **Tribunal de Justícia** pròpiament dit.
- El **Tribunal General**.

El **Tribunal de Justícia** es compon de **vint-i-set jutges** (un per cada país) i **onze advocats generals**, tots designats de comú acord pels governs dels estats membres entre personalitats que ofereixen garanties d'independència i que reuneixen les condicions necessàries per a l'exercici, als seus països, de les més altes funcions jurisdiccionals o que siguin jurisconsults de reconeguda competència.

Competències del Tribunal de Justícia:

- a) **Control de les violacions del dret comunitari pels estats membres**: actua quan un estat incompleix les seves obligacions europees.
- b) **Control de la legalitat de l'activitat o inactivitat de les institucions comunitàries**: les institucions no poden actuar fora del que els tractats els autoritzen.
- c) **Recurs de cassació** contra les decisions del Tribunal de Primera Instància (l'actual Tribunal General).
- d) **Dictàmens sobre la compatibilitat** amb els tractats dels acords internacionals que vulgui concloure la Comunitat.
- e) **La qüestió prejudicial**: quan un òrgan judicial d'un estat membre que ha d'aplicar dret comunitari en un litigi sol·licita al Tribunal de Justícia que es pronunciï sobre la **interpretació del dret comunitari originari**, o sobre la **interpretació i validesa del dret derivat**. A través d'aquest mecanisme, el Tribunal interpreta la legislació europea i resol els dubtes dels tribunals nacionals de cada estat.

El **Tribunal General** es compon de **dos jutges per cada estat membre**. Els jutges són nomenats de comú acord pels governs dels estats membres, prèvia consulta a un comitè encarregat d'emetre un dictamen sobre la idoneïtat dels candidats.

Truc per recordar-ho. El Tribunal de Justícia té **27 jutges + 11 advocats generals**. El Tribunal General té **2 jutges per estat = 54 jutges**. No confonguis les dues figures: els advocats generals no són jutges, emeten conclusions (opinions jurídiques molt influents, però no vinculants).

3.5. Altres institucions comunitàries rellevants

Més enllà de les quatre grans, la guia oficial assenyala les institucions següents:

- **Defensor del Poble d'àmbit europeu:** intermediari entre els **ciutadans** i les institucions de la UE. Investiga els casos de mala administració.
- **Banc Central Europeu (BCE):** responsable de la **política monetària europea**. Gestiona l'euro i persegueix l'objectiu d'estabilitat de preus.
- **Comitè Econòmic i Social:** representa les **organitzacions socials i industrials** (empresaris, sindicats...). Òrgan consultiu.
- **Comitè de les Regions:** representa les **autoritats regionals i locals** dels estats membres. Especialment rellevant en matèries que afecten l'autonomia territorial.
- **Institut Europeu de la Igualtat de Gènere:** ajuda les institucions europees i els estats membres a **fomentar la igualtat de gènere** en totes les polítiques comunitàries i nacionals, i a lluitar contra la discriminació per raó de sexe.

Glossari

- **CECA:** Comunitat Europea del Carbó i l'Acer; creada el 1951 pel Tractat de París; sis membres fundadors.
- **CEE:** Comunitat Econòmica Europea; creada el 1957 pel Tractat de Roma; origen del mercat comú.
- **EURATOM:** Comunitat Europea de l'Energia Atòmica; creada el 1957 pel Tractat de Roma.
- **AUE (Acta Única Europea):** signada a Luxemburg el 17 de febrer de 1986; va crear el mercat interior.
- **TUE (Tractat de la Unió Europea):** Tractat de Maastricht, signat el 7 de febrer de 1992; crea la Unió Europea com a tal.
- **Tractat d'Amsterdam:** signat el 2 d'octubre de 1997; reforma institucional sense resoldre la qüestió de la composició de la Comissió.
- **Tractat de Niça:** signat el 26 de febrer de 2001; prepara les institucions per a l'ampliació cap a l'est.
- **Tractat de Lisboa:** signat el 13 de desembre de 2007; en vigor l'1 de desembre de 2009; tractat vigent.
- **Dret originari (o primari):** conjunt dels tractats constitutius i modificadors de la Unió Europea; norma fundacional.
- **Dret derivat (o secundari):** actes normatius dictats per les institucions comunitàries en desplegament dels tractats.
- **Reglament:** acte comunitari d'abast general, obligatori i directament aplicable; no necessita transposició.
- **Directiva:** acte comunitari que obliga els estats quant al resultat, però deixa als estats la forma i els mitjans per assolir-lo.
- **Decisió:** acte comunitari obligatori però únicament per als seus destinataris concrets.
- **Recomanació:** acte comunitari no obligatori que orienta el comportament dels destinataris.
- **Dictamen:** acte comunitari no obligatori que expressa un judici o valoració.
- **Autonomia institucional:** principi que regula l'execució del dret comunitari d'acord amb les regles de dret intern de cada estat.
- **Efecte directe:** principi pel qual les normes comunitàries creen directament drets i obligacions sense

necessitat d'acte de recepció estatal.

- **Primacia:** principi pel qual el dret comunitari preval sobre el dret intern quan hi ha contradicció; la norma interna no desapareix però no s'aplica en el cas concret.
- **Consell de la UE:** òrgan intergovernamental integrat per ministres nacionals; adopta legislació; presidència rotatòria semestral.
- **Consell Europeu:** caps d'Estat o de Govern; marca l'orientació política; no adopta actes legislatius.
- **Comissió Europea:** 27 membres; monopoli de la iniciativa legislativa; guardiana dels tractats; col·legialitat.
- **Parlament Europeu:** 705 eurodiputats (59 d'Espanya); elegit per sufragi universal directe; legisla; controla la Comissió.
- **Tribunal de Justícia:** 27 jutges + 11 advocats generals; interpreta i aplica el dret comunitari; qüestió prejudicial.
- **Tribunal General:** 2 jutges per estat (54 en total); primera instància en determinats recursos.
- **Majoria qualificada:** 55% dels estats membres + 65% de la població de la UE.
- **Codecisió (procediment legislatiu ordinari):** Parlament i Consell aproven conjuntament les normes.
- **Eurojust:** òrgan de la UE que millora la coordinació entre autoritats competents en la lluita contra la criminalitat organitzada transfronterera; creat el 2001.
- **Fiscalia Europea:** operativa des de l'1 de juny de 2021; investiga delictes contra els interessos financers de la UE (fraud, corrupció, blanqueig, frau d'IVA).
- **Organització supraestatal:** organització de rang superior als estats, a la qual aquests cedeixen l'exercici d'algunes competències sobiranes.

Punts que cauen a l'examen

- La UE és una **organització supraestatal** basada en la unitat política, econòmica i monetària.
- **Sis estats fundadors** (1951): Alemanya, França, Bèlgica, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos.
- **CECA** signada a **París, 1951**. **CEE i EURATOM** signades a **Roma, 25 de març de 1957**.
- **AUE:** signada a Luxemburg el **17 de febrer de 1986**; va crear el mercat interior (lliure circulació de persones, béns, serveis i capitals).
- **Tractat de Maastricht (TUE):** signat el **7 de febrer de 1992**; crea la Unió Europea.
- **Tractat d'Amsterdam:** signat el **2 d'octubre de 1997**; reforma institucional.
- **Tractat de Niça:** signat el **26 de febrer de 2001**; adapta institucions per a l'ampliació.
- **Tractat de Lisboa:** signat el **13 de desembre de 2007**; en vigor l'**1 de desembre de 2009**; tractat vigent.
- El Parlament Europeu té **705 diputats** (Brexit: el Regne Unit va sortir el **31 de gener de 2020**); Espanya n'té **59** (abans 54).
- **Majoria qualificada** al Consell: **55% dels estats membres + 65% de la població**.
- Dret derivat **obligatori:** reglament (aplicació directa), directiva (transposició per l'estat), decisió (destinatari concret).
- Dret derivat **no obligatori:** recomanació i dictamen.
- Tres principis que regulen la relació dret comunitari/dret intern: **autonomia institucional, efecte directe i primacia**.
- La **primacia** no elimina la norma interna: simplement no s'aplica en el cas concret de conflicte.
- **Consell de la UE:** un representant per estat, presidència rotatòria de **sis mesos**, competències

legislatives, executives, de coordinació i de relacions exteriors.

- **Comissió Europea: 27 membres**; monopoli d'**iniciativa legislativa**; principi de **col·legialitat**; competències d'iniciativa, control i execució.
- **Parlament Europeu: 705 diputats**; sufragi universal directe; grups per ideologia (no per nacionalitats); procediments legislatius: **consulta, codecisió, dictamen conforme**.
- **Tribunal de Justícia: 27 jutges + 11 advocats generals**; competències: control de violacions, control de legalitat institucional, cassació, dictàmens, **qüestió prejudicial**.
- **Tribunal General: 2 jutges per estat** (54 en total).
- **Eurojust**: creat l'any **2001**; millora la coordinació en la lluita contra la criminalitat organitzada transfronterera.
- **Fiscalia Europea**: operativa des de l'**1 de juny de 2021**; delictes contra interessos financers de la UE.
- **Altres institucions**: Defensor del Poble europeu, BCE (política monetària), Comitè Econòmic i Social (organitzacions socials i industrials), Comitè de les Regions (autoritats regionals i locals), Institut Europeu de la Igualtat de Gènere.

Resum exprés

Origen: CECA (París, 1951) -> CEE + EURATOM (Roma, 1957) -> AUE (Luxemburg, 1986) -> TUE-Maastricht (1992) -> Amsterdam (1997) -> Niça (2001) -> Lisboa (signat 2007, en vigor 2009). Ara la UE és una **organització supraestatal** amb **27 membres** (Brexit el 31/01/2020).

Dret originari: tractats constitutius; norma fonamental de la Unió; eficàcia directa als estats membres.

Dret derivat obligatori: **Reglament** (abast general, aplicació directa, sense transposició) / **Directiva** (obligació de resultat, cada estat escull com) / **Decisió** (obligatòria per als destinataris concrets).

Dret derivat no obligatori: Recomanació / Dictamen (cap dels dos no vincula).

Tres principis de relació dret comunitari - dret intern: autonomia institucional / efecte directe / primacia (la norma interna no desapareix, però no s'aplica quan contradiu la comunitària).

Institucions:

- **Consell de la UE**: ministres nacionals per matèria; presidència rotatòria 6 mesos; majoria qualificada (55% estats + 65% població); legisla, executa, coordina, relacions exteriors.
- **Comissió Europea**: 27 membres, independents dels estats, col·legialitat; iniciativa legislativa, control, execució.
- **Parlament Europeu**: 705 eurodiputats (59 Espanya); sufragi universal directe; grups per ideologia; codecisió, control de la Comissió, pressupost.
- **Tribunal de Justícia**: 27 jutges + 11 advocats generals; qüestió prejudicial, control de legalitat; Tribunal General: 2 jutges per estat.
- **Altres**: Defensor del Poble (ciutadans vs. institucions), BCE (política monetària), Comitè Econòmic i Social (organitzacions socials), Comitè de les Regions (ens regionals i locals), Institut Europeu de la Igualtat de Gènere.

Cooperació policial i judicial: Europol (suport a policies nacionals) / Eurojust (des de 2001, coordinació judicial contra criminalitat organitzada) / Fiscalia Europea (operativa 01/06/2021, delictes contra interessos financers UE) / Ordre europea de detenció.

Autoavaluació

1. Quins sis estats van signar el Tractat de la CECA i en quin any i ciutat es va fer?

El Tractat de la CECA el van signar el **1951 a París** els estats fundadors: **Alemanya (República Federal), França, Bèlgica, Itàlia, Luxemburg i els Països Baixos**. Va ser la primera pedra d'un procés d'integració que culminaria en la Unió Europea actual.

2. Quina diferència hi ha entre la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA) i la Comunitat Econòmica Europea (CEE)?

La **CECA** (1951, París) tenia un objectiu sectorial molt concret: gestionar conjuntament la producció de carbó i acer per evitar que aquests recursos estratègics s'usessin per preparar guerres. La **CEE** (1957, Roma) tenia un abast molt més ampli: crear un **mercat comú** amb lliure circulació de mercaderies, capital i treball, per reactivar totes les economies dels membres. La CEE és el veritable embrió del mercat únic europeu.

3. Explica la diferència entre dret originari i dret derivat de la Unió Europea, i posa un exemple de cadascun.

El **dret originari** és el conjunt dels tractats constitutius i modificadors de la Unió: és la "constitució" de la UE, la norma de rang superior que regula l'organització i les competències de la Unió i a la qual se subordinen totes les demés normes. Per exemple, el **Tractat de Lisboa** és dret originari. El **dret derivat** és el conjunt d'actes que adopten les institucions de la Unió en desplegament dels tractats: reglaments, directives, decisions, recomanacions i dictàmens. Per exemple, un **reglament europeu sobre protecció de dades** és dret derivat.

4. Quins són els tres principis que regeixen les relacions entre el dret comunitari i el dret intern dels estats membres? Explica breument el que distingeix la primacia de l'efecte directe.

Els tres principis són: **autonomia institucional, efecte directe i primacia**.

- L'**efecte directe** fa referència a la capacitat de les normes comunitàries de crear directament drets i obligacions per als particulars, sense necessitat que l'estat les hagi incorporat formalment al seu ordenament.

- La **primacia** fa referència al que passa quan hi ha conflicte entre una norma comunitària i una norma interna: s'aplica la comunitària i es deixa de banda la interna per a aquell cas concret (però la norma interna no desapareix de l'ordenament).

5. Quina institució de la UE té el monopoli de la iniciativa legislativa i per quin principi actua internament?

La **Comissió Europea** té el monopoli de la iniciativa legislativa: els actes que aprova el Consell han de ser a proposta de la Comissió. Internament, la Comissió actua d'acord amb el principi de **col·legialitat**: les decisions s'adopten per majoria dels seus membres, i cada comissari actua de manera independent dels estats membres.

6. Quants jutges té el Tribunal de Justícia de la UE i quants advocats generals? Quina és la funció de la qüestió prejudicial?

El Tribunal de Justícia té **27 jutges** (un per cada estat membre) i **11 advocats generals**. La **qüestió prejudicial** és el mecanisme pel qual un òrgan judicial d'un estat membre que ha d'aplicar dret comunitari en un litigi sol·licita al Tribunal de Justícia que es pronunciï sobre la **interpretació del dret originari** o sobre la **interpretació i validesa del dret derivat**. Permet que el Tribunal interpreti la legislació europea i

resolgui els dubtes dels tribunals nacionals, garantint una aplicació uniforme del dret de la UE a tota la Unió.

7. Quina diferència hi ha entre un reglament i una directiva com a actes de dret derivat obligatori?

El **reglament** és d'abast general, obligatori en tots els seus elements i **directament aplicable** a tots els estats membres sense necessitat de cap acte de transposició: des que entra en vigor, és dret aplicable a qualsevol persona de qualsevol estat membre. La **directiva**, en canvi, obliga els estats destinataris quant al **resultat que han d'assolir**, però deixa als estats la llibertat d'escollir la forma i els mitjans per aconseguir-lo. Els estats han d'aprovar la legislació interna necessària dins del **termini** que fixa la directiva.

8. Des de quan és operativa la Fiscalia Europea i de quins delictes s'encarrega?

La **Fiscalia Europea** és operativa des de l'**1 de juny de 2021**. S'encarrega d'investigar els delictes que atempten contra els **interessos financers de la Unió Europea** i d'exercir l'acció penal contra els seus autors, en particular en relació amb el **frau, la corrupció, el blanqueig de diners i el frau transfronterer en matèria d'IVA**.

16**TEMA**

Les competències de la Generalitat en matèria de seguretat

Introducció: per què importa saber on acaba l'Estat i on comença la Generalitat

Si prepares l'accés a la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra, una de les primeres preguntes que has de saber respondre és: "d'on treu la Generalitat de Catalunya la potestat per tenir una policia pròpia i exercir el control del trànsit?" La resposta no és obvia si no coneixes el marc competencial. Sense entendre com s'atribueix el poder en matèria de seguretat, és impossible comprendre per quina raó els Mossos existeixen, fins on arriben les seves atribucions i quan cal cedir el pas a les forces estatals.

Aquest tema -el C.1 de la guia oficial- és fonamental perquè és l'arrel jurídica de tot. No parla de les funcions concretes del cos (això ho veuràs en altres temes), sinó del **fonament competencial**: la Constitució, l'Estatut i les Lleis que determinen quins àmbits de la seguretat pot regular i executar la Generalitat. Qui no té clar això sol confondre a l'examen articles, tipus de competències i àmbits d'actuació.

L'estructura d'aquesta guia segueix la de la font oficial: primer el concepte general de competència, i després l'anàlisi de cada àmbit material (emergències, joc, seguretat privada, seguretat pública i trànsit).

1. Definició de competència

Quan parlem de competència en dret públic, ens referim a quelcom molt precís: el **conjunt de funcions que l'ordenament jurídic atribueix a un subjecte públic en una determinada matèria**. Fixat en l'expressió: "que l'ordenament atribueix". Això vol dir que cap administració pot arrogar-se una competència perquè li sembli convenient; ha de tenir-ne l'atribució per una norma.

En el sistema espanyol, les competències entre l'Estat i les comunitats autònomes es reparteixen a partir del **Títol VIII de la Constitució Espanyola**, que regula l'organització territorial de l'Estat. Concretament, el **capítol III del Títol VIII** és el que determina quines matèries són competència exclusiva de l'Estat i quines poden ser assumides per les comunitats autònomes.

El mecanisme és el següent:

- La **Constitució** estableix un llistat de competències exclusives de l'Estat a l'**article 149.1 CE**.
- La **norma atributiva de competències a la Generalitat de Catalunya** és l'**Estatut d'autonomia**, que enumera les matèries que Catalunya assumeix com a pròpies. Excepcionalment, una **lei estatal** pot fer la mateixa funció, en virtut dels **articles 150.1 i 150.2 CE** (que permeten a l'Estat transferir o delegar competències de titularitat estatal a les comunitats autònomes).

Resumint: l'Estat té les seves competències per l'article 149.1 CE; la Generalitat les té per l'Estatut (i, en alguns casos, per lleis estatals de delegació o transferència).

Truc per recordar-ho. La competència no és un dret natural d'una administració: és una atribució feta per una norma. **149.1 CE = llistat de l'Estat. Estatut = llistat de la Generalitat.** I si l'Estat vol cedir alguna cosa que

era seva, ho fa per llei (art. 150.1 o 150.2 CE).

2. La competència en matèria de seguretat

El punt de partida: l'article 149.1.29 CE

La **Constitució Espanyola** atribueix a l'Estat la **competència exclusiva sobre la seguretat pública** (art. 149.1.29 CE). Fins aquí, podria semblar que la Generalitat no hi pot entrar. Però el mateix article fa una excepció cabdal: les comunitats autònomes **podran crear policies en la forma que els respectius estatuts estableixin**, dins del marc del que disposi una llei orgànica.

Aquesta excepció és la porta constitucional que fa possible l'existència del cos de Mossos d'Esquadra. Sense ella, Catalunya no tindria cobertura jurídica per tenir policia pròpia.

La Llei orgànica 2/1986 i la disposició final segona

Un pas imprescindible per entendre el marc legal és la **Llei orgànica 2/1986, de forces i cossos de seguretat (LOFCS)**. Aquesta llei fa referència a la policia autònoma de Catalunya a la seva **disposició final segona**, que es redacta en execució del mandat constitucional de l'**article 150 CE** en matèria de seguretat.

Recorda el mecanisme: l'article 150 CE permet que l'Estat transfereixi o delegui matèries de titularitat estatal a les comunitats autònomes. En el cas de la seguretat pública, la disposició final segona de la LO 2/1986 és la que **atorga o delega en l'Estatut de Catalunya i les normes que el despleguin la capacitat per regular l'àmbit policial autonòmic**.

Compte amb el parany. L'article 149.1.29 CE diu que la seguretat pública és competència **exclusiva de l'Estat**. Però el mateix article obre una excepció per a les policies autonòmiques. I la LO 2/1986 (disposició final 2a) concreta aquesta excepció per a Catalunya a través de l'article 150 CE. No confonguis les dues normes ni les seves funcions.

Quins àmbits cobreix la Generalitat en matèria de seguretat

L'Estatut d'autonomia de Catalunya recull un conjunt de matèries relacionades amb la seguretat que la Generalitat pot exercir. Les principals, que la guia oficial desglossa en apartats propis, són:

- Emergències i protecció civil
- Joc i espectacles
- Seguretat privada
- Seguretat pública
- Trànsit, circulació de vehicles i seguretat viària

Vegem-les una per una.

2.1. Les competències en matèria d'emergències i protecció civil

La Generalitat té **competència exclusiva en matèria de protecció civil**. Això vol dir que pot regular, planificar i executar totes les mesures relacionades amb les emergències i la seguretat civil al territori de

Catalunya. Inclou, expressament, la **direcció i la coordinació dels serveis de protecció civil**, que abasten els **serveis de prevenció i extinció d'incendis**.

Hi ha dues precisions importants:

1. Aquesta competència exclusiva s'exerceix **sens perjudici de les facultats dels governs locals** en la matèria i **respectant el que estableixi l'Estat** en exercici de les seves competències en matèria de seguretat pública.

2. En determinades submàteries, la competència de la Generalitat és d'**execució** (no exclusiva):

- En matèria de **salvament marítim**, la Generalitat té competència executiva, en els termes que fixi la legislació de l'Estat.

- En matèria de **seguretat nuclear**, la Generalitat hi participa en l'execució, en els termes acordats en convenis subscrits a aquest efecte i, si s'escau, en les lleis.

Truc per recordar-ho. Protecció civil = **exclusiva** de la Generalitat (però respectant l'Estat i els ens locals). Salvament marítim = **executiva** (l'Estat marca les regles). Seguretat nuclear = participació en l'execució via **convenis i lleis**.

2.2. Les competències en matèria de joc i esports

La Generalitat té **competència exclusiva en matèria de joc, apostes i casinos**, però amb una condició clau: que l'activitat s'acompleixi **exclusivament a Catalunya**. Aquesta exclusivitat territorial és el límit: si el joc té projecció interautonòmica o estatal, l'Estat hi té paraula.

Dins d'aquesta competència exclusiva, la guia oficial inclou de manera expressa:

a) La creació, autorització i regulació del joc i les apostes. Això comprèn la regulació de les empreses que gestionen, exploten i practiquen aquestes activitats, o que comercialitzen materials relacionats amb el joc. I inclou les **modalitats de joc per mitjans informàtics i telemàtics** (joc online, en la mesura que sigui exclusivament dins de Catalunya).

b) La regulació i el control dels locals, les instal·lacions i els equipaments on s'acompleixen aquestes activitats.

c) La determinació del règim fiscal sobre l'activitat de joc de les empreses que operen a Catalunya, en el marc de les seves competències.

Hi ha una salvaguarda important: si es vol **autoritzar noves modalitats de joc i apostes d'àmbit estatal** o modificar les existents, cal una **deliberació prèvia a la Comissió Bilateral Generalitat-Estat** (prevista al Títol V de l'Estatut) i un **informe previ determinant de la Generalitat**.

En matèria d'**espectacles i activitats recreatives**, la Generalitat té igualment **competència exclusiva**, que inclou l'ordenació del sector, el règim d'intervenció administrativa i el **control de tota mena d'espectacles en espais i locals públics**.

Compte amb el parany. La competència exclusiva en joc s'aplica quan l'activitat és **exclusivament a Catalunya**. Si el joc o les apostes tenen dimensió estatal (per exemple, la Loteria Nacional, l'ONCE o una plataforma online sense delimitació territorial), l'Estat conserva la competència. A l'examen és fàcil confondre "exclusiva per al joc fet a Catalunya" amb "exclusiva sense límits".

2.3. Les competències en matèria de seguretat privada

Aquí el règim és diferent del joc o la protecció civil: en seguretat privada, la Generalitat no té competència normativa pròpia, sinó que **executa la legislació de l'Estat**. La competència és, doncs, **executiva** (no exclusiva).

En concret, la guia oficial estableix que correspon a la Generalitat l'execució de la legislació estatal en les matèries següents:

- a) **L'autorització de les empreses de seguretat privada** que tinguin el domicili social a Catalunya i l'àmbit d'actuació de les quals no ultrapasisi el territori de Catalunya. Si una empresa opera en diverses comunitats autònomes, l'autorització ja no és cosa de la Generalitat.
- b) **La inspecció i la sanció de les activitats de seguretat privada** que s'acompleixen a Catalunya.
- c) **L'autorització dels centres de formació del personal de seguretat privada** (les escoles que formen vigilants de seguretat, etc.).
- d) **La coordinació dels serveis de seguretat i investigació privades** amb la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra i les policies locals de Catalunya.

Truc per recordar-ho. En seguretat privada, la Generalitat **no fa les lleis** (aqò és de l'Estat); la Generalitat **aplica les lleis** que l'Estat ha fet. Les quatre funcions executives que té: **autoritzar empreses, inspeccionar i sancionar, autoritzar centres de formació i coordinar** amb els Mossos i les policies locals.

2.4. Les competències en matèria de seguretat pública

Aquest és el nucli del tema. L'article 164 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix el que correspon a la Generalitat en matèria de seguretat pública, d'acord amb la legislació estatal.

El que correspon a la Generalitat per l'article 164 EAC

Primer bloc: en matèria de seguretat pública, la Generalitat té les competències següents:

- a) **La planificació i la regulació del sistema de seguretat pública de Catalunya i l'ordenació de les policies locals.**
- b) **La creació i l'organització de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra.**
- c) **El control i la vigilància del trànsit.**

Segon bloc: a més, correspon a la Generalitat el **comandament suprem de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra** i la **coordinació de l'actuació de les policies locals**. I, en el marc de la legislació estatal sobre seguretat, les facultats executives que li atribueixi l'Estat i, en tot cas:

- a) **Les funcions governatives sobre l'exercici dels drets de reunió i manifestació.**
- b) **El compliment de les disposicions per a la conservació de la natura, del medi ambient i dels recursos hidrològics.**

La Junta de Seguretat: coordinació Generalitat-Estat

La Generalitat participa, a través d'una **junta de seguretat de composició paritària** entre la Generalitat i

l'Estat, en la coordinació de les polítiques de seguretat i de l'activitat dels cossos policíacs. Aquesta junta:

- Té **composició paritària** (mateixa representació de Generalitat i Estat).
- Està **presidida pel president de la Generalitat**.
- Intervé en el **bescanvi d'informació en l'àmbit internacional** i en les relacions de col·laboració i auxili amb les autoritats policíiques d'altres països.

A més, la Generalitat, d'acord amb l'Estat, **ha d'ésser present en els grups de treball de col·laboració amb les policies d'altres països** en què participi l'Estat.

Compte amb el parany. La Junta de Seguretat la presideix el **president de la Generalitat** (no el Conseller d'Interior). Tingues present que és un òrgan **paritari** (Generalitat + Estat per parts iguals), no un òrgan exclusivament autonòmic.

Les funcions de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra

L'àmbit d'actuació de la PG-ME és el **conjunt del territori de Catalunya** i exerceix totes les funcions pròpies d'un cos de policia en els àmbits següents:

a) La seguretat ciutadana i l'ordre públic.

b) La policia administrativa, que inclou la que deriva de la normativa estatal.

c) La policia judicial i la investigació criminal, que inclou la investigació de les diverses formes de **crim organitzat i terrorisme**.

Truc per recordar-ho. Tres àmbits de la PG-ME: **seguretat ciutadana i ordre públic / policia administrativa / policia judicial i investigació criminal** (crim organitzat i terrorisme inclosos). Aquests tres no els oblidaràs si penses que cobreix la seguretat des del carrer fins a la investigació dels delictes més greus.

2.5. Matèria de trànsit, circulació de vehicles i seguretat viària

L'antecedent: la Llei 10/1994 i la Llei orgànica 6/1997

L'origen de la competència de la Generalitat en trànsit té una base legal doble:

1. L'article 12.1.sisè de la **Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra**, estableix que corresponen al cos de Mossos d'Esquadra les funcions que siguin transferides o delegades per la via de l'article 150.2 de la **Constitució**.

2. Posteriorment, mitjançant la **Llei orgànica 6/1997, de 15 de desembre**, l'Estat va transferir a la Generalitat les **competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor a Catalunya**.

Però aquesta transferència tenia **excepcions**: no incloïa els **permisos i llicències per conduir**, l'**examen per a l'obtenció del permís de conduir** ni la **matriculació i expedició de permisos o llicències de circulació**. Aquestes funcions van quedar en mans de l'Estat (Direcció General de Trànsit).

El Servei Català de Trànsit

Amb la transferència de competències, va caldre adaptar l'organització de la Generalitat. Així, la **Llei 14/1997, de 24 de desembre**, va crear un organisme autònom denominat **Servei Català de Trànsit**, l'ens de la Generalitat encarregat de la gestió en matèria de trànsit i seguretat viària.

El canvi d'estatus: de competència delegada a competència pròpia

Hi ha un canvi important que no pots passar per alt: en el moment en què es va fer la transferència via LO 6/1997, la competència en trànsit era una **competència delegada** (l'Estat cedia l'exercici, però no la titularitat). Amb l'**actual Estatut d'autonomia de Catalunya**, la situació va canviar: el control i la vigilància del trànsit passen a ser **competències pròpies de la Generalitat** (art. 164.1 EAC), no delegades. La Generalitat ja no les exerceix per gràcia de l'Estat, sinó per dret propi.

Compte amb el parany. Gairebé tot l'examen sobre trànsit juga amb la distinció entre **delegada** (anterior a l'Estatut de 2006) i **pròpia** (amb l'Estatut actual, art. 164.1 EAC). I les excepcions inicials de la LO 6/1997 (permisos de conduir, matrícula) van quedar en mans de l'Estat. Saber quines funcions sí va transferir i quines no és un clàssic de les preguntes test.

Glossari

- **Competència:** conjunt de funcions que l'ordenament jurídic atribueix a un subjecte públic en una determinada matèria.
- **Art. 149.1.29 CE:** precepte constitucional que atribueix la seguretat pública com a competència exclusiva de l'Estat, però que permet que les CCAA creïn policies pròpies als seus estatuts, dins el marc d'una llei orgànica.
- **Art. 150.1 i 150.2 CE:** habiliten l'Estat per transferir o delegar matèries de titularitat estatal a les comunitats autònomes.
- **LO 2/1986 (LOFCS):** Llei orgànica de forces i cossos de seguretat; la disposició final segona fa referència a la policia autonòmica de Catalunya i concreta la delegació competencial en l'Estatut i les normes que el despleguin.
- **Art. 164 EAC:** precepte central del tema; estableix les competències de la Generalitat en matèria de seguretat pública (planificació del sistema, creació dels Mossos, trànsit, comandament suprem, coordinació de policies locals, reunió i manifestació, conservació de la natura).
- **Junta de Seguretat:** òrgan de composició paritària (Generalitat + Estat), presidit pel president de la Generalitat; coordina les polítiques de seguretat i l'activitat dels cossos policials de l'Estat i de Catalunya.
- **Protecció civil:** competència exclusiva de la Generalitat (inclou prevenció i extinció d'incendis); la Generalitat té la direcció i coordinació dels serveis. Salvament marítim = competència executiva; seguretat nuclear = participació en l'execució.
- **Seguretat privada:** la Generalitat executa la legislació de l'Estat (autoritzar empreses, inspeccionar, autoritzar centres de formació, coordinar amb els Mossos i policies locals).
- **Joc i espectacles:** competència exclusiva de la Generalitat, sempre que l'activitat es faci exclusivament a Catalunya. Noves modalitats d'àmbit estatal requereixen informe determinant de la Generalitat i deliberació a la Comissió Bilateral.
- **Trànsit:** inicialment transferit per la LO 6/1997; ara competència pròpia per l'art. 164.1 EAC (no delegada). El Servei Català de Trànsit (creat per la Llei 14/1997) en gestiona l'exercici.
- **LO 6/1997, de 15 de desembre:** va transferir a la Generalitat les competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor a Catalunya (llevat de permisos, exàmens i matrícules).
- **Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la PG-ME:** estableix que corresponen als Mossos les funcions transferides o delegades per la via de l'art. 150.2 CE.
- **Llei 14/1997, de 24 de desembre:** crea el Servei Català de Trànsit com a organisme autònom.

- **Comissió Bilateral Generalitat-Estat:** l'òrgan de relació bilateral previst al Títol V de l'Estatut; intervé quan es volen autoritzar noves modalitats de joc d'àmbit estatal.

Punts que cauen a l'examen

- L'**art. 149.1.29 CE** reserva la seguretat pública a l'Estat, però **obre la porta** a les policies autonòmiques als estatuts. Sense aquest article, els Mossos no tindrien base constitucional.

- La **LO 2/1986**, disposició final 2a, és la que concreta per a Catalunya la delegació competencial en matèria policial prevista a l'art. 150 CE.

- En **protecció civil**, la Generalitat té competència **exclusiva** (inclou prevenció i extinció d'incendis). En **salvament marítim**, la competència és **executiva**. En **seguretat nuclear**, la Generalitat **participa en l'execució** via convenis.

- En **joc i espectacles**, la competència exclusiva de la Generalitat s'aplica quan l'activitat és **exclusivament a Catalunya**. Noves modalitats d'àmbit estatal requereixen **informe determinant** de la Generalitat i deliberació a la **Comissió Bilateral**.

- En **seguretat privada**, la Generalitat **executa la legislació estatal** (no la fa). Les quatre funcions: autoritzar empreses domiciliades a Catalunya, inspeccionar i sancionar, autoritzar centres de formació, i coordinar amb els Mossos i policies locals.

- L'**art. 164 EAC** atribueix a la Generalitat: planificació del sistema de seguretat, creació i organització dels Mossos, control del trànsit, comandament suprem dels Mossos, coordinació de policies locals, funcions governatives sobre reunió i manifestació, i compliment de disposicions sobre conservació de la natura i medi ambient.

- La **Junta de Seguretat** és de **composició paritària** (Generalitat + Estat) i la **presideix el president de la Generalitat** (no el Conseller d'Interior).

- La PG-ME actua en tres àmbits: **seguretat ciutadana i ordre públic / policia administrativa / policia judicial i investigació criminal** (inclou crim organitzat i terrorisme).

- La competència en **trànsit** va ser transferida per la **LO 6/1997, de 15 de desembre**, però quedaven exclosos els **permisos de conduir, els exàmens i la matriculació**. Amb l'Estatut actual (art. 164.1 EAC), el control del trànsit passa a ser **competència pròpia** (no delegada).

- El **Servei Català de Trànsit** es va crear per la **Llei 14/1997, de 24 de desembre**, com a organisme autònom per gestionar les noves competències en trànsit.

- La base legal per als Mossos d'assumir les funcions de trànsit és l'**art. 12.1.sisè de la Llei 10/1994, d'11 de juliol**, que preveu les funcions transferides per la via de l'art. 150.2 CE.

Resum exprés

1. Definició de competència: el que l'ordenament atribueix a un subjecte públic en una matèria. Per a l'Estat: art. 149.1 CE. Per a la Generalitat: Estatut (o llei estatal de delegació/transferència, art. 150.1 i 150.2 CE).

2. Seguretat pública: competència exclusiva de l'Estat (art. 149.1.29 CE), però les CCAA poden crear policies als estatuts. La LO 2/1986 (disposició final 2a) concreta aquest marc per a Catalunya.

2.1. Emergències i protecció civil: competència **exclusiva** de la Generalitat (inclou prevenció i extinció

d'incendis). Salvament marítim = executiva. Seguretat nuclear = participació en execució via convenis.

2.2. Joc i espectacles: competència **exclusiva** quan l'activitat és exclusivament a Catalunya. Espectacles i activitats recreatives: també exclusiva. Noves modalitats estatals: informe determinant de la Generalitat + Comissió Bilateral.

2.3. Seguretat privada: competència **executiva** (la Generalitat aplica la llei de l'Estat). Autoritza empreses domiciliades a Catalunya, inspecciona i sanciona, autoritza centres de formació, coordina amb els Mossos i policies locals.

2.4. Seguretat pública (art. 164 EAC): Generalitat: planifica el sistema, crea i organitza els Mossos, controla el trànsit, té el comandament suprem dels Mossos, coordina les policies locals, exerceix funcions governatives sobre reunió i manifestació, i vetlla per la conservació de la natura i el medi ambient. La Junta de Seguretat (paritària, presidida pel president de la Generalitat) coordina Generalitat i Estat. La PG-ME actua en tot el territori de Catalunya en tres àmbits: seguretat ciutadana i ordre públic, policia administrativa i policia judicial i investigació criminal.

2.5. Trànsit: transferit per la LO 6/1997 (llevat de permisos, exàmens i matrícules). El Servei Català de Trànsit es crea per la Llei 14/1997. Amb l'Estatut actual (art. 164.1 EAC), el trànsit és **competència pròpia** (no delegada).

Autoavaluació

Pregunta 1. Quin article de la Constitució Espanyola atribueix la seguretat pública a l'Estat i quina excepció preveu en favor de les comunitats autònomes?

Resposta. L'article 149.1.29 CE estableix que la seguretat pública és competència exclusiva de l'Estat, però preveu que les comunitats autònomes puguin **crear policies pròpies** en la forma que els respectius estatuts estableixin, dins del marc del que disposi una llei orgànica. Sense aquesta excepció, la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra no tindria base constitucional.

Pregunta 2. Quin paper té la Llei orgànica 2/1986 en relació amb les competències policiaques de la Generalitat de Catalunya?

Resposta. La LO 2/1986, de forces i cossos de seguretat, fa referència a la policia autonòmica de Catalunya a la seva **disposició final segona**, redactada en virtut de l'article 150 CE. Aquesta disposició **atorga o delega en l'Estatut de Catalunya i les normes que el despleguin** la capacitat per regular l'àmbit policial autonòmic. És, per tant, el pont legal entre la Constitució (que permet les policies autonòmiques) i l'Estatut (que les crea concretament per a Catalunya).

Pregunta 3. Quina és la diferència entre la competència de la Generalitat en protecció civil i la seva competència en salvament marítim?

Resposta. En **protecció civil** (emergències i extinció d'incendis inclosos), la Generalitat té **competència exclusiva**: pot regular, planificar i executar les mesures, i dirigir i coordinar els serveis. En **salvament marítim**, la competència és **executiva**: la Generalitat aplica els termes que fixi la legislació de l'Estat, sense potestat normativa pròpia. En **seguretat nuclear**, la Generalitat participa en l'execució en els termes acordats en convenis.

Pregunta 4. La Generalitat pot autoritzar una nova modalitat de joc i apostes d'àmbit estatal sense consultar l'Estat?

Resposta. No. L'autorització de noves modalitats de joc i apostes d'àmbit estatal, o la modificació de les existents, requereix una **deliberació prèvia a la Comissió Bilateral Generalitat-Estat** (prevista al Títol V de l'Estatut) i un **informe previ determinant de la Generalitat**. La competència exclusiva de la Generalitat en joc s'aplica quan l'activitat s'acompleix **exclusivament a Catalunya**; quan té dimensió estatal, entra en joc la coordinació bilateral.

Pregunta 5. Quina és la composició i qui presideix la Junta de Seguretat prevista per l'article 164 EAC?

Resposta. La Junta de Seguretat té **composició paritària** entre la Generalitat i l'Estat (la mateixa representació de cada part). La **presideix el president de la Generalitat**. Les seves funcions inclouen la coordinació de les polítiques de seguretat i de l'activitat dels cossos policíacs de l'Estat i de Catalunya, el bescanvi d'informació en l'àmbit internacional, i la col·laboració amb autoritats policíiques d'altres països.

Pregunta 6. En quins tres àmbits exerceix les seves funcions la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra, i a quina extensió territorial s'aplica la seva competència?

Resposta. La PG-ME actua en el **conjunt del territori de Catalunya** i exerceix funcions en tres àmbits: **a)** la seguretat ciutadana i l'ordre públic; **b)** la policia administrativa, que inclou la que deriva de la normativa estatal; **c)** la policia judicial i la investigació criminal, que inclou la investigació de les diverses formes de crim organitzat i terrorisme.

Pregunta 7. Quines funcions en matèria de trànsit no van ser transferides a la Generalitat per la Llei orgànica 6/1997?

Resposta. La LO 6/1997, de 15 de desembre, va transferir a la Generalitat les competències executives en trànsit i circulació de vehicles de motor, però **va excloure** expressament: els **permisos i llicències per conduir**, l'**examen per a l'obtenció del permís de conduir** i la **matriculació i expedició de permisos o llicències de circulació**. Aquestes funcions van romandre en mans de l'Estat.

Pregunta 8. Quina norma va crear el Servei Català de Trànsit i per quina raó va caldre crear-lo?

Resposta. El **Servei Català de Trànsit** es va crear per la **Llei 14/1997, de 24 de desembre**. La seva creació es va fer necessària perquè la transferència de competències executives en trànsit a la Generalitat (feta per la LO 6/1997) va ampliar la capacitat d'actuació de la Generalitat en seguretat viària i va obligar a adaptar l'àmbit funcional de determinats òrgans del Departament de Governació. Es va crear com a **organisme autònom** per gestionar aquestes noves competències.

El Departament d'Interior i Seguretat Pública

Presentació: per què has d'estudiar-te el teu propi departament

Quan entres als Mossos d'Esquadra, entres en un cos que depèn orgànicament del **Departament d'Interior i Seguretat Pública de la Generalitat de Catalunya**. Això vol dir que entens el marc en el qual treballaràs: qui mana, qui forma, qui gestiona el trànsit i qui s'encarrega que el 112 funcioni. Tot això ho cobreix el Tema C.2, que als exàmens de l'escala bàsica sol combinar preguntes de normes (decrets, lleis, dates) amb preguntes d'estructura (qui depèn de qui, quantes subdireccions té l'ISPC...).

Estudia'l amb la mateixa lògica amb la qual aprendries l'organigrama de l'empresa on treballaràs. Perquè és exactament això.

1. Funcions del Departament d'Interior i Seguretat Pública

El punt de partida normatiu és el **Decret 133/2024, d'11 d'agost, de creació, de denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments en què s'organitza el Govern i l'Administració de la Generalitat de Catalunya**. Aquest decret és el que fixa quines competències genèriques corresponen a cada departament.

En el cas del Departament d'Interior i Seguretat Pública, les funcions genèriques que li atribueix el Decret 133/2024 són les següents:

- Les funcions relacionades amb la **seguretat ciutadana**.
- El **trànsit**.
- Les **emergències i protecció civil**.
- La **prevenció, extinció d'incendis i salvament**.
- Els **espectacles públics i les activitats recreatives**.
- La **vigilància, control i col·laboració en la gestió del medi natural**, i la protecció i prevenció integrals del medi ambient, **mitjançant el Cos d'Agents Rurals**.
- **Qualsevol altra funció** que li atribueixin les lleis i altres disposicions.

No és una llista que has de memoritzar mecànicament, però sí que has d'entendre la seva amplitud: el Departament no és "la policia"; és molt més que això. Gestiona emergències, incendis, espectacles públics i la protecció del medi natural. Les funcions específiques les exerceix cada òrgan que compon l'estructura del Departament.

Truc per recordar-ho. Pensa en les sigles **S-T-E-P-E-M** per recordar les funcions: **S**eguretat ciutadana, **T**rànsit, **E**mergències, **P**revenció d'incendis, **E**spectacles i **M**edi natural (Agents Rurals). Sona una mica forçat, però funciona.

2. Estructura del Departament d'Interior i Seguretat Pública

L'estructura interna del Departament es recull al **Decret 12/2023, de 24 de gener, de reestructuració del Departament d'Interior i Seguretat Pública**. Per a l'examen cal conèixer especialment el contingut dels articles següents:

- **Article 1:** Estructura del Departament.
- **Article 4:** Secretaria General.
- **Article 5:** Direcció de Serveis.
- **Article 36:** Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments.
- **Article 85:** Direcció General de Protecció Civil.
- **Article 98:** Direcció General d'Administració de Seguretat.
- **Article 106:** Direcció General de Coordinació de les Policies Locals.
- **Article 109:** Direcció General dels Agents Rurals.

Fixat que la Direcció General de la Policia -que gestiona els Mossos d'Esquadra- no apareix en aquesta llista d'articles del Decret 12/2023. Això és perquè la seva regulació és diferent: té el seu propi decret específic de reestructuració. És una distinció que sorprèn als candidats i que pot sortir a l'examen.

Compte amb el parany. El Decret 12/2023 estructura el Departament, però la Direcció General de la Policia (és a dir, el cos de Mossos) es regula al **Decret 57/2023**. Són dos decrets diferents per a dos òrgans relacionats però jurídicament independents dins del Departament.

3. Funcions i estructura de la Direcció General de la Policia

La **Direcció General de la Policia** és l'òrgan del Departament d'Interior que dirigeix i coordina la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra. Les seves funcions i l'estructura actual es troben al **Decret 57/2023, de 21 de març, de reestructuració de la Direcció General de la Policia**.

Aquest decret és el resultat de deu anys de consolidació del model policial i de la posada en marxa del **Pla Mossos 2030**, que va exigir una nova estructura organitzativa orientada a la prevenció, la proximitat, la resposta ràpida i la satisfacció ciutadana.

Per a l'examen, convé tenir clars els articles que regulen els principals elements d'aquesta estructura:

| Article | Contingut |

|-----|-----|

| 1 | Direcció General de la Policia |

| 2 | Estructura organitzativa de les unitats policials |

| 3 | El Gabinet del Director General |

| 7 | Prefectura de la Policia |

| 11 | Centre de Comandament de la Prefectura |

| 16 | Comissaria Superior Territorial |

| 17 | Regions policials |

| 18 | Àrees bàsiques policials |

| 39 | Regió Policial Virtual |

| 43 | Comissaria General de Mobilitat |

| 54 | Comissaria Superior de Seguretat Ciutadana |

| 55 | Comissaria General d'Intervenció |

| 80 | Comissaria Superior Tècnica |

- | 89 | Comissaria General d'Investigació Criminal |
- | 109 | Comissaria General d'Informació |
- | 120 | Comissaria General de Tecnologies de la Informació i la Comunicació |
- | 134 | Comissaria General de Relacions Institucionals, Prevenció i Mediació |
- | 146 | Comissaria General d'Investigació Interna i Afers Disciplinaris |
- | 155 | Comissaria General d'Inspecció i Avaluació |
- | 164 | Subdirecció General d'Administració i Serveis |
- | 177 | Subdirecció General de Recursos Humans |
- | 186 | Subdirecció General d'Assistència i Assessorament Jurídic |

Aquesta taula resumeix molt bé la complexitat de la Direcció General de la Policia. Al capdamunt de l'estructura operativa hi ha la **Prefectura de la Policia**, que és l'òrgan a qui correspon la **direcció estratègica i el comandament operatiu** del cos. Per sota hi ha les comissaries superiors (Territorial, Seguretat Ciutadana i Tècnica) i, al seu torn, les comissaries generals especialitzades.

Cal notar l'existència de la **Regió Policial Virtual** (art. 39), que és una unitat específica per gestionar les qüestions policials que no tenen una ubicació territorial fixa, especialment les relacionades amb la ciberdelinqüència i els delictes comesos a l'entorn digital.

4. La Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra

4.1 Transformacions i evolució del cos de Mossos d'Esquadra

4.1.1 1719-1983: Orígens i període històric

La història dels Mossos d'Esquadra és llarga, plena de discontinuïtats i molt lligada als avatars polítics d'Espanya i Catalunya. Per entendre-la bé, val la pena seguir-la cronològicament.

El 21 d'abril de 1719 el capità general de Catalunya va crear el cos de Mossos d'Esquadra. Ho va fer amb la finalitat de mantenir l'ordre públic, en substitució del sometent, i per perseguir els darrers partidaris de l'arxiduc Carles d'Àustria -els miquelets-, en el context posterior a la caiguda de Barcelona l'**11 de setembre de 1714**.

El nom "Mossos d'Esquadra" ve de la forma en què estava organitzat el cos: en **esquadres de paisans** sota les ordres d'un comandament, que es dividien en grups o **escamots**. En aquells inicis va emergir la figura de **Pere Anton Veciana**, comandant d'un d'aquests escamots que destacà a favor de la causa filipista. L'any **1729**, Veciana passa a ser el **comandant en cap** dels Mossos, i a partir d'aleshores el comandament va ser de la família Veciana de manera **ininterrompuda durant 115 anys**, fins a la seva renúncia el **1836**.

El 8 de juny de 1719 s'aprovà el primer Reglament de les Esquadres de Catalunya, que especificà la seva naturalesa i competències. El **27 de maig de 1817** s'aprovà un segon Reglament, que en detallava l'organització i els drets i deures. Aquell segon reglament modificà també l'uniforme, substituint la gorra de copa i les espadenyes per elements menys visibles, perquè les esquadres poguessin perseguir delinqüents sense ser tan identificables.

Una dada important per al calendari examinador: el **24 de desembre de 1721** el capità general va reorganitzar les esquadres que havien quedat actives -les de Cardona i Valls- i les va denominar **Escuadras de Paisanos Armados**. Aquesta continuïtat és la que permet afirmar que els Mossos d'Esquadra és una de les **policies més antigues d'Europa**.

L'any 1736 hi havia destacaments en **onze poblacions**: Valls, Riudoms, Piera, l'Arboç, Solsona, Amer, Santa Coloma de Farners, Sant Celoni, Falset, Torres de Segre i Figueres. Cada destacament tenia entre 5 i 9 mossos i un cap.

Quant a les funcions originals: neutralitzar la delinqüència local, perseguir bandolers, requisar armes i perseguir caçadors furtius. Una funció residual era el trasllat de detinguts i evitar la prostitució i el joc il·legal. A partir de **1776** se'ls atorga la funció de fer d'**escorta del president de la Sala del Crim de la Reial Audiència de Barcelona**, que exercien de paisà.

El **1836** la família Veciana renuncia al comandament. L'any **1868**, el general Prim **aboleix** el cos en considerar que tenia una adscripció monàrquica, i el substitueix per la Guàrdia Civil. Al **1877** es restableix parcialment, amb **182 mossos, 18 sotscaporal i 8 caporal**s a la Diputació de Barcelona, desplegats a Barcelona, la Garriga, la Granada, Monistrol, Sallent, Torelló i Sant Cugat del Vallès.

El **1914** es fundà la **Mancomunitat de Catalunya**, que va mantenir el cos. L'any **1930**, l'organigrama es reorganitzà: el comandament tenia rang de comandant, assistit per un tinent, i el cos es dividí en tres esquadres a Sallent, la Garriga i Piera.

Amb la **Segona República (1931)**, el cos continua. El **14 d'octubre de 1932**, el president Francesc Macià signà el **decret de desplegament a tot el territori català**. Però l'octubre de **1934**, la proclamació de l'Estat Català per part de Lluís Companys fou ràpidament suprimida, el cos fou desarmat i els seus comandaments empresonats.

Durant la Guerra Civil, els Mossos van ser l'**única força armada que no es destinà al front**, actuant com a cos de rereguarda. El nombre d'integrants passà d'uns 300 a un **miler d'efectius**. Al **gener de 1939**, el president Companys hagué d'exiliar-se a França acompanyat de membres del cos, que quedà **dissolt**.

L'any 1950, ja en plena dictadura franquista, la Diputació de Barcelona tornà a crear una Sección de Mozos de Escuadra -autoritzada pel Ministeri de la Gobernación el **21 de juliol de 1950**- amb **40 efectius**, que inicià el servei el **dia de Sant Jordi de 1952** a la seu de la Diputació. Aquest nou cos era de caràcter militar i la majoria dels seus membres provenien de l'exèrcit, la Guàrdia Civil i la policia armada. El **1961** passà a tenir **50 efectius**. El cos va rebre la medalla de Sant Jordi per la seva actuació durant la tragèdia de la **riuada del Vallès de 1962** i va participar en el rescat de les víctimes d'un **avió britànic que s'estavellà al Montseny al juliol de 1970**, on moriren 112 persones.

El **21 d'abril de 1976** es feu la primera celebració del Dia de les Esquadres. Posteriorment, el **Decret 64/2005, de 19 d'abril**, fixà el **22 d'abril** com la data oficial.

El **15 de juny de 1977** se celebraren a Espanya les primeres eleccions democràtiques. El **1977** retornà de l'exili el president **Josep Tarradellas**. Amb la reinstauració de la Generalitat, el cos pogué incrementar la plantilla fins al centenar d'integrants.

L'any **1979** s'aprovà l'**Estatut d'autonomia**. Mitjançant el **Reial decret 2579/1980, de 25 d'octubre**, els ministeris de l'Interior i de Defensa renunciaren als seus poders sobre la Secció i es transferiren les competències a la Generalitat. El **1982** s'efectuà el traspàs efectiu de la Diputació de Barcelona a la Generalitat, juntament amb la convocatòria de **280 places noves**.

Finalment, el **1983**, la **Llei 19/1983, de 14 de juliol**, creà la **Policia Autònoma de la Generalitat de Catalunya**, que absorbí el cos existent i adoptà el nom i efectius dels Mossos d'Esquadra. El cos comptava llavors amb **364 efectius** (primera promoció més efectius de la Diputació).

Compte amb el parany. Hi ha dues dates fundacionals importants. L'any **1719** és l'origen històric del nom i del cos. L'any **1983** (Llei 19/1983) és la creació del cos modern com a Policia Autònoma. L'examen pot preguntar

les dues.

4.1.2 1983-1994: Refundació i etapa moderna

El **1985** va ser un any clau en aquesta etapa. Es convocà la segona promoció, el **primer cop que les dones podien accedir al cos**. Es creà l'**Escola de Policia de Catalunya a Mollet del Vallès**. I el Parlament aprovà la **Resolució 39/II**, que posà la primera pedra del model policial català: totes les forces polítiques declararen la voluntat que els Mossos substituïssin les forces i cossos de seguretat de l'Estat a Catalunya.

El **1986** s'aprovà la **Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat**, que atorgava a les policies autonòmiques funcions gairebé residuals. Això, juntament amb el bloqueig de noves promocions a la **Junta de Seguretat de Catalunya** (màxim òrgan paritari Estat-Generalitat previst a l'Estatut de 1979), creà un període d'estancament. No es convocà cap promoció nova fins al **1989**.

L'any **1990** fou un punt d'inflexió: es delimitaren les funcions entre el cos de l'Estat i els Mossos, i s'assumiren les primeres competències noves en molt de temps: el **trasllat de presos** i el **tractament policial dels menors** (entre 14-18 anys en àmbit de justícia, i entre 0-18 anys en àmbit de protecció). El **1992** entrà en funcionament la central operativa al carrer de Bolívia de Barcelona.

El **1993** s'obriren comissaries a la Vall d'Aran, Osona i el Montsià, i s'inicià la tramitació parlamentària de la **Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra**, que faria del cos la **polícia ordinària i integral de Catalunya**.

Als **acords de la Junta de Seguretat de Catalunya del 17 d'octubre de 1994** es formalitzà el primer desplegament de substitució, previst per al **4 de desembre** a la comarca d'Osona, i per a la tardor de **1995** a les comarques de la Selva i el Ripollès, seguint un **model de taca d'oli**.

4.1.3 1994-2008: De policia funcional a policia integral

El desplegament territorial seguí el model de taca d'oli: Osona (1994), Selva i Ripollès (1995), i progressivament fins a les comarques gironines, les lleidatanes, les de l'entorn de Barcelona...

El **27 de juny de 2004**, agents de la PGME iniciaren patrullatge a Barcelona per primera vegada, dins del dispositiu Turisme, de forma conjunta amb el Cos Nacional de Policia i la Guàrdia Urbana de Barcelona. L'any **2005** s'inicià el desplegament de substitució a la ciutat de Barcelona, que compta amb **deu comissaries** -coincidint amb els deu districtes- més oficines de denúncies a les estacions de Sants i plaça Catalunya.

L'entrada en vigor de l'**Estatut d'autonomia de Catalunya l'any 2006** (article 164.5) atorgà a la PGME, com a funció pròpia, la **polícia judicial i la investigació criminal**, incloent-hi grups criminals organitzats i terroristes.

Pel que fa al trànsit, la transferència s'efectuà a través de la **Llei orgànica 6/1997, de 15 de desembre** (transferència de competències executives). El Parlament creà el **Servei Català de Trànsit** amb la **Llei 14/1997, de 24 de desembre**. El **Reial decret 391/1998, de 13 de març**, regulà el traspàs efectiu. El **4 de maig de 1998** es feu el primer traspàs a Figueres (comarques gironines); el **1999** s'amplià a les lleidatanes i el **2000** a tot Catalunya. Les **comarques del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre** completaren el desplegament territorial el **novembre de 2008**.

4.1.4 2008-2017: Consolidació i racionalització

Completat el desplegament, el model de seguretat de Catalunya es definí en quatre pilars:

a) Visió integral de la seguretat: la seguretat com a actiu d'una societat no és fraccionable. Cal una

organització potent i eficaç que vetlli per a la convivència segura.

b) Atenció tant a la seguretat objectiva com a la percepció de seguretat: no n'hi ha prou a tenir bones estadístiques si la percepció social no hi coincideix. La feina policial busca que la gent estigui segura i se'n senti.

c) Preparació per a la prevenció, la reacció i la investigació: cal anticipar-se a les noves amenaces que generen els canvis sociològics i tecnològics, a les noves formes de delinqüència i a les amenaces que encara no s'han manifestat plenament.

d) Corresponsabilització del conjunt de la societat: és imprescindible el paper actiu del teixit empresarial, els mitjans de comunicació i la ciutadania en matèria de seguretat.

En matèria organitzativa, el **Decret 415/2011, de 13 de desembre**, redefiní significativament l'estructura del cos i creà la **Prefectura de la Policia**, a la qual correspon la direcció estratègica i el comandament operatiu.

Un altre pilar d'aquesta etapa fou la posada en marxa a ple rendiment, l'**octubre de 2009**, del **Complex Central de Sabadell**, que alberga els serveis centrals, els serveis d'investigació criminal, la policia científica, els serveis de mobilitat, el suport tècnic i estratègic, i la resta d'unitats especialitzades del cos.

Truc per recordar-ho. El Complex Central dels Mossos és a **Sabadell**, no a Barcelona. És un detall que confon molt als candidats perquè sembla natural que el centre de comandament sigui a la capital.

4.1.5 2018-2030: Un nou desplegament cap a la policia del futur

Des del **2018 fins al 2022**, s'inicia una primera fase de recuperació, amb reinici d'incorporacions anuals d'efectius. La **Junta de Seguretat de Catalunya** acordà, el **5 de novembre de 2021**, ampliar el nombre màxim d'efectius del cos a **22.006**. L'any **2022** s'implementà la **jubilació anticipada**, per facilitar el relleu generacional.

El **2022** s'aprovà el **Pla Mossos 2030**, un pla estratègic per orientar l'evolució de la PGME fins al 2030. La finalitat última del Pla és la **millora en la prestació del servei públic bàsic de seguretat a Catalunya**, garantint drets i llibertats perquè les persones puguin exercir-los en un entorn de bona convivència.

Els sis objectius del Pla Mossos 2030 són:

a) Consolidar el model de **servei de proximitat** i d'interacció amb actors de l'entorn social, amb especial atenció als col·lectius vulnerables.

b) Transformar el funcionament policial per **adequar-lo a l'entorn digital**, tant internament com en el servei a la ciutadania.

c) Potenciar la **diversitat social i feminitzar la plantilla**, perquè la PGME sigui un reflex de la societat a la qual serveix, d'acord amb el Pla d'igualtat d'oportunitats entre homes i dones.

d) Aprofundir en el model d'**intel·ligència policial**, orientant-la a la prevenció de problemàtiques presents i futures.

e) Posar el focus en els **nous reptes delinqüencials**: la ciberdelinqüència i la protecció del medi ambient.

f) Incrementar la **transparència i la rendició de comptes**.

Un fet visible d'aquesta transformació fou el **canvi d'uniformitat operativa** que es feu el **3 de febrer de 2023 a les 14:00 hores**, un moment simbòlic molt concret que els examinadors posen a les preguntes perquè és inoblidable.

El **Decret 57/2023, de 21 de març**, actualitzà la normativa organitzativa de la Direcció General de la Policia per sostenir aquest nou model.

Compte amb el parany. El Pla Mossos 2030 no té 4 objectius sinó **6**. I la data del canvi d'uniforme (3 de febrer de 2023) és una de les dades que surten literalment als exàmens.

4.2 Missió, visió i valors

La **missió, visió i valors** de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra estan documentats a la **Carta de Serveis** (que es tracta al punt 4.3.2). Definir-los és una de les eines més importants per a la planificació estratègica d'una organització, perquè respon dues preguntes fonamentals: on som i on volem anar.

- La **missió** representa la raó de ser, l'essència de l'organització: reflecteix qui som i què fem. És el resultat d'una anàlisi interna i una reflexió de l'organització.
- La **visió** reflecteix el desig del que es vol que sigui l'organització en un futur a mig termini: què volem ser.
- Els **valors** descriuen com som: els límits ètics i morals sobre els quals treballa l'organització; articulen la cultura i identifiquen el que realment pensen les persones que hi pertanyen.

La missió oficial de la PGME és:

"Fer de Catalunya un país segur, protegir el lliure exercici dels drets i les llibertats i garantir la seguretat ciutadana, vetllant, des de la proximitat, per la convivència pacífica i la protecció de les persones i els béns, d'acord amb l'ordenament jurídic."

La visió oficial és:

"Ser una policia de referència en matèria de seguretat i garantir la protecció i el servei de les persones a Catalunya, des de la proximitat i la professionalitat, oferint un servei de qualitat."

Els valors de la PGME **-proximitat, compromís, integritat, voluntat de servei i eficàcia-** es concreten de la manera següent:

- **Proximitat:** conèixer la realitat social des de l'arrelament al territori i detectar les necessitats de la ciutadania per afavorir la convivència pacífica.
- **Compromís:** esforçar-se per complir les obligacions pròpies del lloc que s'ocupa.
- **Integritat:** no treure profit de la condició de policia; actuacions adaptades als preceptes deontològics.
- **Voluntat de servei:** orientar-se cap a la ciutadania amb la voluntat de satisfer les seves necessitats amb un servei de qualitat.
- **Eficàcia:** aconseguir els objectius fixats, ser resolutiu en el lloc de treball propi, aconseguir els resultats previstos.

Truc per recordar-ho. Els cinc valors amb la mnemotècia **P-C-I-V-E**: **P**roximitat, **C**ompromís, **I**ntegritat, **V**oluntat de servei, **E**ficàcia. Imagina que "la policia de proximitat té un CIVET" (gat de la civeta, animal discret i proper). Absurd però funciona.

4.3 Compromisos amb la ciutadania

La PGME s'estructura en tres grans instruments de compromís amb la ciutadania:

4.3.1 Pla general de seguretat de Catalunya

El **Pla general de seguretat de Catalunya** recull les actuacions que portarà a terme el Govern per garantir la seguretat de les persones, els béns i el medi ambient. La seva **periodicitat és quadriennal** (cada quatre anys). La PGME és un actor clau d'aquest Pla, des de l'elaboració fins a la implementació.

El Pla implica una doble tasca: d'una banda, analitzar la situació actual de la seguretat (punts vulnerables, problemàtiques, identificació de riscos); de l'altra, fixar i prioritzar objectius i ordenar actuacions, en col·laboració amb altres departaments de la Generalitat, els municipis i representants de la societat civil.

4.3.2 Carta de Serveis de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra

La **Carta de Serveis** és l'instrument de gestió de la qualitat centrat en la ciutadania. Incorpora informació sobre la PGME i les seves funcions, però sobretot expressa la voluntat institucional de treballar en el marc d'una política global de qualitat.

Els serveis que destaca la Carta inclouen: l'atenció personal i assistencial per donar resposta a les demandes de seguretat, l'**atenció al denunciant**, l'**atenció especialitzada a les víctimes**, les relacions amb la comunitat (especialment els col·lectius més vulnerables), la garantia de la **seguretat viària** i la **investigació criminal**.

Quant als compromisos adquirits, la Carta en recull una llarga llista: servei d'atenció ininterrompuda, tracte respectuós, temps d'arribada, identificació dels agents, temps d'espera, garantia de privacitat dels denunciants, atenció en llengües estrangeres, recepció de determinades denúncies per Internet, assistència personalitzada a víctimes, priorització de la gestió de les ordres de protecció per violència masclista, relació habitual amb col·lectius de representació social, celeritat en el lliurament de persones desamparades, promoció de la seguretat viària, resposta als suggeriments i queixes, investigació dels fets delictius i publicació dels resultats anuals de l'avaluació de la qualitat del servei.

4.3.3 Sistema de gestió de la qualitat de la Direcció General de la Policia

El **Sistema de gestió de la qualitat (SGQ)** de la Direcció General de la Policia és l'instrument organitzatiu que permet fer avançar la PGME vers la millora continuada. Recull els mètodes, recursos i procediments per garantir que els aspectes crítics dels processos incorporats al sistema restin garantits en l'operativa policial.

Actualment el SGQ ha incorporat **dos processos**:

4.3.3.1 SGQ - Procés de detenció

Regula totes les actuacions de la PGME que componen el procés de detenció: des de la pràctica material de la detenció fins a la posada en llibertat, a disposició judicial, a disposició d'altres cossos policials, o a disposició de pares, tutors o el Ministeri Fiscal. El control del procés inclou també el trasllat, l'ingrés, les primeres actuacions i l'estada a dependències policials, l'atestat i la cadena de custòdia policial. L'eina informàtica de suport és el **Sistema d'Imputació i Seguiment de Detencions (SISD)**.

4.3.3.2 SGQ - Procés d'atenció a les víctimes de violència masclista, domèstica i altres víctimes vulnerables

Regula les actuacions relatives a víctimes de violència masclista, domèstica, agressions sexuals, odi i discriminació, mutilació genital femenina, tràfic d'éssers humans i matrimonis forçats. El procés abasta des de la prevenció fins al tancament del cas. L'eina informàtica de suport és el **Sistema Integral d'Atenció a les Víctimes (SIAV)**.

Truc per recordar-ho. El SGQ té **dos processos** i **dues aplicacions**: **SISD** (detenció) i **SIAV** (víctimes). D = Detenció, V = Víctimes. Fàcil.

5. L'Institut de Seguretat Pública de Catalunya

L'**Institut de Seguretat Pública de Catalunya (ISPC)** va ser creat per la **Llei 10/2007, de 30 de juliol**, com a **entitat autònoma de caràcter administratiu** adscrita al departament competent en matèria de seguretat pública.

Les funcions de l'ISPC, en síntesi, cobreixen tres àmbits:

- 1. Selecció i continguts formatius:** estudiar, identificar i definir els programes, continguts i estructura dels processos selectius, així com les competències i els perfils professionals exigibles als cossos de policia, al Cos d'Agents Rurals i al personal de protecció civil i de prevenció i extinció d'incendis i salvaments, en coordinació amb els centres directius competents.
- 2. Formació:** programar, organitzar i desenvolupar la formació bàsica, la formació per a la promoció i el comandament, la formació per a l'especialització i la formació contínua dels col·lectius sobre els quals té competència.
- 3. Col·laboració internacional i intercanvi:** promoure la col·laboració amb institucions, centres i establiments docents nacionals, estatals i internacionals, i mantenir-hi relacions d'intercanvi de coneixements i de professionals.

5.1 Estructura de l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya

El **Decret 240/2024, de 4 de novembre, de reestructuració de l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya** estableix els quatre organismes que depenen del director o directora de l'Institut:

- **a)** L'Escola de Policia de Catalunya.
- **b)** L'Escola de Bombers, Protecció Civil i Agents Rurals de Catalunya.
- **c)** La Subdirecció General d'Estudis Universitaris, Recerca i Desenvolupament.
- **d)** La Subdirecció General d'Administració i Serveis.

Compte amb el parany. El decret que reestructura l'ISPC és el **Decret 240/2024, de 4 de novembre**. No el confonguis amb el Decret 12/2023 (del Departament) ni el Decret 57/2023 (de la DG de la Policia). Hi ha tres decrets clau i cadascun regula una cosa diferent.

5.2 L'Escola de Policia de Catalunya

L'**Escola de Policia de Catalunya** és l'òrgan de l'ISPC que, dins de l'àmbit de la seguretat, **dirigeix la detecció de les necessitats formatives, dissenya, desenvolupa i supervisa el contingut docent**, i supervisa els processos d'avaluació que permeten acreditar la superació de les activitats formatives. Promou també la creació d'una xarxa de coneixement en matèria de seguretat.

De l'Escola de Policia de Catalunya en depenen tres unitats:

- **a)** L'Àrea d'Instructors de Policia.
- **b)** L'Àrea de Continguts de Formació Policial.
- **c)** El Servei de Formació Policial.

5.3 L'Escola de Bombers, Protecció Civil i Agents Rurals de Catalunya

L'**Escola de Bombers, Protecció Civil i Agents Rurals de Catalunya** fa exactament el que fa l'Escola de Policia però en els àmbits de la **prevenció i extinció d'incendis, els salvaments i la protecció del medi natural**. Lidera la detecció de necessitats formatives, dissenya i supervisa els continguts docents, i coordina i valida els processos d'avaluació formativa.

D'aquesta Escola en depenen cinc unitats:

- **a)** El Servei de Formació de Bombers i Agents Rurals.
- **b)** El Servei de Formació de Protecció Civil.
- **c)** L'Àrea de Continguts de Formació de Bombers.
- **d)** L'Àrea d'Instructors de Bombers.
- **e)** L'Àrea de Continguts de Formació i d'Instructors d'Agents Rurals.

5.4 La Subdirecció General d'Estudis Universitaris, Recerca i Desenvolupament

Té com a **missió principal** impulsar, coordinar i gestionar la **formació universitària, la recerca i la innovació** en l'àmbit de la seguretat pública. S'encarrega de definir criteris i estratègies formatives, promoure la col·laboració amb universitats i institucions, desenvolupar projectes de recerca i transferència del coneixement, i garantir la qualitat dels processos acadèmics, de selecció i de desenvolupament professional.

D'aquesta Subdirecció General en depèn el **Servei de Selecció i Avaluació**, responsable d'executar l'avaluació del perfil de competències clau de l'alumnat dels cursos de formació bàsica de l'Institut. Aquest servei també planifica i supervisa el suport tècnic per a l'avaluació de les **condicions psicològiques necessàries per a l'ús d'armes de foc** dels cossos de policia de Catalunya.

Del Servei de Selecció i Avaluació en depèn la **Secció d'Avaluació**, encarregada de dissenyar i coordinar els continguts i activitats d'avaluació orientats a l'adquisició de competències clau, supervisar l'avaluació del personal docent i elaborar i validar els instruments d'observació i registre en els processos de formació i selecció.

5.5 La Subdirecció General d'Administració i Serveis

És l'**òrgan de gestió interna** de l'ISPC. Responsable de la gestió integral dels recursos humans, econòmics, materials i jurídics de l'Institut, de la planificació pressupostària, la contractació i el manteniment de les infraestructures. Impulsa també la transformació digital, la gestió de dades, la transparència i la qualitat dels processos administratius.

D'aquesta Subdirecció General en depenen tres serveis:

- **a)** El Servei de Gestió Econòmica i Administrativa.
- **b)** El Servei d'Organització Acadèmica.
- **c)** El Servei d'Infraestructures i Equipaments.

Truc per recordar-ho. Per no confondre les dues subdireccions generals de l'ISPC: la d'**Estudis Universitaris** és la de les idees (recerca, selecció, avaluació); la d'**Administració i Serveis** és la de les coses (dinars, edificis, recursos humans). Fàcil distingir-les si penses en el concepte.

6. El Servei Català de Trànsit

El **Servei Català de Trànsit (SCT)** és un **organisme autònom de caràcter administratiu adscrit al**

Departament d'Interior i Seguretat Pública, creat a l'empara de la **Llei 14/1997, de 24 de desembre**.

La seva creació va lligada a una reivindicació històrica de la Generalitat: la transferència de les competències en matèria de trànsit. Aquesta transferència es feu per la via de l'**article 150.2 de la Constitució espanyola**, mitjançant la **Llei orgànica 6/1997, de 15 de desembre**, de transferència de competències executives en matèria de trànsit i circulació de vehicles de motor a la Comunitat Autònoma de Catalunya.

El SCT exerceix les competències en matèria de **trànsit, circulació de vehicles i seguretat viària** atribuïdes a la Generalitat.

El Pla de seguretat viària

El SCT és el responsable d'impulsar l'elaboració, **cada tres anys**, del **Pla de seguretat viària (PSV)** i els programes que conté, en el marc de la **Comissió Interdepartamental per a la Millora de la Seguretat Viària**. El Pla l'aprova el Govern i el trameta al Parlament de Catalunya.

El PSV s'articula en **tres línies d'actuació**:

- **a)** Lluita contra la velocitat excessiva o inadequada.
- **b)** Cooperació amb els ajuntaments i l'àmbit local en matèria de seguretat viària.
- **c)** Combinació de criteris mediambientals amb els de seguretat viària i mobilitat.

El **PSV 2021-2023** és el primer pla amb accions concretes que despleguen els objectius del **Pacte Nacional per a la Mobilitat Segura i Sostenible 2021-2030**. Els seus objectius primordials inclouen la reducció del **15% de les víctimes mortals l'any 2023** respecte al 2021, amb l'horitzó de **zero víctimes mortals el 2050**.

Estructura del Servei Català de Trànsit

L'estructura interna del SCT s'articula en **tres subdireccions generals**: Subdirecció General de Serveis, Subdirecció General de Gestió del Trànsit i Subdirecció General de Seguretat Viària. A banda, depèn directament del director l'àmbit funcional de comunicació i informació en matèria de seguretat viària.

Territorialment, el SCT s'estructura en **quatre serveis territorials**: Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona, cadascun dels quals es divideix en la **Secció de Seguretat Viària** i la **Secció de Procediment**.

Sancions i coordinació

Els delegats territorials del Govern de la Generalitat són competents per imposar multes i sancions en matèria de trànsit i circulació, sens perjudici de les competències municipals. Poden assumir la competència sancionadora de les infraccions en vies urbanes que corresponen als alcaldes, sempre que hi hagi un **conveni subscrit** entre l'ajuntament i el SCT.

El SCT i la **Direcció General de Policia** exerceixen coordinadament les funcions de gestió i control del trànsit en vies interurbanes.

Òrgans adscrits al Servei Català de Trànsit

El SCT té adscrits tres òrgans:

- **a) L'Observatori de la Seguretat Viària**: òrgan col·legiat de consulta, col·laboració i participació amb funcions consultives, d'informació, recerca, documentació i avaluació de les polítiques de seguretat viària, amb l'objectiu d'impulsar les polítiques que contribueixin a la reducció de la sinistralitat i protegir els drets de les víctimes.

- **b) La Comissió Catalana de Trànsit i Seguretat Viària:** l'òrgan consultiu i de participació **superior a Catalunya** en matèria de trànsit, circulació i seguretat viària.
- **c) La Comissió Interdepartamental per a la Millora de la Seguretat Viària:** l'òrgan de **coordinació interdepartamental** de l'Administració de la Generalitat en matèria de trànsit i seguretat viària.

Compte amb el parany. El SCT té **tres subdireccions i quatre serveis territorials** (Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona). I **tres òrgans adscrits**. Tot a tres i quatre. Memoritza els números per evitar errors a les preguntes de detall.

7. Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya

El **112** és el número d'emergències únic europeu, creat per la **Decisió 91/396/CEE del Consell de les Comunitats Europees, de 29 de juliol de 1991**, que obligà els estats membres a introduir el 112 a les seves xarxes telefòniques. L'objectiu era evitar el problema que suposava desconèixer tots els números d'emergència locals quan una persona es desplaçava per Europa.

A Catalunya, la regulació del servei es fa a través de la **Llei 9/2007, de 30 de juliol, del Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya**.

Abans de la creació del 112, cada servei tenia el seu número propi: el **Cos de Bombers (085)**, la **Polícia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra (088)** i els cossos locals de Policia (092). El 112 va integrar progressivament tots aquests números. **A partir del 30 de setembre de 2012**, els números 085 i 088 van deixar d'estar actius.

Naturalesa jurídica i organització

El Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya és una **entitat de dret públic** dotada de **personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar**, amb patrimoni i tresoreria propis i **autonomia de gestió**. S'adscriu al **Departament d'Interior i Seguretat Pública** com a òrgan competent en matèria de seguretat pública.

El servei és **públic, gratuït, universal i permanent**: funciona **24 hores al dia els 365 dies de l'any** i és accessible des de qualsevol telèfon, fix o mòbil. Té **dos centres actius: Reus i Barcelona**, la separació territorial dels quals garanteix la continuïtat del servei davant de qualsevol contingència.

El 112 centralitza les trucades de serveis d'urgències sanitàries, extinció d'incendis i salvament, seguretat ciutadana i protecció civil (accidents, incendis, robatoris, agressions, violència masclista, rescats o catàstrofes).

Òrgans de govern

Els **òrgans de govern** del 112 Catalunya són: el **president**, el **vicepresident**, el **Consell Rector** i la **Comissió Executiva**.

El Consell Rector està integrat pel president i vicepresident, i pels vocals següents:

- **a)** Tres persones designades pel conseller competent en matèria de seguretat pública, una de les quals ha de ser la titular de la unitat directiva competent en matèria de protecció civil.
- **b)** El secretari general del departament competent en matèria de seguretat pública.
- **c)** Tres persones designades pel conseller competent en matèria de salut, una de les quals ha de ser el director del Servei Català de la Salut.

- **d)** La persona titular de la unitat directiva amb el comandament superior del Cos d'Agents Rurals.
- **e)** Dues persones en representació dels ens locals, proposades per les entitats associatives representatives dels municipis catalans.
- **f)** Una persona en representació de l'Ajuntament de Barcelona.
- **g)** Una persona en representació de la Delegació del Govern de l'Estat a Catalunya, si ho acorden els òrgans competents de l'Administració de l'Estat.

La Comissió Executiva és l'òrgan executiu del Centre. La presideix el **secretari competent en matèria de protecció civil** i la vicepresidència l'exerceix el **director del Servei Català de la Salut**. Els vocals titulars són:

- **a)** Dos vocals designats pel conseller competent en matèria de seguretat pública, un dels quals ha de ser el director general competent en matèria de protecció civil.
- **b)** Dos vocals designats pel conseller competent en matèria de salut.
- **c)** El director del Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya.

Truc per recordar-ho. El 112 té **dos centres** (Reus i Barcelona) i **quatre òrgans de govern** (president, vicepresident, Consell Rector, Comissió Executiva). Tot a parells. I recorda: el Consell Rector el presideix el president del Centre; la Comissió Executiva, el secretari de protecció civil.

Glossari de termes clau

- **Decret 133/2024:** decret que fixa les funcions genèriques del Departament d'Interior i Seguretat Pública.
- **Decret 12/2023:** decret de reestructuració del Departament d'Interior i Seguretat Pública (articles 1, 4, 5, 36, 85, 98, 106, 109).
- **Decret 57/2023:** decret de reestructuració de la Direcció General de la Policia; sustenta el Pla Mossos 2030.
- **Llei 10/1994:** Llei que crea la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra com a policia ordinària i integral de Catalunya.
- **Llei 10/2007:** Llei que crea l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya.
- **Decret 240/2024:** decret de reestructuració de l'ISPC; estableix els quatre òrgans dependents del director.
- **Llei 14/1997:** Llei que crea el Servei Català de Trànsit.
- **Llei orgànica 6/1997:** transferència de competències executives en matèria de trànsit a la Generalitat.
- **Llei 9/2007:** Llei del Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya.
- **Pere Anton Veciana:** primer comandant en cap dels Mossos (1729); família que dirigí el cos durant 115 anys ininterromputs (fins al 1836).
- **Taca d'oli:** model de desplegament territorial progressiu dels Mossos (1994-2008).
- **Prefectura de la Policia:** creada pel Decret 415/2011; exerceix la direcció estratègica i el comandament operatiu del cos.
- **Pla Mossos 2030:** pla estratègic del cos per al període 2022-2030; 6 objectius; impulsat des del 2022.
- **Complex Central de Sabadell:** nucli dels serveis especialitzats dels Mossos; operatiu a ple rendiment des de l'octubre de 2009.
- **SISD:** Sistema d'Imputació i Seguiment de Detencions; eina informàtica del procés de detenció (SGQ).
- **SIIV:** Sistema Integral d'Atenció a les Víctimes; eina informàtica del procés d'atenció a víctimes

(SGQ).

- **ISPC**: Institut de Seguretat Pública de Catalunya; entitat autònoma creada per la Llei 10/2007; quatre organismes dependents.
- **Servei Català de Trànsit (SCT)**: organisme autònom del Departament d'Interior creat per la Llei 14/1997; tres subdireccions, quatre serveis territorials, tres òrgans adscrits.
- **112**: número europeu d'emergències; Decisió 91/396/CEE; regulat a Catalunya per la Llei 9/2007; dos centres (Reus i Barcelona); 085 i 088 deixaren d'estar actius el 30-09-2012.
- **Missió PGME**: fer de Catalunya un país segur, protegir el lliure exercici dels drets i les llibertats i garantir la seguretat ciutadana.
- **Visió PGME**: ser una policia de referència, des de la proximitat i la professionalitat, oferint un servei de qualitat.
- **Valors PGME**: proximitat, compromís, integritat, voluntat de servei, eficàcia.

Punts que cauen a l'examen

- Les **funcions genèriques del Departament** les fixa el **Decret 133/2024** (seguretat ciutadana, trànsit, emergències, extinció d'incendis, espectacles, medi natural/Agents Rurals).
- El **Decret 12/2023** estructura el Departament; el **Decret 57/2023** reestructura la Direcció General de la Policia; el **Decret 240/2024** reestructura l'ISPC. Tres decrets, tres coses.
- Els Mossos van ser creats el **21 d'abril de 1719** (capità general de Catalunya). Primer Reglament: **8 de juny de 1719**. Segon Reglament: **27 de maig de 1817**.
- El **Decret 64/2005** fixà el **22 d'abril** com el Dia de les Esquadres (canviant el 21 d'abril anterior).
- El cos modern es creà amb la **Llei 19/1983, de 14 de juliol** (Policia Autònoma de la Generalitat de Catalunya). La **Llei 10/1994** convertí el cos en policia ordinària i integral.
- **1985**: primer any que les dones podien accedir al cos (2a promoció); creació de l'Escola de Policia a Mollet del Vallès; Resolució 39/II del Parlament.
- Primer desplegament de substitució: **4 de desembre de 1994** a **Osona**. Desplegament complet: **novembre de 2008** (Camp de Tarragona i Terres de l'Ebre).
- Primer patrullatge a Barcelona: **27 de juny de 2004**. Desplegament de substitució a Barcelona: **2005**.
- Competències de trànsit: LO 6/1997 (transferència), Llei 14/1997 (crea l'SCT), RD 391/1998 (traspàs efectiu). Primer traspàs: **4 de maig de 1998** a **Figueres**.
- Complex Central de Sabadell: operatiu des de l'**octubre de 2009**.
- El **5 de novembre de 2021** la Junta de Seguretat amplia la plantilla màxima a **22.006 efectius**.
- **Pla Mossos 2030**: 6 objectius, en marxa des del **2022**. Canvi d'uniformitat: **3 de febrer de 2023** a les **14:00 h**.
- **Missió** de la PGME: fer de Catalunya un país segur, protegir drets i garantir seguretat ciutadana, des de la proximitat.
- **Valors** de la PGME (5): proximitat, compromís, integritat, voluntat de servei, eficàcia.
- El SGQ incorpora **2 processos**: detenció (SISD) i atenció a víctimes (SIIV).
- L'**ISPC** (Llei 10/2007) té **4 organismes** dependents: Escola de Policia, Escola de Bombers/Protecció Civil/Agents Rurals, Subdirecció d'Estudis Universitaris i Subdirecció d'Administració i Serveis (Decret 240/2024).
- Escola de Policia: 3 unitats (Àrea d'Instructors, Àrea de Continguts, Servei de Formació Policial).
- Escola de Bombers: 5 unitats (2 serveis de formació + 3 àrees).

- El **Servei de Selecció i Avaluació** és responsable d'avaluar les condicions psicològiques per a l'ús d'armes de foc.
- L'**SCT** (Llei 14/1997): 3 subdireccions, 4 serveis territorials, 3 òrgans adscrits (Observatori, Comissió Catalana, Comissió Interdepartamental).
 - El **PSV 2021-2023** és el primer pla que desplega el Pacte Nacional per a la Mobilitat Segura 2021-2030. Objectiu: ?15% de víctimes mortals el 2023; zero víctimes el 2050.
 - El **112** es regula per la **Llei 9/2007**. Decisió europea: **91/396/CEE**. Centres actius: **Reus i Barcelona**. El 085 i 088 deixaren d'estar actius el **30-09-2012**.
 - Consell Rector del 112: president + vicepresident + 7 vocals (3 de seguretat + secretari general + 3 de salut + Agents Rurals + 2 ens locals + Ajuntament de Barcelona + eventual Delegació Estat).
 - Comissió Executiva del 112: presidida pel secretari de protecció civil; vicepresidada pel director del Servei Català de la Salut.

Resum exprés

El Departament d'Interior i Seguretat Pública s'encarrega de la seguretat ciutadana, el trànsit, les emergències, la prevenció d'incendis, els espectacles i el medi natural (Agents Rurals). Les funcions genèriques les fixa el Decret 133/2024. L'estructura general la regula el Decret 12/2023.

La Direcció General de la Policia (regulada pel Decret 57/2023) gestiona la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra, creada al segle XVIII (1719) i refundada com a policia moderna amb la Llei 19/1983 i consolidada com a policia ordinària i integral per la Llei 10/1994. El desplegament territorial es completà el novembre de 2008. El Complex Central és a Sabadell (operatiu des del 2009). La plantilla màxima és de 22.006 efectius. El Pla Mossos 2030 (des del 2022) orienta el cos amb 6 objectius i el 3 de febrer de 2023 es canvià la uniformitat.

Missió de la PGME: fer de Catalunya un país segur. **Visió**: policia de referència per proximitat i professionalitat. **Valors** (5): proximitat, compromís, integritat, voluntat de servei, eficàcia. **SGQ** amb dos processos: detenció (SISD) i atenció a víctimes (SIAB).

L'Institut de Seguretat Pública de Catalunya (Llei 10/2007) és l'entitat autònoma de formació i selecció policial, reestructurada pel Decret 240/2024 en quatre organismes: Escola de Policia (3 unitats), Escola de Bombers/PC/Agents Rurals (5 unitats), Subdirecció d'Estudis Universitaris (+ Servei de Selecció i Avaluació + Secció d'Avaluació) i Subdirecció d'Administració i Serveis (3 serveis).

El Servei Català de Trànsit (Llei 14/1997, LO 6/1997): organisme autònom del Departament; 3 subdireccions; 4 serveis territorials; PSV cada 3 anys (PSV 2021-2023: ?15% morts, zero morts el 2050); 3 òrgans adscrits.

El 112 (Llei 9/2007): entitat de dret públic; 24h/365 dies; centres a Reus i Barcelona; 085 i 088 extints des del 30-09-2012; Consell Rector + Comissió Executiva (presidida pel secretari de protecció civil).

Autoavaluació

1. Quina norma fixa les funcions genèriques del Departament d'Interior i Seguretat Pública i quines funcions hi recull?

Les funcions genèriques les recull el **Decret 133/2024, d'11 d'agost**, i inclouen: seguretat ciutadana, trànsit, emergències i protecció civil, prevenció i extinció d'incendis i salvament, espectacles públics i activitats recreatives, vigilància i gestió del medi natural (mitjançant el Cos d'Agents Rurals) i qualsevol altra funció atribuïda per llei.

2. Quins tres decrets regulen respectivament l'estructura del Departament, la Direcció General de la Policia i l'ISPC? Quines dates tenen?

El **Decret 12/2023, de 24 de gener**, reestructura el Departament d'Interior i Seguretat Pública. El **Decret 57/2023, de 21 de març**, reestructura la Direcció General de la Policia. El **Decret 240/2024, de 4 de novembre**, reestructura l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya.

3. Quina és la data de creació del cos de Mossos d'Esquadra i per qui es creà? Quina és la data de creació de la Policia Autonòmica moderna?

El cos de Mossos d'Esquadra es creà el **21 d'abril de 1719** pel capità general de Catalunya, per mantenir l'ordre públic i perseguir els miquelets austriacistes. La Policia Autonòmica moderna es creà amb la **Llei 19/1983, de 14 de juliol**, que absorbí el cos existent i en adoptà el nom.

4. Explica els sis objectius del Pla Mossos 2030 i indica en quina data s'efectuà el canvi d'uniformitat.

Els sis objectius del Pla Mossos 2030 (en vigor des del 2022) són: 1) consolidar el model de proximitat, 2) adequar-se a l'entorn digital, 3) potenciar la diversitat i feminitzar la plantilla, 4) aprofundir en la intel·ligència policial, 5) posar el focus en la ciberdelinqüència i la protecció mediambiental, i 6) incrementar la transparència i la rendició de comptes. El canvi d'uniformitat es feu el **3 de febrer de 2023 a les 14:00 hores**.

5. Quins quatre organismes depenen del director de l'ISPC i per quin decret s'estableix aquesta estructura?

Depenen del director o directora de l'ISPC: a) l'Escola de Policia de Catalunya, b) l'Escola de Bombers, Protecció Civil i Agents Rurals de Catalunya, c) la Subdirecció General d'Estudis Universitaris, Recerca i Desenvolupament, i d) la Subdirecció General d'Administració i Serveis. Ho estableix el **Decret 240/2024, de 4 de novembre**.

6. Explica la naturalesa jurídica del Centre d'Atenció i Gestió de Trucades d'Urgència 112 Catalunya, quina llei el crea i quins centres té actius.

El 112 Catalunya és una **entitat de dret públic** amb personalitat jurídica pròpia, plena capacitat d'obrar, patrimoni i tresoreria propis i autonomia de gestió, adscrita al Departament d'Interior i Seguretat Pública. El crea la **Llei 9/2007, de 30 de juliol**. Té dos centres actius: **Reus i Barcelona**.

7. Qui presideix la Comissió Executiva del 112 Catalunya i qui n'exerceix la vicepresidència?

La Comissió Executiva la presideix el **secretari competent en matèria de protecció civil** i la

vicepresidència l'exerceix el **director del Servei Català de la Salut**.

8. Quin és el Pla de seguretat viària 2021-2023 i quins objectius principals estableix?

El **PSV 2021-2023** és el primer pla amb accions concretes que desplega els objectius del Pacte Nacional per a la Mobilitat Segura i Sostenible 2021-2030. Els objectius primordials inclouen: la reducció del **15% de les víctimes mortals el 2023** respecte al 2021, l'horitzó de **zero víctimes mortals el 2050**, implantar una mobilitat més segura, sostenible, saludable, connectada i automatitzada, i objectius específics per protegir els usuaris més vulnerables de la mobilitat.

La coordinació policial

Introducció: per què la coordinació policial és clau a l'examen

Si hi ha un tema que sembla àrid però amaga moltes preguntes directes de test, és aquest. "Quin òrgan coordina els Mossos amb la Policia Nacional?", "quantes persones té la Junta de Seguretat?", "quin article regula la persecució en calent?", "a quina ciutat és el servidor central del SIS?"... Tot surt aquí, del Tema C.3.

La idea de fons és molt senzilla: **la seguretat pública no és exclusiva d'un sol cos**. A Catalunya hi operen alhora la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra (PG-ME), les policies locals i les forces i cossos de seguretat de l'Estat (FCSE) -és a dir, la Policia Nacional i la Guàrdia Civil. Que tots aquests cossos no trepitgin el treball dels altres ni deixin forats requereix instruments de coordinació molt concrets. Aquí aprenem quins són, qui els dirigeix i com funcionen.

Seguim l'estructura oficial de la guia de la Generalitat per a la convocatòria 2026:

1. El concepte de coordinació policial
2. La coordinació amb les FCSE i amb les policies locals de Catalunya
3. Els òrgans de coordinació establerts per la Llei 4/2003
4. La cooperació policial internacional: Interpol i Europol
5. Els acords internacionals en matèria de seguretat. El SIS

Al final trobaràs glossari, punts que cauen a l'examen, resum exprés i autoavaluació.

1. El concepte de coordinació policial

La seguretat pública es gestiona des de tres nivells de l'Administració: l'Estat, les comunitats autònomes i els ajuntaments. Cadascun té el seu cos policial i les seves competències. Però tenir tres nivells no vol dir tres sistemes estancs: la seguretat dels ciutadans no entén de fronteres administratives, de manera que cal que tots aquests agents es puguin coordinar de manera eficaç.

Un **sistema de seguretat pública** és, per definició, el conjunt d'administracions, òrgans, autoritats i serveis que treballen per garantir la llibertat i la seguretat dels ciutadans i l'ordre públic. No n'hi ha prou amb que cada cos faci bé la seva feina: el sistema preveu la distribució d'obligacions, les relacions jurídiques i tècniques entre tots els agents, i obliga a l'intercanvi d'informació i a l'homogeneïtzació de mitjans i sistemes per facilitar l'acció conjunta.

A Catalunya, doncs, operen amb competències diferenciades:

- La **Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra (PG-ME)**, cos autonòmic.
- Les **policies locals** (dependents dels ajuntaments).
- La **Policia Nacional (PN)** i la **Guàrdia Civil (GC)**, que formen les forces i cossos de seguretat de l'Estat (**FCSE**).

La coordinació entre la PG-ME i les FCSE s'articula principalment a través dels acords de la **Junta de Seguretat de Catalunya**.

El marc legal de fons

La Llei orgànica 2/1986, de forces i cossos de seguretat és la norma de referència. Parteix del caràcter concurrent de l'exercici de les competències de seguretat: diverses administracions el comparteixen, i la llei vol garantir la intercomunicació entre la GC i la PN. Dos articles clau:

- **Article 3:** proclama el principi de **cooperació recíproca** i el de **coordinació orgànica** entre les FCSE.
- **Article 12:** llista les funcions de la GC i la PN, i estableix que ambdues estan obligades a la cooperació recíproca.
 - **Article 38:** enumera les funcions que corresponen a les policies autonòmiques, distingint entre les pròpies i les que exerceixen en col·laboració amb les FCSE. Aquestes darreres inclouen:
 - **a)** Vetllar pel compliment de les lleis de l'Estat i garantir el funcionament dels serveis públics essencials.
 - **b)** Participar en les funcions de policia judicial.
 - **c)** Vigilar espais públics, protegir manifestacions i mantenir l'ordre en grans concentracions. Aquesta funció correspon **prioritàriament** a les policies autonòmiques, sense perjudici que les FCSE intervinguin si les autoritats autonòmiques les hi requereixen o si les autoritats estatals ho decideixen per pròpia iniciativa.
 - **Article 53:** regula les competències de la policia local. Moltes d'aquestes funcions exigeixen la intervenció d'altres cossos. La instrucció d'atestats per accident de circulació en nucli urbà s'ha de comunicar a les FCSE; el mateix s'aplica a les diligències de prevenció per evitar delictes en el marc de les juntes locals de seguretat. Si la policia local intervé en manifestacions o concentracions, ho fa únicament a requeriment previ i com a col·laboradora de les FCSE o de les policies autonòmiques.

La Llei també preveu mecanismes institucionals d'auxili i cooperació per als casos en que una comunitat autònoma no tingui prou mitjans o no pugui crear policia autonòmica: les FCSE poden ajudar o es pot fer una adscripció funcional d'unitats de la PN.

La Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra estableix, al seu article 12.2, que totes les funcions que l'ordenament jurídic atribueix al cos han de complir-se sota els principis de **cooperació, coordinació i col·laboració mútua** amb la resta de forces i cossos de seguretat.

La Llei 16/1991, de 10 de juliol, de policies locals estableix, a l'article 12.2, que les funcions de policia judicial s'han de complir d'acord amb els principis de **cooperació mútua i col·laboració recíproca** amb la resta de forces i cossos de seguretat.

Truc per recordar-ho. Tres lleis, tres dates consecutives en l'última dècada del segle XX: LO 2/1986 (la norma mare), Llei 10/1994 (Mossos), Llei 16/1991 (policies locals). Les tres reforcen la mateixa idea: cap cos treballa sol.

2. La coordinació amb les FCSE i amb les policies locals de Catalunya

2.1. La coordinació amb les forces i cossos de seguretat de l'Estat

Dins de la coordinació entre el cos de Mossos d'Esquadra i les FCSE (GC i PN), hi ha dos nivells: la coordinació **institucional** i la **operativa**.

2.1.1. Coordinació en l'àmbit institucional

L'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) configura la **Junta de Seguretat de Catalunya** com a òrgan de

caràcter administratiu encarregat de coordinar l'actuació de la Policia de la Generalitat i les FCSE (**article 164.4 EAC**). És concebuda com un instrument de cooperació entre administracions i es compon d'un nombre igual de representants del Govern central i de la Generalitat: **5 representants de cadascun**, deu en total.

La regulació de la Junta de Seguretat va ser prevista per **Resolució de 28 de desembre de 1982**. Funciona com els òrgans col·legiats i pren els acords per **unanimitat**.

En el si de la Junta de Seguretat es van adoptar els importants acords de **17 d'octubre de 1994**, que van desbloquejar el pla de desplegament de la PG-ME. A partir de 1994, el cos de Mossos d'Esquadra va iniciar el seu desplegament territorial a Catalunya per assumir les competències que té atribuïdes estatutàriament, substituint progressivament les FCSE.

L'**article 50 de la LO 2/1986** estableix que la Junta de Seguretat és l'òrgan competent per resoldre les incidències que es produeixin en la col·laboració entre les FCSE i els Mossos d'Esquadra. Ha de rebre informació periòdica del subdelegat del Govern i de les autoritats autonòmiques sobre les deficiències de coordinació i ha d'indicar les mesures per resoldre'ls.

Les funcions de la Junta de Seguretat de Catalunya són:

1. Coordinar l'actuació de la Policia de la Generalitat i de les FCSE.
2. Determinar l'Estatut, el Reglament, les dotacions, la composició numèrica, l'estructura i el reclutament de la Policia de la Generalitat.
3. Coordinar les tasques de les FCSE a Catalunya amb l'actuació de les policies locals.
4. Conèixer la delimitació de les funcions que, amb caràcter exclusiu, corresponen a Catalunya a les diverses forces i cossos de seguretat de l'Estat, a la policia autònoma i a les policies locals.

Composició de la Junta de Seguretat de Catalunya

La presideix el **president de la Generalitat de Catalunya**. Els representants de la Generalitat (5) són:

- La persona titular del **Departament d'Interior i Seguretat Pública**.
- La persona titular de la **Secretaria General** del Departament d'Interior i Seguretat Pública.
- La persona titular de la **Direcció General de la Policia**.
- La persona titular de l'**Assessoria Jurídica** del Departament d'Interior i Seguretat Pública.

(Més el propi president de la Generalitat, que la presideix i és el cinquè representant de la Generalitat.)

Compte amb el parany. La Junta de Seguretat de Catalunya la presideix el **president de la Generalitat**, no el conseller d'Interior. I els acords es prenen per **unanimitat**, no per majoria. Dues dades que es confonen sovint al test.

2.1.2. Coordinació en l'àmbit operatiu

Per facilitar la coordinació operativa quotidiana existeixen diversos òrgans, entre els quals destaquen la **Sala de Coordinació Interpolicial de Catalunya** i les **comissions de coordinació policial** de diferents àmbits territorials (no permanents).

La Junta de Seguretat va acordar crear la **Sala Interpolicial de Catalunya** com a instrument d'intercanvi d'informació, de col·laboració tècnica, d'alimentació de bases de dades corporatives i per enfortir les relacions entre els cossos policials.

En matèria de **policia judicial**, el **Reial decret 769/1987, de 19 de juny**, sobre regulació de la policia judicial, modificat pel **Reial decret 54/2002, de 18 de gener**, va crear dos tipus de comissions per

harmonitzar i unificar la direcció de les forces policials adscrites a la investigació criminal:

- **a)** Comissió Nacional de Coordinació de la Policia Judicial.
- **b)** Comissió Provincial de Coordinació de la Policia Judicial.

2.2. La coordinació amb les policies locals de Catalunya

Catalunya és la **segona comunitat autònoma més poblada d'Espanya**. Té una extensió de **32.107,98 km²** i una població de **7,6 milions d'habitants**. Cada any la visiten **25 milions de turistes**, la qual cosa la converteix en una de les comunitats amb més turisme de tot Espanya i Europa. Compte amb **947 municipis**, dels quals **213 disposen de cos de policia propi**.

Quant a efectius policials, a Catalunya hi ha:

- Aproximadament **11.167 policies locals**.
- **17.889 policies autonòmics** (PG-ME).
- **6.535 policies** de cossos dependents del Govern central: Policia Nacional (3.388) i Guàrdia Civil (3.147).

En xifres globals, la proporció és de **4,5 policies per cada 1.000 habitants** a Catalunya.

El sistema de seguretat pública de Catalunya es fonamenta en els principis de **cooperació, col·laboració, lleialtat institucional i auxili mutu** entre les autoritats, les administracions i els serveis amb responsabilitats en l'àmbit de la seguretat.

El marc legal i el model policial es basen en tres nivells de govern: l'Administració de l'Estat, la Generalitat de Catalunya i els ajuntaments. En el cas de Catalunya, cal tenir en compte que l'Estat ja ha traspassat les competències de seguretat i policia al Govern de la Generalitat.

L'**article 164.2 de l'EAC** estableix que pertoca a la Generalitat la coordinació de l'actuació de les policies locals. La Generalitat exerceix aquesta competència mitjançant la **Sub-direcció General de Coordinació de la Policia de Catalunya**, dins l'estructura de la Direcció General d'Administració de Seguretat del Departament d'Interior i Seguretat Pública.

Aquesta sub-direcció exerceix funcions molt diverses, entre les quals destaquen:

- La promoció de la planificació, integració i assignació eficient de recursos en el sistema de seguretat.
- La promoció d'instruments de millora de la qualitat dels serveis i la innovació tecnològica.
- L'elaboració de propostes normatives, formatives i de millora relacionades amb la policia de Catalunya.
- L'elaboració de directrius tècniques i procediments comuns del sistema de seguretat i policia.
- La supervisió dels convenis i acords en matèria de seguretat pública.
- El suport tècnic i jurídic a les autoritats locals en el disseny de polítiques locals de seguretat.

Els principals òrgans de coordinació entre la PG-ME i les policies locals en matèria de seguretat són la **Comissió de Policia de Catalunya**, les **comissions regionals de seguretat**, les **junes locals de seguretat** i les **meses de coordinació operativa** (que s'expliquen al punt 3 d'aquesta guia).

3. Els òrgans de coordinació establerts per la Llei 4/2003

La **Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya** va ser aprovada per **unanimitat del Parlament de Catalunya**. Té per objecte ordenar les competències de la Generalitat en matèria de seguretat pública -especialment les de policia- i integrar-les amb les de protecció civil, trànsit, joc i espectacles i seguretat privada, formant un sistema general de seguretat propi de

Catalunya.

Aquest sistema **coordinat i únic** de seguretat pública preveu la participació de totes les administracions amb competències en la matèria, amb l'objectiu de garantir als ciutadans una **prestació homogènia dels serveis de seguretat arreu de Catalunya**.

Els principis que inspiren la Llei i que han de guiar les actuacions de les administracions en l'àmbit de la seguretat pública són:

- La prevenció dels riscos i de les amenaces.
- L'adequació del servei públic a la demanda social.
- La proximitat als ciutadans i la descentralització dels serveis públics.
- L'eficàcia de l'acció pública i l'eficiència en l'assignació de recursos i mitjans.
- La planificació i avaluació de les actuacions.
- La proporcionalitat de la intervenció pública.
- La corresponsabilitat i complementarietat d'autoritats i administracions.
- La coordinació i cooperació entre autoritats, administracions i serveis.
- La transparència i la informació als ciutadans.

Truc per recordar-ho. Si has de recordar els tres grans valors de la Llei 4/2003: **prevenció, participació i implicació** (tant dels serveis públics i privats com de la societat civil). Molts exàmens en trien un i pregunten si forma part d'aquesta llei o d'una altra.

3.1. Estructura del sistema de seguretat de Catalunya

El sistema de seguretat de Catalunya s'estructura en tres grans blocs: les **autoritats de seguretat**, els **cossos policials** i els **òrgans de coordinació i participació**.

3.1.a) Les autoritats de seguretat

- El **Govern de la Generalitat** és l'òrgan col·legiat superior en matèria de seguretat a Catalunya.
- El **conseller o consellera titular del departament amb competències en seguretat pública** és l'autoritat competent que dirigeix la política de seguretat, d'acord amb el Govern i sens perjudici de les funcions de les autoritats de l'Estat.
- En l'àmbit local, els **alcaldes** són l'autoritat superior en matèria de seguretat pública en el marc de les seves competències.
- També tenen condició d'autoritat de seguretat els **delegats territorials del Govern** i les persones titulars d'òrgans que, per atribució legal o delegació, exerceixen les funcions corresponents.

3.1.b) Els cossos policials

La policia de les institucions pròpies de Catalunya la formen:

- Les **polícies dels ajuntaments** (policia local, policia municipal, guàrdia urbana o altres denominacions tradicionals).
- La **Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra**.

Les relacions entre aquests cossos han de regir-se pels principis de **complementarietat, coordinació, col·laboració, cooperació i auxili mutu**, especialment en el si de les juntes locals de seguretat. Els convenis entre el departament titular en matèria de seguretat pública i cada ajuntament permeten adaptar i concretar aquests principis a les circumstàncies de cada municipi.

3.1.c) Els òrgans de coordinació i participació en matèria de seguretat

La Llei 4/2003 crea i regula una sèrie d'òrgans de coordinació. En repassem els principals:

Consell de Seguretat de Catalunya

És l'òrgan consultiu i de participació superior de Catalunya en matèria de seguretat. Analitza, estudia i avalua la situació de la seguretat a Catalunya i emet un **informe anual** sobre la seva evolució, a més d'altres informes que consideri convenients. Representa la manifestació més elevada de la coordinació i participació en el sistema.

Comissió del Govern per a la Seguretat

La presideix el **president de la Generalitat** i hi participen els consellers responsables de matèries relacionades amb la seguretat. La seva funció és assegurar la coordinació de les actuacions dels departaments del Govern que afectin la seguretat i traslladar la política general de seguretat a les actuacions sectorials.

Comissió de Policia de Catalunya

És l'**òrgan col·legiat consultiu superior** en matèria de coordinació entre la PG-ME i les policies locals a Catalunya. Compost per representants del Govern i dels ajuntaments, el presideix el **conseller o consellera** del departament amb competències en matèria de seguretat pública. Aquesta Comissió substitueix l'anterior Comissió de Coordinació de Policies Locals.

Comissions regionals de seguretat

Òrgans de coordinació d'àmbit territorial: apleguen els municipis d'una mateixa **regió policial** per facilitar l'anàlisi i la proposta conjunta de **plans de seguretat supramunicipals** adequats a les necessitats i recursos del territori.

Juntes locals de seguretat

Tenen **caràcter obligatori** en els municipis que comptin amb policia local. Les presideix l'**alcalde o alcaldessa** i són l'òrgan col·legiat de col·laboració i coordinació general dels diversos cossos de policia i altres serveis de seguretat que operen en el municipi, i de participació ciutadana en el sistema de seguretat. Esdevenen la referència necessària per elaborar, planificar i executar les polítiques públiques de seguretat en l'àmbit local.

La **Junta Local de Seguretat** crea la **Mesa de Coordinació Operativa** com a **òrgan permanent i estable de coordinació i cooperació** dels diversos cossos i serveis de seguretat al municipi.

Compte amb el parany. Les juntes locals de seguretat les presideix l'**alcalde**, no el conseller ni cap representant de la Generalitat. I tenen caràcter **obligatori** (no optatiu) en els municipis amb policia local. Dues dades que generen confusió als tests.

El Pla general de seguretat de Catalunya

És un instrument metodològic que conté el catàleg de previsions, actuacions i mitjans en tot allò que afecti o pugui afectar la convivència i la seguretat de les persones i els béns. Té una **periodicitat quadriennal** (cada quatre anys), l'aprova el **Govern**, i s'ha de presentar prèviament a la Comissió del Govern per a la Seguretat i al Consell de Seguretat de Catalunya i, posteriorment, al **Parlament de Catalunya**.

El Pla estableix les directrius i criteris tècnics per elaborar els plans de seguretat locals i regionals. Aquests plans poden ser **municipals, supramunicipals o regionals**, i de caràcter **general, sectorial, estacional o específic**.

Les juntes locals de seguretat han d'aprovar un pla local de seguretat per al municipi respectiu i, si la situació ho requereix, plans sectorials, estacionals i específics.

La Llei 4/2003 també defineix l'estructura de l'organització territorial del cos de Mossos d'Esquadra en **àrees bàsiques policials** i **regions policials**, i permet que el Govern i els ajuntaments signin **convenis de col·laboració** per concretar formes i procediments de coordinació en els serveis -en especial la instauració de serveis unificats o de gestió conjunta, com ara la recepció de denúncies.

Truc per recordar-ho. El "triangle de la coordinació local": **Consell de Seguretat** (consulta i participació màxima) -> **Comissió del Govern per a la Seguretat** (coordinació entre departaments, presidida pel president de la Generalitat) -> **Comissió de Policia de Catalunya** (coordinació Mossos-polícies locals, presidida pel conseller) -> **Juntres locals** (coordinació al territori, presidides per l'alcalde) -> **Mesa de Coordinació Operativa** (operativa diària al municipi).

4. La cooperació policial internacional: Interpol i Europol

Un dels reptes més importants de la seguretat actual és la **globalització del crim organitzat**: el delictes ha deixat de ser una activitat local per convertir-se en una empresa d'organitzacions transnacionals amb recursos tecnològics i materials poderosos. La lliure circulació de persones i béns dins l'àmbit comunitari ha facilitat enormement la delinqüència a escala internacional.

La resposta a aquest repte passa per l'intercanvi d'informació i la cooperació entre cossos policials de diferents països. En aquest àmbit, la guia oficial se centra en dues organitzacions clau: la **Interpol** i l'**Europol**.

4.1. La Interpol

La **Interpol** (nom oficial: **Organització Internacional de Policia Criminal - OIPC-Interpol**) és una organització policial d'àmbit **mundial** que presta suport a les organitzacions, autoritats i serveis amb la missió de prevenir, detectar i combatre el delictes.

Breu cronologia:

- **1914**: a **Mònaco**, juristes i policies de **14 països** es reuneixen i sorgeix la idea de crear oficines policials nacionals per intercanviar informació i unificar criteris en extradicions.
- **1923**: a **Viena (Àustria)**, el Segon Congrés Internacional de Policia Judicial crea la **Comissió Internacional de Policia Criminal**.
- **1946**: s'adopta el nom d'**Interpol**.
- **1956**: passa a denominar-se definitivament **OIPC-Interpol**.
- Actualitat: hi pertanyen **195 països** i ha obtingut l'estatut d'observador a l'**ONU**.
- A l'Estat espanyol, l'Oficina Central Nacional funciona des de l'any **1929**.

Truc per recordar-ho. Els anys clau: **1914** (Mònaco, idea inicial, 14 països), **1923** (Viena, creació de la Comissió), **1946** (nom Interpol), **1956** (nom definitiu OIPC), **195** països membres. I la OCN espanyola: **1929**.

4.1.1. Objectius de la Interpol

L'**article 2 de l'Estatut de la Interpol** estableix els dos objectius generals:

- **a)** Aconseguir i desenvolupar, dins del marc de les lleis dels diferents països i en el respecte a la Declaració Universal dels Drets Humans, l'**assistència recíproca** entre les autoritats de policia criminal.
- **b)** Establir i desenvolupar institucions per contribuir a la **prevenció i repressió** de les infraccions de dret comú.

L'article 3 de l'Estatut estableix que la OIPC-Interpol **no ha d'intervenir en assumptes de caràcter polític, militar, religiós o racial**.

4.1.2. Estructura de la Interpol

Assemblea General

Òrgan polític format per delegats dels estats membres. És l'**òrgan superior** de l'organització. Les seves funcions inclouen l'orientació sobre les activitats, la regulació dels mitjans de cooperació, els mètodes de treball, el finançament i la designació de les personalitats dirigents. Les decisions s'aproven per **majoria simple** i cada Estat membre té **un vot**.

Comitè Executiu

Format per **13 personalitats** escollides per l'Assemblea General entre els delegats dels estats membres. Les seves funcions principals: executar les decisions de l'Assemblea, i aprovar el programa de treball i el projecte de pressupost.

Secretaria General

Òrgan executiu permanent encarregat de l'administració i el funcionament de la cooperació policial internacional. En depèn directament l'**Oficina d'Enllaç Europea**. Executa les decisions de l'Assemblea i el Comitè Executiu, dirigeix i coordina la lluita contra la delinqüència internacional, centralitza la informació criminal i s'ocupa de les relacions amb les autoritats nacionals i internacionals. La dirigeix un **secretari general**.

4.1.3. Funcionament de la Interpol

Cada país membre disposa d'una **Oficina Central Nacional (OCN)**, composta per funcionaris de l'Estat que actuen sempre dins del marc de la legislació nacional. Les seves funcions principals:

- **a)** Centralitzar les informacions i documentacions sobre delinqüència recollides al propi país d'interès per a la cooperació policial internacional, i transmetre-les a les altres OCN i a la Secretaria General.
- **b)** Executar, dins del propi país, les operacions policials sol·licitades per altres països a través de les seves OCN.
- **c)** Rebre les sol·licituds d'informació, verificacions, etc., d'altres OCN i enviar-los resposta.
- **d)** Transmetre a les OCN les peticions judicials o policials del propi país perquè siguin executades.
- **e)** El cap de l'OCN forma part de les delegacions nacionals a l'Assemblea General i és el responsable de l'aplicació de les resolucions.

La cooperació policial afecta els delictes d'àmbit internacional: violència contra les persones, delictes contra la propietat, ús d'armes de foc i explosius, identificació de víctimes de catàstrofes, delinqüència organitzada i terrorisme, actes il·lícits contra la seguretat aèria, frauds econòmics, falsificacions i moneda falsa, i tràfic de drogues.

4.2. L'Europol

Europol és la sigla d'**Oficina Europea de Policia**. Va néixer per donar resposta a les dificultats que plantejava la lliure circulació de persones, béns i serveis a la UE: la desigualtat dels sistemes legals, les barreres culturals i lingüístiques, la dificultat de coordinar recursos i l'absència d'una visió europea del crim organitzat.

Cronologia clau:

- **7 de febrer de 1992:** signatura del **Tractat de Maastricht** sobre la Unió Europea, que planteja la necessitat d'una oficina europea de policia.

- **3 de gener de 1994:** inici de l'activitat de la **Unitat de Drogues de l'Europol (EDU)**, amb seu a la **Haia (Països Baixos)**.
- **1995:** ampliació de competències de l'EDU a altres àmbits delictius.
- **1 d'octubre de 1998:** signatura del **Conveni de l'Europol**.
- **1 de juliol de 1999:** l'organització policial inicia activitats plenament (l'EDU és absorbida per l'Europol).

Truc per recordar-ho. La seu de l'Europol és a la **Haia**, als **Països Baixos**. L'Europol comença operativament l'**1 de juliol de 1999**. El Conveni es va signar l'**1 d'octubre de 1998**.

4.2.1. Objectius de l'Europol

L'Europol té com a objectius millorar l'eficàcia i la cooperació entre les autoritats policials dels estats membres per **prevenir i lluitar contra**:

- El terrorisme.
- El tràfic il·lícit d'estupefaents i de material radioactiu i nuclear.
- El tràfic d'éssers humans.
- El tràfic de vehicles.
- La immigració il·legal.
- El blanqueig de diners.

Sempre que hi hagi **una estructura delictiva organitzada** i que **dos o més estats membres** s'hi vegin afectats.

4.2.2. Funcionament de l'Europol

Les funcions principals:

- **a)** Facilitar l'intercanvi d'informació entre els països membres.
- **b)** Recollir i analitzar informació i dades.
- **c)** Comunicar als serveis competents dels estats membres, mitjançant les unitats estatals de l'Europol, les dades que els afectin.
- **d)** Facilitar les investigacions dins dels estats membres enviant tota la informació necessària a les unitats estatals.
- **e)** Gestionar els sistemes informàtics de recollida de dades sobre persones sospitoses de cometre delictes de competència de l'Europol o que hagin estat condemnades per aquests delictes.
- **f)** Gestionar la recopilació de dades relatives a persones perjudicades per delictes o que puguin ser testimonis en investigacions o futures causes penals.

Cada Estat membre designa una **unitat estatal** que és l'**únic òrgan d'enllaç** entre l'Europol i els cossos policials dels estats. A l'Estat espanyol, aquesta unitat s'integra dins del Cos Nacional de Policia, concretament a la **Divisió de Cooperació Internacional**, dependent de la **Direcció Adjunta Operativa**.

Compte amb el parany. La unitat estatal de l'Europol a Espanya és dins del **CNP** (Cos Nacional de Policia), no dels Mossos ni de la Guàrdia Civil. I és l'**únic** òrgan d'enllaç: no n'hi ha cap altre que pugui actuar directament amb l'Europol.

5. Els acords internacionals en matèria de seguretat. El sistema d'informació Schengen (SIS)

L'**Acord de Schengen** té l'origen en l'acord signat el **14 de juny de 1985** a la localitat de **Schengen (Luxemburg)** pels governs de **Bèlgica, els Països Baixos, Luxemburg, França i Alemanya**. L'objectiu fou crear una **zona de lliure circulació**, suprimint els controls de persones, vehicles i mercaderies a les fronteres comunes i establint mesures compensatòries per mantenir el nivell de seguretat.

Posteriorment s'hi van adherir Itàlia, Espanya, Portugal, Grècia, Àustria, Dinamarca, Suècia, Finlàndia, Islàndia i Noruega. Actualment, l'espai Schengen inclou: Alemanya, Àustria, Bèlgica, Bulgària, Croàcia, Dinamarca, Eslovènia, Espanya, Estònia, Finlàndia, França, Grècia, Hongria, Islàndia, Itàlia, Letònia, Liechtenstein, Lituània, Luxemburg, Malta, Noruega, Països Baixos, Polònia, Portugal, República Txeca, República Eslovaca, Romania, Suècia i Suïssa.

El **Conveni d'aplicació de l'Acord de Schengen (CAAS)** preveu diverses formes d'actuació policial:

- **Cooperació policial (art. 39)**: assistència policial per prevenir i investigar delictes, respectant el dret de l'Estat.
- **Vigilància transfronterera (art. 40)**: un cos policial d'un Estat Schengen, en el marc d'una investigació judicial, continua al territori d'un altre Estat Schengen una operació de vigilància iniciada al seu país.
- **Persecució transfronterera (art. 41)**: també coneguda com a "**persecució en calent**": un cos policial pot perseguir una persona que ha comès un delicte flagrant dins del territori d'un altre Estat Schengen amb qui té frontera comuna, sense poder avisar prèviament les autoritats d'aquell país.
- **Informació incondicionada (art. 46)**: un Estat Schengen pot comunicar a un altre, sense requeriment previ, informació d'interès relacionada amb la seguretat i l'ordre.
- **Lliurament vigilat de substàncies estupefaents (art. 73)**: operacions transfrontereres sota control judicial o policial per descobrir o identificar persones implicades en delictes relacionats amb estupefaents.
- **Funcionaris d'enllaç (art. 47)**: determinats funcionaris poden ser adscrits als serveis de policia d'altres estats Schengen per promoure i agilitar la cooperació policial.

Truc per recordar-ho. Articles del CAAS: **39** = cooperació, **40** = vigilància, **41** = persecució en calent, **46** = informació incondicionada, **73** = estupefaents, **47** = funcionaris d'enllaç. La numeració és ascendent i segueix una lògica de més a menys immediat.

5.1. Objectius del SIS

El **Sistema d'Informació Schengen (SIS)** és l'instrument més eficaç previst al CAAS per resoldre el dèficit de seguretat que es genera al **Schengenland** (territori Schengen) quan se suprimeixen els controls a les fronteres interiors.

El SIS permet **identificar persones, vehicles, armes de foc, documents i bitllets de banc**, i proporcionar als agents que facin les identificacions les **conductes que cal seguir** en cas d'identificació positiva.

La informació del SIS **només es pot utilitzar** com a suport per a controls policials o duaners i per a l'emissió de visats o permisos de residència. **No es pot treure informació del SIS per a investigacions**, ni incorporar les dades del SIS a bases de dades estatals.

5.2. Estructura del SIS

L'estructura del SIS es compon de:

- Un **sistema central comú** per a tots els estats integrants, situat a **Estrasburg (Central Schengen Information System, CSIS)**.
- Un **sistema per a cadascun dels estats membres** (National Schengen Information System, **NSIS**).

- Tants **sistemes locals** com oficines d'enllaç tingui cada Estat membre.

A l'ordinador central i als NSIS hi ha registrades les dades de persones (per extraditar-les, per prohibir-los l'entrada...) i d'objectes (per decomissar-los).

A Espanya, la Secretaria d'Estat de Seguretat del Ministeri de l'Interior ha desenvolupat la **Base de dades d'assenyalaments nacionals (BDSN)**, dissenyada per emmagatzemar ordres de recerca, assenyalaments vigents de persones, vehicles i objectes que s'hagin de compartir entre els cossos policials (Policia Nacional, Guàrdia Civil, Ertzaintza i Mossos d'Esquadra) però que no tinguin transcendència europea.

Compte amb el parany. El servidor central del SIS és a **Estrasburg**, no a Brussel·les ni a la Haia. Una dada petita però que sovint surt als tests.

5.3. Funcionament del SIS

El SIS permet introduir diverses actuacions policials en relació amb **persones i objectes**.

En relació amb **persones** (i els articles del CAAS que hi corresponen):

- **Art. 95:** detenció a l'efecte d'extradició; destinat a les autoritats judicials.
- **Art. 96:** estrangers inclosos a la llista de no admissibles; destinat a les autoritats d'estrangeria.
- **Art. 97:** protecció o esbrinament de parador de persones desaparegudes o amenaçades; destinat a les autoritats policials i judicials.
- **Art. 98:** esbrinament de residència de testimonis o persones inculpades; destinat a les autoritats judicials.
- **Art. 99:** vigilància discreta i control específic de persones i vehicles; destinat a les autoritats policials i judicials.

En relació amb **objectes**: vehicles de motor (cilindrada superior a 50 cc), remolcs i caravanes, armes de foc, documents d'identitat expedits (passaports, documents d'identitat, permisos de conduir) i bitllets de banc enregistrats.

5.4. El tractament de les dades informàtiques del SIS

Dades relatives a la detenció preventiva a l'efecte d'extradició

Introduir la descripció d'una persona al SIS equival a una ordre internacional de detenció del Conveni europeu d'extradició. La verificació dels requisits d'extradició es fa a priori, per facilitar les extradicions i la utilització eficient del sistema. Aquesta funció és competència de l'**Oficina SIRENE**, que compta amb un equip jurídic especialitzat.

L'Estat que rep la petició d'extradició pot denegar la recerca de l'individu (provisionalment o permanent), fonamentant-se en raons jurídiques o d'oportunitat, i ha de preveure com a mesura alternativa l'esbrinament del domicili i la localització del reclamat.

Dades relatives a estrangers no admissibles

Dues actuacions possibles:

- **a)** Prohibir l'accés al territori Schengen dels ciutadans extracomunitaris inclosos a la llista de no admissibles (els serveis de control de fronteres n'han de denegar l'accés).
- **b)** Si l'estranger ja es troba al territori Schengen, no se li ha de concedir el permís de residència i cal procedir a l'expulsió.

Dades relatives a persones desaparegudes o amb protecció especial

S'introdueixen al SIS les dades de persones desaparegudes, menors o qualsevol persona que necessiti protecció especial. Cal localitzar-les o, en el cas dels menors, impedir-ne el desplaçament, sempre d'acord amb el dret.

Dades relatives a persones que han de comparèixer davant dels tribunals

Modalitat d'auxili judicial internacional. S'introdueixen les persones citades com a testimonis, acusades o per notificació de sentència penal, i **únicament a l'efecte de comunicar el lloc de residència**.

Dades relatives a persones i vehicles a efecte de vigilància discreta o control específic

La vigilància discreta inclou les accions per identificar la persona en controls fronterers o en controls de policia i duanes a l'interior del país, i les actuacions per obtenir dades sobre un vehicle i el seu conductor.

5.5. Competències de l'Oficina SIRENE

Cada Estat signant ha de designar una autoritat responsable del correcte funcionament del SIS: és l'**Oficina SIRENE** (acrònim de *****Supplementary Information Request at the National Entry*****). A Espanya, l'Oficina SIRENE s'integra dins del Cos Nacional de Policia, a la **Divisió de Cooperació Internacional**, dependent de la **Direcció Adjunta Operativa**.

Totes les descripcions al SIS s'han de fer a través d'aquesta oficina, que també ha de trametre la informació complementària sobre les persones i objectes descrits.

L'Oficina SIRENE actua:

- **a)** Com a **interlocutor** de la resta d'oficines SIRENE de les parts contractants.
- **b)** Com a **enllaç** entre tots els serveis que operen dins l'àmbit estatal (autoritats policials, administratives, consulars, duaneres i judicials).

Motius de recerca al SIS:

En relació amb persones: recerca i detenció per a extradició, estranger no admissible al territori Schengen, adult desaparegut, menor desaparegut, investigació per autoritats judicials, vigilància discreta, control específic, vigilància discreta en matèria de seguretat de l'Estat, control específic en matèria de seguretat de l'Estat.

En relació amb vehicles: vigilància discreta de vehicle (inclosa dins el marc de la seguretat de l'Estat), control específic de vehicle (inclòs dins el marc de la seguretat de l'Estat), vehicle sostret/segregat/perdut, vehicle buscat dins d'un procediment judicial.

En relació amb objectes: objecte sostret/segregat/perdut, objecte buscat en relació amb una prova d'un procediment judicial.

Glossari

- **FCSE (Forces i cossos de seguretat de l'Estat)**: Policia Nacional i Guàrdia Civil; cossos policials dependents del Govern central.
- **PG-ME (Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra)**: cos de policia autonòmic de Catalunya.
- **Junta de Seguretat de Catalunya**: òrgan bilateral de coordinació entre el Govern de l'Estat i la Generalitat; la presideix el president de la Generalitat; 5+5 representants; decisions per unanimitat.
- **Sala Interpolicial de Catalunya**: instrument operatiu d'intercanvi d'informació i col·laboració tècnica entre cossos policials, creat per la Junta de Seguretat.
- **Llei 4/2003, de 7 d'abril**: Llei d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya; aprovada per

unanimitat del Parlament; regula autoritats, cossos i òrgans de coordinació.

- **Consell de Seguretat de Catalunya:** òrgan consultiu i de participació superior en matèria de seguretat; emet informe anual.
- **Comissió del Govern per a la Seguretat:** òrgan de coordinació entre departaments; presidida pel president de la Generalitat.
- **Comissió de Policia de Catalunya:** òrgan col·legiat consultiu superior de coordinació entre PG-ME i policies locals; presidida pel conseller d'Interior; substitueix la Comissió de Coordinació de Policies Locals.
- **Comissions regionals de seguretat:** coordinació de municipis d'una mateixa regió policial per a plans supramunicipals.
- **Junta Local de Seguretat:** òrgan de col·laboració i coordinació general de cossos policials en el municipi; presidida per l'alcalde; obligatòria en municipis amb policia local.
- **Mesa de Coordinació Operativa:** òrgan permanent creat per la Junta Local de Seguretat per a la coordinació operativa diària al municipi.
- **Pla general de seguretat de Catalunya:** instrument metodològic quadriennal; aprovat pel Govern; prèviament presentat al Consell de Seguretat i a la Comissió del Govern; posteriorment al Parlament.
- **Interpol (OIPC-Interpol):** organització policial mundial creada formalment el 1956; 195 països membres; seu a Lió; no intervé en assumptes polítics, militars, religiosos ni racials.
- **OCN (Oficina Central Nacional):** representació de cada Estat membre a la Interpol; composta per funcionaris estatals que actuen dins la legislació nacional.
- **Europol:** Oficina Europea de Policia; seu a la Haia (Països Baixos); operativa des de l'1 de juliol de 1999; àmbit de la UE.
- **Acord de Schengen:** signat el 14 de juny de 1985 a Schengen (Luxemburg); estableix la zona de lliure circulació i suprimeix controls de fronteres interiors.
- **CAAS:** Conveni d'aplicació de l'Acord de Schengen; regula les formes de cooperació policial transfronterera.
- **SIS (Sistema d'Informació Schengen):** sistema informàtic integrat per identificar persones, vehicles, armes i documents; servidor central a Estrasburg (CSIS).
- **NSIS:** National Schengen Information System; sistema estatal de cada país membre del SIS.
- **BDSN (Base de dades d'assenyalaments nacionals):** base de dades espanyola per a assenyalaments sense transcendència europea; compartida entre PN, GC, Ertzaintza i Mossos.
- **Oficina SIRENE:** autoritat de cada Estat responsable del SIS; a Espanya, integrada al CNP (Divisió de Cooperació Internacional); acrònim de Supplementary Information Request at the National Entry.
- **Persecució en calent:** persecució transfronterera d'un delinqüent en flagrant delictes al territori d'un altre Estat Schengen, sense previ avís de les autoritats (art. 41 CAAS).
- **Sub-direcció General de Coordinació de la Policia de Catalunya:** unitat de la Generalitat que exerceix la coordinació de les policies locals (art. 164.2 EAC).
- **Policia judicial:** funció policial d'auxili als tribunals en la investigació penal; exercida pels Mossos, les policies locals i les FCSE de manera col·laborativa.

Punts que cauen a l'examen

- La coordinació entre la PG-ME i les FCSE s'articula a través de la **Junta de Seguretat de Catalunya** (art. 164.4 EAC).
- La Junta de Seguretat la presideix el **president de la Generalitat** (no el conseller), té **5 + 5**

representants i pren acords per **unanimitat**.

- La regulació de la Junta de Seguretat es va preveure per **Resolució de 28 de desembre de 1982**.
- Els **acords de 17 d'octubre de 1994** van desbloquejar el desplegament dels Mossos d'Esquadra.
- L'**article 50 de la LO 2/1986** estableix la Junta de Seguretat com a òrgan per resoldre incidències en la col·laboració entre FCSE i Mossos.
- La coordinació de les policies locals correspon a la **Generalitat** (art. 164.2 EAC), exercida per la **Sub-direcció General de Coordinació de la Policia de Catalunya**.
- A Catalunya hi ha **947 municipis**, dels quals **213** tenen policia pròpia; **4,5 policies** per cada 1.000 habitants.
- La **Llei 4/2003, de 7 d'abril** va ser aprovada per **unanimitat** del Parlament de Catalunya.
- El **Consell de Seguretat de Catalunya** és l'òrgan consultiu i de participació superior en matèria de seguretat; emet un **informe anual**.
- La **Comissió de Policia de Catalunya** la presideix el **conseller** i substitueix la Comissió de Coordinació de Policies Locals.
- Les **junes locals de seguretat** les presideix l'**alcalde** i són **obligatòries** en municipis amb policia local.
- El **Pla general de seguretat de Catalunya** es renova cada **quatre anys** i l'aprova el **Govern**; s'ha de presentar al Parlament.
- La **Interpol** es va crear formalment el **1956** (OIPC-Interpol); 1914 és la reunió de Mònaco; 1923 és la creació de la Comissió a Viena; **195 països** membres; OCN espanyola des de **1929**.
- L'article 3 de l'Estatut de la Interpol: no intervé en assumptes **polítics, militars, religiosos o racials**.
- El **Comitè Executiu de la Interpol** té **13 personalitats**.
- L'**Europol** té seu a la **Haia (Països Baixos)**; operativa des de l'**1 de juliol de 1999**; Conveni de l'Europol signat l'**1 d'octubre de 1998**.
- L'**Europol** a Espanya s'integra dins del **CNP**, a la **Divisió de Cooperació Internacional**, dependent de la **Direcció Adjunta Operativa**.
- L'**Acord de Schengen** es va signar el **14 de juny de 1985** a **Schengen (Luxemburg)** per cinc països inicials: **Bèlgica, Països Baixos, Luxemburg, França i Alemanya**.
- **Art. 41 CAAS** = persecució en calent; **art. 40** = vigilància transfronterera; **art. 39** = cooperació policial; **art. 46** = informació incondicionada.
- El servidor central del SIS (**CSIS**) és a **Estrasburg**.
- La informació del SIS **no es pot fer servir** per a investigacions ni incorporar a bases de dades estatals.
- L'**Oficina SIRENE** a Espanya s'integra dins del **CNP** (Divisió de Cooperació Internacional); acrònim de Supplementary Information Request at the National Entry.

Resum exprés

Marc legal de la coordinació

- LO 2/1986 (art. 3 -> cooperació i coordinació orgànica; art. 38 -> funcions dels cossos autonòmics; art. 53 -> policies locals).
- Llei 10/1994 (Mossos): cooperació, coordinació i col·laboració mútua amb la resta de FCS.
- Llei 16/1991 (policies locals): cooperació mútua i col·laboració recíproca.

Coordinació Mossos-FCSE

- Institucional: **Junta de Seguretat de Catalunya** (art. 164.4 EAC); presidida pel president de la Generalitat; 5+5 representants; unanimitat; acords de desplegament de 1994.
- Operativa: **Sala Interpolicial de Catalunya**; comissions de coordinació de policia judicial (RD 769/1987, modificat pel RD 54/2002): Comissió Nacional i Comissió Provincial.

Coordinació Generalitat-policies locals

- Art. 164.2 EAC; Sub-direcció General de Coordinació de la Policia de Catalunya.
- Llei 4/2003 (aprovada per unanimitat): nou sistema integral de seguretat a Catalunya.
- Autoritats: Govern de la Generalitat, conseller d'Interior, alcaldes.
- Cossos: PG-ME i policies locals (municipals, guàrdia urbana...).
- Òrgans: Consell de Seguretat de Catalunya -> Comissió del Govern per a la Seguretat (presidida pel president) -> Comissió de Policia de Catalunya (presidida pel conseller) -> Comissions regionals -> Juntres locals (presidides per l'alcalde; obligatòries amb policia local) -> Mesa de Coordinació Operativa.
- Pla general de seguretat de Catalunya: quadriennal, aprovat pel Govern, presentat al Parlament.

Interpol

- 1914 Mònaco -> 1923 Viena (Comissió) -> 1946 Interpol -> 1956 OIPC-Interpol -> 195 països.
- Estructura: Assemblea General (superior; majoria simple; 1 vot per Estat) -> Comitè Executiu (13 membres) -> Secretaria General.
- OCN: punt d'enllaç de cada Estat; OCN espanyola des de 1929.
- No intervé en assumptes polítics, militars, religiosos o racials.

Europol

- Maastricht (7/2/1992) -> EDU a la Haia (3/1/1994) -> Conveni (1/10/1998) -> activitat plena (1/7/1999).
- Objectiu: terrorisme, drogues, tràfic d'éssers humans, vehicles, immigració il·legal, blanqueig; amb estructura organitzada i 22 estats afectats.
- Unitat estatal a Espanya: CNP, Divisió de Cooperació Internacional.

Schengen i SIS

- Acord: 14 de juny de 1985, Schengen (Luxemburg), 5 països fundadors.
- CAAS: art. 39 (cooperació), art. 40 (vigilància), art. 41 (persecució en calent), art. 46 (informació incondicionada), art. 47 (funcionaris d'enllaç), art. 73 (estupefaents).
- SIS: servidor central (CSIS) a Estrasburg + NSIS per Estat + sistemes locals.
 - Persones al SIS (arts. 95-99): extradició, no admissibles, desapareguts, testimonis/inculpati, vigilància/control específic.
- BDSN: assenyalaments nacionals sense transcendència europea (PN + GC + Ertzaintza + Mossos).
- SIRENE: responsable del SIS a cada Estat; a Espanya, dins del CNP (Divisió de Cooperació Internacional).

Autoavaluació

Intenta respondre mentalment aquestes preguntes abans de mirar la resposta. Si ho pots fer sense consultar la guia, domines el tema.

1. Qui presideix la Junta de Seguretat de Catalunya i com es prenen els acords?

La presideix el **president de la Generalitat de Catalunya**. Els acords es prenen per **unanimitat**. És un òrgan paritari format per **5 representants del Govern de l'Estat i 5 de la Generalitat**.

2. Quines van ser les quatre funcions principals de la Junta de Seguretat de Catalunya previstes a la LO 2/1986?

1) Coordinar la PG-ME i les FCSE. 2) Determinar l'Estatut, el Reglament, les dotacions, la composició i l'estructura de la PG-ME. 3) Coordinar les FCSE a Catalunya amb les policies locals. 4) Conèixer la delimitació de funcions exclusives a Catalunya de cada cos policial.

3. Quin òrgan coordina la Policia de la Generalitat i les policies locals a Catalunya, i qui el presideix?

La **Comissió de Policia de Catalunya**, que presideix el **conseller o consellera** del departament amb competències en matèria de seguretat pública. Aquest òrgan substitueix l'anterior Comissió de Coordinació de Polícies Locals.

4. Quines característiques fan que les juntes locals de seguretat siguin especials dins del sistema de la Llei 4/2003?

Són **obligatòries** en els municipis que comptin amb policia local (no optatives). Les presideix l'**alcalde o alcaldessa**. Creen la **Mesa de Coordinació Operativa** com a òrgan permanent. Serveixen de referència per a l'elaboració de polítiques locals de seguretat.

5. Quina és la cronologia bàsica de la Interpol i quants països en formen part avui?

1914 (Mònaco, idea inicial, 14 països), **1923** (Viena, creació de la Comissió Internacional de Policia Criminal), **1946** (nom Interpol), **1956** (nom definitiu OIPC-Interpol). Actualment: **195 països** membres. L'OCN espanyola existeix des de **1929**.

6. Quins elements distingeixen l'Europol de la Interpol quant a l'àmbit d'actuació i la seu?

La **Interpol** és d'àmbit **mundial** (195 països). L'**Europol** és d'àmbit **europeu** (Unió Europea). Quant a la seu, l'Europol té la seu a la **Haia (Països Baixos)**. L'Europol actua quan hi ha una estructura delictiva organitzada i ? 2 estats membres afectats.

7. Quin article del CAAS regula la persecució en calent i en què consisteix?

L'**article 41 del CAAS**. Consisteix en la possibilitat que un cos policial persegueixi al territori d'un altre Estat Schengen (amb frontera comuna) una persona que ha comès un delictes **flagrant**, sense que s'hagi pogut avisar prèviament les autoritats del país on es fa la persecució.

8. Quines limitacions té el SIS respecte a la utilització de les dades que conté?

La informació del SIS **només es pot usar** com a suport per a controls policials o duaners i per a l'emissió de visats o permisos de residència. **No es pot extreure informació del SIS per a realitzar investigacions**, ni incorporar les dades del SIS a bases de dades estatals.

19**TEMA****El marc legal de la seguretat****Introducció: per què el marc legal importa de veritat**

Hi ha temes que semblen aridors perquè consisteixen a memoritzar lleis. Però el Tema C.4 no és exactament això: és el tema que t'explica per què la policia a Catalunya funciona com funciona, per què existeixen els Mossos d'Esquadra com a cos propi de la Generalitat, i quines regles han de seguir tots els agents sense excepció. Si no saps aquest marc, no entendràs res del que vindrà a fer un cop al carrer.

Tres lleis vertebraran tot el tema:

1. La **Llei orgànica 2/1986**, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat: el gran marc estatal, el que dóna coherència a totes les policies espanyoles.
2. La **Llei 10/1994**, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra: la llei pròpia del cos, la que t'afecta directament com a futur mossos o mossos.
3. La **Llei 16/1991**, de 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya: el règim dels cossos municipals, els companys amb qui hauràs de coordinar-te.

L'estructura que segueix aquesta guia és la mateixa que la guia oficial de la Generalitat (edició juny 2026, convocatòria 46/26). Endavant.

1. La Llei orgànica 2/1986, de 13 de març, de forces i cossos de seguretat. Principis bàsics d'actuació**Origen i raó de ser**

Quan la Constitució de 1978 parla de les forces i cossos de seguretat (FCS), ho fa en dos articles clau: l'**article 104**, que encomana a les FCS la missió de protegir el lliure exercici dels drets i de les llibertats i garantir la seguretat ciutadana; i l'**article 149.1.29**, que atribueix a l'Estat la **competència exclusiva sobre seguretat pública**, però admet que les comunitats autònomes puguin crear cossos policials propis d'acord amb els seus estatuts i amb el marc que estableixi una llei orgànica.

Aquella llei orgànica és precisament la **LO 2/1986**. El seu objectiu principal és dissenyar les **línies mestres del règim jurídic de les FCS en el seu conjunt**: establir els principis bàsics d'actuació comuns i els criteris estatutaris fonamentals. A partir d'aquí, cada cos -estatal, autonòmic o local- es desenvolupa en el seu marc propi, però sempre dins d'aquesta arquitectura compartida.

La mateixa llei reconeix que la seguretat pública és una matèria difícil de delimitar amb precisió: no es pot definir amb la rigidesa d'altres competències, i per això deixa un espai jurídic ampli perquè les administracions la regulin d'acord amb els seus àmbits competencials. El Tribunal Constitucional, a través de la seva jurisprudència, ha anat configurant la seguretat pública com una matèria de **competències concurrents**: no és un monopoli absolut de l'Estat, sinó que totes les administracions hi participen en la mesura que els correspon.

Truc per recordar-ho. Recorda: LO 2/1986 -> art. 104 CE + art. 149.1.29 CE. La llei existeix per donar

contingut al mandat constitucional. Si el tribunal pregunta "quina llei desplega el mandat de l'art. 104 CE?", la resposta és la LO 2/1986.

Qui hi ha sota el paraigua de la LO 2/1986

La llei organitza les forces i cossos de seguretat en tres nivells:

- **a) Les forces i cossos de seguretat de l'Estat**, dependents del Govern de la Nació (Cos Nacional de Policia i Guàrdia Civil).
- **b) Els cossos de policia dependents de les comunitats autònomes** (els Mossos d'Esquadra, l'Ertzaintza al País Basc, la Policia Foral de Navarra...).
- **c) Els cossos de policia dependents de les corporacions locals** (guàrdies urbanes i policies municipals).

Els cossos autonòmics, per la seva banda, es defineixen com a **instituts armats de naturalesa civil amb organització jerarquizada**. Poden exercir funcions en l'àmbit territorial que els correspongui, i la llei precisa a l'**article 38** quins tipus de funcions poden tenir.

Les funcions dels cossos autonòmics (article 38 LO 2/1986)

L'article 38 de la LO 2/1986 estableix tres categories de funcions per als cossos autonòmics:

Funcions de caràcter propi:

- a) Vigilar i protegir persones, òrgans, edificis, establiments i dependències de la comunitat autònoma, i garantir el funcionament normal de les instal·lacions i la seguretat dels usuaris.
- b) Vetllar per l'acompliment de les disposicions i ordres de la comunitat.
- c) Inspeccionar les activitats sota la competència de la comunitat i denunciar qualsevol activitat il·lícita.
- d) Usar la coacció per executar de manera forçosa els actes o disposicions de la comunitat autònoma.

Funcions amb caràcter compartit i indiferenciat amb les FCSE:

- a) Cooperar en la resolució amistosa de conflictes privats.
- b) Prestar auxili en accidents i catàstrofes.
- c) Vetllar per l'acompliment de les disposicions sobre conservació de la natura i del medi ambient.

Funcions de col·laboració amb altres FCSE:

- a) Vetllar per l'acompliment de les disposicions de l'Estat i garantir el funcionament dels serveis públics essencials.
- b) Participar en funcions de policia judicial.
- c) Vigilar els espais públics, protegir les manifestacions i mantenir l'ordre en grans concentracions humanes.

Compte amb el parany. L'examen pot confondre'ns preguntant si una funció és "pròpia" o "compartida". Fixa't: les funcions pròpies giren al voltant de la pròpia administració autonòmica (protegir edificis, vetllar normes pròpies). Les compartides amb FCSE impliquen col·laboració (auxili en accidents, mediació en conflictes privats, protecció de la naturalesa).

La policia local i la LO 2/1986

Quan parlem de policies locals, la LO 2/1986 també és aplicable. Concretament, l'**article 53** regula les competències atribuïdes a la policia local. Algunes d'aquestes funcions -com la instrucció d'atestats per accident de circulació dins del nucli urbà, o les diligències de prevenció de delictes en el marc de les juntes locals de seguretat- han de ser comunicades a les forces o cossos de seguretat competents. D'altres, com

la participació en la protecció de manifestacions o el manteniment de l'ordre en grans concentracions, s'executen a requeriment previ i en règim de col·laboració.

En l'exercici de funcions de policia judicial, les policies locals han d'actuar d'acord amb els principis de **cooperació mútua i col·laboració recíproca** amb les forces o cossos de seguretat competents.

1.1. Principis bàsics d'actuació de les forces i els cossos de seguretat

L'article 5 de la LO 2/1986 recull els principis bàsics d'actuació que han d'observar tots els membres de les forces i cossos de seguretat, sense excepció. Aquests principis es poden ordenar en **sis grans eixos**:

Eix 1: Adequació a l'ordenament jurídic

Tot agent de policia ha d'actuar sempre dins de la llei. Això vol dir, concretament:

- **a)** Exercir la seva funció amb respecte absolut a la Constitució i a la resta de l'ordenament jurídic.
- **b)** Actuar amb **absoluta neutralitat política i imparcialitat**, i sense cap discriminació per raó de raça, religió o opinió.
- **c)** Actuar amb **integritat i dignitat**: abstenir-se de tot acte de corrupció i oposar-s'hi decididament.
- **d)** Subjectar-se als principis de **jerarquia i subordinació**. La jerarquia és important, però té un límit clar: en cap cas l'obediència deguda no pot emparar ordres que comportin l'execució d'actes que constitueixin manifestament un delictes o siguin contraris a la Constitució o a les lleis.
- **e)** Col·laborar amb l'Administració de Justícia i auxiliar-la en els termes que estableix la llei.

Compte amb el parany. El punt d) és un dels que més cauen: la jerarquia és obligatòria, però no és absoluta. Si un superior dona una ordre manifestament il·legal, l'agent **no ha d'obeir**. I si la segueix, ell és responsable personalment.

Eix 2: Relacions amb la comunitat

L'agent no actua en un buit: actua entre persones, per a persones. Aquí les regles són:

- **a)** Impedir, en l'exercici professional, qualsevol pràctica abusiva, arbitrària o discriminatòria que comporti violència física o moral.
- **b)** Observar en tot moment un tracte correcte i acurat en les relacions amb els ciutadans, als quals s'ha de procurar auxiliar i protegir. En totes les intervencions, s'ha de proporcionar informació completa i tan àmplia com sigui possible sobre les causes i la finalitat d'aquelles.
- **c)** Actuar amb la **decisió necessària i sense demora** quan en depengui evitar un dany greu, immediat i irreparable. En fer-ho, regir-se pels principis de **congruència, oportunitat i proporcionalitat** en l'ús dels mitjans.
- **d)** Utilitzar les armes **només** quan hi hagi un risc racionalment greu per a la pròpia vida o la integritat física, o per a la vida o la integritat de terceres persones, o en circumstàncies que puguin comportar un risc greu per a la seguretat ciutadana.

Truc per recordar-ho. Per a l'ús de la força: **congruència + oportunitat + proporcionalitat**. Tres paraules que sempre apareixen juntes i que poden caure en qualsevol pregunta sobre l'ús dels mitjans. Memoritza-les com una fórmula.

Eix 3: Tractament de detinguts

Quan s'efectua una detenció:

- **a)** L'agent s'ha d'**identificar degudament** com a tal en el moment d'efectuar la detenció.
- **b)** Ha de **vetllar per la vida i integritat física** de les persones que detingui o que es trobin sota la seva custòdia, i ha de **respectar l'honor i la dignitat** de les persones.
- **c)** Ha de complir amb **diligència deguda** els tràmits, terminis i requisits exigits per l'ordenament jurídic quan es procedeixi a la detenció d'una persona.

Eix 4: Dedicació professional

Un agent de policia no "apaga" la seva condició quan surt del torn. La llei és clara: han de **portar a terme les seves funcions amb total dedicació** i han d'**intervenir sempre, en qualsevol temps i lloc**, tant si es troben de servei com si no, en defensa de la llei i de la seguretat ciutadana.

Compte amb el parany. Fora de servei, un agent que presència un delictes no és un simple ciutadà: té l'obligació d'actuar. Això surt amb força a l'examen.

Eix 5: Secret professional

Han de **guardar rigorós secret** respecte a totes les informacions que coneguin per raó o en ocasió de l'exercici de les seves funcions. No estan obligats a revelar les fonts d'informació, llevat que les seves funcions o les disposicions de la llei els imposin actuar d'una altra manera.

Eix 6: Responsabilitat

Són **responsables personalment i directament** dels actes que portin a terme en la seva actuació professional, infringint o vulnerant les normes legals i reglamentàries que regeixin la professió i els principis enunciats, sense perjudici de la responsabilitat patrimonial que pugui correspondre a les administracions públiques per aquells actes.

Truc per recordar-ho. Els sis eixos dels principis bàsics: **Adequació jurídica -> Relacions amb la comunitat -> Tractament de detinguts -> Dedicació professional -> Secret professional -> Responsabilitat**. Una bona mnemotècnica: "**Ambdós Repassem Tots Dediquem Sempre Responsabilitat**" (Adequació, Relacions, Tractament, Dedicació, Secret, Responsabilitat).

Extensió a la Policia de la Generalitat

La **disposició final segona** de la LO 2/1986 estableix que els principis bàsics d'actuació i les disposicions estatutàries comunes que estableixen els **articles 5, 6, 7 i 8** de la llei s'apliquen **directament** a la Policia de la Generalitat. Això vol dir que els Mossos d'Esquadra estan vinculats per tots aquests principis de la mateixa manera que qualsevol altre cos policial. No és opcional: és un mandat legal directe.

2. La Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra

Context i antecedents

La Policia de la Generalitat no va néixer del no-res. Té una genealogia llarga. Cal tenir presents dos antecedents fonamentals:

Primer, l'antecedent immediat institucional. La **Llei 19/1983, del 14 de juliol**, va crear la Policia de la Generalitat adoptant com a nucli inicial el **cos de Mossos d'Esquadra**, una denominació històrica que es

va conservar. L'actual cos és, per tant, continuador d'una institució que data de **principis del segle XVIII**, cosa que en fa la **primera força de policia professional a Catalunya i pionera a tot l'Estat**.

Segon, l'antecedent republicà. L'**Estatut d'autonomia de 1932** reconeixia a la Generalitat republicana competències policials importants: l'Estat es reservava únicament la seguretat pública de caràcter extra i supracomunitari, i el Govern català tenia totes les funcions de policia i ordre interiors. Aquesta tradició va tenir un paper decisiu en la defensa de la legalitat democràtica el juliol de 1936.

Objecte i marc normatiu

La Llei 10/1994 estableix els **principis d'actuació, les funcions i el règim funcional i estatutari** dels membres del Cos de Mossos d'Esquadra, i regula l'organització de la seguretat pública a tot el territori de Catalunya. S'inspira en les resolucions de l'**Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa** i de l'**Assemblea General de les Nacions Unides** (especialment en la Declaració sobre la policia i el Codi de conducta per a funcionaris encarregats de fer complir la llei).

La missió principal de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra és, igual que qualsevol cos de policia, la **protecció de la llibertat i la seguretat de la ciutadania** d'acord amb l'ordenament jurídic. Des d'aquest punt de vista, el cos es defineix com un **servei de la Generalitat** i, a la vegada, com un **servei per a la comunitat**, amb un mandat explícit de coadjuvar en el benestar social en cooperació amb altres agents socials.

La policia actua sota el principi que no està per damunt de la llei: ha d'adequar la seva conducta a l'ordenament jurídic, subjectar-se als principis de jerarquia i subordinació dins del cos, i usar els recursos coactius **solament en situacions extremes** i amb una aplicació escrupolosa dels principis d'**oportunitat, proporcionalitat i congruència**.

Coordinació interpolicial

La Policia de la Generalitat ha d'operar en dos àmbits de coordinació:

- Amb les **FCSE**, la coordinació es fa a través de la **Junta de Seguretat de Catalunya**, que té com a missió coordinar l'actuació de la Policia de la Generalitat i de les forces i cossos de seguretat de l'Estat.
- Amb les **policies locals**, la coordinació es porta a terme mitjançant les **junes locals de seguretat**, d'acord amb la Llei 16/1991 de les policies locals. Sens perjudici de les facultats de la Generalitat i especialment de la **Comissió de Policia de Catalunya** en matèria de coordinació de policies locals.

El Tribunal Constitucional ha precisat que coordinació no significa imposar la voluntat d'un sobre l'altre, sinó **informació recíproca i homogeneïtzació dels mitjans i els sistemes** per facilitar l'acció conjunta.

2.1. Definició de les competències

La Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra, com a **policia ordinària i integral**, exerceix tres grans tipus de funcions:

Funcions de policia de seguretat ciutadana

- a) Protegir les persones i els béns.
- b) Mantenir l'ordre públic.
- c) Vigilar i protegir persones, òrgans, edificis, establiments i dependències de la Generalitat, i garantir el funcionament normal de les instal·lacions i la seguretat dels usuaris dels serveis.

- d) Vigilar els espais públics.
- e) Protegir les manifestacions i mantenir l'ordre en grans concentracions humanes.
- f) Prestar auxili en casos d'accident, catàstrofe o calamitat pública, i participar en l'execució dels plans de protecció civil.
- g) Prestar auxili en actuacions de salvament, si hi és requerida.
- h) Complir, dins les competències de la Generalitat, les funcions de protecció de la seguretat ciutadana atribuïdes a les forces i cossos de seguretat per la **Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana**.
- i) Prevenir actes delictius.
- j) La resta de funcions que li atribueix la legislació vigent.

Funcions de policia administrativa

- a) Vetllar pel compliment de les lleis aprovades pel Parlament de Catalunya i de les disposicions dictades pels altres òrgans de la Generalitat.
- b) Inspeccionar les activitats sotmeses a l'ordenació o disciplina de la Generalitat, i denunciar-ne qualsevol activitat il·lícita.
- c) Emprar la coacció per executar forçosament els actes o disposicions dels òrgans de la Generalitat.
- d) Vetllar pel compliment de les lleis i disposicions de l'Estat aplicables a Catalunya i garantir el funcionament dels serveis públics essencials.
- e) Vetllar pel compliment de la normativa sobre el medi ambient, els recursos hidràulics i la riquesa cinegètica, piscícola, forestal i de qualsevol altra mena relacionada amb la conservació de la natura.
- f) Vetllar pel compliment de la normativa sobre el patrimoni cultural català, per la seva salvaguarda i protecció i per evitar-ne l'espoli o destrucció.
- g) Col·laborar amb les policies locals i amb les FCSE en la recollida, el tractament i la comunicació recíproca d'informació d'interès policial.
- h) Vigilar, inspeccionar i controlar les empreses de seguretat privada, els seus serveis i actuacions i els mitjans i el personal a llur càrrec.
- i) La resta de funcions que li atribueix la legislació vigent.

Funcions de policia judicial

Corresponen d'acord amb l'**article 164 de l'Estatut d'autonomia**, establertes per l'**article 126 de la Constitució**, els **articles 547 i següents de la Llei orgànica del poder judicial** i la resta de la legislació processal vigent. Comprenen l'auxili a jutges, tribunals i fiscals en la investigació dels delictes i en el descobriment i la detenció dels delinqüents, ja sigui a requeriment d'altri o per iniciativa pròpia. Aquestes funcions s'acompleixen a través dels serveis ordinaris del cos o de les seves **unitats orgàniques de policia judicial**.

Altres funcions

- Funcions **d'intervenció en la resolució amistosa de conflictes privats**, si hi és requerida.
- Funcions de **cooperació i col·laboració amb les entitats locals**, d'acord amb la Llei 16/1991:
 - a) Donar suport tècnic i operatiu a les policies locals quan no puguin assumir plenament un servei per raó del seu volum o de l'especialització.
 - b) Exercir les funcions pròpies de les policies locals en els municipis que no en disposin.
 - c) En els supòsits anteriors, la Generalitat i les corporacions locals han de subscriure **convenis de cooperació** corresponents.
- Les **altres funcions que li siguin transferides o delegades** pel procediment que estableix l'article

150.2 de la Constitució.

Compte amb el parany. Policia "ordinària i integral" significa que exerceix tots els tipus de funcions policials (seguretat, administrativa, judicial). No és especialitzada en una sola àrea: ho cobreix tot. Quan l'examen preguntí la definició del caràcter dels Mossos, recorda: "policia ordinària i integral".

2.2. Àmbit territorial d'actuació

La Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra té com a **àmbit d'actuació el conjunt del territori de Catalunya**.

El model d'implantació al territori segueix un **model organitzatiu descentralitzat**, la unitat bàsica del qual és l'**Àrea Bàsica Policial (ABP)**.

Àrea Bàsica Policial (ABP): és el territori definit per **criteris operatius policials** (població, vies de comunicació, planta judicial, índex de delictes, conflictivitat social, etc.), i té la seva seu en una **comissaria** des d'on es presten els serveis policials bàsics en seguretat ciutadana i investigació. Aquests serveis bàsics inclouen el patrullatge, les operacions planificades, la recepció de denúncies, la instrucció dels atestats que en derivin i l'auxili a les autoritats judicials.

Una ABP pot abastar part d'una comarca, una comarca sencera o un conjunt de comarques, però **mai no es compon de parts de diferents comarques**. En l'àmbit metropolità, les ABP coincideixen amb la divisió municipal.

Dins de l'àmbit de la mateixa ABP, hi pot haver altres comissaries subordinades de diferents tipus en funció dels serveis que prestin.

Regió policial (RP): es defineix com l'àmbit territorial format per un **conjunt d'ABP**, sobre les quals la RP ha d'exercir funcions de **coordinació jeràrquica**, suport en recursos operatius, logístics i d'especialitats, i planificació d'àmbit superior a l'ABP.

A banda d'aquesta estructura descentralitzada, hi ha **unitats operatives** que, per l'especificitat de les seves funcions, mantenen un model organitzatiu centralitzat (des dels vessants de la direcció tècnica, la direcció superior o la gestió i anàlisi centralitzada de la informació). Aquestes unitats poden desconcentrar al territori part dels seus recursos per millorar l'operativitat.

Truc per recordar-ho. L'esquema és: **ABP** (unitat bàsica, amb comissaria) -> **Regió policial** (conjunt d'ABP, coordinació jeràrquica). ABP = micro; RP = macro. L'ABP no pot partir comarques pel mig: o agafa una comarca completa o un conjunt complet, però no trossos.

2.3. Estructura de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra

Des de l'any **1994**, amb el desplegament de substitució de les FCSE a la comarca d'**Osona**, la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra ha seguit un model d'implantació que s'ha anat modulant gradualment amb l'entrada en vigor dels diferents decrets d'estructura de la Direcció General de la Policia.

El **Decret 57/2023, de 21 de març**, de reestructuració de la Direcció General de la Policia (el decret d'estructura vigent), determina que per a l'exercici de les funcions previstes a la Llei 10/1994, la Policia de

la Generalitat-Mossos d'Esquadra s'estructura, **per ordre de jerarquia**, en els nivells organitzatius següents: **prefectura de la policia, comissaria superior, regió policial/comissaria general, divisió, àrea i unitat**.

Cal distingir entre dos tipus d'estructura:

- **L'estructura organitzativa**: la que desplega normativament els decrets d'estructura.
- **L'estructura jeràrquica**: la que determina les funcions i responsabilitats específiques del comandament en funció de la categoria i la destinació, descrita als **articles 18 i 19 de la Llei 10/1994**.

Les escales i categories jeràrquiques de la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra són:

a) Escala bàsica: categories de **mosso** i de **caporal**.

Tasques executives derivades del compliment de les funcions policials, i funcions de comandament d'un o més funcionaris de la mateixa escala en els diferents serveis policials.

b) Escala intermèdia: categories de **sergent** i de **sotsinspector**.

El comandament operatiu i la supervisió de les tasques executives de les unitats, els grups i els subgrups policials.

c) Escala executiva: categoria d'**inspector**.

La gestió de les diverses àrees i unitats dels Mossos d'Esquadra i, si s'escau, el comandament de l'activitat policial.

d) Escala superior: categories d'**intendent**, de **comissari** i de **major**.

El comandament, la direcció, l'orientació, la coordinació i la inspecció, en el nivell superior, dels serveis policials.

e) Escala de suport: categories de **facultatiu** i de **tècnic**.

El suport i la cobertura a la funció policial amb les tasques pròpies de la professió per a la qual habilita la titulació exigida en ingressar al cos, i també funcions que requereixen coneixements específics d'una formació concreta, en suport de la funció policial.

Compte amb el parany. L'escala de suport no és "la inferior": és la que aporta coneixements especialitzats (metges, enginyers, tècnics de laboratori...). No confonguis jerarquia amb la situació a la taula organitzativa. I memoritza les categories de cada escala: l'examen pregunta molt sobre quina categoria pertany a quina escala.

3. La Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya

Marc competencial i filosofia

L'article 164.2 de l'Estatut d'autonomia reconeix que correspon a la Generalitat la **coordinació de l'actuació de les policies locals**. La **Llei 16/1991** desplega aquesta competència tot establint un règim jurídic homogeni per integrar les policies locals en un **únic sistema de seguretat pública** i fer-ne possible la coordinació, amb respecte rigorós al principi d'autonomia municipal.

Les policies locals es defineixen com a **cossos de seguretat amb dependència de les corporacions locals**, que participen en el manteniment de la seguretat pública. Són **instituts armats de naturalesa civil amb estructura i organització jerarquitzada**. Se'ls apliquen la Llei de bases de règim local, la Llei de bases i règim local de Catalunya, la Llei de forces i cossos de seguretat (LO 2/1986) i la Llei 16/1991, a més dels reglaments específics de cada cos i les normes de les administracions locals.

Municipis amb policia local

El marc legal estableix que **tots els municipis amb una població superior als 10.000 habitants** poden crear cossos de policia local. Això no és una obligació: **cap municipi no té l'obligació de tenir policia local**. En la pràctica, la majoria dels municipis que superen aquest llindar sí que en disposen, i alguns que no l'assoleixen ho han pogut fer per **autorització excepcional del conseller o consellera** del departament amb competències en matèria de seguretat pública.

En els municipis on existeixi la policia local, aquesta s'integra en un **cos únic** (sense perjudici de l'organització interna per reglament). El **comandament** és exercit per l'**alcalde**, i el **comandament directe** l'exerceix el **cap del cos**, que és el comandament policial de major graduació.

Truc per recordar-ho. Policia local: comandament -> alcalde. Comandament directe -> cap del cos (el de major graduació). L'alcalde mana, però el cap del cos és qui gestiona el dia a dia operatiu. I el llindar de creació: 10.000 habitants, però no és obligatori.

Estructura jeràrquica de les policies locals

L'article 24 de la Llei 16/1991 estableix que els cossos de policia local s'estructuren en les escales i categories següents:

- **Escala superior:** categories de **superintendent**, d'**intendent major** i d'**intendent**.
- **Escala executiva:** categoria d'**inspector**.
- **Escala intermèdia:** categories de **sotsinspector** i de **sergent**.
- **Escala bàsica:** categories de **caporal** i d'**agent**.

Compte amb el parany. Compara l'escala bàsica dels Mossos (mosso + caporal) amb la de la policia local (caporal + agent). A la policia local, la categoria bàsica és l'**agent**, no el mosso. I a l'escala superior dels Mossos: intendent + comissari + major. A la policia local: superintendent + intendent major + intendent. Noms semblants però cossos i escales diferents.

L'àmbit territorial de la policia local

La policia local **només pot actuar en el territori del seu municipi**. L'excepció és clara i excepcional: per **raons d'emergència excepcional**, donant compte al conseller o consellera del departament amb competències en matèria de seguretat pública, pot actuar als **municipis limítrofes**.

Figures alternatives per a municipis sense policia local

La Llei 16/1991 preveu que els municipis sense policia local puguin dotar-se de figures com **guàrdies, vigilants, agents, algtzirs o similars**. Aquestes figures:

- **No estan autoritzades per dur arma.**
- Poden exercir funcions de **custòdia i vigilància**, **ordenar i regular el trànsit**, **participar en tasques d'auxili al ciutadà** i de **protecció civil**, i **vetllar pel compliment de la normativa municipal**.

La Llei 4/2003 i la coordinació del sistema

La Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'**ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya** incorpora la cultura de la **corresponsabilitat**: la Generalitat i els ajuntaments desenvolupen espais de coordinació i participació entre la PG-ME i els cossos locals de policia en matèria de seguretat. Els òrgans de coordinació i col·laboració que incorpora aquesta llei s'expliquen en altres apartats del temari oficial (tema C.3).

3.1. Funcions de la policia local

La Llei 16/1991 estableix que les policies locals s'han de regir pels **principis generals dels capítols 2 i 3 del títol 1 de la LO 2/1986** (principis bàsics d'actuació i disposicions estatutàries comunes), amb l'adequació necessària a l'Administració local, per les disposicions dictades per les comunitats autònomes i pels reglaments específics de cada cos.

La **legislació específica de règim local** (tant estatal com autonòmica) consagra el principi d'autonomia municipal i atorga als municipis competències pròpies en seguretat en llocs públics, ordenació del trànsit i protecció civil.

De les funcions que la llei assigna a la policia local, en destaquen com a **pròpies**:

- La **policia administrativa**: vetllar pel compliment de les normes municipals.
- La **policia de trànsit**: ordenació, senyalització i direcció del trànsit en el nucli urbà.
- La **protecció de les autoritats i instal·lacions municipals**.

Altres funcions s'exerceixen de manera **compartida o en règim de col·laboració** amb altres cossos: vigilança d'espais públics, auxili a la ciutadania, prevenció de delictes i manteniment de l'ordre.

Les funcions concretes (article 11 de la Llei 16/1991)

- **a)** Protegir les autoritats de les corporacions locals i vigilar i custodiar els edificis, les instal·lacions i les dependències d'aquestes corporacions.
- **b)** Ordenar, senyalitzar i dirigir el trànsit en el nucli urbà, d'acord amb les normes de circulació.
- **c)** Instruir atestats per accidents de circulació en el nucli urbà, comunicant les actuacions a les forces o cossos de seguretat competents.
- **d)** Exercir de policia administrativa: assegurar el compliment dels reglaments, ordenances, bans, resolucions i altres disposicions i actes municipals.
- **e)** Exercir de policia judicial, d'acord amb l'article 12 i la normativa vigent.
- **f)** Dur a terme diligències de prevenció i actuacions destinades a evitar la comissió d'actes delictius, comunicant les actuacions a les forces o cossos de seguretat competents.
- **g)** Col·laborar amb les FCSE i amb la policia autonòmica en la protecció de manifestacions i en el manteniment de l'ordre en grans concentracions humanes quan siguin requerides.
- **h)** Cooperar en la resolució de conflictes privats, quan siguin requerides.
- **i)** Vigilar els espais públics.
- **j)** Prestar auxili en accidents, catàstrofes i calamitats públiques, i participar en l'execució dels plans de protecció civil.
- **k)** Vetllar pel compliment de la normativa en matèria de medi ambient i de protecció de l'entorn.
- **l)** Dur a terme les actuacions destinades a garantir la seguretat viària en el municipi.
- **m)** Qualsevol altra funció de policia i de seguretat que la legislació vigent els encomani.

Les funcions de policia judicial de les policies locals (article 12)

Les funcions de policia judicial de la policia local consisteixen a **auxiliar els jutges, tribunals i el Ministeri Fiscal** en la investigació dels delictes i en el descobriment i la detenció dels delinqüents, quan siguin requerides a fer-ho.

A banda, poden **practicar les primeres diligències de prevenció i de custòdia de detinguts** i la prevenció i custòdia dels objectes provinents d'un delicte o relacionats amb la seva execució, actuacions

de les quals s'ha de donar compte a l'autoritat judicial o al Ministeri Fiscal.

L'article 12.2 estableix que les funcions de policia judicial han de complir-se **d'acord amb els principis de cooperació mútua i de col·laboració recíproca** amb la resta de forces i cossos de seguretat.

Finalment, la normativa preveu que els **municipis cap de partit judicial en què no hi hagi establiment penitenciari** assumeixin, en règim de competència delegada, l'execució del servei de **dipòsit de persones detingudes a disposició judicial**. La custòdia correspon a la policia municipal en funcions de policia judicial.

Glossari

- **ABP (Àrea Bàsica Policial)**: unitat territorial bàsica de la PG-ME; seu en una comissaria; definida per criteris operatius policials. No pot partir comarques.
- **Comandament directe**: el que exerceix el cap del cos de policia local (el de major graduació), per delegació de l'alcalde.
- **Comandament operatiu**: el que exerceixen els membres de l'escala intermèdia dels Mossos (sergent i sotsinspector) sobre les unitats, grups i subgrups.
- **Comissaria general**: nivell organitzatiu de la PG-ME entre la comissaria superior i la divisió (també emparellat amb la regió policial en algunes estructures).
- **Comissió de Policia de Catalunya**: òrgan de la Generalitat amb facultats de coordinació de policies locals.
- **Competència exclusiva**: la que té l'Estat en seguretat pública (art. 149.1.29 CE), sense perjudici de les CCAA.
- **Competències concurrents**: doctrina constitucional que reconeix que totes les administracions participen en la seguretat pública d'acord amb els seus àmbits.
- **Congruència, oportunitat i proporcionalitat**: els tres principis que regeixen l'ús dels mitjans policials (art. 5.2.c LO 2/1986).
- **Decret 57/2023**: decret d'estructura vigent de la Direcció General de la Policia, que determina els nivells organitzatius de la PG-ME.
- **Disposicions estatutàries**: conjunt de drets i deures comuns als membres de totes les FCS, recollits als arts. 5, 6, 7 i 8 de la LO 2/1986.
- **Estructura jeràrquica**: la que determina les funcions i responsabilitats del comandament en funció de categoria i destinació (arts. 18 i 19 Llei 10/1994).
- **Funcions pròpies**: les que exerceix una policia autonòmica en nom de la pròpia administració (art. 38.1 LO 2/1986).
- **Junta de Seguretat de Catalunya**: òrgan de coordinació entre la PG-ME i les FCSE.
- **Junta local de seguretat**: òrgan de coordinació entre la PG-ME i la policia local de cada municipi.
- **Mandat constitucional**: obligació que la CE imposa al legislador; en seguretat, l'art. 104.2 CE obliga a crear la LO 2/1986.
- **Model descentralitzat**: la implantació de la PG-ME al territori es basa en l'ABP com a unitat bàsica.
- **Policia administrativa**: funció policial que vetlla pel compliment de les normes de l'administració (Generalitat o municipis).
- **Policia de seguretat ciutadana**: funció policial d'ordre públic, protecció de persones i béns, vigilància d'espais públics.

- **Polícia integral:** model en el qual un sol cos exerceix tots els tipus de funcions policials.
- **Polícia judicial:** funció policial d'auxili als jutges, tribunals i fiscals en la investigació de delictes.
- **Polícia ordinària:** la policia amb competència general (no especialitzada).
- **Principis bàsics d'actuació:** els sis eixos de l'art. 5 LO 2/1986 (adequació jurídica, relacions amb la comunitat, tractament de detinguts, dedicació professional, secret professional, responsabilitat).
- **Regió policial (RP):** conjunt d'ABP sobre les quals s'exerceixen funcions de coordinació jeràrquica i planificació d'àmbit superior.
- **Secret professional:** obligació dels agents de guardar rigorós secret sobre les informacions que coneguin en l'exercici de les seves funcions.

Punts que cauen a l'examen

- La **LO 2/1986** desplega el mandat constitucional de l'**art. 104 CE** i l'**art. 149.1.29 CE** (competència exclusiva de l'Estat en seguretat pública, però admissió de policies autonòmiques).
- Les **tres categories de FCS:** FCSE dependents del Govern de la Nació / cossos autonòmics / cossos locals.
 - Els **cossos autonòmics** (inclosos els Mossos) són **instituts armats de naturalesa civil** amb organització jerarquizada.
 - L'**art. 38 LO 2/1986** classifica les funcions dels cossos autonòmics en: **pròpies / compartides i indiferenciades amb FCSE / de col·laboració amb FCSE**. L'examen les pot desordenar per comprovar si les saps distingir.
 - Els **sis eixos dels principis bàsics** (art. 5 LO 2/1986): adequació jurídica, relacions amb la comunitat, tractament de detinguts, dedicació professional, secret professional, responsabilitat.
 - La jerarquia és obligatòria però **no ampa ordres manifestament il·legals**: l'agent que executa una ordre il·legal és **personalment responsable**.
 - La **dedicació professional** implica intervenció en **qualsevol temps i lloc**, de servei o no.
 - La **disposició final segona** de la LO 2/1986: els articles **5, 6, 7 i 8** s'apliquen **directament** a la Policia de la Generalitat.
 - La **Llei 10/1994** regula el cos de Mossos d'Esquadra; el precedent immediat és la **Llei 19/1983** i el nucli inicial és el cos de Mossos d'Esquadra (principis del **s. XVIII**, primer cos professional a Catalunya).
 - La PG-ME és una policia **ordinària i integral** (seguretat ciutadana + policia administrativa + policia judicial).
 - La **policia judicial** dels Mossos actua per mandat de l'**art. 126 CE** (auxili a jutges), **art. 164 EAC** i **arts. 547 i ss. LOPJ**.
 - L'**ABP** (unitat bàsica, comissaria, criteris operatius) i la **RP** (conjunt d'ABP). L'ABP no pot partir comarques.
 - Desplegament als Mossos: primer a la comarca d'**Osona** l'any **1994** (substitució de les FCSE).
 - Decret d'estructura vigent: **Decret 57/2023, de 21 de març**. Nivells: prefectura / comissaria superior / RP-comissaria general / divisió / àrea / unitat.
 - Escales de la PG-ME: **bàsica** (mosso + caporal) / **intermèdia** (sergent + sotsinspector) / **executiva** (inspector) / **superior** (intendent + comissari + major) / **de suport** (facultatiu + tècnic).
 - Llímit de creació de policia local: **10.000 habitants** (però no és obligació).
 - Àmbit territorial de la policia local: **el seu municipi**; excepcionalment municipis **limítrofes** per emergència, donant compte al conseller.

- Comandament de la policia local: **alcalde** (general) / **cap del cos** (comandament directe).
- Escales de la policia local (art. 24 Llei 16/1991): **superior** (superintendent + intendent major + intendent) / **executiva** (inspector) / **intermèdia** (sotsinspector + sergent) / **bàsica** (caporal + agent).
- Les figures alternatives per a municipis sense policia local **no poden dur arma**.
- Funcions **pròpies** de la policia local: policia administrativa municipal, trànsit en nucli urbà, protecció d'autoritats i instal·lacions municipals.

Resum exprés

- **LO 2/1986** -> marc general de totes les FCS; desplega arts. 104 + 149.1.29 CE; estableix tres categories (FCSE / autonòmiques / locals).
- **Art. 38 LO 2/1986** -> funcions dels cossos autonòmics: pròpies / compartides amb FCSE / de col·laboració amb FCSE.
- **Art. 5 LO 2/1986** -> sis principis bàsics d'actuació: adequació jurídica / relacions amb la comunitat / tractament de detinguts / dedicació professional / secret professional / responsabilitat.
- **Disposició final 2a LO 2/1986** -> arts. 5, 6, 7 i 8 s'apliquen directament a la Policia de la Generalitat.
- **Llei 10/1994** -> cos de Mossos d'Esquadra; precedent: Llei 19/1983 + Mossos d'Esquadra des del s. XVIII; policia ordinària i integral.
- **Competències PG-ME**: seguretat ciutadana + policia administrativa + policia judicial + cooperació amb entitats locals.
- **ABP** (unitat bàsica, no partir comarques) -> **Regió policial** (conjunt d'ABP, coordinació jeràrquica).
- **Decret 57/2023**: estructura en prefectura / comissaria superior / RP-comissaria general / divisió / àrea / unitat.
- **Escales PG-ME**: bàsica (mosso, caporal) / intermèdia (sergent, sotsinspector) / executiva (inspector) / superior (intendent, comissari, major) / suport (facultatiu, tècnic).
- **Llei 16/1991** -> policies locals; coordinació per la Generalitat (art. 164.2 EAC); dependents de corporacions locals; llinar: 10.000 hab., no obligatori.
- Àmbit territorial policia local: el seu municipi; excepcionalment, municipis limítrofes.
- Comandament: alcalde (general); cap del cos (directe).
- **Escales policia local**: superior (superintendent, intendent major, intendent) / executiva (inspector) / intermèdia (sotsinspector, sergent) / bàsica (caporal, agent).
- **Funcions pròpies policia local**: normes municipals, trànsit al nucli urbà, protecció d'autoritats i instal·lacions municipals.
- **Llei 4/2003** -> sistema integrat de seguretat pública de Catalunya; corresponsabilitat; òrgans de coordinació.

Autoavaluació

1. Quin mandat constitucional desplega la LO 2/1986 i quins dos articles de la Constitució hi estan directament relacionats?

La LO 2/1986 desplega el mandat de l'article 104 CE, que encomana a les FCS la protecció del lliure exercici dels drets i de les llibertats i la garantia de la seguretat ciutadana, i exigeix una llei orgànica que n'estableixi les funcions i estatuts. L'article 149.1.29 CE atribueix a l'Estat la competència exclusiva sobre

seguretat pública, però admet que les CCAA creïn policies pròpies en el marc d'aquesta llei orgànica.

2. Quines tres categories de funcions estableix l'article 38 de la LO 2/1986 per als cossos autonòmics? Posa un exemple de cada categoria.

Les categories són: funcions pròpies (p. ex., vigilar i protegir edificis de la comunitat autònoma); funcions compartides i indiferenciades amb les FCSE (p. ex., prestar auxili en accidents i catàstrofes); i funcions de col·laboració amb les FCSE (p. ex., vigilar espais públics i protegir manifestacions).

3. Quins són els sis eixos dels principis bàsics d'actuació de l'art. 5 LO 2/1986? Explica breument el significat del de "responsabilitat".

Els sis eixos són: adequació a l'ordenament jurídic, relacions amb la comunitat, tractament de detinguts, dedicació professional, secret professional i responsabilitat. El principi de responsabilitat estableix que els agents són responsables personalment i directament dels actes que portin a terme en la seva actuació professional infringint les normes legals i reglamentàries, sense perjudici de la responsabilitat patrimonial que pugui correspondre a les administracions.

4. Quins antecedents de la PG-ME cal conèixer i per quina raó els Mossos d'Esquadra es consideren la primera força de policia professional a Catalunya?

El precedent immediat és la Llei 19/1983, que va crear la Policia de la Generalitat prenent com a nucli el cos de Mossos d'Esquadra. Aquest cos data de principis del segle XVIII, cosa que el converteix en la primera força de policia professional a Catalunya i pionera a tot l'Estat. L'Estatut d'autonomia de 1932 és un precedent competencial important: deixava al Govern català totes les funcions de policia i ordre interiors.

5. Explica la diferència entre l'Àrea Bàsica Policial i la Regió Policial, i quina restricció geogràfica té l'ABP.

L'ABP és la unitat territorial bàsica de la PG-ME, definida per criteris operatius policials (població, vies de comunicació, planta judicial, etc.) i amb seu en una comissaria que presta serveis bàsics de seguretat i investigació. La restricció geogràfica és que una ABP mai no es pot compondre de parts de comarques diferents (o agafa una comarca sencera, o diverses, però no trossos de comarques). La Regió Policial és un nivell superior que agrupa un conjunt d'ABP i exerceix coordinació jeràrquica, suport operatiu i planificació d'àmbit superior.

6. Quines escales i categories té la Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra? Diferencia-les de les de la policia local.

La PG-ME té: escala bàsica (mosso i caporal), escala intermèdia (sergent i sotsinspector), escala executiva (inspector), escala superior (intendent, comissari i major) i escala de suport (facultatiu i tècnic). La policia local, per la seva banda, té: escala superior (superintendent, intendent major i intendent), escala executiva (inspector), escala intermèdia (sotsinspector i sergent) i escala bàsica (caporal i agent). Les diferències clau: a la policia local l'escala bàsica és caporal i agent (no mosso); i l'escala superior inclou superintendent (que no existeix als Mossos).

7. Quin llistar de població permet crear policia local a Catalunya? És una obligació o una facultat? Quin és l'àmbit territorial on pot actuar?

El llistar és de 10.000 habitants, però la creació no és obligatòria: és una facultat dels municipis. Alguns municipis per sota d'aquest llistar ho han pogut fer per autorització excepcional del conseller competent en seguretat pública. L'àmbit territorial és el propi municipi; excepcionalment, i per raons d'emergència, pot actuar als municipis limítrofs, donant compte al conseller competent.

8. Quines funcions s'atribueixen com a pròpies de la policia local i quines s'exerceixen en règim de col·laboració amb altres cossos?

Funcions pròpies: policia administrativa (compliment de normes municipals), ordenació del trànsit en el nucli urbà i protecció de les autoritats i instal·lacions municipals. En règim de col·laboració o de manera compartida: vigilança d'espais públics, auxili a la ciutadania, prevenció de delictes i manteniment de l'ordre. Les funcions de policia judicial (art. 12) s'exerceixen a requeriment d'altri i seguint els principis de cooperació mútua i col·laboració recíproca amb la resta de forces i cossos de seguretat.

El Codi deontològic policial

Introducció: el codi deontològic, el tema dels valors

Entre tots els temes del temari de Mossos d'Esquadra, aquest és el que sembla més abstracte i, paradoxalment, el que millor revela si el candidat entén de veritat la funció policial. No es tracta de memoritzar una llista de principis: es tracta de comprendre per quin motiu existeix un codi de conducta per a la policia i quina diferència marca en la pràctica diària.

La guia cobreix els tres apartats del tema oficial: primer, el concepte de deontologia policial; segon, el Codi europeu d'ètica de la policia i la seva incorporació a Catalunya; tercer, l'Acord GOV/25/2015, que aprova el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya. Al final trobaràs el glossari, els punts que cauen a l'examen, el resum exprés i l'autoavaluació.

1. La deontologia policial

Què és la deontologia professional

La paraula deontologia prové del grec *deon* (deure) i *logos* (estudi). Aplicada a qualsevol col·lectiu professional, la deontologia és el conjunt de principis i regles ètiques que regulen i guien l'exercici d'una activitat professional. Aquestes normes no busquen la perfecció moral absoluta de cada persona: determinen els **deures mínimament exigibles** als professionals en l'acompliment de les seves funcions.

Un tret que distingeix la deontologia d'altres tipus de normes és el seu origen: normalment sorgeix del propi col·lectiu professional, que s'encarrega de recollir-la per escrit en el que s'anomenen **codis deontològics**. Un metge, un periodista o un advocat operen sota codis deontològics elaborats pels seus propis gremis perquè el col·lectiu entén millor que ningú quines situacions exigeixen una guia ètica específica.

El codi deontològic policial: garantia doble

Un codi de deontologia policial és un enunciat de principis i ideals als quals els agents d'un servei de policia es comprometen. Però convé entendre bé per a qui representa una garantia:

- **Per al ciutadà:** saber que la policia té un codi vinculant li dona seguretat que serà tractada amb respecte als seus drets, amb independència de qui sigui l'agent que l'atengui.
- **Per al mateix agent de policia:** el codi li permet entendre i acceptar les regles amb les quals ha de treballar, i les assimila com a pròpies. No és una imposició externa sinó una guia interna.

Truc per recordar-ho. El codi és **garantia doble**: per al ciutadà (que el policia actuarà bé) i per al policia (que sap com actuar bé). No és una restricció: és un marc de seguretat per a les dues parts.

La policia en un estat democràtic

La policia no és qualsevol professió. La seva especificitat rau en el fet que té atribuïda la potestat d'usar la força de manera legítima, i que opera en situacions que afecten directament els drets de les persones. Per això, la deontologia policial és particularment exigent.

En un **estat democràtic**, la policia té una missió que va més enllà de complir i fer complir la llei: ha de **vetllar per la protecció dels drets humans de totes les persones** i ha de mostrar **respecte cap als drets** en cada actuació. No n'hi ha prou amb no vulnerar-los activament; cal protegir-los.

Els principals organismes internacionals coincideixen en aquest punt: la deontologia policial s'ha d'articular d'acord amb les declaracions internacionals dels drets humans i amb la convicció que, en un sistema democràtic, l'Estat i la policia no només han de **respectar** els drets humans, sinó que n'han de ser els **garants i protectors**. Aquesta és la idea força central del tema.

Compte amb el parany. Respectar i protegir els drets humans no és el mateix. Respectar vol dir no vulnerar-los; protegir vol dir actuar activament per garantir-ne el gaudi. El codi exigeix les dues coses.

2. El Codi europeu d'ètica de la policia

Origen i adopció

El **Comitè de Ministres del Consell d'Europa** va adoptar, el **19 de setembre de 2001**, la **Recomanació REC(2001)10**, sobre el Codi europeu d'ètica de la policia. Mitjançant aquesta recomanació, el Consell d'Europa insta els governs dels seus estats membres a basar la seva legislació, les pràctiques internes i els seus codis de conducta en matèria policial en els principis recollits en aquest Codi, amb vista a la seva **implantació progressiva** i a donar-li la **màxima difusió possible**.

Compte amb el parany. La referència exacta és **REC(2001)10**, adoptada el **19 de setembre de 2001** pel **Comitè de Ministres del Consell d'Europa** (no la Unió Europea, no l'ONU). Confondre l'organisme o la data és un error freqüent.

Objectius i contingut

El Codi europeu d'ètica de la policia persegueix dos objectius principals:

1. **Promoure la cooperació internacional** sobre les qüestions referides a l'ètica policial i els aspectes relacionats amb els drets humans.
2. Reconèixer que l'**objectiu de la policia** és la defensa dels drets i les llibertats fonamentals dels ciutadans, tal com recull la Convenció europea dels drets humans.

El Codi es fonamenta en dos pilars doctrinals:

- El **principi de protecció de l'Estat de dret** com a base de qualsevol democràcia veritable.
- La consideració que la **policia, juntament amb el sistema penal**, té un paper **determinant** en aquesta protecció.

Àmbit d'aplicació

El Codi europeu s'aplica a les **forces públiques de seguretat tradicionals o serveis de policia**, o a altres òrgans autoritzats i/o controlats pels poders públics el primer objectiu dels quals consisteix a garantir el **manteniment de l'ordre en la societat civil**, i que estan autoritzats per l'Estat a **utilitzar la força i/o poders especials** per assolir aquest objectiu.

Truc per recordar-ho. El Codi europeu s'aplica a qui: (1) manté l'ordre en la societat civil i (2) l'Estat autoritza a usar la força o poders especials. Dos requisits simultanis.

La incorporació a Catalunya: Resolució INT/1828/2004

El Codi europeu no queda en paper mullat per als Mossos d'Esquadra. Mitjançant la **Resolució INT/1828/2004, de 14 de juny**, es va aprovar la **Instrucció per a la incorporació i l'aplicació del Codi europeu d'ètica de la policia** en relació amb l'actuació i la intervenció de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra.

L'objectiu d'aquesta instrucció és que els membres del Cos de Mossos d'Esquadra procurin adequar-se en la seva actuació i en el compliment de les seves funcions als **principis, les bases i els criteris** establerts en el Codi ètic europeu, d'acord amb les funcions que els atribueix l'ordenament jurídic.

Truc per recordar-ho. Dues referències a tenir clares per al Codi europeu i els Mossos: la **REC(2001)10** (Consell d'Europa) i la **Resolució INT/1828/2004, de 14 de juny** (incorporació a Catalunya). La primera és europea; la segona, catalana.

3. L'Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer, pel qual s'aprova el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya

El Comitè d'Ètica de la Policia de Catalunya

Les institucions catalanes competents en matèria de seguretat pública tenen la responsabilitat de vetllar per la promoció de les **bones pràctiques** en l'àmbit policial, de manera que encaixin en els marcs deontològics internacionals -especialment el Codi europeu d'ètica de la policia. Amb aquesta voluntat es va crear l'any **2007** el **Comitè d'Ètica de la Policia de Catalunya**, que va esdevenir una eina de **recerca en matèria de deontologia policial i consulta**.

Va ser aquest Comitè qui va proposar el que acabaria sent el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya.

L'Acord GOV/25/2015

La proposta del Comitè va prosperar: el Govern de la Generalitat va aprovar el Codi a través de l'**Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer**. Amb l'acceptació d'aquest Codi, Catalunya seguia la línia de la majoria de països de llarga tradició democràtica.

Un element rellevant és que el propi Codi **preveu la necessitat de ser modificat** per adaptar-se als canvis que comporta l'evolució de la societat i de la funció policial. Aquesta capacitat d'adaptació és el que garanteix la seva **vigència efectiva i real** al llarg del temps.

Compte amb el parany. La referència exacta és **GOV/25/2015, de 24 de febrer**. Sovint a l'examen es juga amb dates properes o referències similars. Memoritza: febrer de 2015, Govern (GOV), número 25.

Naturalesa del Codi: eina pedagògica, no reglamentació concreta

Aquí hi ha un punt essencial que apareix regularment a les proves. El Codi d'ètica de la Policia de Catalunya **no entra a reglamentar pràctiques policials concretes**. La seva naturalesa és diferent: és una **eina pedagògica i inspiradora** dirigida als cossos de policia de les institucions pròpies de Catalunya.

Què identifica exactament? El Codi identifica:

- Els **mínims ètics comuns** dels cossos policials catalans.
- El **conjunt de principis, valors i competències** que inspiren la funció policial.

A més, el seu preàmbul fa extensiva la seva funció com a **marc de referència per als vigilants municipals**.

La complexitat de les actuacions policials

El Codi parteix d'un reconeixement realista: no és possible encabir en un text normatiu la complexitat i la diversitat de les situacions reals amb les quals s'enfronta un policia. La naturalesa pròpia de les actuacions policials comporta que la **presa de decisions in extremis** sigui habitual, no excepcional.

Per això, el Codi exposa drets, i també **deures i compromisos** que ha d'assumir la policia davant la ciutadania, però sempre recordant la seva **autonomia d'actuació**. El policia no és un autòmat que aplica protocols: és un professional que ha d'exercir el seu criteri en situacions imprevistes, guiat per uns valors sòlids.

Truc per recordar-ho. El Codi no és un manual d'instruccions pas a pas. És un **marc de valors** que orienta el criteri del policia quan les instruccions no arriben a cobrir la situació concreta.

Què descriu el Codi: les expectatives sobre la policia

El contingut del Codi presenta un escenari on es descriu **allò que és exigible a la policia**, amb la voluntat de garantir-ne la **credibilitat** i fomentar la **confiança de la ciutadania** vers el cos policial. Concretament, descriu la necessitat d'actuar a través de:

- **Bones pràctiques.**
- Un **exercici competent** de les funcions en pro del bé comú.
- Actuació de forma **no discriminatòria**.
- Respecte a la **dignitat i l'autonomia de les persones**.

La cooperació, la justícia i la proximitat

Finalment, el Codi destaca tres dimensions que completen la visió de la funció policial:

1. La importància de la **cooperació policial** i la **col·laboració amb l'Administració de justícia i els poders públics**.
2. La **gestió responsable de la informació** que deriva de les actuacions policials.
3. El caràcter de **proximitat i atenció a les persones**, el foment de la **convivència** i la **pràctica pedagògica** com a trets definitoris de la funció policial.

Compte amb el parany. El Codi no concep la policia únicament com un cos repressiu o reactiu. La **proximitat**, la **convivència** i la **pedagogia** són funcions policials reconegudes explícitament al Codi, no només la seguretat i la persecució del delictes.

Glossari

- **Deontologia professional:** conjunt de principis i regles ètiques que regulen i guien una activitat professional; determina els deures mínimament exigibles als professionals. Sol sorgir del propi col·lectiu professional.
- **Codi deontològic policial:** enunciat de principis i ideals als quals els agents d'un servei de policia es comprometen; garantia tant per al ciutadà com per al propi agent.
- **Garant:** qui assegura activament el compliment d'un dret o obligació, anant més enllà del simple respecte passiu. En un estat democràtic, l'Estat i la policia n'han de ser garants dels drets humans.
- **Drets humans:** drets fonamentals i universals de tota persona, reconeguts per les declaracions internacionals; la policia ha de respectar-los i protegir-los activament.

- **Estat de dret:** sistema en el qual el poder de l'Estat està limitat per la llei i en el qual tant ciutadans com institucions estan sotmesos al dret. El Codi europeu d'ètica policial el reconeix com a base de qualsevol democràcia veritable.
- **Consell d'Europa:** organisme internacional europeu (diferent de la UE) que va adoptar la Recomanació REC(2001)10 sobre el Codi europeu d'ètica de la policia.
- **REC(2001)10:** referència oficial de la Recomanació del Comitè de Ministres del Consell d'Europa, adoptada el 19 de setembre de 2001, que conté el Codi europeu d'ètica de la policia.
- **Comitè d'Ètica de la Policia de Catalunya:** òrgan creat el 2007 com a eina de recerca i consulta en matèria de deontologia policial; va proposar el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya.
- **Acord GOV/25/2015:** acord del Govern de la Generalitat de Catalunya, de 24 de febrer de 2015, pel qual s'aprova el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya.
- **Convivència:** valor central de la funció policial que el Codi d'ètica explicita com una de les missions de la policia de proximitat; no és només absència de conflicte sinó foment actiu de la cohesió social.
- **Pedagogia:** funció de transmissió de coneixements i valors; el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya és en si mateix una eina pedagògica, i atribueix a la policia una tasca de pràctica pedagògica amb la ciutadania.
- **Discriminació:** tracte diferent i perjudicial a una persona o grup per raons alienes al dret (ètnia, sexe, religió, orientació sexual, etc.); el Codi exigeix una actuació policial no discriminatòria.
- **Proximitat:** model de policia que prioritza el contacte directe i constant amb la ciutadania, l'atenció personalitzada i la presència al territori; el Codi l'atribueix com a caràcter propi de la funció policial.
- **Norma ètica:** regla de conducta basada en valors morals que orienta l'actuació d'una persona o institució; diferent de la norma jurídica (no necessàriament té sanció legal, però sí disciplinària i reputacional).

Punts que cauen a l'examen

- En un **sistema democràtic**, l'Estat i la policia no només han de **respectar** els drets humans, sinó que n'han de ser els **garants i protectors**.

>

- El Codi europeu d'ètica de la policia va ser adoptat pel **Comitè de Ministres del Consell d'Europa** a través de la **Recomanació REC(2001)10**, el **19 de setembre de 2001**.

>

- El Codi europeu promou la **cooperació internacional** sobre ètica policial i drets humans, i es basa en el principi de **protecció de l'Estat de dret** com a base de qualsevol democràcia veritable.

>

- El Codi europeu s'aplica a forces policials que: (1) garanteixin el manteniment de l'ordre en la societat civil i (2) l'Estat autoritzi a usar la força o poders especials.

>

- La incorporació del Codi europeu als Mossos d'Esquadra es va fer per la **Resolució INT/1828/2004, de 14 de juny**.

>

- El **Comitè d'Ètica de la Policia de Catalunya** va ser creat l'any **2007** com a eina de recerca i consulta en matèria de deontologia policial.

>

- El Codi d'ètica de la Policia de Catalunya va ser aprovat pel Govern de la Generalitat a través de l'**Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer**.

>

- El Codi **no entra a reglamentar pràctiques policials concretes**: és una **eina pedagògica i inspiradora** que identifica els **mínims ètics comuns** dels cossos policials catalans.

>

- El preàmbul del Codi fa extensiva la seva funció com a **marc de referència per als vigilants municipals**.

>

- La naturalesa pròpia de les actuacions policials comporta que la **presa de decisions in extremis** sigui habitual; per això el Codi recorda sempre l'**autonomia d'actuació** del policia.

>

- El Codi destaca la importància de la **cooperació policial**, la **col·laboració amb l'Administració de justícia** i la **gestió responsable de la informació**.

>

- La funció policial té caràcter de **proximitat i atenció a les persones**, foment de la **convivència i pràctica pedagògica**.

>

- La policia, juntament amb el **sistema penal**, té un paper **determinant** en la protecció de l'Estat de dret.

Resum exprés

- **Deontologia professional**: principis i regles ètiques d'un col·lectiu professional; estableix deures mínims exigibles; surt del propi col·lectiu.

- **Codi deontològic policial**: garantia per al ciutadà i per al policia; en un estat democràtic, la policia ha d'**respectar i protegir** els drets humans, no només complir la llei.

- **Codi europeu d'ètica de la policia**: Recomanació **REC(2001)10** del Comitè de Ministres del Consell d'Europa, adoptada el **19 de setembre de 2001**; promou cooperació internacional i es basa en la protecció de l'**Estat de dret**; la policia i el sistema penal en són actors determinants.

- **Incorporació als Mossos**: **Resolució INT/1828/2004, de 14 de juny**; els Mossos han d'adequar la seva actuació als principis del Codi europeu.

- **Comitè d'Ètica de la Policia de Catalunya**: creat el **2007**; eina de recerca i consulta; va proposar el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya.

- **Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer**: aprova el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya; preveu la seva adaptació futura.

- **Naturalesa del Codi**: eina **pedagògica i inspiradora**, no reglamentació concreta; identifica mínims

ètics comuns (principis, valors, competències); extensiu als vigilants municipals (preàmbul).

- **Contingut:** actuar amb bones pràctiques, exercici competent, no discriminació, respecte a la dignitat i l'autonomia; cooperació policial, col·laboració amb la justícia, gestió responsable de la informació, proximitat, convivència i pedagogia.

Autoavaluació

Respon mentalment cada pregunta i comprova la resposta.

Pregunta 1. Quin organisme internacional va adoptar el Codi europeu d'ètica de la policia, com s'anomena la norma que el conté i quan va ser adoptada?

El **Comitè de Ministres del Consell d'Europa** va adoptar el Codi europeu d'ètica de la policia a través de la **Recomanació REC(2001)10**, el **19 de setembre de 2001**. Cal no confondre el Consell d'Europa amb la Unió Europea: són organismes diferents.

Pregunta 2. Per quina norma es va incorporar el Codi europeu d'ètica de la policia a l'actuació dels Mossos d'Esquadra?

Per la **Resolució INT/1828/2004, de 14 de juny**, que va aprovar la Instrucció per a la incorporació i l'aplicació del Codi europeu d'ètica de la policia en relació amb l'actuació i la intervenció de la Policia de la Generalitat - Mossos d'Esquadra.

Pregunta 3. Quan es va crear el Comitè d'Ètica de la Policia de Catalunya i quina va ser la seva funció principal?

Es va crear l'any **2007** com a eina de **recerca en matèria de deontologia policial i consulta**. Va ser aquest Comitè qui va proposar el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya, que posteriorment el Govern va aprovar.

Pregunta 4. Per quina norma i en quina data es va aprovar el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya?

Es va aprovar per l'**Acord GOV/25/2015, de 24 de febrer**, del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Pregunta 5. El Codi d'ètica de la Policia de Catalunya entra a regular pràctiques policials concretes? Quina és la seva naturalesa?

No. El Codi **no entra a reglamentar pràctiques policials concretes**. La seva naturalesa és la d'una **eina pedagògica i inspiradora** dirigida als cossos de policia de les institucions pròpies de Catalunya. Identifica els **mínims ètics comuns**, el conjunt de principis, valors i competències que inspiren la funció policial.

Pregunta 6. Per quin motiu el Codi reconeix l'autonomia d'actuació del policia en lloc de prescriure protocols detallats per a cada situació?

Perquè **no és possible encabir en un text normatiu la complexitat i la diversitat de les situacions reals**. La naturalesa pròpia de les actuacions policials comporta que la presa de decisions **in extremis** sigui habitual. Per això el Codi ofereix un marc de valors i recorda l'autonomia d'actuació del policia, en lloc d'establir protocols rígids que no podrien cobrir tota la casuística.

Pregunta 7. Quines tres dimensions de la funció policial destaca especialment el Codi d'ètica de la Policia de Catalunya al final del seu contingut?

El Codi destaca: (1) la **cooperació policial** i la col·laboració amb l'Administració de justícia i els poders públics; (2) la **gestió responsable de la informació** derivada de les actuacions; (3) el caràcter de

proximitat i atenció a les persones, el foment de la **convivència** i la **pràctica pedagògica**.

Pregunta 8. Quina diferència hi ha entre "respectar" i "protegir" els drets humans, i per quina raó aquesta distinció és rellevant en la deontologia policial?

Respectar els drets humans significa no vulnerar-los activament (no actuar en contra d'ells). Protegir-los significa actuar de manera positiva per garantir-ne el gaudi efectiu. La deontologia policial -i el Codi europeu ho subratlla especialment- exigeix les dues coses: en un sistema democràtic, l'Estat i la policia no només han de respectar els drets humans, sinó que n'han de ser els **garants i protectors**. Això implica una actitud activa, no merament passiva.

21

TEMA

Les proves físiques (circuit d'agilitat, press de banca i course navette)

On encaixen les proves físiques dins del procés

Si estàs preparant l'escala bàsica de Mossos d'Esquadra, tard o d'hora arribaràs a aquest punt: les proves físiques. No és un tràmit, és una **fase eliminatòria** del procés selectiu. Habitualment s'hi arriba després d'haver superat la prova de coneixements/aptitudinal i la de personalitat, i si les passes, el següent pas és el reconeixement mèdic i, més endavant, el curs de formació a l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya (ISPC).

Això vol dir dues coses pràctiques. La primera, que arribar-hi cansat mentalment (setmanes d'estudi intens) no és excusa per no arribar-hi preparat físicament: cal compaginar-ho des de molt abans. La segona, que si falles aquí, el procés s'acaba per aquell any, encara que hagis tret una nota excel·lent al test de coneixements. Per això val la pena dedicar-hi temps de veritat i no deixar-ho per als últims quinze dies.

Consta de **tres exercicis**, cadascun pensat per mesurar una capacitat física diferent: agilitat i coordinació, força-resistència del tren superior, i resistència aeròbica. Els tres es fan el mateix dia i cal superar-los tots.

Circuit d'agilitat

Aquest exercici mesura l'**agilitat i la coordinació**. No comences dret, com podries pensar: la posició de sortida és **asseguts a terra**, amb suport de peus, mans i glutis, darrere la línia de sortida.

Al senyal es posa en marxa el cronòmetre i has de completar un recorregut corrent entre uns cons, i en algun punt fer una **tombarella** (una volta de campana) amb suport de les dues mans sobre una màrrega o matalàs. Es fa contra rellotge: com més ràpid el completis sense saltar-te cap element del recorregut, millor puntuació.

Compte amb el parany. Molta gent es confia perquè pensa que és "només córrer entre cons". El punt que sol fer perdre temps és la tombarella: si no la practiques amb calma abans, el dia de la prova la fas malament pels nervis i la velocitat, i perds segons preciosos (o directament et poden penalitzar l'execució). Practica-la a part, sense cronòmetre, fins que et surti de manera automàtica.

Pressió sobre banc (press de banca)

Aquí es mesura la **força-resistència del tren superior**. Et col·loques **estirat de panxa enlaire** (en decúbit supí) sobre el banc, amb els peus recolzats a terra, i has d'aixecar un pes fent el màxim de repeticions possibles dins d'un **temps màxim de 45 segons**.

El pes és diferent segons el sexe: **40 kg per als homes i 25 kg per a les dones**. No hi ha un nombre fix de repeticions "per aprovar": cada repetició ben feta suma, i la puntuació final surt de comparar les repeticions aconseguides amb un barem oficial.

Truc per recordar-ho. Pensa en la seqüència "45-40-25": 45 segons de temps, 40 kg els homes, 25 kg les

dones. Si te'n recordes així, no confondràs mai aquesta prova amb les altres dues quan repassis els números abans de l'examen.

Course navette (test de Léger)

També coneguda com a **cursa de llançadora**, aquesta prova mesura la **resistència aeròbica**. Et col·loques darrere una de dues línies separades **20 metres**, i has d'anar i tornar d'una línia a l'altra seguint un **senyal sonor** que marca el ritme. El senyal s'accelera de manera progressiva a mesura que passen els períodes: cada vegada tens menys temps per fer els 20 metres.

La prova s'acaba quan ja no arribes a trepitjar la línia a temps amb el senyal, és a dir, quan el ritme et supera. Com més estadis (nivells) aguantis, millor resultat.

Compte amb el parany. L'error més habitual és sortir massa fort els primers minuts perquè el ritme inicial sembla "fàcil". La course navette es guanya gestionant l'esforç: si et gastes l'energia als primers estadis, et quedaràs sense res quan el ritme comenci a apretar de veritat, que és quan realment es marca la diferència.

Com es puntua

Cada un dels tres exercicis es puntua en una escala de **0 a 10**. Per no quedar exclòs cal treure com a mínim **1 punt a cada exercici**: si et quedes a 0 en un sol exercici, ja no hi ha mitjana que valgui. A partir d'aquí, la **mitjana** de les notes dels tres exercicis ha d'arribar a un mínim per superar la fase (habitualment se situa als 5 punts, però comprova-ho sempre a la convocatòria vigent perquè és el document que mana).

Un punt important: les **marques exactes que corresponen a cada nota varien segons el sexe i la franja d'edat** de l'aspirant. No hi ha una taula única "vàlida per a tothom": cada convocatòria publica els seus barems desglossats, i és aquí on has de mirar quina marca necessites tu concretament segons la teva edat i sexe el dia de la prova. Qualsevol xifra que et donin fora d'aquest document oficial és, com a molt, una orientació.

Com preparar-t'ho

No cal reinventar la roda: treballa les **tres capacitats** per separat i, quan tinguis base, combina-les en sessions que s'assemblin al dia real (les tres proves seguides, amb els descansos que hi hagi entre elles).

- **Agilitat i coordinació**: circuits amb cons, canvis de direcció, i sobretot repeteix la tombarella fins que et surti sense pensar-hi.

- **Força del tren superior**: treballa press de banca amb pesos progressius i, més endavant, sèries curtes a màxima velocitat controlada per simular el format de 45 segons.

- **Resistència aeròbica**: sèries intervàl·liques que t'acostumin a accelerar el ritme, ja que és exactament el que et demana la course navette.

I una cosa que sol quedar oblidada: **escalfa bé abans de cada sessió**, sobretot quan combinis les tres proves seguides. És quan hi ha més risc de lesió, i una lesió mal curada a hores d'ara pot costar-te tota una convocatòria.

Resum exprés

- Les proves físiques són **obligatòries i eliminatòries**, normalment després de coneixements i

personalitat, abans del reconeixement mèdic i el curs a l'ISPC.

- **Tres exercicis:** circuit d'agilitat (sortida asseguts, cons + tombarella), pressió sobre banc (decúbit supí, 40 kg homes/25 kg dones, 45 segons) i course navette (20 metres, senyal sonor accelerant).
- Puntuació de **0 a 10** per exercici, mínim 1 punt a cadascun per no quedar exclòs, i mitjana mínima per superar la fase.
- Les **marques exactes varien segons sexe i edat:** sempre a la convocatòria oficial, mai a memòria.
- Prepara les tres capacitats per separat i després junta-les en sessions completes, amb bon escalfament.